

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

Plenum

Onsdag 21.6.2023 kl. 12.40—22.00

5. Statsrådets meddelande: Ett starkt och engagerat Finland Regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering 20.6.2023

Statsrådets meddelande SRM 1/2023 rd

Enda behandling

Talman Jussi Halla-aho: Ärende 5 på dagordningen presenteras för enda behandlingen: regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering, tillsatt 20.6.2023.

Efter statsminister Petteri Orpos presentationsanförande följer en snabbdebatt där gruppanförandena får vara högst 10 minuter långa. Övriga på förhand anmälda anföranden hålls i gruppanförandeordning och de får vara högst 5 minuter långa. Talmanskonferensen rekommenderar att också de anföranden som hålls efter snabbdebatten är högst 5 minuter långa.

Om det under debatten framställts förslag om misstroende för statsrådet eller en minister verkställs det i slutet av behandlingen av meddelandet omröstning om förtroende för statsrådet eller ministern. Riksdagen kan besluta remittera ärendet till ett utskott, som ska göra ett förslag till riksdagens beslut. — Debatten börjar, varsågod.

Debatt

13.17 **Pääministeri Petteri Orpo** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Olen tyytyväinen, että saan tänään tuoda hallitusohjelman tiedonantona tälle eduskunnalle. Olemme yhdessä neljän puolueen kanssa tehneet perusteellista ja huolellista työtä, jotta voisimme vastata siihen, mitä suomalaiset kevään eduskuntavaaleissa halusivat. Suomalaiset äänestivät muutoksen puolesta. He halusivat, että velkaantuminen pysäytetään ja että perusasiat tässä maassa laitetaan kuntoon. Tätä muutosta lähdemme nyt toteuttamaan. Olemme saaneet kansalta työhömme vahvan mandaatin. [Matias Mäkyinen: Melkein puolet äänistä!]

Kokoomus, perussuomalaiset, RKP ja kristillisdemokraatit ovat yhdessä tehneet ohjelman, joka toteutuessaan vie Suomen sinne, missä meidän paikkamme kuuluu olla: muiden hyvinvoivien Pohjoismaiden joukkoon. Haluamme, että työllisyytemme on pohjoismaisella tasolla. Me haluamme, että meillä on pohjoismainen talouskasvu, sosiaaliturva ja maahanmuuttopolitiikka.

Velkaantumisen taittaminen — se vaatii mittavia sopeutustoimia. Olemme sitoutuneet sopeuttamaan julkista taloutta kuudella miljardilla eurolla. Me teemme sen, koska on tehtävä. Velkaantuminen on nyt niin nopeaa, että se uhkaa hyvinvointiyhteiskuntamme perustaa, palveluita. Samaan aikaan olemme tilanteessa, jossa työllisyysasteemme on liian alhainen hyvinvoinnin ylläpitämiseen. Vanheneva väestömme tarvitsee palveluita ja hoivaa.

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

Aikaa jahkailuun ja tosiasioiden pakoiluun ei enää ole. Nyt on viimeinen hetki yrittää kääntää Suomen talous kestävänsä kasvun uralle ja turvata hyvinvointiyhteiskunta myös tulevaisuudeksi vuosiksi ja vuosikymmeniksi. Ratkaisut, joita olemme tehneet, ovat vaikeita, mutta ne ovat välttämättömiä.

Hallituksen tekoja saa arvostella. Avoin keskustelu ja haastaminen kuuluvat hyvään yhteiskuntaan. Ne kuuluvat parlamentarismiin. Arvostelijoilta kuitenkin odotan vaihtoehtoisia, perusteltuja ratkaisuja. Viime kevään vaalikeskusteluista saakka olen näitä vaihtoehtoja perännyt. Pelkkä ein sanominen ei ole vaihtoehto. Velan lisääminen entisestään ei ole vaihtoehto.

Puhuessani tälle eduskunnalle vaalikauden alussa totesin, että uskon siihen, että meillä kaikilla on yhteinen tavoite: suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan pelastaminen. Siihen tähtää myös hallituksen ohjelma. Se on Suomen lähihistorian kunnianhimoisin uudistusohjelma. Suomalaisille viestini on: toivottavasti mahdollisimman moni teistä lukee hallitusohjelman ja muodostaa siitä mielipiteensä ihan itse. [Eduskunnasta: Liitteinen! — Timo Heinonen: Anderssonkin!]

Arvoisa puhemies! Hallitus haluaa rakentaa vahvan ja välittävän Suomen, joka pärjää maailman myrskyissä. Taloudellisesti vahva Suomi on kriisinkestävä. Taloudellisesti vahva Suomi on välittävä. Se kykenee tarjoamaan palveluita ja tukea kaikenikäisille ja elämän eri tilanteisiin sekä pitämään huolta heikommista.

Vår viktigaste uppgift är därför att genomföra reformer med sikte på de kommande årtiondena, reformer som skapar hållbar tillväxt och höjer sysselsättningen till en nordisk nivå. Finland ska vara ett land där arbetsförmögna människor i arbetsför ålder arbetar och där det lönar sig att vara företagare. Det ska löna sig att ta emot arbete och arbete ska belönas. Vi vill att Finland ska vara ett land där företagens tillväxtvilja inte tyglas av en stram byråkrati.

Hallitus pitää menot kurissa, mutta samalla se tekee rohkeasti investointeja, jotka tukevat kestävänsä kasvun syntymistä ja lisäävät uskoa tulevaisuuteen. Me tiedämme, että korkea osaaminen on aina ollut Suomen menestyksen tae, ja sitä se tulee olemaan myös tulevaisuudessa. Meidän pitää saada kouluissa perusasiat kuntoon, jotta pystymme nostamaan Suomen takaisin maailman osaavimpien maiden joukkoon. Jokaisella peruskoulusta valmistuvalla nuorella pitää olla sellaiset tiedot ja taidot, että hänellä on edellytyksiä jatkaa toisen asteen koulutukseen ja siitä eteenpäin. Siksi me vahvistamme peruskoulua 200 miljoonalla eurolla. Uudistamme muun muassa oppimisen tukea koskevan lainsäädännön, jotta opiskelijoiden oikeus tarvitsemaansa yksilölliseen tukeen toteutuu. Panostamme perustaitojen oppimiseen lisäämällä viikkotunteja. Me jatkamme määrätietoisesti tavoitetta saada vähintään puolelle nuoresta ikäluokasta korkeakoulututkinto.

Liian vähäinen liikkuminen on uhka opiskelukunnolle, työssäjaksamiselle, maanpuolustuskäytölle sekä yleiselle hyvinvoinnille. Liikkumattomuus on myös kansantaloudellinen ongelma. Hallituksen tavoitteena on kääntää liikkuminen kasvuun jokaisessa ikäryhmässä. Siksi hallitus laatii liikunnallisen elämäntavan ja toimintakyvyn poikkihallinnollisen ohjelman.

Nuorissa on meidän tulevaisuutemme. Valoisa tulevaisuus edellyttää, että huolehdimme myös nuorten hyvinvoinnista ja jaksamisesta. Me parannamme pääsyä mielenterveyspalveluihin ja toteutamme vihdoinkin terapiatakuun. [Timo Heinonen: Kuuletko, vih-

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

reät? — Välihuutoja] Tuemme nuorten ja kaikenikäisten suomalaisten hyvinvointia vahvistamalla liikunnallista elämäntapaa.

Suomella on kaikki mahdollisuudet tavoitella maailman huippua. Siksi näin vaikeassakin taloudellisessa tilanteessa me sitoudumme nostamaan tki-rahoituksen neljään prosenttiin bruttokansantuotteesta. Ohjaamme tki-toimintaan mittavat miljardin euron pysyvät panokset. [Eduskunnasta: Ajatella!] Tämä päätös kantaa hedelmää vuosikymmeniksi eteenpäin.

Hallitus tekee aluepolitiikkaa, jossa hyötyjänä on koko Suomi. Teemme valtavat kolmen miljardin investoinnit infraan, jotta koko maa pääsee mukaan kestäväan kasvuun. Laitamme koko Suomen kuntoon investoimalla puolitoista miljardia raiteisiin ja saman veran muihin väyliin. Joka puolella maata pitää voida yrittää ja menestyä.

Ärade talman! Vi behöver mer företagsverksamhet och fler tillväxtorienterade företag i Finland, eftersom det är företagen som skapar arbetstillfällena. Det är dags att återge företagandet och ägandet den ära de förtjänar.

Me vahvistamme yrittämisen edellytyksiä purkamalla turhia esteitä yrittämisen tieltä. Lisäämme reilua kilpailua, avaaamme markkinoita kuluttajien etu edellä ja kevennämme sääntelyä. Lisäämme paikallista sopimista tavalla, joka antaa 70 000:lle uudelle yritykselle mahdollisuuden hyödyntää työehtosopimusten joustoja.

Arvoisa puhemies! Neljää hallituspuoluetta yhdistää vahva usko siihen, että työ on hyvinvoinnin lähde. Se antaa toimeentulon, ja se antaa merkitystä elämään. Siksi teemme kaikkemme, jotta yhä useammalla suomalaisella olisi töitä. Meidän tavoitteemme on, että Suomessa on vaalikauden loppuun mennessä 100 000 uutta työllistä. Autamme työtä vaila olevia ja avoimia työpaikkoja kohtaamaan muun muassa parantamalla työvoimapolitettuja. Porrastamme ansiosidonnaista työttömyysturvaa niin, että se kannustaa nopeaan uudelleentyöllistymiseen. Me uudistamme sosiaaliturvaa niin, että työtä kannattaa aina ottaa vastaan. Ja Suomi tarvitsee myös työperäistä maahanmuuttoa. Tänne saa tulla töihin ja rakentamaan maan hyvinvointia. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Kunhan lähtee myös pois!]

Tulevaisuutemme yksi keskeisimmistä kysymyksistä on se, miten onnistumme ilmastomuutoksen hillinnässä. Näemme tähän haasteeseen vastaamisen myös suurena mahdollisuutena Suomelle. Me panostamme puhtaaseen energiaan ja torjumme määrätietoisesti ilmastomuutosta. Pakoputkien sijaan meidän katseemme on isommissa piipuissa. Puhdas ja edullinen energia houkuttelee investointeja Suomeen. Ja tämä hallitus on historian ydinvoimamyönteisin.

Puhdas suomalainen teollisuus luo työtä viemällä puhtaalla energialla tuotettuja tuotteita, ja samalla me pystymme kasvattamaan ilmastokädenjälkeämme maailmalla. [Timo Harakan välihuuto] Me vaalimme sitä, mikä lisää meidän hyvinvointiamme: luontoa ja sen monimuotoisuutta.

Hallitus suojelee valtion vanhoja metsiä. Me vapautamme virtavesiä ja suojelemme Itämeren ja erityisen haavoittuvaa Saaristomerta. [Vasemmistoliiton ryhmästä: Ilman rahoitusta!] Suurimpana yksittäisenä tekona edistämme Heinäveden Palokin koskien ennallistamista yhdessä alueen toimijoiden kanssa. [Välihuutoja] Me jatkamme Metso-, Helmi- ja Nousu-ohjelmia ja kohdennamme lisäsuojelua luontoarvoiltaan arvokkaimpiin kohteisiin. [Vasemmistoliiton ryhmästä: Leikkaatte rahoituksen!]

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

Hallitus tunnistaa maaseudun ja ruuantuotannon merkityksen Suomen hyvinvoinnissa. Turvataan alalle olennainen ennustettava ja vakaa toimintaympäristö, ja myös ruokavientiin panostetaan.

Arvoisa puhemies! Vahva ja välittävä Suomi on maa, jossa ihmiset voivat elää turvassa. Suomen ja suomalaisten turvallisuuden takaaminen on valtion tärkein tehtävä. Me elämme maailmanaikaa, jossa Euroopan turvallisuuteen kohdistuu vakavin uhka vuosikymmeniin. Hallitus aloittaa historiallisessa tilanteessa: olemme läntisen puolustusliiton täysivaltainen jäsen. Nato-Suomen rakentaminen on yksi hallituksen keskeisimmistä tehtävistä.

Suomi on jatkossakin avoin ja kansainvälinen maa. Teemme aktiivisia toimia ja rakentavaa yhteistyötä niin Euroopan unionissa kuin YK:ssa. Yhdessä voimme olla meille tärkeissä asioissa enemmän.

Ukraina taistelee koko Euroopan turvallisuuden puolesta. Hallitus on sitoutunut auttamaan Ukrainaa voittamaan sodan. Olemme sitoutuneet auttamaan ukrainalaisia, jotka joutuvat pakenemaan kodeistaan.

Huolehdimme omasta puolustuksestamme ja parannamme huoltovarmuutta muun muassa turvaamalla kotimaisen puhtaan ruuantuotannon edellytykset. Maan sisäinen turvallisuus, vakaus, vaatii sekin puolustamista. Vahvistamme sisäistä turvallisuutta ja oikeusvaltiota. Haluamme vahvistaa suomalaisten luottamusta viranomaisiin. Tavoitteemme on, että rikoksia pystytään selvittämään nykyistä nopeammin ja että oikeuskäsittelyt nopeutuvat. Poliisien määrän nostamme 8 000:een.

Tämän vuoden loppuun mennessä laadimme laajan toimenpideohjelman, jolla katkaistaan nuoriso- ja jengirikollisuuden lisääntyminen. Siihen tarvitsemme niin kovia kuin pehmeitäkin keinoja, moniammatillista otetta.

Arvoisa puhemies! Tärkeä osa arjen turvallisuutta ovat toimivat palvelut: se, että apua ja hoitoa saa silloin, kun niitä tarvitsee. Vahva ja välittävä Suomi pystyy turvaamaan kaikenikäisille palvelut, sosiaali- ja terveystyöpalvelut ja hoivan, tulotasosta ja asuinpaikasta riippumatta. Ilman niitä ei ole hyvinvointiyhteiskuntaa.

Nyt vanhuspalvelut ovat kriisissä ja hoitojonot niin perus- kuin erikoissairaanhoidon monin paikoin kohtuuttoman pitkät. Edellinen hallitus loi raamit ja uudisti sote-hallinnon. Tämän hallituksen tehtävänä on viedä uudistusta eteenpäin niin, että se näkyy ihmisten arjessa parempina palveluina. Meidän on saatava palveluketjut kuntoon ja riittävästi hoitajia. Hallitus käynnistää välittömästi työn hoitajapulaan vastaamiseksi. Me laitamme vanhuspalvelut kuntoon, ja me huolehdimme, että vanhukset saavat tarvitsemansa hoivan. [Välihuutoja]

Lähdemme purkamaan hoitojonoja päättäväisesti ja osoitamme Kela-korvausten avulla tehtävään jonojen purkamiseen 335 miljoonaa euroa. Tahdomme vapauttaa julkisen puolen palveluita heille, joiden palvelutarve on suuri ja edellyttää moniammatillista otetta.

Vuonna 2027 hallitus käyttää sosiaali- ja terveystyöpalveluihin, siis vuonna 2027, neljä miljardia enemmän kuin nyt. Tekemällä asioita paremmin ja tehokkaammin, esimerkiksi ennaltaehkäisyä ja teknologiaa hyödyntämällä, pystymme kuitenkin hillitsemään vauhtia, kun kustannukset kasvavat.

Me pidämme huolta, että perheet saavat tukea. [Veronika Honkasalo: Paitsi pienituloiset!] Parannamme muun muassa alle kolmevuotiaiden lapsilisää. Ja kyllä, me haluamme, että yhä useampi suomalainen saa palkkaa tulonsiirtojen sijaan ja että sillä palkalla tulee toimeen. Tämä on hallituksen työlinja. [Vasemmistoliiton ryhmästä: Heikentämällä työehtoja!]

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

Monen ihan tavallisen keskituloisen suomalaisen elämästä on tullut tiukkaa, vaikka kuinka yrittäisi palkalla tai eläkkeellä tulla toimeen ja säästää. Korkojen ja hintojen nousu tekee arjesta kitkuttelua. Hallitus pyrkiikin päätöksenteossaan huomioimaan suomalaisten ostovoiman ja varmistamaan, etteivät arjen kustannukset karkaa kohtuuttomiksi.

Arvoisa puhemies! Vahvassa ja välittävässä Suomessa perusasioiden pitää olla kunnossa. Yhteiskunnassa, jossa perusasiat ovat kunnossa, ihmisellä on mahdollisuus elää oman näköistään hyvää elämää. Valtiovallan tehtävä on tarjota puitteet vapaudella ja mahdollisuuksilla. Sen tehtävänä ei ole holhota tai pitää ihmistä paikallaan. [Vasemmistoliiton ryhmästä: Paitsi pienituloisia!]

Suomalaiset äänestivät vaaleissa muutoksen puolesta, ja sitä muutosta hallitus lähtee nyt toteuttamaan. Meille vahva ja välittävä Suomi rakentuu konkreettisista ja rehellisistä ratkaisuista — ratkaisuisista, joilla luodaan valoisa näkymä tulevaan. Hallitusohjelmaa varten me kuulumme yli tuhatta asiantuntijaa. Olemme pyrkineet valitsemaan heiltä mukaan parhaat keinot. Ne eivät ole oikeistolaisia tai vasemmistolaisia keinoja vaan asiantuntijoiden tarjoamia ratkaisuja Suomen ja suomalaisten parhaaksi. [Naurua vasemmalta — Jussi Saramo: Paitsi veropolitiikassa!] Tämän päivän rohkeilla ratkaisuilla ja uudistuksilla me varmistamme, että huomenna Suomi kukoistaa.

Hyvin tässä käy.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, pääministeri. — Sitten siirrymme eduskuntaryhmien ryhmäpuheenvuoroihin. Edustaja Marttinen, kokoomus.

13.34 Matias Marttinen kok (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalaiset äänestivät kevään eduskuntavaaleissa muutoksen puolesta. Ihmiset halusivat, että Suomen rapautunut talous laitetaan kuntoon, suomalaisille riittää töitä ja toimeentuloa ja että kriisiytyneet peruspalvelut korjataan. Tämän muutoksen he saavat, kun pääministeri Orpon hallitus tarttuu toimeen hyvinvointiyhteiskunnan pelastamiseksi.

Olen ylpeä siitä ohjelmasta, jonka olemme yhdessä perussuomalaisten, Suomen ruotsalaisen kansanpuolueen ja kristillisdemokraattien kanssa neuvotelleet. Me keskitymme laitamaan Suomen perusasiat kuntoon. Peruskouluissa opettajat saavat keskittyä jatkossa tärkeimpään eli opettamiseen. Hoitojonoja puretaan, jotta suomalaiset pääsevät sujuvasti hoitoon. Suomalaisten turvallisuudesta huolehditaan kotona, kaduilla ja maamme rajoilla.

Regeringen förnyrar Finland så att varje finländare kan ha framtidstro. Regeringen bygger ett starkt och engagerat Finland där vi tar hand om allas välbefinnande och säkerhet.

Arvoisa puhemies! Edellisen hallituksen perintönä saatu holtiton velkaantuminen laitetaan nyt kuriin. Hallitus toteuttaa kunnianhimoisia uudistuksia, jotka vahvistavat Suomen kilpailukykyä, kasvua ja julkista taloutta. Kaiken tämän teemme suomalaisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden varmistamiseksi. Hallitus on sitoutunut vahvistamaan julkista taloutta valtiovarainministeriön suosittelemalla tavalla kuudella miljardilla eurolla. Tehtävä on vaativa, mutta hallituksella ei ole vaihtoehtoja. Emme voi jättää tulevien sukupolvien taakaksi kohtuutonta velkavuorta. Eikä velkaantumisessa ole enää kyse vain tulevaisuuden uhkasta vaan akuutista ongelmasta. Talouden liikkumavara on viime vuosien päätöksillä jo syöty.

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

Meitä hallituspuolueita yhdistää vahva ymmärrys siitä, että hyvinvointi syntyy työstä. Siksi teemme kaikkemme, jotta jokainen suomalainen työikäinen ja työkykyinen voisi elättää itsensä ja perheensä työllä. Suomi tarvitsee työnteon ja yrittämisen kunnianpalautuksen. Siksi hallitus on valinnut työlinjan. Tavoitteena on, että vähintään 100 000 työtöntä pääsee töihin. Se tarkoittaa politiikkaa, joka tekee työnteosta aina kannattavaa. Helpotamme uusien työntekijöiden palkkaamista. Puramme kannustinloukkuja. Laskemme työn verotusta. Keinot ovat niitä samoja, joilla hyvinvointiyhteiskunta on turvattu muissa Pohjoismaissa.

Arvoisa puhemies! Haluamme varmistaa, että lääkäriin pääsee silloin, kun siihen on tarve. Hallitus toteuttaa kiireellisesti toimia, joilla hoitojonoja puretaan. Hallitus panostaa mielenterveyspalveluihin sekä toteuttaa lasten ja nuorten terapiatakuun. Kohdennamme yhteiskunnan tukea kaikkein heikoimmassa asemassa olevien auttamiseksi. Hallitus panostaa muun muassa ruoka-aputyöhön sekä nuorten päihteidenkäytön ja huumekuolemien vähentämiseen. [Naurua vasemmalta — Sebastian Tynkkynen: Mitä te nauratte?] Sosiaalisten ongelmien ratkaisu alkaa siitä, että saa oman kodin. Siksi hallituksen tavoitteena on poistaa pitkäaikaisasunnottomuus vuoteen 27 mennessä. [Naurua vasemmalta]

Arvoisa puhemies! Hallituksen tavoitteena on Suomi, jossa jokaisella lapsella ja nuorella on edellytykset rakentaa hyvää elämää perheen taustasta riippumatta. Siksi laitamme koulutuksen perusasiat kuntoon. Jokaisella peruskoulun päättävällä nuorella on oltava riittävät perustaidot toisen asteen opintoja varten. Hallitus haluaa varmistaa, että opettajilla on riittävästi aikaa opettaa ja vastaavasti oppilailta oppia. Siksi hallitus lisää opetustunteja luku-, kirjoitus- ja laskutaidon oppimiseen. [Matias Mäkynen: Leikkaamalla kunnilta!]

Hallitus kehittää myös taiteen, kulttuurin ja luovien alojen kasvun edellytyksiä. Lisäksi hallituksen tavoitteena on kääntää liikkuminen kasvuun jokaisessa ikäryhmässä. Siksi hallitus panostaa liikunnallisen elämäntavan edistämiseen. [Jussi Saramo: Leikkaa liikunnasta ja lisää verotusta!]

Herra puhemies! Hallitus laittaa Suomen kasvun edellytykset kuntoon. Teemme Suomesta investointeja houkuttelevan maan sekä nostamme kotimaisen yrittäjyyden ja omistajuuden arvostusta. Vahvistamme kansankapitalismia ja haluamme Suomesta maailman talousosaavimman kansan. Nostamme osakesäästötilin maksimisijoitusrajaa ja edistämme lasten osakesäästötilin käyttöönottoa.

Hallitus luottaa markkinatalouteen. Toteutamme laajasti uudistuksia, jotka lisäävät reilua kilpailua, avaavat markkinoita ja keventävät sääntelyä. Lisäämme kilpailua muun muassa alkoholin myynnissä, apteekkeissa, rahapelaamisessa ja raideliikenteessä. Historiallisen suuret panostukset tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan vahvistavat Suomen asemaa teknologisenä edelläkävijänä. Haluamme hyödyntää digitalisaation, datatalouden ja tekoälyn mahdollisuudet täysimääräisesti. Hallitus toteuttaa lähes kolmen miljardin investointiohjelman, jolla parannetaan koko Suomen liikenneyhteyksiä. Lisäksi asuntomarkkinoiden toimivuutta parannetaan ja rakentamista sujuvoitetaan.

Maa- ja metsätalouden merkitys koko Suomen hyvinvoinnille on korvaamaton. Turvaamme ruuantuotantoon vakaan toimintaympäristön. [Sebastian Tynkkynen: Kuunnella, keskusta!] Metsätaloutta kehitetään kansallisista lähtökohdista käsin.

Herra puhemies! Hallitus edistää kunnianhimoisesti puhtaan energian investointeja ja niiden mukana puhdasta teollisuutta. Haluamme puhdasta ja edullista sähköä suomalaisille. Siksi vauhditamme ydinvoiman lisärakentamista ja pienydinvoiman käyttöönottoa. [Ti-

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

mo Harakka: Milloin tulee ydinvoimala?] Sitoudumme hyväksymään kaikki turvallisuus-kriteerit täyttävät periaatelupahakemukset.

Hallitus torjuu ilmastonmuutosta kustannustehokkailla keinoilla. Ilmastopolitiikassa hallitus keskittyy enemmän suuriin savupiippuihin kuin pieniin pakoputkiin. Suomen ilmastolain tavoitteita ei muuteta. Hallitus toteuttaa ilmastopolitiikkaa tavalla, joka ei kasvata suomalaisten arjen kustannuksia tai heikennä elinkeinoelämän kilpailukykyä.

Suojelemme luonnon monimuotoisuutta muun muassa vapauttamalla virtavesiä ja suojelemalla valtion vanhoja luonnontilaisia metsiä. Hallitus panostaa esimerkiksi Palokin koskien vapauttamiseen. Kyse on yhdestä historian suurimmasta teosta suomalaisen luonnon puolesta.

Arvoisa puhemies! Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikassa alkaa nyt uusi aikakausi Suomen Nato-jäsenyyden myötä. Pääministeri Orpon hallitus varmistaa, että Suomesta tulee puolustusliiton aktiivinen ja aloitteellinen jäsenmaa.

Hallituksen ulko- ja turvallisuuspolitiikan perustana ovat oikeusvaltioperiaate, ihmisoi-keudet, tasa-arvo ja demokratia. Jäsenyys Euroopan unionissa ja puolustusliitto Natossa muodostavat Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan ytimen.

Hallitus jatkaa Ukrainan tukemista täysimääräisesti. Valmistaudumme maan jälleenra-kennukseen ja autamme Ukrainasta sotaa pakenevia.

Arvoisa puhemies! Hallituksen tavoitteena on tehdä Suomesta maailman turvallisim- ja luotettavin yhteiskunta. Hallitus nostaa poliisien määrää kauden aikana merkittävästi, 8 000 poliisiin. Suomalaisten oikeusturvaa parannetaan nopeuttamalla oikeusprosesseja ja lisäämällä oikeudenhoidon resursseja. [Perussuomalaisten ryhmästä: Oikein!]

Hallitus haluaa katkaista nuoriso- ja jengirikollisuuden kasvun Suomessa. Käyttöön ote-taan kaikki tarvittavat keinot, niin kovat kuin pehmeät.

Humanitaarista maahanmuuttoa tiukennetaan yleispohjoismaiselle linjalle. Sen sijaan työperäisen maahanmuuton prosesseja sujuvoitetaan työntekijäpulan helpottamiseksi.

Arvoisa herra puhemies! Kokoomuksen eduskuntaryhmä on sitoutunut pääministeri Or-pon hallituksen ohjelman toteuttamiseen. Suomi on, hyvät kollegat, nyt tienhaarassa. Emme voi jatkaa velkaantumisen tiellä. Suomen talous on käännettävä kasvuun ja velkaan-tuminen on viimein laitettava kuriin. Nyt on korkea aika pelastaa hyvinvointiyhteiskunta, jotta myös tulevilla sukupolvilla on mahdollisuus elää hyvinvoivassa ja turvallisessa Suo-messa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, edustaja Marttinen. — Ja sitten perussuomalaiset ja ministeri Purra, olkaa hyvä.

13.44 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhe-mies! Suomen julkisen talouden tilanne on kestämaton. Uusi hallitus tulee ohjelmallaan korjaamaan tilanteen ja oikaisemaan suunnan. Me haluamme jättää lapsillemme maan, joka säilyy pohjoismaisena hyvinvointiyhteiskuntana, varmistaen samalla työnteon ja yrit-tämisen edellytykset. Suomessa vallitsee laaja yhteisymmärrys talouden tilanteen vaka-vuudesta. Maamme velkasuhteen kasvun pysäyttäminen ja tulevan EU:n talouskurisopi-muksen noudattaminen edellyttävät valtiovarainministeriön arvion mukaan 6 miljardin eu-ron sopeutustoimia tällä vaalikaudella, ja näinkin urakkaa riittää seuraavalle ja seuraaville hallituksille. Talouskasvu tulee olemaan heikkoa. Hallitus ei pysty toimillaan muuttamaan maamme väestörakennetta, kansainvälistä taloussuhdannetta, Venäjän ulkopoliittikkaa tai

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

Italian velkasuhdetta. Menojen kasvua hillitsemällä ja joustavuudella me tulemme selviämään edessä hämmöttävistä haasteista ilman, että suomalaiset joutuisivat kohtuuttoman eteen. Maallemme on myös jätettävä taloudellista liikkumavaraa yllätysten varalta. Etenkin turvallisuuspoliittinen vaikea tilanne haastaa jatkuvasti myös Suomen taloutta.

Arvoisa puhemies! Oikeudenmukaisuudella on poliittisessa puheessa usein tarkoitettu kansalaisten ja jopa kansakuntien tulojen ja varallisuuden tasaamista eli lopputulosten tasa-arvoa. Oikeudenmukaisuudeksi voidaan kuitenkin kutsua — ja minä haluan nyt kutsua — myös ihmisten ja kansakuntien oikeutta oman työnsä hedelmiin ja vastuuta omista taloudellisista sitoumuksistaan. Oikeudenmukaisuus ei tarkoita sitä, että veronmaksajan rahat ovat valtion ja että valtio päättää, mitä rahalla tehdään, tai että kaikkea — siis kaikkea — rahoitetaan veronmaksajan rahalla velaksi. Me emme näe kehityksen päätepisteenä yhteiskuntaa, jossa ihminen saa mahdollisimman paljon tukia ja kaikkeen on vain oikeuksia. Me näemme Suomen, jonka hyvinvointi perustuu työlle ja jossa on myös velvollisuuksia kullekin kykyjensä ja voimiensa mukaan. Veronmaksaja ei kykene rahoittamaan näin paisunutta järjestelmää. Kansalaisten ja kansakuntien vastuun lisääminen omasta taloudestaan on myös oikein. Tämä vähentää moraalikadon, vapaamatkustamisen ja kilpailukyvyttömyyden tapaisia ongelmia. Siirtymä vasemmalta oikealle on tosiasia, ja sillä tulee olemaan huomattavia vaikutuksia. [Jussi Saramon välihuuto]

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelma tähtää julkisen talouden tasapainottamiseen menoleikkauksin, rakenteellisin uudistuksin sekä työllisyyden kasvattamisen kautta. Ohjelman toimenpiteet eivät ole ideologisia vaan pohjaavat valtiovarainministeriön arvioihin ja taloustieteeseen. Emme kutsu menolisäyksiä tulevaisuusinvestoinneiksi tai kovempaa verottamista oikeudenmukaisuudeksi. Emme kuvittele, että velka ei tulisi maksettavaksi tai että lainattu raha olisi ilmaista. Olemme palanneet normaalin talouden ymmärryksen aikakaudelle.

Palkkatuloverotuksen keventäminen lisää työnteon kannustimia ja vahvistaa ostovoimaa. Veroalassa painotetaan pieni- ja keskituloisia. Kaikkein suurituloisimpien osalta kannetaan solidaarisuusveroa eli korotettua veroprosenttia. [Välihuuto vasemmalta] Työllisyyden paraneminen tulee vähentämään sosiaaliturva- ja työttömyysmenoja ja kasvattamaan verotuloja. Tämä osaltaan vähentää tarvetta menoleikkauksiin. Liikennepolttoainesten jakeluvaikeus kiristyy vuonna 2025, mutta aiempaa maltillisemmin.

Ennen kaikkea tämä hallitus takaa, että se ei tule nostamaan pumppuhintoja. [Eduskunnasta: Paljonko laskee?] Suunniteltua maltillisempi jakeluvaikeuden korottaminen ja seuraamusmaksujen madaltaminen vähentävät hintojen nousupainetta. [Sebastian Tynkkynen: Tähän ei keskusta pystynyt! — Eduskunnasta: Ensimmäinen petetty lupaus!] Kasva-va valmisteverotuotto ja seuraamusmaksut ohjataan hintakompensatioon, ja tämä varmistaa, että pumpulla tankkaava suomalainen huokaisee kerrankin helpotuksesta. [Naurua — Eduskunnasta: Tulevatko rahat tilille? — Välihuutoja] Pitkien välimatkojen maassa tämä turvaa elämisen ja yrittämisen edellytyksiä. [Eduskunnasta: Kuunnelkaa, keskusta!] Suomen hallitus tekee sellaista ilmastopolitiikkaa, että se ei nosta arjen kustannuksia eikä vaaranna kilpailukykyä. [Sebastian Tynkkynen: Tähänkään ei keskusta pystynyt! — Eduskunnasta: Missä ammattidiesel?]

Ensimmäisen sairauslomapäivän muuttaminen palkattomaksi omavastuupäiväksi on herättänyt pelkoja tulojen pienenemisestä ja sairaana töihin tulemisen yleistymisestä. Mikäli työehtosopimuksessa on sovittu, että ensimmäinen sairauspäivä on palkallinen, se on jatkossakin palkallinen. [Välihuutoja] Tarkoituksena on vähentää turhia poissaoloja — ja

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

kyllä, niitäkin on. Kenenkään hallitus ei halua tulevan sairaana töihin. [Jussi Saramon välihuuto] On tärkeää ymmärtää, että todellisuudessa aiheettomat, ilman lääkärin tapaamista tehdyt lyhyet sairauspoissaolot ovat pois työnantajan ja siten myös työntekijän pussista. Tarkoitus ei ole aiheuttaa tarpeetonta haittaa vaan vähentää väärinkäytöksiä sekä ohjata varmuuden vuoksi epävarmoja työntekijöitä suoran vapaapäivän sijaan esimerkiksi etätöihin tai korvaaviin työtehtäviin. [Li Andersson: Lex Purra!] Lapsen sairastumisen takia kotiin jäävä työntekijä on oikeutettu samoihin etuuksiin kuin aiemminkin.

On itsestäänselvää, että talouden tilanteen perintönä tälle hallitukselle jättäneet tahot tulevat arvostelemaan hallituksen ohjelmaa ankarasti. Malti on valttia, eikä pelottelu ole aiheellista. [Naurua — Timo Harakka: Ihan totta!] Luotan siihen, että kansalaiset, lehdistö ja talouden asiantuntijat tulevat saamaan ison kuvan kohdalleen ja pystyvät näkemään hallitusohjelman vievän meitä oikeaan suuntaan kaikilla sektoreilla. [Mika Kari: Oikeaan nimenomaan!] Tämä hallitusohjelma tuo maahan työpaikkoja, suomalaista työtä, työllisyyttä, rohkeampia yrityksiä, investointeja, kansalaisille parempaa ostovoimaa ja vahvempaa Suomea. [Vasemmalta: Eriarvoisuutta!]

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelma tavoittelee talouskasvun vahvistamista myös investoinneilla. Hallitus tulee toteuttamaan mittavan 3 miljardin euron infrastruktuuripaketin, joka sisältää niin rautatieverkon kehittämistä eri puolilla maata kuin muitakin työtä, yrittämistä ja teollisuutta tukevia hankkeita koko maassa. [Sebastian Tynkkynen: Tähänkään ei keskusta pystynyt!] Väyläverkon kehittämiseen ja korjausvelan pienentämiseen suunnataan 1,6 miljardia euroa. Väyläverkon investoinnit kohdistetaan kasvuun, työllisyyden ja huoltovarmuuden kannalta olennaisimmille väylille ja pahimpien pullonkaulojen purkamiseen. Hallitus huomioi myös alempiasteisen tieverkon. Infrapaketti rahoitetaan valtion omaisuuden myynneillä. Investointeihin ei oteta velkaa. Valtion omaisuus vaihtaa muotoaan. [Välihuutoja] Omaisuuden myynti keventää samalla valtion sijoitusriskejä ja siirtää painopistettä finanssisijoittajuudesta valtion perustehtäviin keskittymiseen. Tämä hallitus keskittyy monessa muussakin asiassa perusasioihin ja perustehtäviin — niihin, jotka valitettavasti viime aikoina ovat jääneet kovasti jalkoihin. Kokonaisveroaste ei nouse. Yritysten yhteisöveroaste ei nouse. Listaamattomien yritysten osinkoverohuojennus ja yrittäjävähennys säilyvät muuttumattomina. Maakuntaveroa ei tule, eläkkeisiin ei kosketa. Valtiontaloutta ohjaa jatkossa kehysjärjestelmä, joka asettaa katon pääluokkakohtaisille menoille ja lisätalousarvioille, tosin sillä erotuksella, että tämä hallitus aikoo myös noudattaa menokattoja. [Naurua]

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelma pyrkii vastaamaan turvallisella ja kestäväällä tavalla keskeisiin ongelmiimme. Julkisen talouden saattaminen kestäväälle polulle on välttämätöntä. Turvallisuudesta ja huoltovarmuudesta ei ole mahdollista tinkiä. Heikoimmassa asemassa olevat huomiodaan aina, samalla kun kansalaisten ja yritysten, kuten myös muiden EU-maiden, vastuuta itsestään ja taloudestaan on mahdollista lisätä. Kansa on antanut vahvan mandaatin Suomen julkisen talouden tasapainottamiselle siten, että valtion menot asetetaan tärkeysjärjestykseen. Aitoa hyvinvointia ei ole se, että mikäli vain voidaan verottaa enemmän tai velanotto on mahdollista, verotetaan ja velkaannutaan aina lisää ja rahat käytetään äänestäjiä miellyttävällä tavalla. Hyvinvointi syntyy työstä ja yrittämisestä. [Sebastian Tynkkynen: Kuunnelkaa, keskusta!] Me katsomme kokonaisuutta, rakkaan isänmaamme etua.

Arvoisa puhemies! Vaikka hallitusohjelmamme tavoitteet ja toimenpiteet ovatkin kohdallaan, hyväkin suunnitelma on vain niin hyvä kuin sen toteutus. [Sosiaalidemokraattises-

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

ta eduskuntaryhmästä: Ja rahat!] Linjauksien muuttaminen hallituksen esityksiksi ja lainsäädännöksi vie aikansa. Osa rakenteellisista uudistuksista tuo hyötyä viiveellä ja epäsuorasti työpaikkojen ja talouskasvun muodossa. Tällöin toimien hyödyllisyyttä tai välttämättömyyttä on opposition helppo epäillä. Oppositio varmasti tekisi monet asiat toisella tavalla ja saattaa sen tietäväksi kaikin mahdollisin keinoin.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaisten ryhmä seisoo tämän ohjelman takana yhtenäisenä. [Naurua] Me kannamme vastuumme ja osallistumme yhteisen laivamme luotsaamiseen pois karikoilta. Monet asiat muuttuvat, ja juuri niin pitää ollakin. [Timo Harakka: Osoititte itsellenne luottamuksen!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Sitten sosiaalidemokraattien eduskuntaryhmä, edustaja Lindtman, olkaa hyvä.

13.54 **Antti Lindtman sd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! ”Kokoomus haluaa leikata pienituloisten etuisuuksia. Se ei meille käy.” [Kokoomuksen ryhmästä: Jaaha!] Tämän väkevän arvion voi allekirjoittaa. Helsinkiläiseltä jo ennestään pienituloiselta yksinhuoltajaperheeltä hallitus on viemässä jopa yli 600 euroa kuukaudessa — jo ennestään pienistä tuloista. Työnsä menettäneeltä palkansaajalta leikataan satoja euroja. Mutta tässä salissa on ainakin yksi henkilö, joka on julistanut: ”Se ei meille käy.”

Sen olisi voinut sanoa joku täältä vasemmalta laidalta, mutta ei. Kyseessä on perussuomalainen poliitikko, eikä kuka tahansa vaan puolueen puheenjohtaja, nykyinen valtiovarainministeri Riikka Purra. [Sosiaalidemokraattien ryhmä: Ohhoh! — Kokoomuksen ryhmästä: Oliko harjoiteltu huuto? — Perussuomalaisten ryhmästä: Teatteria!]

Vain viisi päivää ennen eduskuntavaalien äänestyksen alkua Purra vannoi perussuomalaisten nimissä suomalaisille, että pienituloisten leikkaukset ”ei meille käy”. [Vasemmalta: Eikä meille!] Eikä siinä kaikki: tämän lisäksi puheenjohtaja Purra lupasi, että kansalaisten elinkustannukset käännetään laskuun.

Nyt elämisen kustannukset tulevat kasvamaan tuhansien suomalaisten kodeissa. Niin vuokralla kuin omistusasunnoissa asuvat pääsevät maksamaan perussuomalaisten lähettämää korkeampien elinkustannusten täsmälaskua. [Oikealta: Ei vaan teidän laskua!] Jokainen sairastunut maksaa lääkkeitään enemmän. Busseilla ja junilla liikkuminen kallistuu, kun arvonlisäveroa nostetaan. Sairaaloiden poliklinikkamaksut nousevat. Erityisesti autolla työssä käyvän arki kallistuu työmatkavähennysten heikentymisen vuoksi. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Ohhoh!]

Arvoisa puhemies! Nyt olemme nähneet Säätytalon ihmeen. Puheenjohtaja Purra, joka tästä salista kaikkein ehdottomimmin lupasi painaa suomalaisten elämisen kustannukset alas ja olla koskematta pienituloisten toimeentuloon, on täällä tänään perustelemassa, kuinka nämä hetki sitten täysin mahdottomat päätökset ovat nyt täysin välttämättömiä. Ei ihme, että tässä oli tarve poiketa pitkästä parlamentaarisesta perinteestä, että ministerit eivät ryhmäpuheita pidä. Kun tähän lisää ennennäkemättömät otteet suomalaisen palkansaajan oikeuksien heikentämiseksi, ei voi tulla kuin yhteen johtopäätökseen: Timo Soinin vuodesta 2015 asti hallussaan pitelemä takinkäänön suomenennätys kalpenee sen rinnalla, miten Purran perussuomalaiset pettävät suomalaiset. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Ohhoh!]

Ja tietenkin tätä kaikkea yritetään perustella edellisen hallituksen velkaantumisella, vaikka perussuomalaiset ovat hyväksyneet 95 prosenttia kuluneen vaalikauden velasta.

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

[Perussuomalaisten ryhmästä: Ei pidä paikkaansa!] Jos kaikki esityksenne nyt johtuvat edellisestä hallituksesta, miksi ette kertoneet linjaanne ennen vaaleja, jolloin kaikki talousluvut olivat jo tiedossa?

Ärade talman! Finland är ett öppet och jämlikt föregångsland, ett land där alla behandlas lika och där vi tar hand om våra minoriteter. Regeringen kommer att gå mot det förflutna bara om alla regeringspartier accepterar det. Därför... [Puhujan mikrofoni sulkeutuu — Eduskunnasta: Oliko liian painavaa puhetta? — Eduskunnasta: Käännökset ruotsiksikin tarvittaessa!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Yrittäkääpä uudelleen, edustaja Lindtman.

Arvoisa puhemies! Nyt toimii. — No niin.

Därför är det viktigare än någonsin att finländare som tror på internationalisering, framsteg och tvåspråkighet förenas och visar regeringen att detta inte är rätt väg för Finland.

Arvoisa puhemies! Mitä vaikeammat ajat, sitä tärkeämpää on päätösten oikeudenmukaisuus. Pääministeri Orpo lupasi heti vaalien jälkeen ja uudelleen hallitusneuvotteluiden alkaessa: ”Keneltäkään ei vaadita kohtuuttomia.” Jos työnsä menettänyt palkansaaja menettää ensin puolet tuloistaan ja sitten vielä neljäsosan työttömyysturvastaan, eikö se ole kohtuuton vaatimus, pääministeri Orpo? [Eduskunnasta: On!] Kuinka epäoikeudenmukaisesti tämä taakka nyt jaetaan?

Olen yrittänyt lukea hallitusohjelman moneen kertaan enkä ole vielä löytänyt ensimmäistäkään toimenpidettä, jolla talouden tasapainotuksen taakkaa jaettaisiin myös pääministerin tuloluokkaan. Jotain sieltä löysin: Yleisen veronalennuksen lisäksi tuloeliittiä odottaa tarkkaan räätälöity ylimääräinen veronkevennys, vähintään 1 200 euroa vuodessa lisää, pysyvästi — ei leikkaus vaan ylimääräinen veronkevennys, pysyvästi. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Rahaa on!] Ja koska tiedämme, että tässä tuloluokassa on vaikea saada kaikkia rahoja kulumaan, esitätte, että veroetuja tarjoavan osakesäästötilin yläraja nostetaan 100 000 euroon.

Pienituloisia kannustetaan leikkauksilla ja suurituloisia veroeduilla.

Onko tämä hallitus vahvan ja välittävän Suomen hallitus? Hallitusohjelma on vain vahvoista välittävä, ja se kielii kaipuuta takaisin aikaan, jolloin palvelusväki tiesi paikkansa ja ymmärsi pysyä keittiön puolella. [Ben Zyskowicz: Jep jep!]

Arvoisa puhemies! Suomella on ollut yksi supervoima ylitse muiden, ja se on yhteistyö. Siihen kuuluu vahva osaaminen. Mitä vaikeammat ajat, sitä enemmän näitä on tarvittu. Ainakin minun ja monen muun suomalaisen ymmärryksen ylittää, miksi juuri tässä tilanteessa kaiken tämän lisäksi hallitus käy yli kahden miljoonan suomalaisen palkansaajan työsuhdeturvan kimppuun luoden epävarmuutta ja ristiriitoja työpaikoille. Hallitus kannustaa suomalaista palkansaajaa entistä helpommin tulevilla potkuilla, vaikka irtisanominen on Suomessa kansainvälisestikin katsoen jo ennestään helppoa.

Kun Sipilän hallitus uhkasi pakkolailla, tämä hallitus on tehnyt uuden innovaation: potkulain. Erityisesti jo ennestään heikommassa asemassa oleviin palkansaajiin sairaussakko tulee iskemään suoraan ja luo paineen laajentaa sitä myös jatkossa. Uunituore terveystministeri ansaitsee tunnustuksen, kun hän rehellisesti myönsi, että sairaussakko on täysin soveltumaton hoitoalalle. [Eduskunnasta: Kiitos!]

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

Naisvaltainen hallitus aloittaa historiallisen työnsä yrittämällä kääntää tasa-arvon kehitystä roimasti taaksepäin. Perusteettomat pätkätyöt laillistetaan ja palkkaerojen kaventaminen halutaan tehdä mahdolliseksi estämällä sovittelijaa tekemästä lailla säädettyä työtä. Ja koska hallitus tietää, että suomalaiset eivät tule näitä heikennyksiä hyväksymään vaan päinvastoin vastustavat paluuta vanhaan isäntävaltaan, täytyy myös lakko-oikeuteen puuttua. Mielenosoittamista hallitusta vastaan halutaan rajoittaa ja tehdä se entistä vaikeammaksi. [Ben Zyskowicz: Eikä haluta mielenosoituksia rajoittaa!]

Pohjoismaiseen malliin kuuluvat työelämän turva, kohtuullinen työttömyysturva ja uudelleen kouluttautumisen mahdollisuus palveluineen. Nyt hallitus vie työttömyysturvan Pohjoismaiden heikoimmalle tasolle, heikentää irtisanomissuojaa ja lakkauttaa mahdollisuuden vahvistaa osaamista aikuiskoulutustuella. Arvoisa työministeri, ei tämä ole mikään pohjoismainen malli.

Arvoisa puhemies! Suomessa sekä kansalaiset että tähän mennessä myös puolueet ovat jakaneet yhteisen ymmärryksen siitä, että hoitoonpääsyä pitää nopeuttaa, vammaisten elämänlaatua halutaan parantaa ja sote-palvelut turvataan laadukkaina kaikille, ja erityisesti siitä, että maattamme rakentaneista ikäihmisistä pidetään huolta. Siksi onkin hämmentävää, että kauan kaivattu hoitajamitoitus lykätään, hoitotakuu vesitetään ja muutama kuukausi sitten tässä salissa yksimielisesti hyväksytyt vammaisten inhimillisen elämän mahdollistava laki lykätään ja vesitetään. Miljardiluokan säästöt sote-palveluissa tuntuvat kipeästi jokaisessa terveyskeskuksessa ja palvelutalossa.

Arvoisa puhemies! Tämä maa on aina menestynyt sillä, että pidämme huolta osaamisesta ja työllisyydestä — maana, joka uskoo, että ensimmäinen hiilineutraali hyvinvointiyhteiskunta on tavoite, joka rakentaa menestystä — menestystä, jota voi tulla rakentamaan tänne maailmalta ilman, että tarvitsee olla laukku pakattuna peläten äkkilähtöä muutaman viikon varoitusajalla — maana, jossa kannustetaan myös heitä, joilla ei ole kykyä tai mahdollisuutta ottaa vastaan kokopäivätyötä — maana, jossa luontokadon torjunnan kunnianhimoista ei tingitä.

Arvoisa puhemies! Johan tässä herää kysymys, onko tässä hallitusohjelmassa mitään hyvää. Kyllä on. [Ben Zyskowicz: No?] Ulko- ja turvallisuuspolitiikan kirjauksille on helppo antaa hyväksyntä jatkona viime vaalikauden työlle. Ukrainan tuki jatkuu, vaikuttamme EU:ssa, YK:ssa ja nyt myös Natossa ja pidämme huolta puolustuksesta. Tutkimus- ja kehittämistyön rahoitusta vahvistetaan parlamentaarisen sovun mukaisesti. Positiivisiin asioihin kuuluu myös äitiyspakkauksiin tuleva pallo. [Naurua] Liikunnallisuus on tärkeä osa hyvinvointiamme ja terveellisiä elämäntapojamme. Myönteistä on sekin, että kohta näemme, miten koko perussuomalaisien eduskuntaryhmä äänestää vihreän siirtymän puolesta ilman hymyn häivääkään.

Arvoisa puhemies! Sosiaalidemokraatit tulevat esittämään syksyllä oman vaihtoehdon, joka perustuu kolmelle periaatteelle: [Oikealta: Tuleeko rahaa?] Julkista taloutta tasapainotetaan oikeudenmukaisesti siten, että myös vahvimmat osallistuvat talkoisiin. Osaamisen kehittäminen on kasvumme keskeinen moottori. Vihreästä siirtymästä otetaan kaikki hyöty irti kymmenien miljardien investointeina ja luonnonsuojelua vahvistetaan.

Arvoisa puhemies! Orpon—Purran hallitusohjelma lisää eriarvoisuutta, langettaa koronan ja sodan laskun pienituloisille ja kärjistää yhteiskunnan vastakkainasettelua. Siksi esitämme puheenjohtaja, ministeri Purran ennen vaaleja esittämän perustein eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavan epäluottamuslause-ehdotuksen:

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

”Eduskunta toteaa, että hallituksen esittämä hallitusohjelma leikkaa pienituloisten etuisuuksia, eikä se meille käy. Tämän vuoksi hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta.”

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Seuraavaksi keskustan eduskuntaryhmä, edustaja Saarikko, olkaa hyvä.

14.05 Annika Saarikko kesk (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa tehtävänsä vastavalittu puhemies! Maassa on nyt uusi hallitus. Onnittelen uusia ministereitä ja toivotan valtavasti voimia teistä jokaiselle. [Sanna Antikaisen välihuuto] Vaalien jälkeen valta ja vastuu ratkaisujen aikaansaamisesta on vaalien voittajilla. Sitä on kansanvalta.

Oppositiossa vasemmisto on hiukan hutkinut ennen kuin on tutkinut: hallitus haukuttiin jo ennen kuin edes ehti Säätytalolle neuvottelemaan.

Keskusta sen sijaan tutkii ennen kuin hutkii. Olemme viime päivät perehtyneet hallituksen ohjelmaan huolellisesti.

Suomen talous pitää laittaa kuntoon. [Ben Zyskowicz: Hyvä!] Miksi? Siksi, että hyvinvointia riittää myös tuleville sukupolville.

Pitkältä ajalta juontuvat velka- ja alijäämäongelmat täytyy ratkaista. Syntisten velka-pöydässä on istuttu kaikkien eduskuntapuolueiden voimin yhdessä jo 15 vuoden ajan. Viime kauden kriisien, koronan ja Euroopassa käytävän Venäjän hyökkäyssodan, äärellä me velkaannuimme lisää. Niihin ratkaisuihin saimme viime vuosina omalla vastuuvuorollamme vahvan tuen myös nykyisiltä hallituspuolueilta. Talouden perintö, johon kokoomus ja perussuomalaiset täällä viittaavat, on yhdessä päätetty.

Päämäärä on siis oikea. Uusi hallitus on talouden vakavan tilanteen tunnistanut.

Tavoitteet sadastuhannesta lisätyöllisestä on kohdallaan. Työllistämistä pitää helpottaa ja tehdä työnteosta ihmisille aina kannattavinta.

Esimerkiksi paikallisen sopimisen mahdollisuuksien lisäämistä ja työttömyysturvan sekä asumistuen uudistamista tarvitaan. [Timo Heinonen: Ihan uusi, rakentava puhe!] Työmarkkinat kaipaavat remonttia. Yksityiskohtiin otamme kantaa sitä mukaa, kun hallituksen valmistelu etenee. [Jukka Kopran välihuuto]

Hienoa, että hallitus jatkaa edeltäjiensä pitkäjänteistä työtä teollisuuden vihreän aallon voimistamisessa. Kotimainen uusiutuva energia, metsien ja muiden maamme luonnonvarojen kestävä käyttö ja huippuosaaminen ovat Suomen valttikortteja. Kiitos siitä, että olette rakentaneet näille kestävän jatkumon. [Eduskunnasta: Kiitos perussuomalaisille!]

Lupaatte paljon, hyvä hallitus. Lupaatte paljon myös koko Suomen näkökulmasta. Nyt siis ei muuta kuin toimeksi. Sen uskomme vasta kun näemme.

Keskustan erityinen tehtävä on vaalia Suomen ja sen kaikkien eri alueiden ja ihmisten mahdollisuuksia. [Ari Kuposen välihuuto]

Luemme hallitusohjelmaa maakuntien Suomen silmälasit päässä, idän muuttunutta todellisuutta unohtamatta ja pohjoisen kasvun mahdollisuuksia kirittäen, maaseudun elinvoimaa vaalien.

Seuraamme siis hallitusohjelman toteutumista suurennuslasin kanssa. Siitä voitte olla satavarmoa. [Ben Zyskowicz: Oikein hyvä!] Megaluokan ongelmaksi saattaa muodostua se, että satojen sivujen nivaskassa lauseet eivät kohtaa liitteenä olevien lukujen kanssa. [Sanna Antikainen: Vähän niin kuin teillä hallituksessa!]

Arvoisa puhemies! Suomen onnellisen tarinan ydin on siinä, että kaikki kokevat kuuluvansa mukaan, että olemme kaikki arvokkaita yhteiskunnan jäseniä.

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

Me hyväksymme keskustassa sen, että talouden kiperässä tilanteessa leikkauksiakin tehdään. Mutta sitä emme hyväksy, että te samaan aikaan koette oikeaksi suosia suurituloisia.

Teidän on reilua myöntää ja sanoa se ääneen: leikkaukset kohdistuvat pääosin ihmisiin, jotka ovat arjessaan jo valmiiksi tiukoilla. [Vasemmalta: Just näin!]

Kovimmalle joutuvat kysyvät nyt perustellusti: miten osallistuvat talkoisiin he, joilla menee hyvin? Tässä tilanteessa puolen miljardin euron tuloveronkevennys ja solidaarisuusveron merkittävä kevennys aiempaan verrattuna osoittavat, hyvä eduskunta, heikkoa sosiaalista omaatuntoa – suoranaista oikeudentunnon puuttumista. [Vasemmalta: Kyllä!]

Taloutta on pakko sopeuttaa, mutta veroja ei ole pakko keventää. [Ben Zyskowicz: Kiristetään mieluummin!]

Samanaikaisesti esimerkiksi vastikään yksimielisesti tässä salissa, vain tovi sitten, hyväksytty vammaispalvelulaki revitään rujosti auki ja haetaan kymmenien miljoonien eurojen säästöjä, ja sen voimaantuloa lykätään. Se, miten me kohtelemme heikoimpia, on lopulta koko yhteiskunnan sivistyksen mittari. [Sanna Antikainen: Se oli pakko tehdä!]

Keskustan linja on, että säästöt pitää tehdä kaikin puolin oikeudenmukaisesti ja tasapuolisesti niin, että myös yhteiskunnan parhaiten pärjäävät tekevät osansa. Oikeudentuntoa, sitä me kaipaamme.

Isoin huolestus on ennen kaikkea päätösten yhteisvaikutuksessa. Olettehan te näinä viime viikkoina käyneet sen huolella läpi? Niillä nimittäin voi olla todella raju vaikutus yksittäisiin ihmisiin ja perheisiin.

Arvoisa puhemies! Sitten lähipalveluista:

Vaikka toisin ennen vaaleja vakuuteltiin, niin suursäästöt kohdistetaan eritoten ikäihmisten ja sairaiden palveluihin.

Hallitusneuvotteluiden aikaan pääministerille kävi selväksi, että sosiaali- ja terveyspalveluista puuttuu rahaa, ja uusi pääministeri joukkoineen ratkaisi tämän niukkuuden lisäämällä niukkuutta, eli leikkaamalla lisää. Tuoreen hallituksen piiristä myös vihjaillaan, että palveluiden ongelmat tänään johtuisivat uunituoreesta hyvinvointialueiden rakenteesta, soten mallista — se on puppua. Ongelmat johtuvat siitä, että kokoomuksen ollessa hallituksessa välttämätöntä uudistusta ei koskaan saatu tehtyä. Nyt se on tehty, viime hetkillä perustuslain reunaehtojen mukaisesti ja uudet alueet työntekijöineen ansaitsevat työrauhaa. [Vasemmalta: Hienoa Marin!]

Meidän sote-palvelumme ovat romahtamispisteessä vuosien henkilöstöpulan ja korona-aikana syntyneiden hoitajajoukkojen vuoksi. Näitä ongelmiako te haluatte lisää? [Sanna Antikaisen välihuuto] Kokoomus piiloutuu hyvinvointialueiden päättäjien taakse pukemalla maakuntien ihmiset hallituksen pakkopaitaan. Alueilla halutaan teettää maan hallituksen likainen työ. Kyllä me sen sieltä rivien välistä luimme. Käskytetään keskittämään ja karsimaan lähipalveluita. [Ben Zyskowicz: Haluatte vähemmän autonomiaa!] Neuvoloita, hoitokoteja, oman kunnan terveysasemia. Keskusta ei tätä hyväksy: suomalaiset ansaitsevat parempaa. [Ben Zyskowicz: Haluatte päätösvallan keskittämistä!]

Myös peruspalveluiden valtionosuuksia ollaan leikkaamassa ja uudistamassa. Valtionosuus kuulostaa sopivan etäiseltä ja hiukan byrokraattiseltakin termiltä, mutta käytännössä kyse on kuntien vastuulla olevan koulutuksen leikkaamisesta. [Li Anderssonin välihuuto] Oliko se koulutus erityissuojeluksessa? Miten tämä juhlapuhe menikään? [Ben Zyskowicz: Katsokaa ohjelmaa!]

Arvoisa puhemies! Leikkaus- ja keskittämispolitiikka osoittaa, että Orpon hallitus on nimenomaan kokoomuksen johtama hallitus. Joutuu kysymään: Miten perussuomalaiset

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

ovat hyväksyneet kokoomuksen politiikan sellaisenaan? Miksi annettiin neuvotteluissa uunottaa? Mikä se sana olikaan: pönkäpuolue, apupuolue, renkipuolue? [Keskeltä: Aika paksua!]

Perussuomalaiset kuittasivat kokoomuksen listan sillä, että bensaveroa nimellisesti kevennetään parilla sentillä, tarkemmin ottaen kahdella ja puolella sentillä. Se pieni bensaleikin uppoaa jakeluvuorituksen tiukentamiseen, jos ei jo yhtiöiden katteisiin. [Jani Mäkelä: Ei uppoa!] Lääkkeiden hinta sen sijaan nousee vuorenvarmasti, ja tämä iskee kipeästi pienituloisiin.

Riikka Purra, arvoisa uusi valtiovarainministeri, ja kaikki muut perussuomalaiset tässä salissa, teidän on turha kertaakaan väittää sitä, jonka jo vähän kuulen korvissani: Mutta kun taloustilanne. Mutta, mutta. — Se oli jo tiedossa ennen vaaleja. Ei kannata luvata sellaista, mitä ei voi pitää. — Tai mutta kun kompromissit. — Sitten pitää osata neuvotella. [Mauri Peltokankaan välihuuto — Naurua — Ben Zyskowicz: Missä tämä Saarikko oli neljä vuotta!]

Hyvät perussuomalaiset ja hyvät perussuomalaiset uudet ministerit! Perussuomalaiset — sanon tämän hyvin vakavalla ja asiallisella mielellä — saivat näissä vaaleissa satojatuhan ääniä. Te teitte historiallisen tuloksen, ja minä myönnän, että me puolestamme hävisimme.

Tiedän, että nämä sadattuhannet ihmiset äänestivät teitä tosimitiehellä, toivoen parempaa, koska heille sitä luvattiin. Ja mitä sanotte heille tänään?

Yhdessä asiassa kokoomus näyttää nöyryyneen perussuomalaisille: hallitusohjelma huokuu ovet ja ikkunat kiinni -henkeä työvoiman suhteen. Tämä on suuri pettymys työnantajille nyt, kun työperäistä maahanmuuttoa tullaan myös jarruttamaan, ja Suomi näyttäytyy nuivana kohdemaataan harkitsevalle innokkaalle työtä tekeväälle ihmiselle.

Arvoisa puhemies! Keskusta on osaltaan valmis yhteistyöhön niissä asioissa, joita pidämme oikeina Suomelle. Rakennamme Suomea nyt oppositiosta käsin. Rakennamme oman vaihtoehdon, ja vastustamisen tarve ei saa koskaan olla itsetarkoitus eikä koskaan suurempi kuin isänmaan etu. [Timo Heinonen: Hyvä!]

Mutta, hyvä puhemies, emme me keskustassakaan epäroia pitää ääntä ja käyttää kaikkia mahdollisia välineitä niissä asioissa, joita me pidämme väärinä. [Ben Zyskowicz: Myös laillisia!]

Koko Suomi ja kaikki sen alueet, ihmisten lähipalvelut; koulut ja terveydenhuolto, lasten ja perheiden huominen, [Mauri Peltokankaan välihuuto] huoltovarmuus; ruoka ja energia, paikallisuus ja kansanvalta, maamme eheys ja avarakatseisuus, heikomman puolella seisominen — näistä tunnistat keskustan.

Maa- ja ulkopolitiikan myrskyssä olisi entistä tärkeämpää, että yhteinen tavoitteemme tässä salissa olisi rakentaa hyvinvointia, toivoa ja rauhaa.

Edellä sanotun perusteella teen seuraavan epäluottamusehdotuksen: ”Suomen talous pitää laittaa kuntoon, mutta hallitusohjelma jakaa epäoikeudenmukaisesti Suomea ja suomalaisia kahtia, keskittää ihmisten lähipalveluita ja vaarantaa suomalaisten sosiaali- ja terveyspalvelut. Tästä syystä hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta.”

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Seuraavaksi vihreiden eduskuntaryhmä ja edustaja Virta, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

14.16 **Sofia Virta vihr** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän hallitusohjelman nimi on Vahva ja välittävä Suomi. Minun kysymykseni on: kuka tämän hallitusohjelman tuloksena Suomessa on vahva, ja kenestä välitetään?

Meille vihreille vahva ja välittävä Suomi tarkoittaa yhteiskuntaa, jossa jokainen lapsi voi tavoitella unelmiaan ja jossa jokainen tässä maassa oleva saa avun, hoivan ja turvan, kun sitä tarvitsee. Meille vihreille vahvuus näyttäytyy rohkeutena ratkaista aikamme suurimpia turvallisuusuhkia, ilmastokriisiä ja luontokatoa, valjastamalla fiksusti säännelty markkinatalous kestävämmän tulevaisuuden tavoittelemiseksi, ja meille vihreille välittäminen on sitä, että kun valtiontaloutta tervehdytetään tavalla, joka vahvistaa suomalaisten luottamusta yhteiskunnan kykyyn kannatella kaikkein haavoittuvimpia, niin pidetään kyydissä mukana kaikki nyt ja tulevaisuudessa. Mutta sellaista Suomea ei tämä hallitusohjelma rakenna, ja siksi me tulemme esittämään Orpon hallitukselle epäluottamusta.

Esimerkiksi kaikkein pienituloisimmilta leikkaamista me emme hyväksy, työperäisen maahanmuuton jarruttamista me emme ymmärrä, ja takapakkia ilmasto- ja luontotoimissa me emme voi tukea. Nämä ovat Orpon hallituksen arvovalintoja. Vihreiden valinnat ovat toisenlaiset. Me emme leikkaisi perheiltä, joilla on jo tiukkaa, vaan tasapainottaisimme taloutta rohkeasti uudistamalla mutta reilusti välittämällä. [Ben Zyskowicz: Kuten?] Me emme lietsoisi epäluottamusta ja vastakkainasettelua työmarkkinoilla, vaan hakisimme kestäviä ratkaisuja lisätä työtä, tuottavuutta ja yritysten kasvua. [Ben Zyskowicz: Kuten?] Emmekä me peruuttaisi liikenteen päästövähennyksissä tai viivyttelisi metsien hiilinielujen vahvistamisessa, vaan hyödyntäisimme markkinoita ja käyttäisimme tehokkaimmat keinot ilmastokriisin ja luontokadon torjuntaan. [Välihuuto keskeltä] Nimittäin eivät nämä hallitusohjelmakirjaukset ole päätöksiä, jotka on pakko tehdä, vaan ne ovat poliittisia arvovalintoja, jotka Orpon hallitus on päättänyt tehdä, ja niille valinnoille me vihreät tulemme oppositiossa olemaan se liberaali vaihtoehto, joka uudistaisi tätä maata oikeudenmukaisella ja kestävällä tavalla, [Ben Zyskowicz: Kuten?] sellaisella, joka katsoo ja rakentaa eteenpäin. [Ben Zyskowicz: Kuten?] Suomi ei voi olla vahva eikä se voi olla välittävä, jos työvoimapolua ei ratkota. Yritykset eivät kasva, palvelualat eivät pyöri, eivätkä miljardi-luokan vihreät investoinnit sijoitu Suomeen, jos täällä ei ole riittävästi osaavaa työvoimaa.

Orpon konservatiivihallitus kuitenkin päätti toisin. Olen aidosti hämmästynyt linjauksista olla panostamatta työperäiseen maahanmuuttoon ja kiristää maahanmuuttopolitiikkaa tilanteessa, jossa väestömme todella ikääntyy ja hoivan sekä palveluiden tarve vain kasvaa, tilanteessa, jossa yritykset ja suomalainen elinkeinoelämä ovat vedonneet toistuvasti työperäisen maahanmuuton vauhdittamisen puolesta. [Ben Zyskowicz: Näin tehdään!] Se on epäinhimillistä politiikkaa mutta myös talouden näkökulmasta typerää. [Ben Zyskowicz: Me sujuvoitamme työperäistä maahanmuuttoa!] Arvon hallitus, ei meillä ole tuolla Suomen rajoilla ihmisiä jonottamassa päästäkseen juuri tänne töihin. Päätökset nostaa tulo rajoja, vaikeuttaa perheiden yhdistämistä tai rakentaa kahden kerroksen työmarkkinoita eivät varsinaisesti auta kilpailussa saada heidät juuri tänne töihin.

Vi gröna kommer från oppositionen att använda alla medel för att övertala Orpos regering att förstärka arbetsrelaterad invandring och bygga ett invandravänligt Finland och således en mer hållbar framtid för oss alla.

Ja, arvon hallituspuolueet, kun sanotaan, että koulutuksesta ei leikata, sen pitäisi kai tarkoittaa, että koulutuksesta ei leikata. On vaikeaa ymmärtää hallituksen päätöksiä leikata

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

kuntien valtionosuuksista, heikentää korkeakoulujen perusrahoitusta tai korottaa ulkomailta tulevien opiskelijoiden lukukausimaksuja tilanteessa, jossa työelämän murros on lujaa ja jossa me tarvitsemme panostuksia, emme heikennyksiä, suomalaisten osaamiseen, sivistykseen ja maamme kilpailukykyyn.

Suomen menestyminen tulevaisuudessa perustuu edelläkävijyyteen vihreässä siirtymässä. Tämä puolestaan perustuu osaavaan työvoimaan ja yritysten ennakoitavaan toimintaympäristöön. Näiltä osin hallitusohjelma ei anna riittäviä vastauksia.

Ja mitä tulee hallituksen ilmastopolitiikkaan, arvon hallitus, tämä on nyt se Ruotsin tie, jossa sitoudutaan kyllä tavoitteisiin mutta valmiutta tekoihin ei riittävästi ole.

Och vad kommer till den gröna omställningen och regeringens klimatpolitik så är det ett faktum att det inte räcker med att förbinda sig till klimatmålsättningar bara på papper. Vi behöver gärningar.

On hallitukselta melko ristiriitaista samaan aikaan ilmoittaa sitoutuvansa ilmastolain tavoitteisiin ja sitten toisella sivulla kertoa jarruttavansa maa- ja metsätalouden uudistamista reunaehdoin, purkavansa kuntien velvoitteen laatia ilmastosuunnitelmia, saati ylpeänä mainostaa tukevansa fossiiliautoilua rahalla. [Keskeltä: Ja uudistaa ydinenergiaa!]

Ristiriitaisuuksien viljelyn sijaan nyt pitäisi valjastaa markkinat toden teolla hiilensidontaan ja luonnon ennallistamiseen riittävin kannustimin. Luontopuolella hallitusohjelman luonnonsuojelukirjausten toteuttaminen tulee ilmeisesti jäämään puolitiehen, kun luonnonsuojelun rahoitusta ei lisätä, ei säilytetä nykytasolla, vaan itse asiassa vähennetään kolmanneksella.

Arvoisa puhemies! Poliitiikan nopeiden pikavoittojen sijaan Suomi tarvitsee päätöksiä, joilla vastataan aikamme suurimpiin haasteisiin. Kokoomusjohto oselta hallitukselta lienee paikallaan kysyä: Mihin unohtui markkinahenkisyys tai kunnianhimoinen ympäristöpolitiikka, kun päätettiin esimerkiksi valita säilyttää fossiilisia tukia? Entä mihin jäi hallituksen kunnianhimo vihreän verouudistuksen osalta? Nyt olisi ollut oikea aika kamreerimaisen kassanhoidon sijaan uudistaa rohkeasti ja eteenpäin katsovasti siten, että verotuksen painopiste siirtyy toimeliaisuuden verotuksesta ympäristö- ja terveyshaittojen verotukseen. [Ben Zyskowitz: Ja juuri näin tehdään! Juuri näin tehdään, toisin kuin edellinen hallitus!]

Hallitus teki epäinhimillisen arvovalinnan leikata sotesta, kaikkein köyhimmiltä ja haavoittuvassa asemassa olevilta mutta valitsi sitten jättää pois talouden tasapainotuksen keinovalikoimasta esimerkiksi haitallisten yritystukiviidakoiden karsimisen, jonka perään asiantuntijatkin kuuluttavat. [Ben Zyskowitz: Ei kai teidän jälkeenne ollut karsittavaa!] Taloudellisen oikeudenmukaisuuden voisi yhdistää hyvin toimivaan markkinatalouteen, mutta nyt hallitus tekeekin näistä kahdesta tavoitteesta toistensa vastakohtat — ja siinä lopulta markkinatalous häviää.

Mutta onneksi hallitus voi aina muuttaa linjaansa. Me vihreät tulemme oppositiosta haastamaan ja tarjoamaan kestävämpiä ratkaisuja. [Ben Zyskowitz: Kuten?] Me tulemme tarjoamaan ratkaisuja, joilla ihmisiä nostetaan osallisuuteen ja avataan ovia sen sijaan, että rajoitetaan ja lannistetaan. [Ben Zyskowitz: Kuten?] Nimittäin yhteiskunta on myös taloudellisesti parempi, jos se antaa inhimillistä tilaa ja vapautta tehdä omia elämänvalintoja ja löytää oma paikkansa.

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

On kuitenkin todettava, että hallitusohjelmassa on hyviäkin toimia, sellaisia, jotka mekin voimme allekirjoittaa. Kiitoksen ansaitsevat esimerkiksi kirjaukset oppimisen tuen uudistuksiin, saamelaiskäräjälain toteuttamiseen, lasten ja nuorten mielenterveyteen, poliisien määrän lisäämiseen ja Saaristomeren tilan parantamiseen. Niille valinnoille me vihreät tulemme oppositiossa antamaan tukemme, kun ne vievät Suomea aidosti eteenpäin.

Mutta, arvon hallitus, kokonaisuus ratkaisee. Hallitusohjelmasta tarvitaan vaikuttavuusarviointeja, sitä, että suomalaiset tietävät näiden päätösten yhteisvaikutukset, että ne tulevat näkyviin aidosti esimerkiksi lasten ja perheiden osalta. Nimittäin kun leikataan rajusti ja monesta kohtaa, on riski, että kuormitus osuu samoihin suomalaisiin, ja nyt näyttäisi siltä, että vaikeimpaan tilanteeseen tämä hallitus ajaa yksinhuoltajat, osa-aikatyöläiset, kaupungissa asuvat matalapalkkatyötä tekevät ja heidän lapsensa. Välittämisestä puhuminen ei tuo köyhän perheen lapselle talvikenkiä, jos ei aidosti ole poliittista tahtotilaa nostaa ihmisiä köyhyydestä.

Suomea eivät tee vahvaksi valinnat välittää vain vahvoista, vaan tarvitaan rohkeita päätöksiä uudistaa tätä yhteiskuntaa pitäen kaikki mukana, nostaen ihmisiä työhön ja toimeiliasuuteen ja vastaten aikamme suurimpiin uhkiin, ilmastokriisiin ja luontokatoon, kaikin keinoin, ja valitettavasti näin tämä hallitus ei ole valinnut tehdä. Se ei ole vain välittämisen puutetta, vaan se on myös äärimmäisen lyhytnäköistä politiikkaa.

Arvoisa puhemies! Näistä syistä esitän eduskunnalle hyväksyttäväksi seuraavan epäluottamuslause-ehdotuksen: "Eduskunta toteaa, että hallituksen esittämä hallitusohjelma ei turvaa suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan rahoitusta vaan jarruttaa taloutta työvoimapulaa vaikeuttamalla, ei vähennä eriarvoisuutta vaan sysää ihmisiä köyhyyteen eikä torju ilmastonmuutosta ja luontokatoa riittävin toimin, minkä vuoksi hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta."

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Seuraavaksi vasemmiston eduskuntaryhmä, edustaja Andersson, olkaa hyvä.

14.26 Li Andersson vas (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! "En pian valmistuvana varhaiskasvatuksen opettajana ja yksinhuoltajana kerta kaikkiaan pärjää ilman asumistukea, kun kotona asuu yksi opiskeleva lapsi ja kaksi alaikäistä. Jos asumistukea leikataan, en oikeasti tiedä, missä voimme asua ja miten elää. Näillä toimilla minua vahvasti karkotetaan työskentelemään ja asumaan muualla kuin pääkaupunkiseudulla, ei vaan ole varaa enää työskennellä täällä."

"Minulla on neljä lasta, asun vuokralla melko ahtaasti ja saan asumistukea. [Keskeltä: Tervetuloa maalle!] Teen keikkatöitä noin 1 500 euron edestä ja lapsikorotuksien kanssa olen ollut vielä oikeutettu pieneen työmarkkinatukeen. Suojaosat ovat tuoneet minulle tilanteen, jossa pärjään vielä jotenkin. En tiedä, miten tulen tulevaisuudessa pärjäämään."

Arvoisa pääministeri Orpo, nämä ovat vain muutamia esimerkkejä niistä monista viesteistä, joita olen vasemmistoliiton puheenjohtajana saanut hallitusohjelmanne julkistamisen jälkeen. Suomi on nyt saamassa historiansa oikeistolaisimman hallituksen, jonka ohjelman punaisena lankana on pienituloisten ja työntekijöiden kurjistaminen. Osasimme kyllä odottaa kokoomuksen vahvaa kädenjälkeä, mutta emme sitä, että sosiaaliturvaan tehtävät leikkaukset olisivat näin rajuja ja näin raadollisia.

Riikka Purra, te sanoitte vielä vaalien alla, ettei perussuomalaisille käy pienituloisilta leikkaaminen. Nyt naamiot on riisuttu. Tämä ohjelma osoittaa, miten perussuomalaisille

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

tärkeintä on ulkomaalaisten aseman heikentäminen. Se on teille tärkeämpää kuin se, miten käy suomalaisten pienituloisten, suomalaisten työntekijöiden tai suomalaisen sosiaali- ja terveydenhuollon.

Kaikista eniten leikkauksista kärsivät sairaat, työttömät sekä matalapalkka-aloilla työskentelevät eli pienituloiset duunarit. Väitteenne siitä, että leikkaukset eivät kohdistuisi kaikista haavoittuvimmassa asemassa oleviin, eivät pidä lainkaan paikkaansa.

Tällaiset löysät puheet ovat loukkaavia kaikkia niitä kohtaan, joihin nämä leikkaukset väistämättä osuvat. Toivon, että lopetatte tällaiset heitot ja miettisitte, mitä te sanotte esimerkiksi sille työttömyysturvaa saavalle osatyökykyiselle, jonka tukia tulette leikkaamaan, lääkkeiden hintoja nostamaan sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden asiakasmaksuja korottamaan. [Ben Zyskowiczin välihuuto]

Olette leikkaamassa jopa toimeentulotukea, jonka saaminen edellyttää, että muita tuloja tai varallisuutta ei ole. Jopa Juha Sipilän hallitus jätti toimeentulotuen rauhaan, koska he ymmärsivät sen luonteen kaikkein köyhimpien ihmisten viimesijaisena etuutena. Mistä te ajattelette toimeentulotuen varassa elävien hankkivan rahaa kaavailemaanne omavastuusuuteen? Onko teillä selkärankaa vastata heille tässä ja nyt?

Kaikista haavoittuvimpien ihmisten lisäksi matalasti palkatut työntekijät ovat ryhmä, johon leikkaukset tulevat iskemään todella kovaa. Puhumme lastenhoitajista, sairaanhoitajista, myyjistä, laitoshuoltajista ja opiskelijoista, joiden toimeentulo on riippuvaista asumistuesta.

Asumistukileikkaukset sekä suojaosien ja lapsikorotusten poisto kohdistuvat erityisen rankasti yksinhuoltajiin. On laskettu, että osa-aikatyötä tekevä, vuokralla asuva kahden lapsen yksinhuoltaja voi leikkausten myötä menettää jopa yli 600 euroa kuukausituloistaan.

Te olette päättäneet tehdä sosiaaliturvaleikkauksia sieltä sun täältä yhteisvaikutuksiin katsomatta. Edellä kuvaamani heikennykset eivät tee sosiaaliturvasta kannustavampaa, päinvastoin: ne tekevät lyhytaikaisten töiden vastaanottamisesta vaikeampaa, ja niistä jää jatkossa käteen vähemmän rahaa. Hallitukselle näyttääkin olevan tärkeämpää potkia työttömiä päähän kuin aidosti edistää työllisyyttä. [Ben Zyskowicz: Tuo ei ole totta!]

Arvoisa puhemies! Minä en halua elää vain vahvoista välittävässä Suomessa. Hallituksen politiikka tulee eriarvoistamaan suomalaista yhteiskuntaa rajusti, ja se näkyy myös työmarkkinapolitiikassa. Työehtoja ja työsuhdeturvaa heikennetään laajasti, mutta ohjelmassa ei ole mitään toimia, joilla työnantajan velvollisuuksia lisättäisiin ja työntekijän muutosturvaa tai sosiaaliturvaa vastaavasti parannettaisiin.

On arvioitu, että näiden muutosten myötä työntekijän asema tulisi olemaan Suomessa monessa suhteessa Pohjoismaiden heikoin. Siirrymme siis pohjoismaisesta mallista kohti Pohjoismaiden pohjamutia.

Irtisanomissuojaa heikennetään merkittävästi, lakko-oikeutta rajoitetaan jopa yksittäiseen työntekijään kohdistuvalla sakolla. [Ben Zyskowicz: Jos syyllistyy laittomuuksiin!] Kun ensimmäinen sairauspoissaolopäivä säädetään jatkossa palkattomaksi, joutuvat monet sairaana töihin. Elinkeinoelämän keskusliiton asiantuntijalääkäri totesikin, että jatkossa esimerkiksi lievässä mahataudissa olisi perusteltua tulla työpaikalle.

Aiemmin Suomessa on pyritty yhteensovittamaan työnantajan ja työntekijöiden intressit tasapainoisella tavalla. Nyt yksipuoliset työntekijän aseman heikennykset luovat suomalaisen työelämään amerikkalaista pelon ja epävarmuuden ilmapiiriä. [Oikealta: Höpö höpö!]

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

Arvoisa puhemies! Tämän maan tulevaisuuden ja talouden kannalta tärkeimmät tehtävät tällä alkavalla hallituskaudella ovat osaajapulaan vastaaminen sekä vihreässä, tai puhtaassa, siirtymisessä onnistuminen. Meillä ei ole varaa siihen, että hallitus sössii vihreän siirtymän, eikä ihmiskunnalla ole puolestaan varaa siihen, että sössimme ilmastokriisiin vastaamisen. [Timo Heinosen välihuuto]

Aloittavan hallituksen ilmasto- ja ympäristöpolitiikasta puuttuu konkretia ja kunnianhimo. Ympäristönsuojelun rahoitus uhkaa laskea yli kolmanneksella, ja hiilinieluja vahvistavat toimet loistavat poissaolollaan.

On myös osaajapulaan vastaamisen kannalta järjetöntä, että hallitus tässä tilanteessa haluaa lakkauttaa osaamisen päivittämistä tukevan aikuiskoulutustuen, jota ei edes rahoiteta valtion kassasta. Vielä keväällä kokoomuksen Kai Mykkänen puolusti tätä tukea, ja syystä.

Maahanmuuton kiristykset uhkaavat myös romuttaa Suomen houkuttelevuutta maana, jossa tehdä töitä, opiskella tai perustaa perhe. Tämän lisäksi kiristykset uhkaavat myös lisätä vailla voimassa olevaa oleskelulupaa olevien ihmisten määrää. Näillä muutoksilla perussuomalaiset ovat siis itse luomassa ja pahentamassa sitä ongelmaa, josta ovat huolissaan. [Oikealta: Huh huh, ihan skeidaa!]

Skärpningar i kraven för medborgarskap, strängare villkor för uppehållstillstånd och en mängd nya begränsningar av asyltagstiftningen talar alla sitt tydliga språk om vilken den här nya regeringens linje är: ”Ni är inte välkomna här”. Regeringsperioden har knappt börjat, och utländska experter som arbetar här har redan hunnit hålla en första demonstration för att protestera mot er politik. Det lär inte bli den enda.

Lopuksi, arvoisa puhemies: Se, miten valtionaloutta tasapainotetaan, on arvovalinta. Hallitus pohjasta riippumatta kaikki puolueet ovat sitoutuneita tasapainottamaan julkista taloutta, mutta erimielisyys koskee keinoja.

Te olette valinneet laittaa sairaat, työttömät, opiskelijat ja pienituloiset työntekijät maksamaan samalla, kun rikkaat saavat uusia veroetuja. Te olette valinneet leikata asumistuesta samalla, kun laitatte sata miljoonaa bensa-alennukseen, ja te olette valinneet leikata julkista terveydenhuoltoa samalla, kun siirrätte satoja miljoonia yksityisille terveystalouksille. Te olette valinneet, että on tärkeämpää potkia ulkomaalaisia kuin pitää huolta Suomen työntekijöiden oikeuksista. Te olette arvovalintanne tehneet. Me vasemmistoliitossa olisimme valinneet toisin. [Jani Mäkelä: Miten?]

Ohjelmassanne hyvin toimeentulevia ja yhteiskunnassa hyvin pärjääviä ei osallisteta valtionalouden tasapainottamiseen ollenkaan. Yli 100 000 euroa tienavia suomalaisia palkitaan solidaarisuusveron ylärajan nostolla, ja sijoittajien veroedut paranevat. Ainoatakaan toimea rikkaiden verosuunnittelun tai verovälttelyn hillitsemiseksi ei ohjelmasta löydy — ei edes valtiovarainministeriön esittämää osinkoverotuksen tilkitsemistä. [Ben Zyskoviczin välihuuto]

Hallituksen politiikassa ei olekaan kyse julkisen talouden tasapainosta, vaan rikkaiden ja köyhien välisestä tuloeroista. Se ajaa meitä kohti syvää yhteiskunnallista muutosta, jossa yhdessä sopiminen ja huolenpito korvataan epävarmuudella ja vahvemman oikeudella. Siksi esitän hallitukselle epäluottamuslauseen:

”Pääministeri Orpon hallitusohjelmassa esitettyjen yhteiskunnallista eriarvoisuutta lisäävien ja työntekijöiden oikeuksia heikentävien kirjausten vuoksi hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta.”

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Svenska riksdagsgruppen, ledamot Andersson, Otto, varsågod.

14.37 **Otto Andersson r** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! On harvinaista, että uusi hallitus saa aloittaa työnsä tilanteessa, jossa työllisyysaste on ennätyskallista korkea ja tiedossa on useita suuria investointeja. Ruotsalainen eduskuntaryhmä ja RKP ovat tyytyväisiä viime hallituskaudella tehdystä merkittävästä työstä, joka vei Suomea eteenpäin.

Meillä on kuitenkin nyt suuria haasteita ratkottavana. Suomi on velkaantunut jo kauan, useamman vaalikauden ajan. Jos jatkamme entiseen tapaan, Suomi ottaa velkaa 10 miljardia euroa vuodessa pelkästään maamme nykyisten menojen kattamiseksi. Näin ei voi jatkua. Ennen eduskuntavaaleja useimmat puolueet olivat yhtä mieltä siitä, että talouden sopeuttaminen on tarpeen.

Regeringen har tagit till sin uppgift att balansera Finlands ekonomi med sex miljarder euro. Uppdraget är inte lätt. Vi i SFP vill vara tydliga att Finland även i fortsättningen ska vara ett nordiskt välfärdssamhälle som tar hand om de mest utsatta, men för att kunna trygga välfärden och servicen även i framtiden behövs en stabil ekonomi. [Ben Zyskowitz: Så är det!] Många sektorer, såsom skolan, har vi kunnat skydda från nedskärningar, men inte alla, och det är klart att många människor kommer att beröras av åtgärderna. Därför är det nödvändigt att i det fortsatta arbetet göra noggranna konsekvensanalyser och också riktade stödåtgärder för de som behöver det mest.

Arvoisa puhemies! Suomi tarvitsee nyt kasvua. Tarvitsemme enemmän ihmisiä töihin ja enemmän menestyviä yrityksiä, jotta saamme lisää verotuloja, joilla turvaamme hyvinvoinnin. Hallitus haluaa pitkällä aikavälillä nostaa työllisyysasteen 80 prosenttiin. Me kannustamme investointeihin, teemme kunnianhimoista teollisuuspolitiikkaa ja turvaamme Suomen kilpailukyvyyn.

Mikä on Suomen kasvun suurin este? Kysykää EK:lta, kysykää yrittäjiltä tai taloustieteilijöiltä. Vastaus on silti sama: pula osaavasta työvoimasta. Me RKP:ssä emme näe, että työperäisen maahanmuuton lisääminen olisi pelkkä vaihtoehto, vaan me näemme sen täysin välttämättömänä. Siksi olemme tyytyväisiä siihen — toisin kuin oppositio täällä väittää — että hallitus tosiasiaa vauhdittaa työperäistä maahanmuuttoa [Ben Zyskowitz: Kuulitteko?] muun muassa nopeuttamalla lupamenettelyjä ja ulkomaisten tutkintojen tunnustamista. Tämän lisäksi Suomeen on helpompi jäädä opintojen valmistumisen jälkeen. [Ben Zyskowitz: Kuulitteko?]

Työmarkkinoita tulee myös nykyaikaistaa. Hallitus tekee merkittäviä työmarkkin uudistuksia, jotka helpottavat yritysten mahdollisuuksia palkata lisää työntekijöitä. Kyse on uudistuksista, jotka on tehty Ruotsissa ja Saksassa jo vuosikymmeniä sitten ja jotka ovat rakentaneet pohjan näiden maiden taloudelliselle menestykselle. Erityisen tärkeää on nyt, että paikallinen sopiminen sallitaan myös järjestäytymättömille yrityksille. Tätä RKP on esittänyt jo pitkään. Tasa-arvoa parannetaan monilla tasoilla, ja työelämässä jatketaan esimerkiksi samapalkkaisuusohjelmaa.

Lisäksi työnteon on aina oltava kannattavaa. Siksi hallitus alentaa erityisesti pieni- ja keskituloisten tuloverotusta, ja uudistamme samalla ansiosidonnaista työttömyysturvaa.

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

RKP:n aloitteesta valmistelemme verokannustimia, joilla kannustetaan työhaluisia eläkeläisiä jatkamaan työelämässä. Tämä on erityisen tärkeää hoito- ja hoiva-alalla.

Ärade talman! Vi i bildningspartiet SFP gläds över beslutet att stärka den grundläggande utbildningen med 200 miljoner euro. En kvalitativ grundläggande utbildning är den bästa garanten för att skapa jämlika möjligheter i livet för våra barn och unga.

Nu är det dags att ge arbetsro i den grundläggande utbildningen för eleverna och för lärarna. Lärarna ska nu få fokusera mera på att undervisa, mindre på att administrera och dokumentera. Genom att öka på antalet årsveckotimmar — utan att utvidga läroplanen — får eleverna bättre möjligheter att stärka sina baskunskaper. Alla elever ska kunna läsa, skriva och räkna när de går ut ur grundskolan. Ingen elev ska lämnas efter, ingen.

Ärade talman! En av regeringens viktiga uppgifter är att förbättra tillgången till social- och hälsovård. Därför riktas nu över 300 miljoner euro för att förkorta vårdköerna inom primärhälsovården. Vi vill använda oss av alla aktörer inom vården. Såväl offentliga, privata som tredje sektorn behövs. Vi satsar på användningen av servicesedlar.

Regeringen främjar också den psykiska hälsan genom att satsa på psykvårdstjänster och utveckla lågtröskelmottagningar för unga, och äntligen, äntligen införs en terapigaranti för barn och unga. Bristen på psykoterapeuter åtgärdas genom att göra en del av psykoterapeututbildningen avgiftsfri.

Samalla on erittäin tärkeää muistaa, että meillä ei ole hoivaa ja hoitoa ilman hyvinvoivaa henkilöstöä. Henkilöstöpulaa tullaan helpottamaan lisäämällä molemmilla kansalliskielillä tarjottavia aloituspaikkoja hoitoalan koulutuksiin. [Veronika Honkasalon välihuuto] Samalla tarkastellaan kelpoisuusvaatimuksia ja hoitoalan työnjakoa. Tätäkin RKP on esittänyt jo hyvin pitkään.

Me RKP:ssä olemme erityisen tyytyväisiä siihen, että lapsiin ja nuoriin panostetaan monin tavoin, esimerkiksi harrastuseteleillä ja tekemällä kohdistettuja korotuksia lapsilisiin. Se, että tässä hallituksessa on ministeri, jonka tehtävänä on tehdä töitä juuri lasten ja nuorten parhaaksi, on selkeä viesti. Lisäksi hallitus keskittyy tulevana vuosina liikunnan edistämiseen. Tämä hyödyttää kansanterveyttä ja hyvinvointia kaikissa ikäluokissa.

Arvoisa puhemies! Hallituksen viesti on selkeä. Pidämme aktiivisilla toimilla kiinni ilmastolain tavoitteista. Suomen tulee olla hiilineutraali vuonna 2035. Edistämme vihreää siirtymää ja cleantech-investointeja esimerkiksi tekemällä lupamenettelyistä sujuvampia. Hallitus sitoutuu myös tki-panostuksiin nostamalla valtion rahoitusosuuden neljään prosenttiin Suomen bkt:stä vuoteen 2030 mennessä. Jatkamme myös työtä Suomen energiaomavaraisuuden vahvistamiseksi erityisesti puhtaan energian osalta — myös siksi, että olisimme riippumattomia venäläisestä energiasta.

Vårt inhemska jordbruk har länge lidit av en lönsamhetskris som nu är akut. Regeringen tar detta på fullaste allvar och gör ändringar i konkurrens- och annan lagstiftning för att stärka jordbrukarnas ställning.

Ärade talman! För SFP är det viktigt att Finland är och fortsätter vara en trovärdig part i det internationella samarbetet och att Finland följer och respekterar internationella avtal. Det är sant att det görs nedskärningar också i det humanitära biståndet, men vi kommer fortfarande att fullfölja alla de förpliktelser och projekt som vi har förbundit oss till, och Finland fortsätter dessutom att ge sitt starka stöd till Ukraina.

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

Finlands EU-politik kommer även härefter att vara ambitiös och dessutom är vi nu en aktiv aktör inom Nato. Vi utvecklar det nordiska samarbetet och satsar speciellt på förhållandena mellan Finland och Sverige, kanske mer än någonsin tidigare. Vi ska arbeta målmedvetet för att Sverige så fort som möjligt också blir medlem i Nato.

Ärade talman! Det är helt klart att skrivningarna om den humanitära invandringen är svåra ur SFP:s synvinkel. I lagberedningen gällande migrationspolitiken är det nödvändigt att noggrant iaktta människorättskonventionerna och grundlagen. Vi förstår att många skrivningar skapat oro hos dem som inte bor permanent i Finland. Vi gör vårt yttersta för att lösningarna främjar mänskliga rättigheter för envar. Alla människor är lika värdefulla och vi gör allt för att avskaffa motsättningar mellan olika människogrupper i vårt land.

Arvoisa puhemies! RKP on erittäin tyytyväinen siihen, että uusi hallitus tekee vahvan ihmisoikeusteon uudistamalla saamelaiskäräjälain tiiviissä yhteistyössä saamelaiskäräjien kanssa vielä tämän vuoden puolella. Muutos on välttämätön saamelaisten oikeuksien turvaamiseksi alkuperäiskansana, ja minä uskon vahvasti, että moni oppositiossa toivottaa lakiehdotuksen tervetulleeksi.

Ärade talman! I regeringsprogrammet står det tydligt: ”Tvåspråkigheten är en positiv styrka för vårt land.”

”Kaksikielisyys on maallemme myönteinen vahvuus”, lukee hallitusohjelmassa.

Finlands tvåspråkighet och rätten till service på båda nationalspråken syns genomgående i programmet. Oavsett om det gäller vård, utbildning eller andra tjänster ska denna regering jobba för att inte bara trygga svenskans ställning, utan också utveckla den.

Också det goda samarbetet med landskapet Åland ska fortsätta. Vi bland annat utvecklar och främjar självstyrelsen och fortsätter genomförandet av Ålandsstrategin.

Arvoisa puhemies! Ehdotus hallitusohjelmaksi sisältää monia RKP:lle tärkeitä kirjauksia, jotka vievät Suomea eteenpäin. Meidän kädenjälkemme näkyy ohjelmassa monella eri tavalla, myös sellaisten asioiden kautta, joita voisi muuten löytyä ohjelmasta, mutta ei nyt löydy. Me RKP:ssä olemme valmiita kantamaan vastuuta hyvinvointiyhteiskuntamme pelastamiseksi. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Sitten kristillisdemokraattien eduskuntaryhmä ja edustaja Östman, olkaa hyvä.

14.47 **Peter Östman kd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies, värderade talman! Aluksi haluan onnitella juuri valittua puhemiestä sekä eilen tehtävänsä nimettyä pääministeri Petteri Orpoa ja kaikkia hänen johtamansa hallituksen ministereitä.

Kristillisdemokraattien puoluevaltuusto yhteisymmärryksessä eduskuntaryhmän kanssa hyväksyi hallitusohjelman ja puolueemme osallistumisen Orpon hallitukseen. Hallitusneuvottelut käytiin rakentavassa hengessä, vaikka jouduimme yhteensovittamaan neljän puolueen osin hyvin erilaisia ja keskenään jännitteisiäkin tavoitteita. Se, että neuvottelut onnistuivat ja kompromisseja löydettiin, kertoo demokratian vahvuudesta.

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

Arvoisa puhemies! Välttääksemme väärinymmärryksiä: aloittaessamme työmme meillä ei ole rahaa, sen sijaan meillä on paljon velkaa, mutta meillä on aito halu muuttaa Suomen suuntaa, rakentaa parempaa kotimaata ja tulevaisuutta.

Värderade talman! Grunden för välfärd är en hållbar ekonomi. Det är regeringens viktigaste finanspolitiska mål att uppnå en hållbar tillväxt. Regeringen har som mål att minska gapet mellan inkomsterna och utgifterna i de offentliga finanserna och att stävja Finlands skuldsättning.

Arvoisa puhemies! Se, että Säätytalolla neuvoteltiin pitkään, ei johtunut erimielisyyksistä vaan siitä, että julkisen talouden tilanne on erittäin vaikea [Eduskunnasta: Kaikille sama! — Välihuutoja vasemmalta] ja sopeutustoimien tasapainon kohdistaminen on hyvin haastava tehtävä, se myönnettäköön rehellisesti. Toiseksi, aikaa meni paljon, koska halusimme rakentaa päätökset parhaaseen saatavilla olevaan tietoon pohjautuen ja tehdä päätöksiä harkiten. Hallitusneuvottelujen ryhmissä kuultiin, niin kuin pääministerikin totesi, tuhatta asiantuntijaa. Ministeriöiden virkamiesten apua hyödynnettiin jatkuvasti, ja talouteen liittyvissä ratkaisuissa teetettiin lukuisia yksityiskohtaisia laskelmia. Mukana neuvottelijoina oli politiikan tehtävistä palkkansa saavien kansanedustajien ja työntekijöiden ohella myös vapaaehtoisina työskennelleitä puolueiden vastuunkantajia, jotka käyttivät esimerkiksi kesälomaviikkojaan hallitusohjelman rakentamiseen. Ohjelmaa ei siis ole tehty mitenkään irrallaan kansalaisten arjesta. [Li Andersson: Pienituloisten arjesta kyllä!]

Arvoisa puhemies! ”Vahva valtiontalous on köyhän paras ystävä.” Tätä lainausta on toistettu paljon, mutta toistettakoon vielä kerran. Uuden hallitusohjelman rakentamista on leimannut kriisitietoisuus. Olisi ollut mukavampaa lähteä liikkeelle visioista, mutta siihen ei ollut samanlaisia mahdollisuuksia kuin neljä vuotta sitten. [Mika Karin välihuuto] Vastuu Suomesta vaatii etsimään tapoja vahvistaa julkista taloutta, mikä tarkoittaa väistämättä myös kustannusleikkauksia. Mutta olemme hakeneet sellaisia ratkaisuja, joiden vaikutukset kansalaisten arkeen, lapsiin ja nuoriin sekä yritysten toimintaedellytyksiin olisivat mahdollisimman pieniä mutta joissa olisi silti työhön kannustava elementti. Talouspolitiikan valmistelun lähtökohtana oli valtiovarainministeriön tilannekuva. Tästä huolimatta myös joitain strategisia lisäpanostuksia kyettiin tekemään.

Työnsä päättänyt Rinteen—Marinin hallitus sai syliinsä sekä koronapandemian että julman sodan Euroopassa ja niistä seuranneet maailmantalouden vakavat häiriöt. Tässä kohden on syytä kiittää edellistä hallitusta Suomen luotsaamisesta kahden vakavan kriisin aikana. Suomi on selvinnyt mutta ei ilman iskuja julkiseen talouteen. Uusi hallitus aloittaa tilanteessa, jossa sota jatkuu Euroopassa. Euroalueen ja maailmantalouden yllä on vakavan häiriön uhka. Energian riittävyys jälleen ensi talvena askarruttaa. Paljon epävarmuutta on ilmassa myös tulevina vuosina.

Arvoisa puhemies! Hallituksen rohkeat esitykset työmarkkinoiden uudistamiseksi ovat herättäneet huolta. Kuitenkaan mitään radikaalia irtiottoa Suomen pitkään linjaan ei ole odotettavissa, kuten jokainen hallitusohjelmaan tutustunut voi todeta. Tällä hetkellä me kuitenkin elämme yli varojen, ei ole rahaa. Kansalaisille luvatut palvelut ja etuudet ovat suurempia kuin mihin meillä on kestävästi varaa. Ei ole oikein ajaa julkista taloutta karille, jättää velkoja ja ongelmia nuorempien — ja valitettavasti myös pienempien — ikäluokkien harteille. Emme voi ikään kuin varastaa lapsenlapsiltamme. Se ei ole oikein. Siksi suunnanmuutos on välttämätön. Valitettavasti sellaista sopeutustoimien kokonaisuutta, missä

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

sosiaali- ja terveystalvet ja sosiaaliturva olisi jätetty täysin leikkausten ulkopuolelle, ei ollut mahdollista rakentaa. [Vasemmalta: Varmasti on! — Välihuutoja] — Miksi te ette tehneet sitä? — Sote-palveluissa säästötavoite kohdentuu kustannusten kasvu-uraan, mutta palvelutarpeen kasvuun verrattuna tämä tekee silti kipeää. Tavoitteena on, että etenkin perusterveydenhuollon ja varhaisen tuen resurssit priorisoidaan nykyistä paremmin.

Arvoisa puhemies! Eläkkeisiin ei kosketa. Lapsiperheiden etuudet paranevat ja resursseja perheiden tukeen lisätään — lukekaa ohjelmaa. Nuorten terapiatakuu ja psykoterapiakoulutuksen maksuttomuus etenevät. Työttömyysturvaa ja sosiaaliturvaa uudistetaan. Jotain etuuksia, kuten ansiosidonnaista työttömyysturvaa, joka on ennen kaikkea keskiluokan etuus, porrastetaan — kuulitte oikein. [Li Andersson: Poistatte lapsikorotuksen työttömiltä!] Suurimman osan leikkauksista olisimme totisesti mieluummin jättäneet tekemättä.

Värderade talman! Vi har varit tvungna att fatta beslut om nedskärningar, men barnfamiljer, pensionärerna, utbildning och jordbruket lämnades utanför de stora nedskärningarna. Flyktingkvoten sänks, men då är det skäl att notera att i fjol beviljade Finland, utöver alla andra kvoter, cirka 45 000 ukrainare tillfälligt skydd. Denna beredskap bör vi också ha under de kommande åren.

Arvoisa puhemies! Koulutukseen liittyvät huomattavat lisäpanostukset on kohdistettu sinne, missä niitä kaikkein kipeimmin tarvitaan: peruskouluun ja ammatilliseen opetukseen. Syrjäytymisen riskiin on puututtava riittävän varhain. Perusopetuksen ja oppimisen tuen vahvistaminen on tärkeä tasa-arvoa parantava toimi. Myöskään korkeakoulujen perusrahoitukseen ei kosketa.

Suuri haaste kasvulle ja hyvinvointipalvelujen toteutumiselle on osaavan työvoiman saatavuus. Hallituksen linja on työllistymiseen kannustava. Työtulovähennyksen kautta kohdennettu ansiotuloveron kevennys auttaa eniten pieni- ja keskituloisia palkansaajia, samoin kuin lapsiperheitä. Myös yli 65-vuotiaiden työllistymistä kannustetaan merkittäväällä veroporkkanalla. Yritysten verotus ei hallituksen päätöksillä kiristy mutta ei myöskään kevene. Verotuksen nykytilan säilyttäminen on ollut myös elinkeinoelämän toive. Siirtymä puhtaaseen energiaan ja kestävämpään kasvuun pitää tehdä niin, että koko maa pysyy mukana.

Aloittavan hallituksen yhtenä keskeisimpänä tehtävänä kristillisdemokraatit näkevät Suomen kriisinsietokyvyn vahvistamisen. Tämä koskee huoltovarmuutta, omavaraisuutta ja kotimaisen maatalouden elinvoimaa. Ilman ruokaturvaa on todellisessa kriisitilanteessa koko maa vakavassa vaarassa. Tämän merkitystä ei voi kyllin korostaa, ja toivon, että myös Euroopan unionissa herätään ymmärtämään tilanteen vakavuus.

Lopuksi, arvoisa puhemies: Kaikkea ei voi jättää markkinavoimien armoille. Ne ovat hyvä työkalu mutta huono isäntä. Lisäksi on ymmärrettävä, että suomalaista, puhdasta ruokaa voidaan tarvita tulevina vuosina yhä enemmän myös maamme rajojen ulkopuolella.

Arvoisa puhemies! Kriisien maailmassa tarvitaan Suomea, joka on sekä vahva että välittävä — Suomea, jossa heikommista pidetään edelleen huolta ja jossa uskalletaan perustaa perheitä, yrittää ja katsoa tulevaisuuteen. Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä toivoo menestystä, voimia ja viisautta työssään aloittavalle hallitukselle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Liike Nyt ja edustaja Harkimo, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

14.57 **Harry Harkimo liik** (ryhmäpuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies, ärade talman! Nyt meillä on uusi hallitus sekä uusi hallitusohjelma. Tämähän on kiitoksen paikka, jaksoitte istua, vääntää ja kääntää.

Ohjelmassa on mukana paljon hyvää, siellä on siis tavoitteita valoisalla puolella, kuten vahvistaa maamme taloudellista tilaa, kilpailukykyä ja julkista taloutta ja viedä työmarkkinoita kohti pohjoismaista mallia. Mutta ohjelman ongelma on se, että uusi hallitus painaa kaasua ja jarrua samaan aikaan: Halutaan lisää tuulivoimaa, mutta tehdään rakentaminen vaikeammaksi. Halutaan työperäistä maahanmuuttoa, ja keräätte sille esteitä. Tässä joitakin esimerkkejä. Asioita käännellään, ja linjauksiin syntyy kiemuroita, byrokratiaa ja lopulta löysiä kompromisseja. Tekoihin johtavat harkitut päätökset jäävät tekemättä tai niiden toimeenpanon vauhti ei vastaa tarpeitamme. Selvitellään, selvitellään, selvitellään ja selvitellään. Kilpailu maailmalla kiristyy, lama painaa päälle, ja suomalaisten ostovoima heikkenee vuosi vuodelta. Nyt ei ole aikaa selvittää ja perustaa työryhmiä. Nyt on hallituksen tehtävä päätöksiä. Jos Suomen ensimmäinen oikea oikeistohallitus tuhoaa kaiken vitkasteluun ja selvittelyyn, kyse ei ole muusta kuin huonosta johtamisesta. Uusia työpaikkoja syntyy vain yritysten kasvusta ja investoinneista, joita pitäisi paljon selkeämmin tukea ja kannustaa.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Ja entäs tämä sote? Satojen kokkien soppa on kiehattamassa hellalle. Sote on sekaisin, vanhukset ovat heitteillä, ja työikäiset kituuttavat hoitonojoissa. Ja mikä nyt on sitten hallituksen soten korjaussarja? Nyt hallitus alkaa säästää väärässä kohdassa, kun olisi pitänyt antaa lisää rahaa, jolla olisi muutettu järjestelmää ja saatu aikaan aitoja säästöjä. Nyt säästöt kohdistuvat suoraan vanhustenhoitoon, jossa palvelut heikkenevät. Julkinen palvelu paranisi nopeasti luomalla omalääkärijärjestelmä. Kysymys kuuluu, miksei pääministeri Orpon uusi hallitus kokonaan irtaannu epäonnistuneesta sote-uudistuksesta.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Hallitusohjelman tavoitteet on luotu erilaisissa siiloissa, niissä Säätytalon pöydissä, eikä kokonaisuutta ole riittävästi miettinyt kukaan. Ihmettelen, mitä hallituspuolueiden puheenjohtajat ovat tehneet Säätytalolla, kun kokonaisuutta ei ole miettinyt kukaan. Eikä hallituksen aloituksen uskottavuutta lisää tippaakaan se, että tuore pääministeri jo nyt pehmentelee ja selittelee, että näitä ja näitä ohjelman tavoitteita vasta selvitetään. Kaikkiaan ohjelmassa selvitetään ennätysmäärä erilaisia tavoitteita.

Hallitusohjelma on todellinen toiveiden tynnyri. Hallituksen toimintakykyä ei mittaa se, kuinka monta eri tavoitetta se lupaa selvittää 200-sivuisessa ohjelmassaan. Hallituksen toimintakykyä mitataan vasta, kun se pystyy panemaan tavoitteet toimeen, ja sen näyttää vasta aika. Hallitusohjelma tuo mieleen hääparin yhdessä laatiman lahjalistan, josta minulla on kyllä kokemusta. [Naurua] Kuherruskuukausi on ohi viimeistään kesälomien jälkeen.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Velkaralli jatkuu. Hallituksen kuuden miljardin euron tavoite sopeuttaa julkista taloutta ei oikeasti riitä. Nykyisellä vauhdilla velka kasvaa 13 miljardiin euroon vuodessa, eli nykyisen hallituksen tavoite on vasta alkusoittoa. Tämä tarkoittaa sitä, että julkinen velka kasvaa 40 miljardia euroa tämän hallituskauden aikana ja siihen vielä korot päälle. Oikeasti meidän pitää pystyä luomaan koko tämän vuosikymmenen kestävä ohjelma, jolla Suomen talous ja kilpailukyky saadaan kuntoon. On hyvä huomata, ettei nykyinen tilanne ole syntynyt hetkessä. Suomi ei ole kasvanut 15 vuoteen eikä ole saanut aikaan uudistuksia työmarkkinoilla eikä sosiaali- ja ansioturvassa, ja hallitusvastuussa ovat olleet kaikki täällä toisiaan syyttelevät vanhat puolueet. Vastuunkantajia ei löydy, kun vanhojen puolueiden tähtäin on aina vain seuraavissa vaaleissa. Mielestäni oh-

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

jelman heikoin ratkaisu liittyy pääministerin Turun tunnin junaan. Kuulen tässä pääministerin siltarummun kolinaa. Tällaisia tiettyjen asioiden hankkimista ajetaan läpi myymällä osuuksia tuottavista valtionyhtiöistä. Tuotot pitäisi sijoittaa kansalaisten kannalta investointeihin, jotka tuottavat: soten toimivuuteen, digitalisaatioon ja it-hankkeisiin. [Mikko Savola: Jos se tuottaa Orpolle ääniä!] Nyt on kyse taloudellisesta itsenäisyydestä, ja se on yhtä tärkeää kuin maan ulkoinen ja sisäinen turvallisuus. On hyvä huomata, että tähtäämme Ruotsin-malliin niin työmarkkinoiden muutoksissa kuin sosiaali- ja ansioturvasa. Ja Ruotsissa sosiaalidemokraatit ovat tehneet tämän, eli Ruotsissa on paremmat sosiaalidemokraatit kuin meillä. [Keskeltä: Kyllä! — Naurua]

Arvoisa puhemies, ärade talman! Suomen työvoima ei tule riittämään taloutemme tarpeisiin. Etelä-Suomi tarvitsee 150 000 osaajaa pelkästään tulevien palvelujen turvaamiseen, kun kestävästi siirtymän tuomat teolliset investoinnit keskittyvät Pohjois-Suomeen ja rannikkoseudulle. Työperäisestä maahanmuutosta ohjelmassanne puhutaan — keinoja siihen ohjelmasta ei vaan löydy yhtään. Ei tänne mitään osaajien jonoa ole rajalla. Tämäkin pulma odottaa ratkaisujanne.

Suurin kysymys kuuluu, miten ja kuinka suomalaiset pärjäävät. He, joilta leikkaatte, kuluttavat vähemmän. He, joilta ei leikata, kuluttavat kuten ennenkin. Ja kun kulutus pienee, kasvu hidastuu ja sen mukaan valtion tulot. Suomen yritys rakenne ei ole terve. Meillä on menestyviä suuryrityksiä, ja hyvä niin, niitähän tarvitaan. Toisaalta meillä on paljon yksinyrittäjiä, jotka eivät tule mitenkään toimeen esimerkiksi ilman asumistukea. Ei kampaaja saa yritystään kasvuun eikä pysty palkkaamaan ketään, jos hänen asumistukeensa puuttuu. Suomesta puuttuvat 50—500 työntekijää työllistävät yritykset, joilla on aito mahdollisuus kasvaa ja saada tuotteitaan tai palveluitaan myös vientiin. Tällaisia yrityksiä Suomi tarvitsee lisää. Ruotsin ja Saksan talous nojaa juuri tällaisiin yrityksiin, ja ne ovat usein perheiden omistuksessa. Kasvuhakuisten yritysten kehitykseen pitää saada kohdistettua enemmän tukitoimia ja kannustimia. Yksi olisi ollut investointien verovapaus voitosta.

Työperäisestä maahanmuutosta hallitusohjelmassa kyllä puhutaan, mutta varsinaiset keinot sen lisäämiseksi puuttuvat lähes kokonaan. Ei tänne ole tulijoita jonoksi asti. Nyt on tehtävä paljon enemmän sen eteen, että tänne töihin ja opiskelemaan haluavat pääsevät maahan mahdollisimman helposti ja he ovat myös tervetulleita. Ilman heitä Suomi käperyy vaarallisesti sisäänpäin ja näivetty kokonaan.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Liike Nytille, meille, nuorten asema yhteiskunnassa on aivan keskeinen. Nuorten tulevaisuus huolestuttaa minua. Emme voi syödä lastemme ja lastenlastemme pöydissä. Nuorten ääni on otettava voimakkaammin mukaan yhteiskuntamme päätöksentekoon. Heille tulee antaa mahdollisuus vaikuttaa ja päättää omista asioistaan. Meidän pitää jättää Suomi paremmassa kunnossa heille kuin miltä tämä tähän mennessä näyttää. Nuorten suomalaisten usko ja luottamus tulevaan on tärkeää. Vain näiden asenteiden kautta saamme myös syntyvyyden kasvuun. Nuorilla pitää olla vapaus vaikuttaa omaan toimeentuloonsa. Opiskelijoiden pitää pystyä itse päättämään, kuinka paljon he tekevät töitä, eikä heitä tarvitse holhota.

Elämme epävarmassa ajassa. Maailma on jakautumassa meihin ja heihin. Juuri siksi nyt suomalaisten pitää olla valppaina ja tyyninä, huolehtia itse omista asioistamme, jotka ovat meidän omilla käsissämme.

Tasavallan presidentti Sauli Niinistö on johtanut Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa erinomaisesti. Niinistön kaudet ovat osoittaneet myös sen, ettei tasavallan presidentin

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

valtaoikeuksiin tarvitse puuttua tai niitä rajoittaa. Presidentin on voitava olla keskustelun avaaja myös omilla mielipiteillään, vaikka instituutiota edustaakin.

Suomi on aina selvinnyt vaikeista ajoista yhdessä. Nyt ei ole aikaa vastakkainasettelulle, tarvitaan myös taitoa neuvotella, ylläpitää rakentavaa keskustelua, ja vain yhdessä selviämme.

Toivotan menestystä uudelle hallitukselle, seuraan teitä tarkalla silmällä, ja niin tarkalla, että yhdyn keskustan välikysymykseen. — Kiitos. [Keskeltä: Paljasti salaisuuden!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, arvoisat edustajat, kiitoksia kaikille ryhmäpuheenvuoron pitäjille. Nyt me etenemme seuraavalla tavalla: Myönnän ensiksi pääministeri Orpolle viiden minuutin vastauspuheenvuoron, sen jälkeen käynnistämme debatin. Ensimmäiset debattipuheenvuorot saavat ryhmäpuheen pitäjät, he saavat kaksi minuuttia. Sen jälkeen jatkamme debattia yhden minuutin mittaisilla vastauspuheenvuoroilla. Välillä myönnän myös ministereille lyhyitä vastauspuheenvuoroja. Debattivaiheen kesto on noin kaksi tuntia, ja sen jälkeen siirrymme sitten puhujalistalle. Myös välillä pidetään debatteja puhemiehestä riippuen.

Mutta nyt sitten lähdetään liikkeelle. Ja nyt me avaamme jo teille mahdollisuuden varata debattipuheenvuoroja V-painikkeella. — Mutta nyt arvoisa pääministeri Orpo, olkaa hyvä, viisi minuuttia.

15.08 Pääministeri Petteri Orpo: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ryhmäpuheenvuoroista, kiitos kommentteista ja palautteesta. Kuten sanoin alussa, niin myös kritiikkiä, erimielisyyttä saa olla. En oletakaan, että ollaan kaikkien kanssa samaa mieltä. Osa puolueista jäi oppositioon. Osa oli tekemässä erilaista politiikkaa viime kaudella, se on selvä. Nyt on tehty erilaisia valintoja, ja se tarkoittaa sitä, että politiikka monelta osin muuttuu. Monet asiat pysyvät samana, kuten Suomen kansainvälinen asema, Eurooppa-politiikka ja Ukrainasta huolehtiminen, monet kysymykset jatkuvat, mutta on eroja.

Kuten täällä monissa puheenvuoroissa tuli ilmi, niin kyllä maan tilanne on erittäin vakava. Itse asiassa talouden tilan heikkoudesta puhuttiin ja puhuin itsekin ennen vaaleja, mutta kun Säätytalolla oltiin, niin kyllä se tilannekuva oli vielä karmeampi kuin mitä me tiedettiin, ja se tarkoitti sitä, että tämä haaste oli vielä suurempi. Siksi me tarvitaan jämäköitä toimia.

Puheenjohtaja, edustaja Saarikko totesi, että sote-palvelut ovat romahtamispisteessä. Se on yksi kuvaus siitä, missä meidän sosiaali- ja terveystalouden palvelut ovat edellisen hallituksen jäljiltä. 15 miljardia velkaa... [Hälinää] 15 miljardia velkaa tänä vuonna, [Anneli Kiljusen välihuuto] ja kehysten mukaan teidän, edellisen hallituksen ennusteen mukaan vähintään yli 10 miljardin tasolla mennään eteenpäin. [Jussi Saramon välihuuto] Meillä on liian matala työllisyysaste, jotta meillä olisi varaa tähän elintasoon, mikä meillä on. On ollut pakko tehdä uudistuksia. Ei ollut siivousporukkaan tunkua. SDP ei osoittanut todellista halua neuvotella. Keskusta valitsi vasemmisto-opposition kumppanikseen mieluummin kuin että olisi tullut oikeasti neuvottelemaan, [Vasemmalta: Mitä?] miten Suomen taloutta, yrittäjyyttä ja työllisyyttä saadaan nousuun. [Keskeltä: Juuri näin!] Säätytalolla oli neljä puoluetta, jotka halusivat ratkaista näitä Suomen vaikeita asioita, ja kyllä, siellä oli neljä puoluetta, joilla oli oma tahto, ja se näkyy tässä ohjelmassa. [Keskeltä: Vastuunkantajia!] Ei kannata vähätellä yhdenkään vastuunkantajapuolueen roolia tai merkitystä hallitusohjelmaan ja neuvotteluihin.

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

Mutta ne uudistukset, ne välttämättömät uudistukset: niitä todellakin tehdään. [Oikealta: Puhuitteko itsellenne?] — Kyllä asioita selvitetään, mutta edustaja Harkimo, keskeisimmät uudistukset on kirjattu aktiivimuotoon ja ne tehdään työhön. — Työn linja viedään läpi. Me tarvitaan uudistuksia, joilla saadaan työttömät ja työpaikat kohtaamaan, työikäiset, työkykyiset suomalaiset töihin. Me tarvitaan tätä.

Samaan aikaan meidän on pidettävä kaikkein heikoimmassa asemassa olevista huolta. Vammaispalveluista ei leikata. Vammaispalvelulakia uudistetaan, mutta me ollaan varattu siihen niin, että siihen saa käyttää yli 100 miljoonaa enemmän rahaa, [Li Andersson: Ohjelman mukaan leikataan!] mutta se on pakko uudistaa, koska se jäi keskeneräiseksi. Perheet: lapsilisiä korotetaan alle kolmevuotiailta lapsilta. Me pyrimme pitämään kaikkein heikoimmassa asemassa olevista huolta. [Jussi Saramo: Täyttä orwellia!] Me tullaan tekemään huolellinen lainvalmistelu, tekemään laajat vaikutusarviot, kun esimerkiksi sosiaaliturvaa uudistetaan, ja ottamaan huomioon, ettei niitä aivan kohtuuttomia tilanteita tule vastaan.

Tämä on työn linja: yrittäjäyys kunniaan, työnteko kunniaan suomalaisen hyvinvoinnin perustaksi.

Tutkimus, tuotekehitys, innovaatiot, osaaminen: miljardipanostukset. OKM oli erikois-suojeluksessa. Miten kukaan voi sanoa, että koulutuksesta nyt leikataan? [Anne Kalmarin välihuuto — Hälinää] Joitain painotuksia voi olla, mutta kun se kunnianpalautus jäi vihereiltä tekemättä, niin nyt me todellakin pidämme koulutuksesta huolta — miljardi tutkimukseen ja tulevaisuuteen, rahoitusta peruskouluun.

Energiamurros: Kyllä, ilmastonmuutoksen torjunta jatkuu mutta sillä tavoin, että pidetään ihmisten sietokyvystä ja luonnon kantokyvystä huolta. Luodaan maahan puhdasta energiaa, puhdasta energiantuotantoa, puhdasta prosessiteollisuutta, työpaikkoja ja vientituotteita [Katri Kulmunin välihuuto] ja leikataan päästöjä. Suojellaan luontoa.

Neljäs asia: investointeja. Radat puolitoista miljardia, lähes puoli miljardia Itä-Suomeen, puoli miljardia päärataan ja, kyllä, myöskin sinne Turun suuntaan puoli miljardia. Se on tasapainoinen kokonaisuus. Teitä: idästä vt 5:stä... [Markus Lohi: Siltarumpupolitiikka!] — Kyllä, siltarummut ovat tärkeitä, edustaja Lohi, koko Suomen kehittämiseen. Olisi kannattanut muistaa aikaisemmin. [Välihuutoja]

Hyvät kollegat, kun on pakko tehdä, niin on pakko tehdä. Jos tekemättä nyt jättää, me voimme heittää hyvästit suomalaiselle hyvinvoinnille nykyisessä muodossaan. Meidän täytyy saada enemmän ihmisiä töihin, meidän täytyy saada yrityksille työvoimaa, niin kotimaista kuin ulkomaista. Työperäinen maahanmuutto jatkuu, sitä sujuvoitetaan [Timo Harakka: Kolminkertaistuu edelleen, vai?] — sitä sujuvoitetaan. — Me tarvitsemme osaajia töihin. Suomeen saa jatkossakin tulla. Me tarvitaan uudistuksia, jotta Suomi pärjää, jotta Suomi on hyvinvoiva maa. Se on myöskin turvallisuudesta huolehtimista. Meidän panoksimme Puolustusvoimiin, poliisiin ja oikeusvaltioon tarvitaan tervettä valtiontaloutta.

Tästä tämä lähtee. Olen valmis keskustelemaan. Hallituksemme on valmis keskustelemaan, debatoimaan, perustelevaan näitä meidän esityksiämme. Suomi on uudistettava. Me tehtiin rohkea ohjelma ja viemme sen eteenpäin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi ryhmien edustajat ja edustaja Marttinen. Nämä ryhmien edustajien vuorot ovat kaksiminuuttisia. — Olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

15.15 **Matias Marttinen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä kun kuuntelin tarkkaavaisesti kollegoiden puheenvuoroja oppositiosta, niin minusta tämä kyllä nyt osoitti sen, että ei meillä todella ole yhteistä kriisitietoisuutta siitä, missä kunnossa meidän julkinen talous tällä hetkellä on. Täällä nimenomaan SDP:n Lindtmanin osalta, hänen puheenvuoroaan kun kuuntelin, minkäänlaista kriisitietoisuutta en kyllä havainnut hänen puheenvuorostaan. ”Ei” toistui monta kertaa, ”vastustus” monta kertaa. Missä ovat ratkaisut? Kiitän keskustaa siitä, että te myös ojensitte meille yhteistyön kättä ja tuitte myös niitä muutoksia ja niitä uudistuksia, mitä tämä hallitus on tekemässä. [Keskeltä: Osittain!] — Ainakin osittain.

Rouva puhemies! Tulevina vuosina tulemme ottamaan velkaa 14—15 miljardia euroa joka vuosi, ja tämä on vasemmisto-opposition meille antamaa perintöä. Me olemme nyt täällä siis korjaamassa politiikan suuntaa ja pitämässä huolta myös siitä, että myös tulevilla sukupolvilla on mahdollisuus ja oikeus elää hyvinvoivassa maassa. Ei ollut hirveästi halukkaita lähtemään tähän työhön mukaan, kun käytiin keskusteluita. Mutta näillä puolueilla, jotka nyt muodostavat tähän maahan uuden hallituksen, on yhteinen ymmärrys siitä, mikä on tämä tilannekuva, mitä täytyy tehdä, jotta tämä kehitys voidaan katkaista, mitä täytyy tehdä, jotta työnteko ja yrittäjyys, se kestävä hyvinvointi, joka perustuu työntöön vaaraan, voidaan saavuttaa. Ja tämä ohjelma tähtää nimenomaan siihen, että suomalaisten hyvinvointi voidaan turvata kestävällä tavalla, ja tulemme kyllä odottamaan sitä, että vasemmisto-oppositio pelkän vastustuksen sijaan tulee osoittamaan sitten niitä konkreettisia toimenpiteitä, miten velkaantuminen voidaan saada taittumaan ja saadaan työllisyys korkealle tasolle. [Vasemmalta: Me olemme esittäneet jo! — Oikealta: Ei niitä ole! — Välihuutoja]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi perussuomalaisesta ryhmästä edustaja Mäkelä.

15.17 **Jani Mäkelä ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näitä ryhmäpuheita ja erityisesti opposition ryhmäpuheita kuunnellessa jään aivan suurella mielenkiinnolla odottamaan vaihtoehtobudjettikäsittelyä tuossa syksymmällä: mitkä tulevat olemaan ne vaihtoehdot, millä te veisitte näitä asioita eteenpäin? [Välihuutoja — Timo Harakan välihuuto — Mika Lintilä: Sitä mekin odotettiin viime kaudella!]

Sehän on tärkeää huomata tässä hallituksen talouden pelastamissuunnitelmassa, näissä sopeuttamistoimissa, että tähän ei kokonaisuudessaan toteutuneenaan tarkoita velkaantumisen loppumista — puhumattakaan siitä, että talous olisi tasapainossa ja pääsisimme jossain vaiheessa ylijäämälle. Tämä tarkoittaa vain sitä, että suhteellinen velkaantuminen taittuu. Tämän ainakin vastuullinen oppositiopuolue puheenjohtajansa Harkimon johdolla toi esille. Eli ollaan kuitenkin kohtuullisen maltillisissa tavoitteissa valtiovarainministeriön osoittamalla uralla. [Jussi Saramo: Se taittui toissa vuonna!]

Ehkä kaikkein hämmäntävin puheenvuoro oli keskustan ryhmäpuheenvuoro siinä, että moitittiin tätä erästä onnistuneinta reformia tässä hallitusohjelmassa eli pieni- ja keskituloisiin painottuvaa työtulovähennystä, jossa on vielä mukana komponentti lapsivähennyksistä, eli tuetaan myöskin lapsiperheitä. [Perussuomalaisten ryhmästä: Eikö keskustalle kelpaa?] Tämän tuotot ovat työllisyydessä 8 700 työpaikkaa, julkisen talouden vahvistuminen 200 miljoonan suuruisella summalla, 500 miljoonan veronkevennykset. [Sanna Antikainen: Ei kelpaa keskustalle!] Tämäkö ei kelpaa keskustalle, [Sanna Antikainen: Ei kel-

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

paa näköjään!] että alennetaan pieni- ja keskituloisten verotusta, lisätään työntöön kannustimia, parannetaan lapsiperheiden asemaa? Tämä on minusta äärimmäisen hämmentävä näkemys. [Sanna Antikainen: Vastatkaapa nyt, eikö tämä kelpaa?]

Tähän loppuun haluaisin jakaa teidän kaikkien kanssa kuitenkin hallitusohjelmasta löytämäni kauneimman lauseen, joka ilahduttaa suuresti tällaisen keskipitkän linjan EU-politiikan harrastajan mieltä. [Eduskunnasta: Pallo!] Nimittäin sivu 175: ”Hallitus nostaa Suomen kansallisen edun edistämisen ja puolustamisen Euroopan unionissa jokaisen ministeriön keskeiseksi prioriteetiksi.” Eikö kuulostakin kauniilta? Olisipa tämä ollut aina näin. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Mitä uutta siinä on? — Välihuutoja]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Lindtman.

15.19 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin, ministeri Purra, taisitte tehdä juuri parlamentarismen historiaa: olette ensimmäinen ministeri, joka on ollut kirjoittamassa hallitusohjelmaa, ja sen jälkeen eduskunnan nimissä täällä olette ollut arvioimassa sitä omaa, kirjoittamaanne ohjelmaa. [Timo Heinonen: Onhan hän kansanedustaja! — Perussuomalaisten ryhmästä: Ravistelee instituutioita!]

Arvoisa puhemies! En tiedä, löytyykö tällaista esimerkkiä, mutta kun katsoo niitä asioita, joita te lupasitte suomalaisille ennen vaaleja, ja nyt tätä ohjelmaa, niin en yhtään ihmettele, että olette joutunut turvautumaan näin poikkeukselliseen keinoon. [Perussuomalaisten ryhmästä: Teidän takia!] Sanoitte ennen vaaleja, että ”leikkaukset pienituloisiin eivät meille käy”. [Timo Heinonen: Te sanoitte sen!] Ja mikä on lopputulema? Tämä hallitus tekee historian ehkä suurimmat leikkaukset juuri pienituloisten sosiaaliturvaan ja arkeen. Lapsiperheköyhyys tulee lisääntymään, työttömiltä viedään satoja euroja. [Oikealta: Ei, ei!] Lupasitte suomalaisille, että käänätte elämisen kustannukset alas, käänätte elämisen kustannukset laskuun, ja lopputulos on se, että tuhansien ja tuhansien, kymmenientuhansien, suomalaisten kotitalouksien elämisen kustannukset tulevat nousemaan ylös — niin pitkää työmatkaa ajavien, lääkkeitä tarvitsevien, junalla ja bussilla kulkevien, poliklinikkamaksuja maksavien kuin monien, monien muiden.

Ja kun lupasitte puolustaa suomalaista palkansaajaa, niin kun katsoo tätä teidän työelämäohjelmaa ja tapaa, jolla te pyritte tekemään historiallisia heikennyksiä palkansaajien oikeuksiin tavalla, jossa Sipilän kiky-hallitus alkaa näyttää pyhäkouluporukalta, [Naurua] niin en ihmettele, mutta jään kysymään: miten tässä näin kävi? Kun olen miettinyt, olen päätenyt siihen, että menitte sinne Säätökalon kellariin ja ryhdyitte keksimään, millä kaikilla tavoilla voisitte tänne tulevia maahanmuuttajia kiusata, annoitte näissä asioissa kapulan Orpolle. Perussuomalaiset, keskitytte vain maahanmuuttoon, ja siinä sivussa perussuomalaiset unohtivat suomalaisen. [Välihuutoja — Perussuomalaisten ryhmästä: Teatteria!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Saarikko.

15.21 **Annika Saarikko kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Orpo, otitte esiin sen, että keskusta ei ole hallituspuolue. Avoimesti puheessani kuvasin tänään, että me emme ole sitä siksi, että me kunnioitamme kansanvaltaa. Olemme myös virheistämme oppineet ja korotamme kansanvallan arvoonsa siinä, että sanomme, että vaalien voittajilla on nyt vastuu. Siksi me istumme oppositiossa ja rakennamme täältä käsin

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

Suomea. [Timo Heinonen: Neljä vuotta sitten oli eri asia!] — Juuri näin, ja siksi me kuvaillemmekin oppineemme virheistämme.

Toisekseen, otitte voimakkain sanakääntein, pääministeri, esiin, että kaikki sotessa todellakin on monin paikoin romahtamispisteessä palveluissa, joiden työntekijät tekevät parhaansa. Ette kai te oikeasti itse usko tuohon, että kaikki olisi tämän, muutama kuukausi sitten alkaneen uudistuksen syytä? [Ben Zyskowitz: Ei kun neljä vuotta teillä oli valta!] Uskon, että olemme samaa mieltä siitä, että se uudistus olisi pitänyt tehdä jo ajat sitten, mutta teidän poliittiset näkemyksenne eivät mahdollistaneet sitä, perustuslakivaliokunnankin tulkintojen nojalla. [Ben Zyskowitz: Teillä oli neljä vuotta valtaa korjata asia!] Ja nyt ydin on se, että te olette leikkaamassa niistä palveluista, niiden ihmisten työvoimasta ja jaksamisesta ja ennen kaikkea sairailta, vammaisilta, ikäihmisiltä ja lapsiperheiltä, ja se ei ole meidän mielestämme oikein. [Ben Zyskowitz: Väärin!]

Kolmannekseen, edustaja Mäkelä, onnittelut ryhmäpuheenjohtajuudesta teille. [Timo Harakka: Mutta ei ryhmäpuheesta!] Totean sinänsä osuvaan kysymykseenne siitä, miksi keskusta ei pidä nyt tuloveron kevennystä pieni- ja keskituloisille hyvänä asiana: Tietenkin meidän mielestämme se on periaatteellisesti oikein, ilman muuta. Mutta oletteko te huomannut, edustaja Mäkelä, että te maksatatte tämän kaikkein heikoimmassa asemassa olevilla kansalaisilla? [Välihuutoja] Ja se on se oikeudentunto, se on se oikeudentunto, jota minä teiltä peräänkuulutin. Siksi me emme pidä oikeudenmukaisena, että noin 10 000 euroa kuussa tienaaaviin itse asiassa kohdistuu täsmäveronkevennys ja että se lapsikorotus, joka on noin 50 euroa vuodessa, tarkoittaa, että samaan aikaan kaikkein heikko-osaisimmilta perheiltä leikataan. [Timo Harakka: Poistetaan lapsivähennys!] Tämä oikeudentunto on se, joka meidät tässä erottaa näkemyksissämme, ja muistaakseni tämä veronkevennysasia oli sellainen, jota valtiovarainministeri Purraakaan ei vaalien alla vielä kannattanut, [Ben Zyskowitz: Niin, ei velalla, ja ei velaksi tehdä!] liittyen siihen, minkälaisia neuvotteluja olette käyneet.

Myöskin bensaveronale, arvoisa puhemies, on asia, joka maksatetaan lääkkeiden käyttäjillä, kotimaanmatkailulla ja niin edelleen. Nämä ovat sellaisia arvovalintoja, että vaikka tuemme isoa maisemaa talouden heikon tilan kuntoon saattamisessa, me emme voi kannattaa sitä, että samanaikaisesti yhteiskunnan heikoimmassa asemassa olevat kärsivät. Poliitikkaa pitää tehdä oikeudenmukaisesti.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Virta.

15.24 **Sofia Virta vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus sanoo, että on pakko. Te sanotte niin, että on pakko leikata köyhiltä, mutta te ette sano, että on pakko karsia yritystukia. Mihin se pakko hävisi siinä kohtaa? [Ben Zyskowitz: Onko niitä teidän jälkeenne enää karsittavissa, kun te karsitte ne jo viime kaudella?] Oliko kivempaa kyykyttää ihmisiä, joilla on nyt jo vaikeaa, kuin tehdä niitä vaikeimpia päätöksiä?

Ja arvon hallitus, todella mielelläni nyt kuulisin, kun täällä kerrotte, että tähän helpotatte työperäistä maahanmuuttoa: miten? Nopeuttamalla erityisosaajien lupaprosessia kahdella päivällä. Nykyään se on yhdeksän päivää — te vaaditte, että se olisi seitsemän. Onko tämä se keino? Miksi te ette poista saatavuusharkintaa? Miksi te sen sijaan kiristätte tulorajoja, vaikeutatte perheenyhdistämistä? [Juho Eerola: Ette te poistaneet itsekkään sitä saatavuusharkintaa!] Mitä te sanotte niille yrityksille, jotka nyt miettivät, mistä he saavat tänne ne arvokkaat tekijät?

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

Ja mitä tulee mielenterveyteen, kyllä, kiitos, että panostatte lasten ja nuorten mielenterveyteen. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Kyllä, oli virhe, että me emme saaneet terapiatakuuta viime kaudella. Mutta missä ovat rahat aikuisten mielenterveyspalveluihin? Lapset kasvavat aikuisten arjessa. Jos aikuiset eivät pääse mielenterveyspalveluihin, kun te leikkaatte miljardeja sotesta, niin miten käy lasten ja nuorten? [Perussuomalaisten ryhmästä: Teillä oli neljä vuotta aikaa!] Missä ovat rahat mielenterveysstrategiaan, missä ovat rahat itsemurhien ehkäisyn toimeenpanoon? Näihin toivoisin teiltä vastauksia, koska kyllä, me tulemme tukemaan ja me tulemme kirittämään kaikessa, mikä parantaa suomalaisten hyvinvointia, mutta ilman rahaa on aika vaikeaa parempia päätöksiä tehdä. [Sanna Antikainen: Te tuhlasitte ne rahat jo!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Andersson, Li.

15.26 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä ei ole erimielisyyttä siitä, pitääkö julkistaloutta tasapainottaa vaiko ei, [Perussuomalaisten ryhmästä: Kyllä on!] vaan tässä on kyse syvästä erimielisyydestä siinä, mitä tulee keinoihin eli niihin arvovalintoihin, mitä tämä uusi hallitus on tehnyt. [Sebastian Tynkkynen: Niitä keinoja teillä ei ole ollut! — Perussuomalaisten ryhmästä: Ei ollut neljään vuoteen!] Te olette nyt valinneet alentaa yli 100 000 euroa tienaavien veroja samanaikaisesti, kun te leikkaatte kaikkein köyhimpien suomalaisten toimeentulotukea. [Eduskunnasta: Kyllä!] Te olette valinneet olla tekemättä mitään esimerkiksi listaamattomien yritysten osinkoverotukseen, yritysten verovälttelyyn, samanaikaisesti kun te leikkaatte työtä tekevien yksinhuoltajien tuloja jopa 600 eurolla kuussa.

Arvoisat ministeri Orpo ja ministeri Purra, olin teidän kanssanne monissa yhteisissä keskusteluissa vaalien alla. Silloin Orpo totesi muun muassa... [3 sekunnin katkos äänitallenteessa] ...me emme ole leikkaamassa... [19 sekunnin katkos äänitallenteessa] — Onko sallittua nyt jatkaa? — Silloin Orpo totesi, että ”me emme ole leikkaamassa ihmisten toimeentulosta”. Orpo totesi, että ”me emme ole leikkaamassa soten rahoituksesta, me emme halua tehdä leikkauksia koulutukseen”. Riikka Purra taas, kuten olemme kuulleet, totesi moneen otteeseen, että perussuomalaisille ei käy pienituloisilta leikkaaminen. Pääministeri Orpo, olette oikeassa siinä, että suomalaiset saavat kyllä muutosta nyt, mutta te ette voi väittää, että olisitte saaneet suomalaisilta vahvan mandaatin tämänkaltaiselle politiikalle. [Laura Huhtasaari: Mimmoisen mandaatin te saitte?]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Andersson, Otto.

15.28 **Otto Andersson r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvostamani edustaja Saarikko puhui omassa puheenvuorossaan keskittämisestä. Olemme RKP:ssä osin täysin samaa mieltä siitä, että sairaanhoidon keskittämisinto on mennyt Suomessa liian pitkälle ja jo kauan. Valitettava tosiasia on kuitenkin se, että Suomen sairaanhoitoa keskitettiin erityisen järeästi juuri pääministeri Sipilän hallituksen aikana keskustan ollessa vallassa. Silloinkin sopeutettiin taloutta, silloinkin oli kyse valinnoista. RKP:n linja on johdonmukainen, ja se näkyy myös tässä hallitusohjelmassa esimerkiksi Porvoon ja Raaseporin sairaaloiden osalta. [Katri Kulmuni: Te leikkaatte!]

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

SFP står upp för regionsjukhusen på alla nivåer, och det syns i det här regeringsprogrammet bland annat med tanke på Borgå och Raseborgs sjukhus.

Sen sijaan hallitus ei myöskään keskitä poliisin toimintaa. Poliisin saatavuus turvataan koko Suomessa, ja poliisien määrää lisätään 8 000:een hallituskauden loppuun mennessä.

Samoin koko oikeudenhoitoa vahvistetaan erittäin määrätietoisesti. Kaikkien oikeudenhoidon toimijoiden rahoitus turvataan: syyttäjien, tuomioistuimien, vankeinhoidon, oikeusavun. Eli oikeusvaltion perusrakenteiden rahoituksesta pidetään huolta ja myös kaikkien kansalaisten oikeusturvasta. RKP jatkaa sitä määrätietoista työtä, mitä teimme jo viime hallituskaudella oikeusministeri Henrikssonin johdolla. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Östman.

15.29 **Peter Östman kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on käytetty paljon esimerkkejä, lukuisia esimerkkejä, ja viitattu niihin, jotka ovat kaikkein heikoimmassa asemassa täällä yhteiskunnassa. Mutta minulle ei ole vielä auennut, mikä on opposition tulkinta siitä, mikä on se ihmisryhmä tai ketkä ovat nämä ihmiset, jotka ovat kaikkein heikoimmassa asemassa. [Välihuutoja] — Saanko puhua loppuun? Saanko puhua loppuun? — [Eduskunnasta: Vammaiset, sairaat, työttömät!] Lapsiperheet, [Ben Zyskowiec: Kaikki ovat kaikkein heikoimmassa asemassa!] eivätkös ne ovat olleet tiukilla viime aikoina, kun inflaatio on laukannut? No niin. [Jussi Saramo: Leikkaatte työttömien lapsilta!] Nyt tämä hallitus korottaa lapsilisiä, [Eduskunnasta: Leikkaa vammaisilta!] ja kolmivuotiaiden lasten perheissä sekä monilapsisissa perheissä lisätään lapsilisien yksinhuoltajakorotusta. [Timo Harakka: Te leikkaatte työttömyyskorvauksen lapsikorotusta!]

Sitten tässä on viitattu... Arvoisa entinen valtiovarainministeri, edustaja Saarikko, puhuitte näistä lääkkeistä, siitä, että lääkkeiden hinnat nousevat. Ottakaa nyt kaikki kännykät esille, siinä on taskulaskin, ja katsokaa, että normiperheessä — jos lääkemenot ovat, jos ei ole perussairauksia, vaikka 20 euroa kuussa Buranaan ynnä muihin [Vasemmalta: Entä ne kaikista sairaimmat, pitkäaikaissairaat?] — se korotus on 52 senttiä, 52 senttiä kuukaudessa. [Välihuutoja] Verratkaa sitä siihen työtulovähennykseen, mitä lapsiperhe saa: 50 euroa per lapsi. Minä haluaisin, että te olisitte kuitenkin totuudenmukaisia teidän väitteissänne, perustaen ne faktoihin. Tehkää laskelmia.

Kaikkein heikoimmassa asemassa minun arvomaailmassani ovat takuueläkkeellä olevat, ja niiltä ei leikata. Eikä duunari ole heikossa asemassa, koska duunari on töissä — eikö vain? — ja heiltä ei leikata. [Timo Harakka: Entä työttömien lapset? — Oikealta: Työttömät pääsevät töihin!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja edustaja Harkimo.

15.31 **Harry Harkimo liik** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Piittää tietysti korjata, että en yhdy välikysymykseen vaan keskustan epäluottamuslauseeseen. [Ben Zyskowiec: Voi, mikä pettymys!]

Tässä kun aloin miettimään tätä puhetta, niin mietin, ottaisinko esille kaikki lupaukset, mitkä on ennen vaaleja annettu, ja sen, miten ne ovat toteutuneet hallitusohjelmassa, ja huomaisin, että siitä tulisi aikamoinen sotku, koska suurin osa näistä kaiken maailman bensaveroista ja kaikista muista ei ole toteutunut. Mutta on yksi asia, mikä minua mietityttää:

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

Minä olen seissyt pääministeri Orpon vieressä aika monessa vaalitentissä, ja yksi tärkeimpiä asioista, mistä hän puhui ja mistä Henriksson puhui, oli työperäinen maahanmuutto, se, miten me saadaan lisää työntekijöitä Suomeen, niin että teollisuus pärjää. Se on semmoinen asia, mitä minä en voi ymmärtää tässä hallitusohjelmassa, koska Suomi ei tule menestymään tulevaisuudessa, jos meillä ei ole tarpeeksi työperäistä maahanmuuttoa. Olin ehdottamassa jopa ministeriötä, joka markkinoisi Suomea, jotta Suomeen saataisiin enemmän ihmisiä töihin semmoisille aloille, missä tarvitaan ihmisiä. Nyt tämä on pantu suoraan roskakoriin ja vaikeutettu sitä työperäistä maahanmuuttoa. Voitteko, pääministeri, vastata siihen, mikä tässä on järki? [Ben Zyskowicz: Missä sitä on vaikeutettu? Ei tässä hallitusohjelmassa!] — Älä höpötä, olen lukenut sen ohjelman.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, ja sitten siirrytään yhden minuutin mittaisiin vastauspuheenvuoroihin, ja ne aloittaa edustaja Berg.

15.33 **Kim Berg sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Epäoikeudenmukainen — se oli ensimmäinen sana, joka tuli mieleeni, kun tätä uuden hallituksen ohjelmaa kävin läpi: epäoikeudenmukainen. Me elämme tilanteessa, jossa hinnat ovat nousseet ja monella ihmisellä on huoli omasta toimeentulostaan. Ja mitä tekee hallitus? Kohdistaa leikkaukset kaikista pienituloisimpiin, ja vielä niin, että ne kertautuvat yksittäisillä henkilöillä. Kuten on tässä salissa muutaman kerran käynyt jo ilmi, yksinhuoltajaperheeltä saattaa lähteä jopa 600 euroa kuukaudessa. [Timo Harakka: Työssäkävältä!] Se on järkyttävän iso rahasumma, ja varsinkin näissä pienissä tuloissa. Uusi hallitus jakaakin pieni- ja keskituloisille lähinnä tsemppiviestejä: yrittäkää pärjätä. [Timo Harakka: Littipeukkua!] Tämä ei yllätä, kun meillä on vain vahvoista välittävä hallitus.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Kurvinen.

15.34 **Antti Kurvinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies... [Mikrofoni on kiinni] Arvoisa puhemies! Pahoittelut tästä huonosta startista. — Keskusta tukee hallituksen isoa tavoitetta ja visiota siitä, että Suomen julkiseen talouteen pitää tehdä säästöjä. Me tarvitaan työmarkkinauudistuksia, mutta näiden päätösten pitää tietysti olla tasapainoisia ja oikeudenmukaisia, ja näin ei valitettavasti tätä ohjelmaa lukiessa näytä olevan. Pelkään pahoin, että näillä päätöksillä ei luoda vahvaa ja välittävää Suomea vaan jakautunut ja riitainen Suomi.

Puhemies! Mietin kovasti, kun sitä ohjelmaa luin, että olette te, arvoisat perussuomalaiset, edes olleet siellä Säätytalolla paikalla tai mitä te siellä olette tehneet, [Perussuomalaisten ryhmästä: Kyllä!] kun tätä ohjelmaa on kirjoitettu. [Timo Harakka: Kaikki oli jo valmiina!] Näyttää siltä, että, pääministeri Orpo — lämpimät onnittelut teille tehtävästänne — ja kokoomus ovat saaneet kaikki tavoitteensa läpi. [Oikealta: Ei, ei!] Siellä on miljardisäästöt soteen, tullaan keskittämään lääkäri- ja neuvolapalveluita, pienyrittäjien ja palveluyrittäjien ja matkailuyrittäjien arvonlisäverotus kiristyy, ja perussuomalaisten lupaan bensan veroalen sijaan tulee lääkkeiden hinnankorotukset.

Arvoisa tuore perussuomalaisten eduskuntaryhmän puheenjohtaja Jani Mäkelä, ettekö te halunneet käyttää ryhmäpuheenvuoroa, tai eikö kukaan teidän kansanedustajistanne halunnut käyttää tämän kokoomuslaisen hallitusohjelman osalta ryhmäpuhetta, kun valtiova-

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

rainministeri Riikka Purra joutui sen teidän puolestanne pitämään? [Vasemmalta: Vaikea puolustaa! — Antti Lindtman: Kun sitä tarkemmin miettii, niin kyllä sen ymmärtää!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Hyrkkö.

15.36 **Saara Hyrkkö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! ”Vahva ja välittävä Suomi” vai ehkä sittenkin ”Vahvoista välittävä Suomi”? Hallituspuolueet puhuvat vaikeista päätöksistä, mutta eivät ne ole yhtä vaikeita kaikille. Kyyti on kovaa etenkin pienituloisille, työttömille ja maahanmuuttajille ja heidän lapsilleen. Uusia kannustinloukkuja syntyy ja perusturvaa, jopa viimesijaista turvaa, heikennetään. Olen surullinen, että Orpon hallitus ei edes yritä pitää kaikkia samassa veneessä. Se on iso käänne suomalaisessa politiikassa, ja pelkään pahoin, että leikkausten hintalappu osoittautuu suuremmaksi kuin niiden aiheuttama säästö.

Jalkauduin tänään A-klinikkasäätiön kanssa Helsingin kaduille. Siellä kohtaamani ihmiset kantavat kohtuuttoman suuren taakan talouden tasapainotuksesta. Ihmisiä, joita elämä kohtelee jo kohtuuttoman ankarasti, sysätään toimeentulotukea ja sote-palveluita kurjistamalla yhä syvemmälle syrjään, ja miksi? Jotta bensa-autoilua voidaan tukea ja hyväosaisien verotusta keventää. Se ei kerta kaikkiaan ole oikein.

Arvoisa pääministeri Orpo, älkää jääkö historiaan käänteisenä Robin Hoodina, joka ottaa niitä, joilla on jo ennestään vähän.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Saramo.

15.37 **Jussi Saramo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse ehkä nimeäisin tämän hallituksen työntekijöistä ja pienituloisista vähät välittäväksi hallitukseksi. Nykyhallituksessa ei todellakaan ole kyse talouden tasapainottamisesta. Kun ohjelmaa katsoo, kyse on siitä, että otetaan pienituloisilta ja annetaan suurituloisille. Puolueettomat ekonomistit, jopa valtiovarainministeriön virkakunta, on esittänyt verojärjestelmään korjauksia, jotta tulot lisääntyisivät. Mitä te teette? Te jopa laskette verotusta entisestään laajentamalla sijoittajien veroetuja — keskittäte veronalennukset kaikkein rikkaimmille. Miten te voitte täällä toistuvasti väittää, että on pakko toimia näin? Ei ole pakko eriarvoistaa meidän yhteiskuntaa.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset rikkoivat täällä tänään parlamentarismien normaa-leja pelisääntöjä, mutta sinänsä en ihmettele, sillä jo pidempään ministeri Purra on ollut ainoa, joka puolueessa on saanut pitää puheenvuoroja, enkä sinänsä ihmettele, kun muun muassa uusi liikenneministeri haukkui jo hallituksen raidepolitiikan ja uusi sote-ministeri haukkui sairauslomapäivien maksattamisen työntekijöillä. Pitää kysyä: Kuinka monilla ratilla te oikein aiotte kulkea? Oletteko te tämän hallitusohjelmanne takana?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Koskinen.

15.38 **Johannes Koskinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Orpo teki merkittävän lupauksen, että vaikutusarviot tehdään huolellisesti ja kenttää kuulun näistä monista leikkauksista. Jos ja kun se tehdään, niin se tarkoittaa, että näistä aikeista vähintäänkin 10—20 menee uusiksi. Mutta se on tärkeätä, että niin tehdään.

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

Hallitusohjelmaa kirjoitettaessa ei näemmä ole otettu huomioon Suomen perusoikeusjärjestelmää sosiaalisten ja sivistyksellisten perusoikeuksien osalta. Siihenhän sisältyy heikentämiskielto [Ben Zyskowitz: Eikä sisälly!] — sisältyy — kulloisenkin yhteiskunnan kehityksen mukaisena. [Ben Zyskowitz: Eikä sisälly! Teidän unessa sisältyy!] Silloin jos lähdetään roimimaan sieltä eniten turvaa tarvitsevasta päästä, poiketaan tästä perinteisestä perusoikeusajattelusta. [Ben Zyskowitz: Meillä ei ole mitään heikennyskieltoa!]

Olisi hyvä, että esimerkiksi työelämän uudistuksissa niitä neuvotellaan kautta linjan kolmikantaisesti ja puretaan jo ennalta niitä miinoja, joita nämä kirjaukset toisivat eduskuntakäsittelyyn tai myöhemmin tuomioistuinkäsittelyissä. [Antti Lindtman: Kokenutta Koskista kannattaa kuunnella!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Kalli.

15.40 **Eeva Kalli kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmassa on todella paljon hyviä ja kannatettavia tavoitteita mutta valitettavasti myös valtava määrä ristiriitaa: ristiriitaa tekstin ja toisaalta talouskehikon numeroiden välillä. Annan muutaman esimerkin.

Orpon hallitus haluaa vahvistaa liikunnallista elämäntapaa ja kannustaa suomalaisia liikkumaan, kuten olemme kullekin, mutta esittää toimenpiteinä leikkauksia urheiluseuroille ja liikuntajärjestöille sekä nostaa liikuntapalveluiden hintaa veronkorotuksilla.

Samaten hallitusohjelmassa halutaan panostaa koulutukseen ja osaamiseen mutta osoitetaan kuitenkin rajut leikkaukset ammattikorkeakoulujen perusrahoitukseen ja leikataan kuntien valtionosuuksista, joilla, hyvä hallitus, rahoitetaan muun muassa peruskoulua ja varhaiskasvatusta. Hallitus valitsee siis leikata myös vapaasta sivistystyöstä ja lakkauttaa aikuiskoulutustuen [Keskustan ryhmästä: Siinä meni lisähoitajat!] — ei varsinaisesti vastaa käsitystäni jatkuvan oppimisen kannustamisesta.

Edelleen: perheisiin halutaan panostaa, mikä on tärkeä ja kannatettava tavoite, mutta, hyvä hallitus, miksi te teette tämän asettamalla perheet vastakkain eli leikkaamalla niiltä kaikkein pienituloisimmilta perheiltä? Tässä palaamme siihen oikeudentuntoon tai pikemminkin sen puuttumiseen, johon edustaja Saarikko täällä puheenvuorossaan viittasi.

Arvoisa hallitus, kysynkin teiltä: oletteko todella miettineet tämän kokonaisuuden varmasti huolella loppuun asti?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Haatainen.

15.41 **Tuula Haatainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra... rouva puhemies! [Puhemies: Oletettu! — Naurua]

Arvoisa puhemies! Osaava Suomi -kappaleessa käydään läpi sitä, miten Orpon hallitus nyt aikoo vahvistaa sitä, että osaaminen vahvistuu ja osaavaa työvoimaa myös saadaan. Tätä vasten on vaikea ymmärtää sitä, että kun meillä on työmarkkinoilla käynnissä valtavat muutokset — digivihreä siirtymä, digitalisaatio, osaamisvaatimukset sosiaali- ja terveydenhuollossa kasvavat — niin siitä huolimatta koulutuksesta itse asiassa kuitenkin leikataan. Korkeakoulujen rahoitus tulee pienemään.

Eniten ihmettelen, että aikuiskoulutustuki, joka on ollut työssäkäyvien ihmisten mahdollisuus päästä opiskelemaan, ollaan poistamassa kokonaan. Sehän on se ainoa instrumentti, jonka avulla esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon pienipalkkaiset — ensisijai-

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

sesti ovat kyllä naisia — ovat päässeet opiskelemaan, täydentämään opintojaan, hankki-
maan itselleen tutkinnon, ja se on ollut myös työvoiman saatavuudessa erittäin tärkeä väy-
lä. Hallitusohjelmasta en löydä minkäänlaista kirjausta siitä, miksi tämä tehdään, ja jossa
olisi tätä perusteltu. Tämähän on rahoitettu palkansaajien ja työnantajien maksuilla. Se ei
tule tekemään budjettisäästöjä, mutta sen sijaan kyllähän se julkista taloutta vahvistaa näil-
lä työnantajan palkansaajamaksuilla sillä tavalla, että julkisen alan työntekijät [Puhemies
koputtaa] saavat tutkintoja, saadaan työvoimaa [Puhemies: Aika!] ja voidaan estää myös
työttömyyttä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Viljanen, Eerikki.

15.43 **Eerikki Viljanen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuluttajia ja
ruuantuottajia kiinnostaa, miten kotimaisen ruuan ja kotimaisen energian saatavuus turva-
taan nyt ja tulevaisuudessa. Nämä asiat koskettavat meitä jokaista joka päivä. Kyse on
huoltovarmuudesta ja myös turvallisuudesta. Ruuasta, metsätaloudesta ja energiasta on
hallitusohjelman teksteissä monia hyviä kirjauksia. Ne ovat rohkaisevia — eivät puutu
kuin yksityiskohdat ja eurot. Kauniiden sanojen on muututtava pian euroiksi. Muuten
maamme huoltovarmuus romuttuu tällä vaalikaudella.

Toivon voimia ja onnittelten vastavalittua maa- ja metsätalousministeriä Essayahia. Toi-
von, että saatte työllenne koko hallituksen tuen, kaikkien puolueiden tuen, [Perussuoma-
laisten ryhmästä: Totta kai!] että ohjelman kirjaukset muuttuvat euroiksi ja toteuttamiskel-
poisiksi toimenpiteiksi.

Arvoisat hallituspuolueet, annoitte maaseudulle, maaseudun ihmisille ja elinkeinoille,
paljon lupauksia. Nyt on tekojen aika, ja niillä on kiire. [Sanna Antikainen: Teillä oli neljä
vuotta aikaa! Mitä te teitte? — Anne Kalmari: 300 miljoonaa plussaa! Teillä on 100 mii-
nusta! Sitä tehtiin!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Tuppurainen.

15.44 **Tytti Tuppurainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Harvalu-
kuisiin hyviin kohtiin tässä hallitusohjelmassa lukeutuu ilman muuta Eurooppa-politiikka,
ja hyvä niin. Kiitokset siitä kyllä täytyy ennen kaikkea antaa nyt perussuomalaisten puo-
lueelle: olette tässä tulleet suomalaisten enemmistön linjalle. [Antti Kurvinen: EU-myön-
teiset perussuomalaiset!]

Nämä kirjaukset: Suomen tavoitteena on globaalisti vahva ja toimintakykyinen Euroo-
pan unioni. Puheenjohtaja, ministeri Purra, tämähän on aivan niin kuin sosiaalidemokraat-
tien kynästä. Erinomainen asia, näin pitää ollakin. Sekä Nato että Euroopan unioni ovat
Suomelle ne meidän tärkeät turvallisuuspolitiikan perustat, ja siitä on hyvä pitää kiinni. Se
on suomalaisten enemmistön linja, ja hienoa, että perussuomalaisetkin ovat jättäneet ne
EU-eropuheet nyt sitten toivottavasti kauas taakseen.

Puhemies! Vastavuoroisuus on kaiken kansainvälisen yhteistyön pohja, ja niin Nato
kuin Euroopan unionikin perustuu solidaarisuudelle. Nyt kyllä pitää antaa pyyhkeitä siitä,
että muu kansainvälinen politiikka ei anna Suomesta sitä kuvaa, joka meidän tänä päivänä
pitäisi lähettää. Kehitysyhteistyövarojen leikkaaminen ja pakolaiskiintiön yli puolittami-
nen eivät näytä Suomesta vahvaa ja välittävää kuvaa vaan aika kyynisen ja kyräilevän Suo-
men. [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

Pääministeri Orpo, miten te aiotte turvata Suomen kansainvälisen aseman, kun nämä työkalut ovat näin köykäiset? [Juho Eerola: Pohjoismainen linja!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Kulmuni.

15.46 **Katri Kulmuni kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Perussuomalaiset ovat puhuneet pitkään, jo vuosia, siitä, miten suomalaiset täytyy asettaa kaikessa päätöksenteossa aina ensin ja Suomi ensin, ja täällä taisi teidän vastavalittu ryhmäpuheenjohtajannekin tämän jälleen todeta. Mutta te olette varmaan huomanneet, että siinä hallitusohjelmassahan on merkittävä määrä todella julmia säästöjä kaikista pienituloisimmille suomalaisille. Kun te pääsette valtaan, te leikkaatte kaikista pienituloisimmilta suomalaisilta. Toki julkista taloutta täytyy tasapainottaa ja säästöjä tehdä, mutta kai te olette huomanneet myös sen, että julkisen talouden tasapainohan tulisi nopeammin ja olisi parempi ilman näitä mittavia veronkevennyksiä, mitä te teette hyvätuloisille suomalaisille? Leikkaatte pienituloisilta, ja hyvätuloisille veronkevennyksiä.

Och till SFP vill jag säga: Har ni märkt att ni gör nedskärningar i de finskspråkiga sjukhusområdena, i Kemi och i Nyslott? Tror ni att det är jämställt?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Harjanne.

15.47 **Atte Harjanne vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmasta tosiaan löytyy hyviäkin kirjauksia, mutta minä pelkään, että se on bluffi. Se on bluffi, jossa kova, oikeistokonservatiivinen ja maahanmuuttovastainen ydin on kuorrutettu kauniilla sanoilla ja hienoilla tavoitteilla, joita vastaavia keinoja sieltä ei kuitenkaan löydy. Katson nyt liberaaleja sivistysporvareita hallituspuolueissa: miettikää, onko tämä se hallituspohja ja tämä se hallitusohjelma, jota te haluatte olla tekemässä. [Kokoomuksen ryhmästä: On!] Ja jos te olette sitä mieltä, niin kun te tuotte niitä esityksiä tänne saliin, minä toivon, että kuuntelette sen kritiikin, parannatte ja mietitte vielä kerran, onko se tapa, jota nyt esitetään, se joka todella tekee vahvaa, välittävää ja tulevaisuuden kestäväää Suomea. [Ben Zyskowicz: Näin me aina toimimme!]

Ja ihan loppuun vielä: kun minuun vetosi tässä se ajatus, että on kuunneltu huolella tuhatta asiantuntijaa, niin en ole vielä kaikkia niitä materiaaleja plärännyt läpi, mutta haluaisin kuulla vielä pienen tiivistelmän asiantuntijoiden näkemyksestä tästä bensiinin pumppuhintahumpasta. Sitä kysyisin hallitukselta. — Kiitos. [Välihuutoja]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Honkasalo.

15.48 **Veronika Honkasalo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! ”Koulutus on erityissuojeluksessa.” — Ei ollut. [Ben Zyskowicz: Kyllä oli!] ”Pienituloiset jätetään leikkausten ulkopuolelle.” — Ei jätetty. Kokoomus ja perussuomalaiset, te olette sumuttaneet äänestäjiä. Miten te kehtaatte? [Välihuuto] Te leikkaatte kaikkein köyhimmiltä, sosiaaliturvavaleikkaukset kohdistuvat sairaisiin, työttömiin, pienipalkkaisiin. — Kyllä, edustaja Östman.

Hallitus, miksi te vihaatte tavallisia työntekijöitä? Työntekijät painostetaan sairaana töihin, irtisanomiset mahdollistetaan pärstäkertoimella, perusteettomat määräaikaissuodet

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

mahdollistetaan ja lakko-oikeutta heikennetään. Ymmärrän, että tämä kaikki sopii kokoomukselle, mutta miten ihmeessä hyväksytte tämän, perussuomalaiset?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Saarikko, vastauspuheenvuoro.

15.49 **Annika Saarikko kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan nyt kommentoida vähän poikkeuksellisesti tässä ensikeskustelussa myös toisen oppositiopuolueen puheenvuoroa. Nimittäin näistä teemoista, joita nyt uusi hallitus ottaa esiin työttömyysturvan, asumistuen ja muiden isojen menoerien osalta — joita kaikkia me emme lupaa sokkona tukea, mutta me näemme sen saman tarpeen, myöskin mikä koskee paikallisen sopimisen tarvetta — minun täytyy sanoa, erityisesti hyvät vasemmistopuolueet, että jos te olisitte olleet jossain kohti viime vaalikaudella pikkusen halukkaampia tekemään näitä uudistuksia, niin ei ehkä olisi heiluri liikahtanut näin rajusti oikealle, [Välihuutoja oikealta] koska mekään emme voi kaikkia näitä toimia kannattaa. Silloin kun on oma vahtivuoro, niin kannattaa tehdä myös sellaisia asioita, jotka vähän tekevät kipeää, koska muutoin Suomi jakautuu, [Vastauspuheenvuoropyyntöjä vasemmalta] Suomi jakautuu tällä tavalla, josta tulee riitaisia, vahvojen Suomi. Se ei ole kestävä tien Suomi, ja sellainen Suomi tarvitsee myös vahvaa keskustaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Viitanen.

15.50 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä tässä kohtaa on hyvä todeta, että minä muistan kyllä kuin eilisen päivän vuoden 2015, kun me kovasti hämmästelimme sitä, kun Soini teki takinkäännön suomenennätystä Kreikka-tukineen. Ja täytyypä sanoa, että se suurin hämmennys, mikä tässä hallitusohjelmassa oli, kun sen luin, oli se, että nyt Purran perussuomalaiset pääsevät Guinnessin Ennätystenkirjaan takinkäännön maailmanmestaruudella. [Perussuomalaisten ryhmästä: Höpö höpö! Aika väsynyt!] Tämä vuoden 2015 suoritus kalpeni täydellisesti. Jos Riikka Purra kertoo ennen vaaleja kansalaisille, [Oikealta: Ministeri Purra!] että ”meille ei käy se, että leikataan kaikkein pienituloisimmilta”, niin puhemies, mitä minä näen täällä, kun katson näitä rivejä hallituksen leikkauksista? Täällä nimenomaan leikataan pienituloisilta. Minä haluaisin, puhemies, jonkinlaista suojaa äänestäjille. Toivoisin, että perussuomalaiset nyt kommentoisivat näitä lupauksia ennen vaaleja suhteessa tähän päivään ja tähän ohjelmaan, mistä tänään keskustellemme. [Petri Huru: Mites demareiden hoitajamitoituskikkailu?]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Pekonen.

15.51 **Aino-Kaisa Pekonen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen sisäisen turvallisuuden suurimpia uhkia ovat edelleen syrjäytyminen ja sosiaalinen pahoinvointi. Kun tuota teidän hallitusohjelmaanne nyt lukee, voi todeta, että se ei teitä huoleta. Te tullette kasvattamaan terveyseroja tällä teidän ohjelmallanne, ja teidän hallituksenne tulee tekemään todella eriarvoistavaa politiikkaa. Tuntuu aivan käsittämättömältä, että tällä ohjelmalla te tullette nostamaan sosiaali- ja terveyspalveluiden asiakasmaksuja, te tullette nostamaan lääkkeiden hintoja. Minä kysyn teiltä, arvoisa pääministeri: miten te edes kehtaatte puhua vahvasta ja välittävästä Suomesta tämän hallitusohjelman valossa?

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Eloranta.

15.52 **Eeva-Johanna Eloranta sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työllistymisen esteenä ei ole sosiaaliturva vaan kovin usein osaamisen puute. Osaajapula ja osaamistason lasku ovatkin suurimpia yritystenkin kasvun esteitä. Tähän te kuitenkin vastaatte leikkaamalla aikuiskoulutuksesta. Tuntuu aika kummalta, että ette kuuntele tässä edes sitä elinkeinoelämää. Eivät ihmiset kurittamalla, sosiaali- ja työttömyysturvaa leikkaamalla työllisty, vaan tukea ja osaamista lisäämällä.

Kulttuurialalla puolestaan olisi valtavasti potentiaalia luoda niitä uusia työpaikkoja ja taloudellista kasvua, mutta tämä ei tunnu hallitukselle myöskään kelpaavan. [Marko Kilven välihuuto] Aiotte nostaa kulttuuripalveluiden hintaa niiden arvonlisäveroa korottamalla. Tämä on hyvin merkittävä takaisku yhä korona-ajasta toipumassa olevalle kulttuurialalle, joka taistelee myös korkean inflaation kanssa. [Välihuutoja] Ennen vaaleja valtiovarainministeri Purra kutsui kulttuuria luksuspalveluksi. Hallituksen tavoitteena selvästi onkin tehdä kulttuurista harvojen luksuspalvelu, sillä yhä harvemmalla on jatkossa enää varaa ostaa kirjoja tai käydä elokuvissa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Otetaan muutama vastauspuheenvuoro vielä, ja sen jälkeen sitten sekä pääministeri että ministeri Purra käyttävät lyhyen puheenvuoron. [Ben Zyskowicz: Toivottavasti pitkän!] — Mutta seuraavaksi edustaja Savola.

15.54 **Mikko Savola kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä hallitusohjelmassa on paljon hyviä... [Eduskunnasta: Rouva!] — Rouva puhemies! [Eduskunnasta: No niin, oletettu!] Tässä hallitusohjelmassa on paljon hyviä tavoitteita: Puhutaan yrittäjyydestä, työllisyydestä, vaikkapa metsästyksestä. Maanpuolustusosio ja ulko- ja turvallisuuspolitiikka on erinomainen tässä. Näistä pitää antaa kiitokset. Puhutaan energiapolitiikasta, siellä on paljon vihreätä siirtymää sisällä, tuulivoimaa, biotaloutta — nämäkin ovat hyviä asioita.

Mutta sitten pitää kysyä kyllä arvoisilta perussuomalaisilta. Erityisesti siellä omassa vaalipiirissäni oli isoja kylttejä, siellä annettiin isoja vaalilupauksia: Turve uusiutuvaksi. [Oikealta: Hyvä, ettei turvetta tullut!] Meille tuli kotiin postilaatikossa lehti, missä oli jakeluvelvoitteen poisto, polttoaineen hinnan puolitus. Minä kysyisin oikeastaan vain sen kysymyksen, missä kohtaa täällä hallitusohjelmassa nyt ovat nämä lupaukset toteutettuna, [Vasemmalta: Mikä sivu? — Välihuutoja] koska ne olivat aika merkittäviä, niistä kansa kohisi siellä toreilla ja näistä myöskin meitä paljon haastettiin. Nämä luvattiin, missä ne tällä hetkellä ovat? Ehkäpä kuulemme ministereiltä tähän vastauksen, ryhmäpuheenvuoron pitäjä Purralta esimerkiksi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin. — Täällä äsken kysyttiin, miksi painopiste on oppositiossa. Siitä syystä, että oppositiolla on mahdollisuus keskustella ja kysyä hallituksen ohjelmasta. Kyllä hallituspuolueet ja -ryhmätkin saavat sitten, mutta painopiste on oppositiossa. — Seuraavaksi Tynkkynen, Oras.

15.55 **Oras Tynkkynen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pidän monen kunnioitetun kollegan tavoin hyvänä, että hallitus ottaa tosissaan julkisen talouden tasapai-

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

nottamisen. Se ei tule olemaan teille helppoa, mutta se ei olisi ollut helppoa millekään hallituspohjalle. Tästä talouden tasapainottamisen tarpeesta ei ole erimielisyyttä, sen suuruusluokasta tai ajoituksestakaan ei kovin suurta riitaa saada aikaiseksi.

Sitäkin enemmän olen eri mieltä talouden tasapainottamisen keinoista. Hallitus valitsee kohdentaa leikkaukset voittopuolisesti kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin suomalaisiin, kaikkein köyhimpiin, jotta se voi rahoittaa niitä veronalennuksia, joita te tarjoilette hyväosaisille. [Sinuhe Wallinheimo: Pääsevät töihin!] Kun, edustaja Östman, te sanoitte, että ei ole rahaa, niin kyllähän teillä on rahaa: teillä on rahaa hyväosaisten veronkevennyksiin, teillä on rahaa veronkevennyksiin fossiilisille tuontipolttoaineille, teillä on varaa oluen veronkevennyksiin, mutta huono-osaisille suomalaisille, köyhimmille suomalaisille, heikoimmassa asemassa oleville suomalaisille [Välihuutoja] tällä hallituksella ei ole varaa. [Anne Kalmari: Kaljaa lääkkeitten sijaan!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Lyly.

15.57 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työllisyysaste, niin kuin RKP:n edustaja tässä hyvin totesi, on Marinin hallituksen jälkeen huipputasolla, ja toivoisinkin, että jatkossakin tätä työllisyysastetta pidettäisiin isona tavoitteena, jotta se tällä vuosikymmenellä olisi 80 prosentissa. Se on se iso tavoite, mutta — tässä on iso mutta — sitten nämä keinot, joilla siihen työllisyysasteeseen yritetään päästä, kohdistuvat vain leikkaamiseen työttömyysturvasta, sosiaaliturvasta, ja työehtojen heikentämiseen. [Ben Zyskowicz: Esittäkää teidän keinot!] Ja nämä keinot, laskien tuolla hallitusohjelmakirjassa, tarkoittavat seitsemääkymmentätuhatta. Missä ovat ne positiiviset keinot, joilla tätä työllisyyttä parannetaan? [Ben Zyskowicz: Kertokaa te ne!]

Ja sitten näistä keinoista, mitä tässä on työttömyysturvaan, sosiaaliturvaan, ja sen verran, kun olen työmarkkinoilla tässä ollut, niin huomaa, että tämä lista on työnantajien märkä uni. [Eduskunnasta: Juuri näin!] Tämä keppi, lainsäädäntölinja, on todella kylmää kyytiä suomalaiselle palkansaajalle ja työttömälle. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Myönnän vielä kolme vastauspuheenvuoroa ennen ministereitä, ja he ovat edustajat Harakka, Simula ja Kauma. — Edustaja Harakka.

15.58 **Timo Harakka sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan kehua hallitusohjelmakirjauksia digitalisaatiosta ja datataloudesta, jotka ensimmäistä kertaa on koottu kunnolliseksi kokonaisuudeksi. [Sinuhe Wallinheimo: Kiitos! — Sebastian Tynkkynen: Olkaa hyvä!] No, sittenkin se on vain sitä, mitä jo tiedämme, entä tulevaisuus?

Pääministeri sanoi tuossa, että tämä on hyvin kunnianhimoinen hallitusohjelma, mutta ihan oikeasti, edellinen hallitus kaikkien kriisien keskellä laajensi oppivelvollisuutta [Sebastian Tynkkynen: Velalla!] ja sai aikaan sen sote-uudistuksen, mitä te ette onnistuneet tekemään. [Ben Zyskowicz: Loistava uudistus!] Ja näitä vastustitte, koska teillä ei ole näköaloja. Innostavan ja yhteisen vision tasolla tämä ei ole Suomen valtion hallitusohjelma — kunnianhimon osalta hyvä, jos on taloyhtiön hallituksen ohjelma. [Naurua]

Monia tavoitteita tässä on esitetty mutta ei niiden toteuttamiseen keinoja tai varsinkaan rahoitusta. Yhtä lailla satoja asioita aiotaan selvittää, mutta samaan aikaan valtioneuvoston omalta selvitystoiminnalta viedään vähätkin rahat. Teidän on siis ensin selvitettävä sel-

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

vittäminen. — Toivotan onnea. [Oikealta: Ei näy vielääkään rahat! — Ben Zyskowitz: Milloin tulee rahaa tilille, edustaja Harakka?]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, ja seuraavaksi edustaja Simula.

15.59 **Jenna Simula ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kurvinen ja muut keskustalaiset, minä annan teille yhden vinkin: Käykää lukemassa perussuomalaisten ohjelmat ja lukekaa sitten tämä nivaska uudelleen. [Välihuutoja — Mikko Savola: Sehän tässä ihmeellistä onkin!] Ehkä opitte jotain uutta. [Perussuomalaisten ryhmästä: Kuunnelkaa tarkkaan nyt!]

Jos näitä opposition puheenvuoroja vetää hiukan yhteen, niin oppositio haluaisi lisää halpatyövoimaa ulkomailta polkemaan suomalaisten työntekijöiden ehtoja ja oloja, [Välihuutoja — Li Andersson: Ei siihen tarvita ulkomaalaisia tällä hallituksella!] sopeuttaa taloutta ilman minkäänlaisia keinoja, kurittaa suomalaisia sellaisilla ilmastotoimilla, jotka eivät planeettaa pelasta, ja verottaa työtä entistä enemmän. [Vasemmalta: Eihän!] Mutta nämä ovat niitä asioita, mitä nyt tämä hallitus ei halua.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Vielä edustaja Kauma ja sen jälkeen ministerit.

16.00 **Pia Kauma kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eduskuntavaaleissa suomalaiset halusivat muutosta, koska vasemmistohallituksen kasvattama velkavuori hirtti heitä. Nyt tähän on tulossa muutos. Me tiedämme, että meillä on muiden Pohjoismaiden tasoa vastaavat menot mutta ei tuloja, ja tähän juurikin tarvitsemme nyt muutoksen.

Arvoisa puhemies! Tämä vahva ja välittävä Suomi perustuu hyvin pitkälti sille, että laitamme kuntoon ne peruspalvelut, joita — siltikään, vaikka olemme käyttäneet paljon rahaa — emme edellisen hallituksen aikana saaneet kuntoon. Esimerkiksi peruskouluun laitetaan nyt 200 miljoonaa euroa lisää rahaa.

Täällä ovat useat opposition edustajat puhuneet siitä, että täällä viedään köyhiltä ja pienituloisilta, mutta arvatkaapa mitä? Se köyhyys usein liittyy siihen, että ihminen on työtön, [Timo Harakka: Ei kai!] ja tämän hallituksen ohjelma on työn linja.

Arvoisa puhemies! Haluaisin ja toivoisin, että tuore työministeri, ministeri Satonen, pystyisi hiukan valottamaan, mitä muutoksia meillä nyt on tulossa tähän suomalaiseen käytäntöön ja lainsäädäntöön, jotta näille pienituloisille ja köyhyydestä kärsiville ihmisille saadaan töitä. [Vasemmalta: Pitkä leikkauslista!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten pääministeri, kaksi minuuttia, olkaa hyvä. [Petteri Orpon välihuuto] — Ei ole väliä, voi sieltäkin. [Ben Zyskowitz: Nyt viisi minuuttia, joka ministeri!]

16.02 **Pääministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin lyhyesti veropolitiikkaan. Tämän solidaarisuusveron alarajaa korotetaan. Siihen käytetään ehkä noin 50—100 miljoonaa. Meillä on kuitenkin maailman korkeimpia, kireimpiä progressioita. 400—500 miljoonaa, puoli miljardia, käytetään pieni- ja keskituloisten palkan-saajien ja eläkkeensaajien verotuksen keventämiseen, pieni- ja keskituloisten, jotta heidän kannattaisi tehdä töitä, jotta he pärjäisivät arjessaan. Mikä siinä on väärin? [Välihuutoja]

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

Joku sanoi täällä, että me vihaamme työntekijöitä. Ei, me haluamme, että työntekijä tulisi toimeen palkallaan. Me haluttaisiin, että yksinhuoltajaihmissen kannattaisi ottaa työtä vastaan, että siitä jää enemmän käteen. Meidän on korjattava kannustinloukut. Meillä on sadoissatuhansissa ihmisiä, jotka ovat työelämän ulkopuolella. Me halutaan auttaa heidät töihin, pääsemään omiin tuloihin, saamaan tulevaisuudenuskoa. Jos me onnistumme tässä, niin meillä tarvitaan vähemmän tulonsiirtoja, meillä on työntekijöitä yrityksille, jotka tarvitsevat työntekijöitä, meillä on hoitajia enemmän. Ja kun meillä on verotuloja, niin me voidaan pitää huolta heikommista eli luoda vahva ja välittävä Suomi. Tämä on se, mitä hallitus tekee. Me haluamme ihmisille hyvää, me haluamme turvata palvelut. Me halutaan korjata sosiaaliturvajärjestelmä, [Hanna Sarkkinen: Eli leikata!] jota kaikki puolueet täällä ovat siellä sosiaaliturvakomiteassa olleet linjaamassa: Suomeen yleistuki, joka on oikeudenmukainen ja joka kannustaa työn vastaanottamiseen. Ei kosketa toimeentulotuen perusosaan, ei kosketa, ei edelleenkään — toistan sen — eläkkeisiin, ei eläkeläisten asumistukeen. Ja minä lupaan edelleenkin sen, että me teemme ne kunnolliset vaikutusarviot, kun me teemme näitä uudistuksia. Jos me saadaan työttömät ihmiset — jokainen kykijensä mukaan — töihin ja osallistumaan, niin Suomi voi paremmin ja nämä ihmiset voivat paremmin. Tästä tässä hallituksen linjassa on kyse.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten ministeri Purra, kaksi minuuttia.

16.04 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies, hyvä eduskunta! Meillä on viimeiset hetket aikaa tehdä näitä uudistuksia. Me tulemme hyvin suurelta takamatkalta verrattuna vaikkapa muihin Pohjoismaihin. Vasemmistoppositio haluaa, että meidän hyvinvointijärjestelmä on muiden Pohjoismaiden tasolla, mutta meidän talouden muut realiteetit eivät ole samalla tasolla. Meillä yksinkertaisesti eivät riitä veronmaksajat, me emme pysty kustantamaan tällaista järjestelmää. Se ei ole mitenkään uutta, että te haluatte lisää julkisia tukia, te haluatte lisää veronmaksajan rahaa käytettäväksi eri kohteisiin.

Te esitätte olevanne samaa mieltä tästä julkisen talouden sopeuttamistarpeesta. Se on mukava kuulla, mutten kuullut ainuttakaan keinoa toteuttaa sitä, en näissä puheenvuoroissa, en ennen vaaleja. [Jussi Saramo: Olisit kuunnellut!] Nyt me tulemme tekemään sen. Tämä on välttämätöntä. Edellisillä hallituksilla ei ole ollut siihen uskallusta.

Kun teidän puheenvuoronne kuuntelee, niin tulee mieleen, että Suomessa ei asukaan mitään muuta kuin pienituloisia, sairaita, kaikkein heikompiosaisia. [Vasemmalta: Vahvimmat pärjäävät kyllä!] Me haluamme pitää heistä huolta, ja se on syy sille, että me korjaamme tätä talousjärjestelmää, jotta meillä on mahdollisuus säilyttää tämä järjestelmä ja nämä etuudet.

Sen sijaan suurin osa suomalaisista ei kuulu näihin kategorioihin. He käyvät työssä. He yrittävät tulla toimeen. He maksavat veroja. He maksavat itsensä näännyksiin veroja, jotka lisääntyvät siksi, että te keksitte aina uusia kohteita, joihin veroja käytetään. Tähänkin tämä hallitus puuttuu.

Me olemme katsoneet läpi momentteja. Me olemme valmiita tekemään säästötoimenpiteitä. Se, mikä minua yllättää, on, että keskusta sujahti näin nopeasti vasemmistoppositioon joukkoon. Minä en pystynyt erottamaan teidän puheenvuoroistanne juuri minkäänlaisia eroja. Se on hieman yllättävää. [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi vielä kaksi hallituspuolueitten puheenjohtajien puheenvuoroa: elikkä Henriksson kaksi minuuttia, Essayah kaksi minuuttia.

16.06 Opetusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisat kansanedustajat! On hienoa nähdä kuitenkin se, että ainakin yhdestä asiasta olemme samaa mieltä, ja se on se, että meidän kannattaa panostaa lapsiimme ja nuoriimme ja varsinkin meidän kouluun.

Edellinen hallitus teki hyvää työtä. Me nostettiin koulutuksen rahoitus takaisin, ja tämä hallitus jatkaa nyt sitä työtä. Tämä maa tarvitsee tasa-arvoisen, yhdenvertaisen koulun. Meidän on pidettävä huolta siitä, että annetaan jokaiselle lapselle — riippumatta taustasta, riippumatta vanhempien tulotasosta, riippumatta ihonväristä, riippumatta alkuperästä — mahdollisuus käydä yhdenvertaista koulua. Ja sen takia hallitus nyt panostaa perusopetukseen, sen vahvistamiseen tällä hallituskaudella noin 200 miljoonalla eurolla. Tämä on lisäys, joka tulee perusopetukseen.

Me panostamme myös lukiokoulutukseen, ammatilliseen koulutukseen. Me tehdään työtä sen eteen, että kouluihin saadaan työrauhaa, että oppilaat saavat aikaa opetella, että saavat lisää tunteja myös alaluokilla, että osaavat lukea, kirjoittaa ja laskea, että kaikilla koulunsa päättävillä on nämä perustaidot, kun he lähtevät eteenpäin, koska me haluamme, että jokainen nuori pääsee polulla myös eteenpäin, ammatilliseen koulutukseen, lukioon ja sitten korkeakoulutukseen. Tähän tämä hallitus tulee panostamaan, ja tästä olen ylpeä, ja tästä meillä on suuri yhteisymmärrys.

Sitten me tarvitaan tietysti uudistuksia, ja me tarvitaan myös uudistuksia mitä tulee tähän jokaisen oppilaan tukeen. Myös tämä kolmiportainen tuki tullaan uudistamaan niin, että se annetaan enemmän yksilöllisesti ja panostetaan siihen. Olen iloinen siitä, että tiedän, että haluatte tukea koulutusta. [Timo Harakka: Kaksi promillea budjetista!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja seuraavaksi ministeri Essayah.

16.08 Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, rouva puhemies! Kiitoksia myöskin kansanedustajille hyvistä puheenvuoroista, sparraavista sellaisista.

Haluan kiinnittää teidän huomiotanne siihen, että tässä Vahva ja välittävä Suomi -ohjelmassa on hyvin vahva ote myöskin alueiden Suomeen ja maatalouteen ja metsätalouteen. Meidän on ymmärrettävä, että nämä viimeaikaiset kriisit ovat osoittaneet sen, miten tärkeää meidän on pitää huolta meidän huoltovarmuudestamme, ja siinä meidän maataloudella ja metsätaloudella on aivan keskeinen ja merkittävä rooli. Täällä muun muassa edustajat Viljanen ja myöskin edustaja Savola nostivat nämä asiat omista puheenvuoroissaan esille.

Hallitusohjelma antaa todellakin hyvän lähtölaukauksen siihen, että me pystymme lähemmään korjaamaan ruokaa tuottavan maatalouden kannattavuutta ja pystymme vahvasti vaikuttamaan EU-pöydissä siihen, että me saisimme tämän ruokaturvan EU-politiikan keskiöön.

Me tarvitsemme varmasti laajan uudistusohjelman suomalaisen maatalouden kannattavuuden parantamiseen, ja tuossa hallitusohjelmassa on vahvasti linjattu muun muassa elintarvikemarkkinalain uudistuksesta, hankintalain uudistuksesta. Meistä täällä eduskuntasalissa istuvista monet ovat myöskin vahvasti mukana kuntiimme politiikassa, alueitten po-

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

litiikassa hyvinvointialueilla. Siellä tehdään suuret määrät julkisia hankintoja. Entäpä jos lähtisimme siellä linjaamaan, että kotimainen ruoka ja lähellä tuotettu ruoka olisivat niitä asioita, joita olisimme viemässä hankintastrategioissa eteenpäin, jotta voisimme vaikuttaa omilla hankinnoillamme siihen, että suomalainen maatalous pärjää myöskin jatkossa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten jatketaan vastauspuheenvuoroja. — Edustaja Lindtman.

16.10 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä pääministerin puheenvuoro oli oikeastaan aika kiteytys tästä hallituksen politiikasta. Hän perusteli tätä tuloeliitin erityistä veronkevennystä sillä, että on tärkeää, että ihmisiä kannustetaan, progressiota lievennetään. [Ben Zyskowicz: Se oli väliaikaiseksi tarkoitettu vero!] Ja sitten sen jälkeen, kun lähditte kertomaan, perustelevaan näitä pienituloisiin kohdistuvia leikkauksia, kyse on kannustamisesta, kyllä, mutta aivan eri keinoin. Otatte silloin kepin käteen, ja mitä enemmän kannustatte, sitä enemmän kerrotte, että hallitus teistä välittää ja että suomalaiset voivat nyt jatkossa tietää, että mitä kipeämmin nämä leikkaukset tuntuvat arjessa, niin ei hätää, se on vain merkki siitä, että mitä kipeämmältä tuntuu, sitä enemmän hallitus teitä rakastaa, koska haluaa nostaa teidät. — Keinot ovat eri.

Ja nyt ilmeisesti on niin, että ministeri Purra, puheenjohtaja Purra tämän linjan hyväksyy. No, jos te tämän hyväksytte, että hyväosaisille veroetuja, pienituloisille keppiä ja leikkauksia, niin miksi te sitten ennen vaaleja lupasitte suomalaisille, vain hetki ennen äänestystä, että se ei teille käy? Tämän lupauksen johdosta te istutte nyt siellä ministeriaitiossa ja pääsette itsekkin nauttimaan näistä tekemistänne uusista veronalennuksista, erityisesti kohdistetuista [Puhemies koputtaa] veronalennuksista tuloeliitille. [Eduskunnasta: Vappusatana!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Honkonen.

16.12 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Me kuulumme tässä vaalikentillä muutama viikko sitten perussuomalaisten korkean veisun, kauniita lauluja laulettiin. Onnittelen teitä, pääministeri Orpo, kokoomuksen onnistumisesta hallitusohjelmaneuvoittelussa — lämpimät onnittelut! Täytyy sanoa, että tavoite talouden tervehdyttämisestä ja työmarkkinoiden joustavoittamisesta on täysin oikea. Voimme monia toimenpiteitä tukea. [Ben Zyskowiczin välihuuto]

Käsissämme on kokoomuslainen hallitusohjelma, lämpimäiset Suomen kansalle, hallituksen lämpimäiset. Näissä lämpimäisissä eläkeläiset unohdettiin ja autoilevalle suomalaiselle tehdään täsmäleikkaus työmatkavähennyksen leikkauksena. Kaiken huippuna maaseudulle on tarjota vain kauniita värssyjä, kun suuret kaupungit vievät kaikki resurssit ja aluepolitiikka keskittyy täysin suurten kaupunkien ympärille. Talouden tilannekuva oli kaikilla tiedossa, mutta olisi, arvoisat perussuomalaiset, reilua ollut sanoa ennen vaaleja Suomen kansalle, mitä on tulossa.

Arvoisa puhemies! Tämä vaalikenttien korkea veisu kuulostaa tällä hetkellä kehnolta kesäiskelmältä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Zyskowicz.

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

16.13 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Saarikko, me emme syytä nykyisestä terveydenhuollon kriisistä sote-uudistusta, vaan me sanomme, että teillä on ollut neljä vuotta aikaa parantaa meidän terveydenhuollon toimivuutta. Mitä te olette tehneet? Miksi terveydenhuolto on nyt täydessä kriisissä? [Välihuutoja — Eduskunnasta: Mitä te olette tehneet?]

Sitten toinen asia. Kaikki puolueet Suomessa kannattavat sitä, että työntekeä aina kannattaisi — viimeksi edustaja Lindtman puhui tämän puolesta. Uusi hallitus tekee työnteon kannattavaksi sillä, [Timo Harakka: Ja työttömyys ei ole kannattavaa!] että pienten ja keskituloisten verotusta kevennetään ja samalla sosiaaliturvan, kuten työttömyysturvan, antamaa lähtöalavaa alennetaan, jotta sosiaaliturva ei olisi niin kilpailukykyinen suhteessa pienipalkkaiseen työhön. Nyt kysymys teille, edustaja Lindtman ja muut: Miten te tämän tekisitte? Kertokaa. [Eduskunnasta: Velkarahalla!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Rydman — ei ole paikalla. — Sitten edustaja Asell.

16.14 **Marko Asell sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työelämäkysymyksissä ja pienituloisten kannalta hallitusohjelma on katastrofi, mutta on täällä paljon myös hyviä kirjauksia ja nimenomaan tuohon liikuntaan liittyen. Erityisesti liikunnan poikkihallinnolliseen edistämiseen kannattaa panostaa, ja tässä ohjelmassa nyt sitten tämmöiseen liikunnalliseen elämäntapaan ja toimintakykyyn keskittyvään poikkihallinnolliseen Suomi liikkeelle -ohjelmaan panostetaan. Se on hyvä, koska liikkumattomuuden kustannukset ovat useita miljardeja, ja kun tiedetään eri-ikäisten fyysinen ja henkinen vointi, joka ei ole mennyt parempaan suuntaan, niin kaikkien ihmisten liikuntaan kannattaa panostaa.

Onkin jatkossa erittäin tärkeää, että liikunnan pienistä resursseista ei leikata eikä liikunnan hinta saisi nousta, mutta tässä ohjelmassa on nyt esimerkiksi liikuntapalveluiden arvonlisäverotuksen kiristäminen. Tässä siis, niin kuin täällä edustaja Oras Tynkkynen toi esille, myöskin oluen verotus kevenee ja samaan aikaan liikuntapalvelujen verotus kiristyy. Kysyisin, miten hallitus näkee tämän linjan vastaavan suomalaisten hyvinvoinnin edistämiseen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Antikainen.

16.15 **Sanna Antikainen ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra... rouva — anteeksi, oletettu rouva — puhemies! Täytyy sanoa, että keskusta on kehunut monta kertaa kirjauksia maa- ja metsätalouspolitiikasta, ja on pakko sanoa se, että nämä kirjaukset, joita tekin kannatatte, ne on tehty ilman teitä ja ne tullaan toteuttamaan ilman teitä. Olen tietenkin mielelläni kuunnellut näitä, mutta tietenkin on hiukan surullinen olo sen suhteen, tarvitaanko edes enää keskustapuoluetta. [Hälinää]

Lopuksi haluaisin sanoa sen, että verrattuna vasemmistohallitukseen tämä hallitus laittaa etusijalle Suomen ja suomalaisten turvallisuuden kaikissa tilanteissa. Poliisi, Raja, Puolustusvoimat, kaikki saavat enemmän, lainsäädäntöä kehitetään vastaamaan heidän tarpeitaan ynnä muuta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja seuraavaksi edustaja Wallinheimo.

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

16.17 **Sinuhe Wallinheimo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos ehkä voisin hiukan keventää tunnelmaa, niin varmasti samaa mieltä olemme siitä, että äitiyspakkaukseen lisätty pallo on hyvä asia. [Naurua]

Arvoisa puhemies! Tässä kun kuuntelee vasemmistoliittoa, me tiesimme jo ennen Säätytalolle menoa, mikä tulee olemaan heidän asenteensa tähän hallitukseen. Heidän vasemistonuorensa kyllä aika selvään sen sanoivat. En edes viitsi käyttää sitä termiä, mitä he käyttivät tästä tulevasta hallituksesta ja ohjelmasta.

Arvoisa puhemies! Veikkaan, että tämä hallitus tulee olemaan SDP:lle ja keskustalle oikeastaan salarakas. [Vasemmalta: No niin!] Me pystymme tekemään ne uudistukset, joita SDP ei ole koskaan pystynyt tekemään, työelämän uudistukset, joita on tehty muissa Pohjoismaissa, Saksassa demarivetoisesti. He eivät pysty siihen ja todennäköisesti haluavat, että me tehdään myös tämä kuuden miljardin sopeutus, koska he eivät pysty leikkaamaan ja seuraavakin hallitus leikkaa. He haluavat tämän täysimääräisesti. Ja lisäksi, rakas keskustta, paikallinen sopiminen, maa- ja metsätalouskirjaukset, [Puhemies koputtaa] infra koko maahan, te tykkäätte tästä. [Mikko Savola: Toteutus ratkaisee!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Räsänen, Joonas.

16.18 **Joonas Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt kun täällä ensimmäistä kertaa käsitellään hallitusohjelmaa, niin on ihan ymmärrettävää, että tätä ohjelmaa peilataan siihen, mitä on sanottu ennen vaaleja. Sitähän tehdään juuri sen takia, että pyritään sitten varmistamaan, että ne lupaukset, joilla ihmisiltä ääniä haettiin, pitäisivät myös vaalien jälkeen. [Ari Koposen välihuuto] Näin varmaan jokainen meistä ajattelee. [Sanna Antikaisen välihuuto] Ja siksipä on kyllä edelleen palattava tähän kysymykseen: jos neljä päivää ennen kuin keväällä äänestys alkoi luvataan suomalaisille, [Sanna Antikainen: Vappusatanen!] että pienituloisten etuisuuksista ei leikata [Sanna Antikainen: Vappusatanen!] — näin te, ministeri Purra, lupasitte, pienituloisilta ei leikata — niin kysymys kuuluu, missä vaiheessa näiden historiallisen pitkien hallitusneuvotteluiden aikana te muuttitte oman mielenne.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Lohi.

16.19 **Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta hallitus on aivan oikein tunnistanut sen välttämättömyyden, että julkinen talous pitää laittaa tasapainoon ja meidän pitää tehdä työmarkkinoilla uudistuksia. Tarvitaan tässä vaiheessa juuri niitä paikallisen sopimisen välineitä, jottei tarvitse irtisanoa, jos suhdanteet ovat vähän matalammalla.

Kun täällä on sitten perätty vaihtoehtoja, jos arvostellaan, niin esitän nyt kaksi vaihtoehtoa, koska politiikka on arvovalintoja. Te nostatte lääkkeitä hintaa eli sairaitten ihmisten kustannuksia ja samaan aikaan laskette oluen verotusta. Kannattaisiko tämä vaihtaa nyt toisinpäin? Pyydän teitä vielä harkitsemaan.

Toinen on se, että te tullette kiristämään tuon ohjelman mukaan vammaisten palveluista 36 miljoonaa euroa, ja samaan aikaan te annatte niille, jotka tienavat kymppitonnin kuukaudessa, täsmäveroalen, tonnin vuodessa. Kannattaa harkita: onko tämä oikea arvovalinta? Kysyn tätä oikeastaan vastuuministeri Juusolta. Kun te olitte myös täällä salissa ja koko sali yksimielisesti hyväksyi tuon vammaispalvelulain, niin nyt te olette sitä lykkäämässä ja

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

tekemässä vammaisten kustannuksella leikkauksia. Minusta tämä ei ole oikea arvovalinta. Tarvitaan myös sosiaalista omaatuntoa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Haavisto.

16.20 **Pekka Haavisto vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Te, pääministeri Orpo, kiinnititte huomiota esittelypuheenvuorossanne ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan. Kokemus edellisen hallituksen ajalta on se, että ulko- ja turvallisuuspolitiikka voi tuoda paljon sellaista, mitä hallitusohjelmaan ei ole kirjoitettu — uusia tilanteita, kuten näimme.

On erittäin tärkeää, että joitain asioita olette korostaneet tässä hallitusohjelmassanne: Se, että Suomi on aktiivinen Naton jäsen ja alkaa näyttäytyä siellä myöskin aloitteentekijänä, aktiivisena toimijana. Toisaalta EU on meille ulko- ja turvallisuuspolitiikan selkäranka. EU:n kautta on mobilisoitu laajin tuki Ukrainaan, myöskin sotilaallinen tuki. YK-politiikassa voimme toivottavasti vaikuttaa siihen, että näitä aidalla istujia maailmalla ei olisi niin paljon suhteessa Ukrainaan, ja YK on meille muutenkin tärkeä viiteryhmä.

Suomi tulee teidän kaudellanne Etyjin puheenjohtajamaaksi 2025, ja silloin ollaan tilanteessa, jossa oikeastaan Euroopan turvallisuusarkkitehtuuri on romuttunut. On erittäin tärkeää, että tässä voidaan tehdä yhteistyötä hallituksen ja opposition välillä, kuten perinteisesti on ulko- ja turvallisuuspolitiikassa tehty, ja tähän nojaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Eerola.

16.22 **Juho Eerola ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vaikka olenkin nyt hallituspuolueen kansanedustaja, niin nostan kuitenkin esille nyrkin, nimittäin tämän investointinyrkin, jonka hallitus lupaa täällä toteuttaa. Hallitusohjelman sivulla 98 hallitus ilmoittaa heti tässä kautensa aluksi luovansa tällaisen pitkäaikaisen, pitkäjänteyksen teollisuuspoliittisen strategian. Tällä tavoitellaan vientiin tähtäävien työllistävien kasvuyritysten määrän kasvua. Edelleen tämän saman hallitusohjelman mukaan vahvistetaan investointiympäristömme houkuttelevuutta ja tätä varten sitten luodaan tämmöinen kansallinen toimintamalli eli tämä investointinyrkki, josta justiin puhuinkin, niin että näitä isoja investointihankkeita saadaan kotiutettua — ei kotoutettua vaan kotiutettua — tänne Suomeen, ettei mene niin kuin viime kaudella: kaikki, mitä piti tulla vaikka Kotkaan, meni Rotterdamiin tai jotenkin näin päin. Eli tästä paljon pisteitä hallitukselle. Kun sitten vielä kaiken lisäksi tämä luvataan tehdä yhden luukun periaatteella, niin tästä kiitän kovasti.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Huttunen.

16.23 **Hanna Huttunen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tulen Pohjois-Karjalasta Savo-Karjalan vaalipiiristä. Meidän maakunnallamme on 304 kilometriä yhteistä maarajaa sotaa käyvän Venäjän kanssa. Maakunnan ja koko itäisen ja pohjoisen Suomen edunvalvojat odottivat sydän sykkyrällä, mitä sieltä Säätövaltalta kuuluu. Ymmärretäänkö Säätövaltalolla, miten vaikea tilanne tämä on Itä-Suomelle ja Pohjois-Suomelle? Ymmärretäänkö tämän geopoliittisen tilanteen merkitys meille? [Mikko Savolan välitalkot] Ennen kaikkea odotimme, löytyykö hallitusohjelmasta Itä-Suomen erityisasema ja löytyykö siihen euroja. Ymmärrettiinkö koko Suomen merkitys ja koko Suomen elinvoiman

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

merkitys? [Välihuutoja] Ei ollut. Sen sijaan oli kasvun edistämispaketti, 130 miljoonaa euroa, tosin Länsi-Suomeen. Onnea Länsi-Suomelle!

Hallitusohjelmassa todetaan kauniisti, että tuleva hallitus jatkaa itäisen Suomen kehittämisvisiota. Tähän ei ole kuitenkaan yhtään ainuttakaan euroa tarjolla. Onko tämä joku uusi kahvikerho, vai surkutellaanko siellä ihan porukassa, miten surkeasti Itä-Suomella menee?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Rantanen, Piritta.

16.24 **Piritta Rantanen sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, rouva puhemies! Huh huh, mikä ohjelma, pahempi kuin saatoinkin kuvitella, enkä ole ainoa, joka näin ajattelee. Tänään julkaistussa maakuntalehdessä perussuomalainen kaupunginvaltuutettu kirjoitti perussuomalaisille kansanedustajille avoimen kirjeen, jossa kertoi rehellisesti uskoneensa perussuomalaisien ennen vaaleja antamiin lupauksiin siitä, että päätöksiä ei tehdä työntekijöiden kustannuksella. Hän toteaa, ettei olisi voinut olla enempää väärässä. Valtuutettu lopettaa kirjeensä sanoihin: ”Tällaisen hallitusohjelman takana ei omalla työllään itsensä elättävä työntekijä voi seistä.” Olen täysin samaa mieltä.

Samaan aikaan puhutaan vahvasti polttoaineiden hinnan alentamisesta, kun todellisuudessa autolla työssäkäyvän työmatkavähennyksiä heikennettiin ja työssäkäyvän arki kallistuu. Kovin pahoillani en olisi, jos tämän hallitusohjelman täytäntöönpano kestäisi yhtä kauan kuin sen tekeminen. En odota syksyä, niin että pääsemme näitä lakeja eteenpäin viemään. Pallo on nyt teillä, vahvoista välittävä Suomi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Nurminen.

16.25 **Ilmari Nurminen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sosiaali- ja terveysministeri Juuso, luotin teihin, että te pitäisitte huolta henkilöstömitoituksesta vanhustenhuollossa, mutta ensi töiksenne te haluatte vesittää koko mitoituksen ja pyyhittyä tällä esityksellä pöytää. Miten tämä palvelee meidän ikäihmisten hoitoa ja henkilöstön jaksavuutta? Luotin teihin, kun olemme kuitenkin työskennelleet vuosia, että tästä pidätte kiinni. Tällä hetkellä te tarjoatte hoitajille, että ensimmäinen sairauslomapäivä on palkaton. Ei hoitoalalla voi jäädä etätöihin, joten tämä on myös täysi leikkaus hoito- ja hoiva-alalle. Toisaalta 1,4 miljardia meidän hyvinvointialueilta — tämä kohdistuu täysin meidän kotihoitoon, joka on täysin kriisiytynyt. On puhuttu vuosia kauniita omaishoidosta, ei latinatulla tullut omaishoitajille, [Eduskunnasta: Ohhoh!] joten nyt kysyisin, miten te vastaatte näille ihmisille, miten te vastaatte tähän ikäihmisten kriisiin ja hoitoon ja hoivaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Ovaska.

16.27 **Jouni Ovaska kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ehkä suurin kysymys, kun tätä ohjelmaa lukee, on se, kauanko kestää, että perussuomalainen muuttuu kokoomuslaiseksi. Se on kahdeksan viikkoa. [Vasemmalta: Ei kauan!] Kahdeksan viikkoa kesti, että tämä linja, mitä kokoomus on ajanut, on myös perussuomalaisien linja. Tässä tulee täysin mieleen Tukholman syndrooma, jossa vähitellen kaapattu itse alkaa puhumaan positiivisia asioita kaappaajastaan. [Miko Bergbom: Puhutko kokemuksesta?] Ennen tätä oli hyvin lämpöisiä lupauksia bensiinin hinnasta, sähkön hinnasta, asumisen kustannuksista. Te lupasitte suomalaisille, että nyt pistetään arjen asiat kuntoon. Mutta ei, te käytte nyt hei-

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

koimman kimppuun. Kahdeksan viikkoa — kahdeksan viikkoa —, valtiovarainministeri Purra, se kesti.

Mutta tiedättekö mitä? Toinen kysymys on hallituksen kesto. Kekkonen kolmatta hallitusta — taisi olla vuonna 51 — muodostettiin yhtä pitkään kuin tätä hallitusta. Se kesti 659 päivää. Pääministeri Orpo, montako päivää tämä hallitus kestää?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Sarkkinen.

16.28 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä kertoo hallituksen ihmiskuvasta se, että suurituloisia kannustetaan antamalla heille uusia veroetuja ja pienituloisia kannustetaan leikkaamalla heidän jo ennestään riittämättömästä toimeentulostaan? [Ben Zyskowicz: Kertokaa, miten te kannustinloukut puratte!] Mitä se kertoo ihmiskuvasta? Mittavien sosiaaliturvaleikkausten lisäksi suomalaisten työntekijöiden asemaa heikennetään montaa kautta, kuten täällä on jo tänään todettu. Perussuomalaisille suomalaisten työntekijöiden kyykytys näemmä passaa, kunhan maahanmuuttajia vaan potki-taan vielä vähän enemmän.

Mutta, arvoisa pääministeri, ei työttömille ilmesty automaattisesti työpaikkaa sillä, että hänen toimeentuloaan leikataan, ei vastentahtoisesti osa-aikaiselle ilmesty kokoaikaista työpaikkaa sillä, että hänen toimeentuloaan leikataan, ei vajaatyökykyinen muutu terveeksi eikä kouluttamattomalle tule koulutusta sillä, että häntä köyhdytetään. On todellisuudelle vierasta kuvitella, että köyhiltä leikkaaminen on heidän auttamistaan. Se on kylmää politiikkaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Tanus.

16.29 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies, onnittelut uudesta puhemiehen pestistä, ja samoin lämpimät onnittelut uusille ministereille. Olette taitavia ja kykeneviä vastaamaan kaikkiin näihin moninaiisiin kysymyksiin, kiitos siitä.

Haluaisin nostaa tämän, kun täällä hallitusohjelmassa sanotaan muun muassa: "Hyvinvoinnin edistämisen ja työkyvyttömyyden sekä sairauksien ennaltaehkäisyyn merkitys korostuu, jotta ei menetetä vuosia työelämässä. Hallitus parantaa työhyvinvointia, vähentää työhön hakeutumisen esteitä ja poissaoloja työstä." Ja siellä sanotaan muun muassa: "Hallituksen tavoitteena on uupumuksesta ja työpahoinvoinnista johtuvien sairauspoissaolojen puolittaminen tulevien viiden vuoden aikana." Tässä hallitusohjelmassa on moninaisia hyviä linjauksia, suunnanmuutoksia: kuntoa kohotetaan, sieltä löytyy kannustavaa perusturvaa ja tätä liikunnallista ohjelmaa. Arvon ministerit, kertokaa nyt kukin sektoriministeri tälle seurakunnalle, mitä kaikkia hyviä linjauksia ja toimenpiteitä näiden hyvien tavoitteiden saavuttamiseksi tästä ohjelmasta löytyy.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Ohisalo.

16.30 **Maria Ohisalo vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on moneen kertaan toistettu sitä, kuinka nyt on pakko tehdä: teidän on aivan pakko leikata kaikista pienituloisimmilta ihmisiltä tässä yhteiskunnassa.

Ja, edustaja Östman, kysyitte, kuka nyt on sitten vaikeimmassa asemassa. No, kyllä vaikeimmassa asemassa on se pienituloinen lapsiperhe, [Ben Zyskowicz: Miten kaikki voivat

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

olla kaikkein heikoimpia?] lapsiperheköyhyydessä elävät lapset, ne lapset, joilla ei ole mitään tulevaisuusnäkymää, ja ne perheet, joilta te itse asiassa nyt olette pakolla päättäneet leikata, siis yksinhuoltajilta, vammaisilta, sairailta. [Ben Zyskowitz: Ja niiden määrä kasvoi teidän hallituskaudellanne!] Nämä ihmiset tarvitsisivat eniten tukea tässä yhteiskunnassa, ja teidän pakkonne oli leikata näiltä.

Teidän pakkonne ei ollut esimerkiksi panostaa lisää korkeakoulujen aloituspaikkoihin, päinvastoin leikkaatte sieltä — koulutuslupaus petetty taas kerran. [Ben Zyskowitz: Tarkoitatteko omaa koulutuslupaustanne?] Teidän pakkonne ei ollut aidosti vauhdittaa työperäistä maahanmuuttoa ja kuunnella elinkeinoelämän viestejä. Teidän pakkonne ei ollut aidosti panostaa upean suomalaisen luonnon suojeluun lisää rahaa tai vähentää riippumattomuuttamme fossiilienergiasta.

Ainoa pakko, mikä politiikassa pitäisi olla, olisi aidosti aktiivinen toiminta ilmastokriisin, luontokadon ja köyhyyden poistamiseksi, ja te ette valinneet tätä pakkoa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Werning.

16.32 **Paula Werning sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, rouva puhemies! "Yhdeksän hyvää ja kymmenen kaunista", lauloi Irina, mutta näin lupailivat myös perussuomalaiset vaalikentillä. Hallitusohjelman myötä pienituloisia ja työttömiä roimitaan määrällä rätillä pitkin korvia ja keppiä tulee myös palkansaajille täysin surutta. Leikkaukset asumistukeen ja toimeentulotukeen ovat käsittämättömiä toimia, kun elämisen kustannukset ovat kallistuneet. Asiakasmaksujen korotukset ja lääkkeiden kallistumiset ovat täsmäisku ikääntyneille, sillä juuri tämä väestö sairastaa ja käyttää terveydenhuollon palveluita kaikista eniten.

Perussuomalaisten takki on kääntynyt, ja se on huomattu myös kentällä. Perussuomalaisen valtuustokollegan avoin kirje puolueen kansanedustajille tihkuu pettymystä, ja petetyksi tulemisen tunne on käsin kosketeltavaa. Puolueen puheenjohtaja, ministeri Riikka Purra, kuinka vastaatte Pahkalalle Kouvolaan ja tuhansille petetyille suomalaisille pitkin maita ja mantoja?

Puhemies! Tämä hallitusohjelma on täysi fiasko.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Kalmari.

16.33 **Anne Kalmari kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Onnittelten ja toivotan menestystä kaikille valituille.

Kaikissa puolueissa on paljon hyviä piirteitä, mutta kokoomuksessa pitkän kokemuksen mukaan on sellaisia huonoja piirteitä, jotka kulkevat läpi politiikan: heidän ajatuksensa siitä, että kun annetaan hyväosaisille, koskivat ne sitten alueita tai ihmisiä, niin se sitten säteilee hyvinvointia köyhemmille ihmisille ja köyhemmille alueille.

Ja nyt kun kuuntelin ministeri Purran puheenvuoron, huomasin, että tämä hyvin oikeistolainen ajattelutapa on myös teidän ajattelutapanne. Se on kuitenkin täysin vastoin sitä, mitä ennen vaaleja perussuomalaiset puhuivat. Esimerkiksi alueille he kertoivat, miten polttoaineen veromuutos puolittaa hinnat tai miten sähkön hinta alenee 16 prosenttia ja näin asumisen kustannukset alenevat.

Nyt meiltä lähtee syrjäseudulta yksityistieavustukset. Sanomalehdet, paikallislehdet, to-dennäköisesti katoavat. Ei tule laajakaistoja, palvelut keskittyvät, Kela-korvaukset tuplaantuvat. Ihmisille tulee aika kovat ajat, ja siksi vetoaisinkin, että tehkää vielä se, mikä

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

voitavissa on, niin että nämä leikkaukset kohdistuisivat vähän oikeudenmukaisemmin. Hyväosaiset eivät tarvitse veronalennuksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Otetaan tässä vaiheessa kolme puheenvuoroa, ja sitten pääministeri on pyytänyt puheenvuoron, kaksi minuuttia. Mutta ensin Talvitie, Eskelinen ja Hoskonen. — Talvitie.

16.35 Mari-Leena Talvitie kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vahvan ja välittävän Suomen ydin on kannustaa työhön ja yrittäjyyteen, nostaa työn ja yrittäjyyden arvostusta, nostaa myöskin muita asioita, nostaa meidän puhtaan energian määrä kaksinkerlaiseksi, sujuvoittaa luvitusta, mahdollistaa ripeästi ihmisille hoivaa ja turvaa.

Jos kuulin oikein, oppositiosta esitettiin virheellinen näkemys, että vammaispalveluista leikattaisiin. Ei leikata. [Eduskunnasta: Ei leikata!] Lisäys siihen edelliseen on 100 miljoonaa euroa. Viime kauden hallitus sääti lain mutta ei varannut siihen rahaa. Nyt siihen varataan 100 miljoonaa euroa joka vuosi. Eli vammaispalveluista ei leikata.

Jos edellisen hallituksen, Rinteen ja Marinin, lista, hallitusohjelma, oli kuin toivelista joulupukille — tätä sanaa käytin neljä vuotta sitten, kun puhuttiin tästä samasta asiasta — niin kyllä nyt Orpon hallituksen hallitusohjelma on työlista.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Eskelinen.

16.36 Seppo Eskelinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos hallitusohjelma hämmästyttää, niin erityisesti hämmästyttää kolmen perussuomalaisen ministerin kurvien oikominen ja hallitusohjelman kyseenalaistaminen jo ensimmäisten päivien aikana. Siellä on sairassakkoa, itärataa ja kiintiöpakolaisia. Näin vahva tukiko on hallituksen sisällä ministereille hallitusohjelmaan? [Katri Kulmuni: Kesti päivän!]

Suomi eriarvoistuu, mutta myös alueet eriarvoistuvat. Kuvittelin ja toivoin, että sitä Itä-Suomen vahvaa tukea, mitä edellinen hallitus teki Itä-Suomi-työryhmän osalta, olisi jatkettu — ei jatketa. Täällä on Länsi-Suomen, länsirannikon kilpailukyvyyn ja kasvun edistämispaketti. Tässä on ilmeisesti kirjoitusvirhe, ja sehän voidaan teknisenä korjauksena tehdä: siinä pitäisi lukea Itä-Suomi. [Eduskunnasta: Juuri näin!]

Ei löydy mainintaa alueellisesta kuljetustuesta Itä- ja Pohjois-Suomessa, joka on äärimmäisen tärkeää meidän elinkeinoelämälle. Kysynkin: onko se siellä vai eikö ole? [Välihuutoja]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Vielä Hoskonen.

16.37 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Omasta puolestani myös pääministeri Orpolle ja hänen ministeristölleen parhainta onnea ja menestystä työhön.

Ensimmäinen asia, josta olemme varmaan kaikki samaa mieltä: julkisen talouden kuntoon laitto on otettava vakavasti. Valtion velkaantuminen on pysäytettävä. Sama koskee kuntia, eikä tekisi pahaa saada kotitalouksienkin tilaa paremmaksi.

Mutta se itse ongelma on siinä, että meillä tällä hetkellä liikenneverkko rapautuu. Nyt on kaksi pohjoiskarjalaista edustajaa äskettäin puhunut tästä Itä-Suomen tilanteesta ja moni muukin. Kyllä Itä-Suomen pakettia minäkin odotin kallella kypärin, että se tulee. Mitä tu-

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

li? Liikenneministeri Ranne veti kyllä suoraan itäsuomalaisia päin näköä todeten, että itäradassa ei ole mitään järkeä. Siellä asuu puolitoista miljoonaa ihmistä, siitä on kiinni koko sen alueen teknologia ja teollisuuden kehittäminen, puun jalostaminen, ja sitten tulee meille tieto, että ei mitään muuta, kun eihän tässä radassa ole mitään järkeä. [Juho Eerola: Savon rata ja Karjalan rata korjataan!] Kyllä siellä perussuomalainen ihminen kotiseudullani ja Savo-Karjalan vaalipiirissä varmaan nielaisi kahvin väärään kurkkuun, kun kuuli teidän kommenttinne.

Arvoisa ministeri, toivon, että perutte puheenne ja lähdette tähän kehittämistyöhön ihan aidosti.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, ja sitten pääministerille kaksi minuuttia, ja ministereistä jo aikaisemmin pyytäneet Ranne ja Satonen saavat myöskin minuutin. Tässä vaiheessa muut ministerit joutuvat vielä odottelemaan, koska tänä iltana kyllä ministereillekin vielä puheenvuoroja tulee. Meillä kuitenkin debattia on vielä noin 20 minuuttia, ja siinäkin ehtii vielä. — Mutta tässä vaiheessa pääministeri, kaksi minuuttia.

16.39 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lyhyesti edustaja Haavistolle: kyllä, ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa pitää tehdä yhdessä yli hallitus—oppositio-rajojen, ja tässä jatkuu vahvasti se linja, mitä viime kaudella on tehty.

Ja kyllä, ymmärretään myöskin geopolitiikan näkökulmasta Itä-Suomen tilanne, ja kehottaisin nyt todella teitä lukemaan sen ohjelman. [Katri Kulmuni: Ei ole rahaa siellä!] Mitä tulee Itä-Suomeen, niin sieltä löytyvät Itä- ja Pohjois-Suomi-ohjelmat ja -strategiat, jotka laaditaan. Ne tulevat olemaan hallituksen työlistalla alusta loppuun asti. Siinä ei ole mitään hymyilyttävää — tai en ymmärrä, mikä siinä olisi huonoa. [Katri Kulmuni: Ei ole rahaa!]

Toinen asia, eli mitä tulee idän liikenneyhteyksiin: Karjalan rata, kaksi- ja puolisataa miljoonaa, Savon rata, toistasataa miljoonaa, vt 5, [Vasemmalta: Eikös kutonen?] siihen käytetään toistasataa miljoonaa, eli siellä on lähes puolen miljardin panostukset. Perustienpito, korjausvelka. Kyllä Itä-Suomi huomioidaan, voitte olla siitä aivan varmoja. Luodaan kasvuedellytyksiä.

No, sitten taas tähän perusasetelmaan: Edustaja Lindtman oikaisi tapojensa mukaisesti [Antti Lindtman: No no!] ja unohti kokonaan sen puolen miljardin veronkevennyksen pieni- ja keskituloisille palkansaajille, työtä tekeville ihmisille. Se on sitä, millä me nimenomaan välitämme niistä ihmisistä, jotka kantavat Suomea, jotka tekevät töitä. Se parempituloisten veronkevennys oli siis noin 50—100 miljoonaa, [Antti Lindtmanin välihuuto] mutta puoli miljardia pieni- ja keskituloisille, jotta kannattaa tehdä töitä, jotta pärjää arjessaan, [Vasemmalta: Paljon se on niille ihmisille?] jotta ne ihmiset, jotka eivät nyt ole töissä, ponnistelisivat löytääkseen työpaikan, jotta kannattaisi ottaa se työ vastaan. Tämä on se asia, mitä te ette ole koskaan ymmärtänyt ettekä ymmärrä sitä näköjään vielääkään, ja se erottaa meitä suuresti.

Mitä me sen lisäksi haluamme palkansaajille, kun olemme kuulemma palkansaajavastaisia? Me haluamme joustavampaa työelämää, sitä, että voi sopia omista työehdoistaan. 70 000 yritystä pääsee soveltamaan paikallista sopimista meidän ohjelmamme mukaan — 70 000 yritystä. Tätä on odotettu, me teemme sen.

Me haluamme, että on työpaikkoja. Me haluamme, että yritykset menestyvät, että siellä on varaa maksaa parempaa palkkaa, kouluttaa, antaa parempia tehtäviä, antaa tulevaisuu-

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

denuskoa. Tätä me haluamme. Me haluamme, että Suomi menee eteenpäin. [Puhemies koputtaa] Sen taustalla on vahvat panostukset koulutukseen ja puhtaaseen, edulliseen energiaan. Kyllä, me huolehdimme siitä, että kodeissa ja yrityksissä [Puhemies koputtaa] on halpaa energiaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi kaksi ministeriä minuutin mitaisesti, Ranne ja Satonen.

16.41 **Liikenne- ja viestintäministeri Lulu Ranne** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Tämä hallitus huolehtii koko Suomen investoinneista. Me emme ole jonkun tietyn alueen edunvalvoja, me huolehdimme koko Suomeen investoinneista. Meillä on kolmen miljardin liikenteen investointiohjelma, jossa huomioidaan myös se itä. Sinne on tulossa puoli miljardia. [Anne Kalmarin välihuuto] Me haluamme, että nämä investoinnit vahvistavat kilpailukykyä, lisäävät liikenteen turvallisuutta, vahvistavat meidän yrityksiamme. Huolehdimme tätä kautta myös meidän kansalaistemme sujuvasta arjesta. Tämä paketti on historiallinen, [Timo Harakka: Ei ole!] ja se on koko Suomen paketti. [Timo Harakka: Sama kuin edellisellä hallituksella, ei euroakaan enempää!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja ministeri Satonen.

16.42 **Työministeri Arto Satonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kaikki keskeiset työelämäreformit, jotka sisältyvät tähän hallitusohjelmaan, ovat sellaisia, jotka ovat joko Ruotsissa tai Tanskassa toteutettuja, eivät mitään muuta. Siellä ne on kyetty tekemään, ja ne on tehty sen takia, että pohjoismainen hyvinvointiyhteiskunta pystytään rahoittamaan, ja se on motiivi tehdä ne täälläkin. Me haluamme tehdä ne hyvässä yhteistyössä kolmikantaisesti, ja sen takia käynnistetään kolmikantaiset työryhmät aivan välittömästi. Mutta pohjana on tietenkin hallitusohjelma.

Sitten toisena asiana on tämä työperäinen maahanmuutto, josta täällä on puhuttu: Tässä hallitusohjelmassa ei ole mitään sellaista, mikä estäisi niin, että työperäistä maahanmuuttoa työvoimapula-aloille kokoaikatyöhön ei jatkossa tänne Suomeen voitaisi tehdä, vaan se on täysin mahdollista, ja osittain se jopa helpottuu siitä, mitä aiemmin on ollut.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, sitten rapsakat minuutit. — Edustaja Saarikko.

16.43 **Annika Saarikko kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiinnostavaa, monipuolista keskustelua. Tartun siihen, valtiovarainministeri Purra, kun pohdiskelitte joi-tain puheenvuoroja sitten sitä, että niin vain täällä keskustakin toimii osana vasemmisto-oppositiota. Jäin miettimään sitä, että ymmärrän tämän tarpeen teidän näkökulmastanne — tuo paikka ei ole ihan helppo, jossa juuri nyt istutte, kokemuksesta tiedän — mutta kuitenkin toivon, että kuulitte sen, että sanoimme täältä keskustasta, että esimerkiksi näkemyk-senne paikallisesta sopimisesta, työttömyysturvan uudistamisesta, asumistuen muutostar-peista, jotka taitavat olla ohjelmanne kivijalkoja, vaikka itse keskitytte siihen ensimmäi-seen sairauslomapäivään, jolle ei taida edes voida työllisyysvaikutuksia laskea, ovat niitä isoja asioita Suomen rakenteiden muutoksissa, ja niistä sanoin, että lähtökohtaisesti me kannatamme niitä.

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

Mutta toisaalta, edustaja Antikainen, minä myös totesin täällä aiemmin reilusti, että vaa-leissa tuli takkiin keskustalle ja te saitte valtavan luottamuksen suomalaisilta. Ja sen var-jolla ja sen nojalla me myös tulemme kysymään tarkkaan, pitävätkö lupaukset suomalai-sille. Ja kuulin myös tarkkaan, kun totesitte, että mahtaako tällaista Suomen Keskustaa tämä maa edes tarvita. [Sanna Antikainen: Ei!] Tällaisen puheenvuoron laitan tarkkaan mieleen, ja sitä vielä edustaja Huhtasaari säesti. Voi tulla kohta, tiedän tämänkin kokemuk-sesta, että opposition tuki olisi joissain asioissa tarpeen. Tämän ensimmäisen keskustelun sävy ja otteenne suhteessa Suomen Keskustaan ja meidän äänestäjijemme kunnioitukseen kannattaa kaikkien laittaa mieleen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Lindtman.

16.45 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Orpo, olisiko paikallaan nyt, että avaisimme tämän veropolitiikkanne vaikutuksia, sitä, mitä se tarkoittaa tavalliselle ihmiselle, pieni- ja keskituloiselle? [Ben Zyskowicz: Millainen on ta-vallinen?]

No niin, otetaanpa esimerkki: Tässä teidän esityksessänne — ei ole ihan vielä tietoa, mi-ten te tulette tämän tekemään — esimerkiksi hoitajalle tämä teidän nyt mainostamanne ve-ronkevennys tarkoittaa alle parikymppiä kuukaudessa, tarjoilijalle vielä vähemmän, ja sa-maan aikaan korotatte lääkkeiden, bussien, joukkoliikenteen hintoja. Pitkää työmatkaa aja-va kaksihenkinen, kahden työssä käyvän talous tulee menettämään työmatkavähennyksen heikentymisen vuoksi 112 euroa kuussa — 112 euroa kuussa. Kun te mainostatte täällä alle kahtakymppiä ja sitten samaan aikaan annatte kaikkein suurituloisimmille, tuloeliitille, sinne pääministerin tuloluokkaan, [Peter Östman: Kymmenykset!] jättiveronkevennykset, vähintään 1 200 euroa plus ne muut veronkevennykset, mitä sinne on tulossa päälle, niin nyt kysyn, että kun ajat ovat tiukat ja todella sitä rahaa ei ole, niin onko nyt juuri tämä ti-lanne se, että kaikkein suurimmat veronkevennykset [Puhemies koputtaa] on syytä antaa heille, joilla ennestään on kaikkein eniten?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Tynkkynen, Sebastian.

16.46 **Sebastian Tynkkynen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Usein väite-tään, että vaikka puolueet kabineteissa vaihtuvat, politiikka ei juuri muutu. No nyt vihdoim-muuttuu, terveisin uusi hallitusohjelma.

Suomelle epäedulliseen maahanmuuttoon tullaan tekemään kymmeniä tiukennuksia: haitat vähenevät, integraatio tehostuu. Ilmastotoimissa kunnianhimon rinnalle tuodaan jär-keä. Tämä tarkoittaa, että ilmastotoimilla ei ajeta arjen kustannuksia päättömästi ylös. EU-politiikassa tehdään ryhtiliike, jossa uskalletaan puolustaa tämän pienen maan etua ja vas-tustaa haitallisia hankkeita. Suuntana on terveempi unioni ja enemmän hyötyvä Suomi.

Mitä sanoo tämän maan talous? Se sanoo: ”kiitos, vihdoim”. [Pia Viitanen: Mitä se ih-minen sanoo?] Velaksi eläminen käännetään, menoja priorisoidaan ja järjestelmää terveh-dytetään. Sitä on odotettu.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Saramo.

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

16.48 **Jussi Saramo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Sato­nen on oikeassa, että jokainen näistä heikennyksistä on voimassa jossain maassa, mutta missään maassa nämä kaikki eivät ole voimassa. Te olette tekemässä Suomesta kehitys­maan, kun te valitsette joka maasta kaikkein heikoimman tilanteen työntekijöille. [Väli­huutoja] Tämä on todellinen myrkkypilleri.

Arvoisa puhemies! Ihmettelen myös, onko nykyinen pääministeri lukenut ohjelmansa. Toimeentulotukeen tulee suora leikkaus, asumismenoihin viisi prosenttia. Se on suora lei­kaus toimeentulotukeen, päinvastoin kuin sanoitte. Kannustinloukkujen purkamisen si­jaan te poistatte työttömyysturvan ja asumistuen suojaosat, jolloin epävarmoista töistä jää vähemmän käteen. Pääkaupunkiseudulla työskentelevät palvelu­alojen työntekijät te ajatte toimeentulotuella, pois asumistuella, kannustatte heitä kotisohvalle pois töistä. Tämä on todella vastuuton linja, jonka ainoa yhdistävä tekijä on se, että te lisäätte köyhtymistä, otat­te pienituloisilta, annatte suurituloisille.

Arvoisa puhemies! Haluaisin kysyä, [Puhemies: Aika!] mikä on se asia, jolla suurituloi­set osallistuvat [Puhemies koputtaa] näihin talkoisiin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Kemppi.

16.49 **Hilkka Kemppi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomi ei ole kehitysmää eikä siitä sellaista tule, siinä me olemme taatusti tukena. Hallituksella on oikea päämäärä, nimittäin talouden kuntoon laittaminen. Väärin on tehdä se ajamalla vielä tiukemmalle ne suomalaiset, joilla on jo valmiiksi erittäin vaikeaa.

Edustaja Östman kysyi täällä salissa, ketkä ovat ne heikompiosaiset, joihin oppositio viittaa. [Ben Zyskowitz: Kaikkein heikompiosaiset!] Siksi puhun vain yhdestä teemasta. Minulla on nimittäin erityinen huoli, mitä tapahtuu lapsiperhe­köyhyydelle. Mistä löydämme toivon niille 122 000 lapselle, jotka elävät köyhyydessä jo nyt? Mitä tapahtuu perheil­le, joiden tulot eivät riitä kotiin, tai niille lapsille, joiden vanhemmat voivat tehdä vain osa­aikatyötä? Nyt hallitusohjelma, jossa leikataan perusturvasta ja heikennetään perheiden tarvitsemia arjen palveluita, uhkaa edelleen vaikeuttaa pärjäämistä. Siksi haluan kysyä teil­tä, arvon pääministeri: miksi tämä hallitus leikkaa työttömyysturvan lapsikorotuksen pois? [Ben Zyskowitz: Siksi, kun pienipalkkaisessa työssäkään ei ole lapsikorotusta!]

Lapsiperheiden köyhyys on jo pitkään ollut Suomen vakavimpia häpeäpilkkuja. Elämi­sen hinta ja inflaatio on laittanut monet perheet tiukoille. Olen vakavasti huolissani siitä, että lapsiperheiden toimeentulo­ongelmat lisääntyvät. Toivotan teille kaikkea hyvää, hal­litus. Me olemme tukena esimerkiksi lapsiperhe­köyhyyden poistamisessa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Pitko.

16.50 **Jenni Pitko vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka olen hallituk­sen kanssa monesta talouden tasapainottamisen keinosta eri mieltä, on silti sanottava, että ihailen sitä rohkeutta ja tarmoa, millä olette lähteneet tätä ongelmaa ratkomaan. [Ben Zys­kowitz: Hyvä aloitus!] Tätä samanlaista rohkeutta ja tarmoa me tarvitsisimme myös luon­tokadon ja ilmastokriisin torjunnassa.

Hallitusohjelmassa todetaan, että yhteiskunnan toiminta käännetään luontoposiitiiviseksi — hyvä tavoite, mutta siltä puuttuvat sekä keinot että rahat, kuten monelta muultakin hallituksen hyvältä tavoitteelta. Jos te olette tosissanne tämän tavoitteen kanssa, tuokaa

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

eduskuntaan ilmastolakia vastaava luontolaki, jotta jokainen hallinnonala toteuttaa tavoitetta, perukaa aikomanne luonnonsuojeluleikkaukset, Palokin purkamisen lisäksi rakentakaa myös luonnonmukaiset ohitusuomat vaelluskaloille, älkää rakentako lisää vesivoimaa, kuten ohjelmassa sanotaan, lopettakaa ojitusten tukeminen, suojelkaa vesistöjä ja uudistakaa maa- ja metsätalous luonnon ja ilmaston kannalta kestäväksi, niin me voidaan yhdessä tarttua rohkeudella ja tarmolla myös luontokadon ja ilmastokriisin torjuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Laiho.

16.52 **Mia Laiho kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vahva ja välittävä Suomi pitää huolta heikommista ja edellyttää työntekoa työkykyisiltä. Työ on parasta sosiaaliturvaa, jos ihminen vain on työkykyinen, ja se suojelee myös mielenterveysongelmilta.

Tämä hallitus parantaa hoidon saatavuutta. Hoitojonot ovat käsittämättömän pitkät, ja tämä hallitus ei ole saanut niitä korjattua. Me tullaan laittamaan sinne Kela-korvauksiin merkittävä satsaus ja aloitetaan lasten ja nuorten mielenterveysterapiatakuu — edellinen hallitus ei saanut sitä aikaisemmin. Tämä on nimenomaan myös lapsiperheiden tilanteen parantamista, koska mielenterveysongelmat ovat aivan kohtuuttoman huonolla tolalla.

Henkilöstömitoitukseen liittyen edellinen hallitus sääti lain, jolla ei ollut edellytyksiä toimia. Henkilöstöä siihen ei ole ollut, ja edellytykset olivat käsittämättömän huonot. Sen takia olemme siirtäneet sen toimeenpanoa, jotta me saadaan henkilöstötilanne paremmaksi — siihenkään edellinen hallitus ei löytänyt ratkaisuja.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Juvonen.

16.53 **Arja Juvonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallitus kiinnittää huomiota sairaisiin ihmisiin, jotka haluavat päästä lääkärille. Tehän tuotte syyskuun alusta hoitotakuun, 14 vuorokautta, mutta valitettavasti ette tähän satsanneet, toitte kyllä lain.

Tämä hallitus antaa 335 miljoonaa euroa perusterveydenhuollon hoitojonojen purkamiseen, eli me jatkamme siitä, mihin te homman jätitte. Satsaamme mielenterveyspalveluihin ja tuomme terapiatakuun. Pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseen satsaamme, nuorten huumekuolemien vähentämiseen ja ruoka-apujärjestöjen tuen vakinaistamiseen.

Täällä on puhuttu, että hallitus heikentää terveyseroja. Tämä ei pidä paikkaansa. Edustaja Harkimo, nostitte esille omalääkärimallin. Kyllä, sen me tuomme. Täällä sanottiin, että unohditte eläkeläiset. Emme unohtaneet, emme heiltä leikkaa. Emme leikkaa eläkeläisiltä. [Pia Viitanen: Lääkkeet ja muut! Palvelut heikkenevät!]

Täällä on pyydetty kiinnittämään huomiota muun muassa alkoholisairauksiin. Kyllä, kehitämme raskaana olevien, päihteitä käyttävien naisten hoitoa. Ja sokerina pohjalla, me tuomme saattohoitolain. [Eduskunnasta: Hyviä asioita!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, nyt alkaa olla tämä debattivaihe loppupuolella. Ne jatkuvat kyllä tämän illan aikana, meillä on pitkä ilta edessä, mutta annan nyt näille ministereille, jotka ovat pyytäneet puheenvuoroa, minuutin mittaisen puheenvuoron: Purra, Häkkänen, Mykkänen, Juuso, Ikonen, ja sitten pääministeri voi vielä jatkaa. — Ja minuutit, edustaja Purra.

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

16.55 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minuutissa ei mitenkään ehdi korjaamaan kaikkia oppositiolta tulleita yksittäisiä virheitä, mutta ehkä meillä on tässä tulevina päivinä ja viikkoina enemmän aikaa siihen. [Jussi Saramo: Korjaa omat virheesi!]

Meidän toimenpiteemme ovat VM:n vahvistamia. Me emme keksi niitä omista satukirjoistamme, vaan meillä on niille vahvistus. Me tulemme tekemään vaikutusarvion kaikista toimenpiteistä. Sen sijaan kun te väitätte, että te tuette näitä julkisen talouden tasapainottamistavoitteita ilman keinoja, niin teidän tehtävänne ja toimenkuvanne ovat sikäli täysin ilmassa.

Mitä tulee verotuksen alentamiseen, täällä toisaalla esitettiin, että siitä ei olekaan mitään hyötyä yksilölle, toisaalta sanottiin, että aivan liian kallista. Teidän pitäisi ehkä päättää, mitä mieltä te olette. Tämä työtulovähennys tulee erityisesti kohdistumaan 19 000—31 000 euroa tienaviin ihmisiin. [Ben Zyskowicz: Siis vuodessa, ei kuussa!] Mielestäni se on aika sopiva ryhmä, johon näitä kohdistetaan: pieni- ja keskituloisiin.

Työn kannustaminen on toinen asia, jota te aina hoette, mutta ette ole valmiita tekemään mitään toimenpiteitä, jotta tämä toteutuisi. Onko teidän mielestänne oikein, että esimerkiksi pääkaupunkiseudulla rajapalkka, jolla ihmisen kannattaa mennä töihin, lähestyy 4 000 euroa? Tässä on avain siihen, että meillä on työvoimapula, meillä on hyvin paljon rakenteellista työttömyyttä, ja tämä korjataan myös puuttumalla työperäisen maahanmuuton ongelmiin. Kukaan ei vastusta sitä, että maahan tullaan koulutettuna tekemään työtä, josta saatavalla palkalla elää — huom. palkalla — mutta sen sijaan osa-aikatyöhön tuleviin, jotka joutuisivat kituuttamaan pienellä palkalla ja sosiaaliturvan varassa, tämä hallitus puutuu. [Eduskunnasta: Voi tuota empatiaa!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja Häkkänen, minuutti.

16.56 Puolustusministeri Antti Häkkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myös tällä vaalikaudella on aivan varmaa, että maailma säilyy hyvin vaarallisena pienelle Suomelle, ja eteen voi tulla vaikka minkälaisia asioita, jotka edellyttävät tämän salin yhtenäisyyttä turvallisuuspolitiikkaan liittyvissä asioissa. Sen takia on ollut hyvä kuulla, että näissä kysymyksissä, mitkä liittyvät Natoon, puolustuspolitiikkaan, ulko- ja turvallisuuspolitiikan perusfundamentteihin, edelleen yhtenäisyys säilyy. Toivotaan, että tämä linja jatkuu.

Naton sisällä, joka on tietysti pääfokus tällä vaalikaudella, tulee esiin useita eri linjaustarpeita, joissa tarvitaan yhtenäisyyttä. EU:n sisällä turvallisuuspoliittinen uusi ulottuvuus tulee vahvistumaan erityisesti puolustusteollisuuden ylös nostamisessa. Samoin laaja-alaisesti kotimaan puolustuksen edistämiseksi tarvitaan yhteistyötä oppositio—hallitusrajojen yli. Ja ennen kaikkea tätä uutta sektoria — eli siviiliyhteiskunnan turvaamista hybridioperaatioita ja muita varten — meidän täytyy yhdessä vahvistaa, ja siinä Suomi on ehkä pikkuisen ollut jälkijunassa 2000-luvulla, ja siihen tarvitaan yhteistä ymmärrystä myös.

Kaiken tämän perusta turvallisuuspolitiikassakin on vahva ja kestävä talous, eli myöskään ilman vahvaa taloutta ei meillä ole resursseja pitää huolta turvallisuudesta, ja siinä mielessä on aivan aiheellista laittaa myös se talous kuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ministeri Mykkänen.

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

16.58 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Panin ilolla merkille ne monet edustajat, jotka olivat huomanneet — varsinkin ryhmäpuheissa — sen ydinlangan, joka tällä hallituksella on. Me teemme Suomesta puhtaan energian suurvaltaa, se on tärkein ilmastoteko tällä vuosikymmenellä ja tärkein teollisuusteko. Se, että me nopeutamme tusinalla konkreettisia luvituksen sujuvoittamistoimia, luomme kapasiteettimekanismin kautta kannusteen, ydinvoiman kehitystä, sääntövoiman kehitystä, pumppuvoiman kehitystä, on päästömielessä isompi asia kuin ne yksittäiset asiat, joita te täällä nostitte esiin, että onko niille nyt juuri rahaa tässä, kun te olette velkarahalla niihin panostaneet.

Se, että me siirrämme katseen pakoputkista isoihin savupiippuihin ja teemme historiallisen linjauksen, että Suomessa teollisuuden suurten päästölähteiden ilmakehään pääsevä hiilidioksidi otetaan talteen kattavasti 2030-luvun puoliväliin mennessä, on kymmenkertaista päästömäärää liikuttava toimi verrattuna jakeluvelvoitteen maltillistamiseen. Te olitte menneet jakeluvelvoitteessa eteenpäin hinnalla millä hyvänsä, me teemme järkevänhintaisia ilmastotoimia ja pääsemme tulokseen nopeammin hiilineutraalisuuden suhteen. [Eduskunnasta: Te olitte tekemässä tätä jakeluvelvoitetta!] — Tämän HE:n takia se meni kohtuuttomaksi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi ministeri Juuso.

16.59 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vastaan ensin edustaja Lohen kysymykseen vammaispalvelulaista. Se tosiaan — kuten edustaja Lohi hyvin muistaa, kun oli sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtajana — käsiteltiin ihan viimeisenä lakina viime kaudella. Kuten myöskin muistatte, siihen tuli useita muutoksia [Eduskunnasta: Perustuslakivaliokunnan vaatimuksesta!] mutta niihin ei keretty tehdä vaikutusarvioita. Elikkä kustannusarviota tai muita vaikutusarvioita ei ehditty tehdä, ja ministeriön virkamiehet ovat olleet kauhuissaan niistä mahdollisista kustannuksista, mitä se aiheuttaa — arviot ovat liikkuneet 100 miljoonan ja 1 miljardin välillä. Ja nyt tämä hallitus on päättänyt, että meidän on pakko lykätä sitä vuodella eteenpäin. [Eduskunnasta: Eli te heikennätte?] Me olemme valmiita siihen 100 miljoonan ylimääräiseen kustannukseen, mitä niistä muutoksista tulee, mutta kyllä ne kokonaisvaikutusarviot tarvitsee tehdä, ennen kuin se laitetaan voimaan.

Edustaja Nurminen kysyi henkilöstömitoituksesta. Edustaja Laiho juuri vastasi siihen, joten en vastaa sen kummemmin. Sitähän ei romutettu, vaan se ainoastaan pidetään siinä 0,65:ssä, kunnes tilanne on semmoinen, että meillä on sen verran hoitajia, että me saadaan se 0,7. Me tarvitaan se 0,7 sinne, se on totta, mutta se, että me pidetään se siinä, mahdollistaa myöskin sen, että me saamme sinne ympärivuorokautiseen hoitoon useampia hoitopaikkoja sen sijaan, että ihmiset ovat sitten kotihoidon varassa tilanteessa, jossa he oikeasti tarvitsevat ympärivuorokautista hoivaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja seuraavaksi ministeri Ikonen, minuutti.

17.01 Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on ollut huolia eri alueitten kehittämisestä, muun muassa Itä-Suomesta, ja kyllä meillä vahva ja välittävä Suomi sisältää ajatuksen, että me olemme ihan koko Suomea kehittävä hallitus.

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

Meillä on täällä erilaisia kirjauksia muun muassa kuntapolitiikasta, siitä, että sallimme kuntien erilaistumista hallitusti niin, että eri kunnat voivat hyödyntää omia erilaisia roolejaan, annamme enemmän vapauksia, kehitämme kumppanuutta. Ja se tarkoittaa sitä, että kyllä, meillä on siellä vahvaa kaupunkipolitiikkaa ja kumppanuuksia, erilaisia sopimuksia erityyppisten kaupunkien kanssa, mutta ihan yhtä lailla meillä on erittäin vahva aluepolitiikan kehittäminen ja koko Suomen mahdollisuuksien eteenpäinvieminen tässä sisällä. Siellä on linjauksia, että käynnistetään pohjoisen Suomen ohjelma. Kun täällä kysyttiin Itä-Suomesta, niin kyllä, jatketaan itäisen Suomen kehittämissä. Siellä tunnustetaan myöskin Länsi- ja Etelä-Suomen merkitys kasvulle ja Suomen menestykselle ja myöskin näitten alueitten kehittämistä halutaan viedä eteenpäin. Eli on hyvin kokonaisvaltaista kehittämistä ja erityyppisten alueiden, erityyppisten kuntien eteenpäinviemistä. Pääidea on se, että tavoitellaan Suomeen suorien investointien syntyä eri alueille ja tehdään se yhdessä kuntien kanssa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja vielä tähän loppuun pääministerille tässä vaiheessa minuutti, ja sitten jatkuu istunto. Tämän illan aikana tulee vielä debatteja, niin että ei hätää. — Pääministeri.

17.02 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Kiitos oikein paljon! Ehkä tähän loppuun sopii kolme oikein positiivista asiaa, jotka haluan nostaa tästä hallitusohjelmasta — ne ovat täällä vilahdelleet.

Ja kyllä se ensimmäinen on luontopolitiikka. Siitä huolimatta, että meillä ei ollut mahdollisuutta velkarahalla pitää niin korkeaa määrärahasoaa yllä, kuitenkin panostamme todella paljon luontopolitiikkaan. Se näkyy vahvoina, hienoina, moderneina kirjauksina: ohjelmien jatkot, Palokin koskien vapauttaminen, Saaristomeri-, Itämeri-kirjaukset — niistä voi olla ylpeä. Toivon, että pystytään vastaamaan luontokatoon, pitämään huolta meidän yhteisestä ympäristöstämme, ja olen erittäin valmis tekemään yhteistyötä tässä asiassa.

Toinen on tämä Liikkuva Suomi. Se on meidän poikkihallinnollinen työ, jolla voidaan parantaa niin nuorten, työssäkäyvien kuin senioriväestön liikuntakykyä, säästää parhaimmillaan miljardeja — valtava mahdollisuus. Me ollaan varattu siihen erillisrahoitusta parikymmentä miljoonaa. Tämän pitäisi olla meitä kaikkia yhdistävä hieno hanke.

Sitten kolmantena vielä on tämä tulevaisuus eli nuoriso. Koulutuksesta ei leikata, peruskouluun panostetaan, [Timo Harakka: Kyllä leikataan!] jatkuvan oppimisen tukea jatketaan, ja meillä on nuorisoministeri hallituksessa. Olkoon tämä vahva viesti siitä, että me todellakin haluamme pitää huolta tulevaisuudesta ja meidän nuorisosta, ja uskon tämänkin yhdistävän tätä salia. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Sitten menemme puhujalistaan. — Edustaja Vikman, olkaa hyvä.

17.04 Sofia Vikman kok: Arvoisa puhemies! Olen iloinen ja helpottunut siitä, että tämä hallitus kääntää velkaantumisen laskuun ja vahvistaa julkista taloutta. Hallituksen tavoitteena on parantaa suomalaisten elintasoja, nostaa Suomen talous kestäväan kasvuun ja kääntää hyvinvointiamme uhkaava velkaantumiskehitys. Työ on parasta sosiaaliturvaa. Työ ja yrittäjyys ovat hyvinvoinnin ja Suomen menestyksen lähde. Äskeisessä debatissakin opposition puheenvuoroissa tuntui, että te ette jaa käsitystä siitä, että työ on työikäisel-

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

le ja työkykyiselle työttömälle parasta sosiaaliturvaa. Hallitus tavoittelee siksi sataatuhatta uutta työllistä.

Priorisointeja tekemällä hallitus pystyy panostamaan myös kasvuun. Esimerkkinä historiallisen suuret kolmen miljardin investoinnit infraan. Näistä Pirkanmaalle tuleva osa on Pirkanmaankin näkökulmasta aivan historiallisen hyvä.

Kasvu, jota hallitus siis tavoittelee, syntyy Suomen tapauksessa paljolti sivistyksestä ja osaamisesta. Toki sivistyksellä on myös itseisarvonsa. Hallituksen suuri taloudellinen uudelleenkehittäminen suunnataan perusopetukseen. Tästä olen todella iloinen, ja tämä tarkoittaa sitä, että uusi hallitus tekee sen, mitä neljä vuotta oppositiossa toivoimme edelliseltä hallitukselta, eli perustaitojen ja oppimisen tuen vahvistamiseen panostetaan 200 miljoonaa euroa, perusopetukseen tuodaan työrauhaa opettajille ja oppilaille, ja yksilöllinen oppimisen tuki laitetaan kuntoon.

Hallituksen tavoitteena on nostaa Suomi takaisin osaavimpien kansakuntien joukkoon. Hallitus toteuttaa poikkeuksellisen mittavat tki-panostukset, niihin ohjataan miljardin euron pysyvät vuosittaiset panostukset. Oppositio äskeisessä debatissa syytti hallitusta koulutusleikkauksista. Tosiasiassa tämä hallitus tekee sen koulutuksen kunnianpalautuksen, perusopetuksen kuntoon laittamisen, jota edellinen hallitus vain lupaili.

Arvoisa puhemies! Vielä muutama sana yksityiskohtaisemmin koulutuksen, osaamisen kokonaisuudesta. Nostan siitä kolme asiaa esiin:

Ensinnäkin jo mainitsemani peruskoulun kuntoon laittaminen. Työrauhaa ja keskittymistä perusasioihin. Jokaisella peruskoulun päättävällä nuorella on oltava riittävät perustiedot ja taidot toisen asteen opintoihin. Jokaisella oppilaalla on oltava oikeus riittävään ja tarvitsemaansa oppimisen tukeen. Siksi hallitus uudistaa oppimisen tukea koskevan lainsäädännön. Hallitus haluaa varmistaa, että opettajilla on riittävästi aikaa opettaa ja oppilaille aikaa oppia. Siksi panostamme perustaitojen oppimiseen lisäämällä 2—3 vuosiviikkotuntia perusopetuksen tuntijakoon alaluokille luku-, kirjoitus- ja laskutaidon opettamiseen. Koulutuksellista eriarvoisuutta on määrätietoisesti vähennettävä. Esi- ja perusopetuksessa vakiinnutetaan tasa-arvorahoituksen määrärahaso. Hallitus pitää tärkeänä, että jokaisella taustasta ja varallisuudesta riippumatta on laadukkaat ja tasa-arvoiset mahdollisuudet Suomessa kouluttautua. Lisäksi työrauhaa lisätään varmistamalla opettajille ja rehtoreille riittävät toimivaltuudet. Jatkossa opettajilla, rehtoreilla ja koulutuksen järjestäjillä on oltava riittävät mahdollisuudet puuttua esimerkiksi kännyköiden käyttöön koulupäivien aikana.

Toisena kokonaisuutena perusopetuksen lisäksi ja siihen kiinteästi liittyen hallitus tavoittelee osaamistason nosta. Suomi on saatava takaisin osaavimpien kansakuntien kärkeen. Tämä edellyttää oppimisen perustan eli perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen vahvistamista hallituksen tavoitteiden mukaisesti sekä korkeasti koulutetun väestön määrän kasvattamista.

Kolmantena kokonaisuutena, arvoisa puhemies, vielä viimeisenä mainitsen sen, että Suomi on saatava liikkeelle. Siksi hallitus tekee toimia liikunnallisen elämäntavan saattamiseksi kasvuun jokaisessa ikäryhmässä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

17.10 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Kun joissain keskustan puheenvuoroissa kysyttiin, mihin perussuomalaisia tarvittiin Säätytalolla, niin eräs versio tästä voisi olla se, että korvaamaan keskusta. Ilmiselvästi se toimi melkoisen hyvin, koska myöhemmin kes-

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

kustan puheenjohtaja Saarikko on kommentoinut, että hallituksen metsäpolitiikka on täysin keskustan linjan mukainen, kuten myös maatalouden tilannekuva — tämä kommentti oli Maaseudun Tulevaisuudessa. Ei siinä mitään, hyvä linjahan se onkin. Mutta epäilen, että tämä mainittu historiallinen olutveron alennus ei kuitenkaan olisi onnistunut keskustan ollessa neuvottelemassa, eli perussuomalaiset saivat siellä asioita aikaan. [Vesa Kallion välihuuto] Mutta sitä hieman ihmettelen, miten entisellä valtiovarainministeri Saarikkolla voi mennä noin pahasti puurot ja vellit sekaisin siinä, kun väitetään, että tätä veronalennusta maksettaisiin jollain tavalla joillakin leikatuilla rahoilla. Eihän veropolitiikkaa ole niin valmisteltu, että paikattaisiin valtion budjettia veroja korottamalla tai päinvastoin. Jos tällainen taloudenpito on ollut edellisen hallituksen aikaan voimassa, niin ei se ainaakaan enää ole voimassa.

Toinen tema, tämä työperäinen maahanmuutto: Siinäkin lähdetään purkamaan asiaa vähän väärästä päästä. Eli ongelmahan liittyy siihen, että jos maan työmarkkinat ylipäänsä vetävät, niin silloin myös työperäisiä maahanmuuttajia tulee maahan. Eli mainitut Saksa ja Ruotsi ovat sellaisia maita, joissa työmarkkinat vetävät ja ne vetävät myös työperäisiä maahanmuuttajia. Mutta kun Suomessa työmarkkinat eivät vedä, niin ei tänne työperäisiä maahanmuuttajakaan halua muuttaa.

Kohtuullisen paljon tarkoituksellisen tuntuista väärinymmärrystäkin ilmenee keskustelussa. Väitetään, että sotesta leikattaisiin, mutta sehän ei pidä paikkaansa, vaan ainoastaan menojen nousupainetta hillitään.

Ja tämä väite luonnonsuojelurahojen leikkaamisesta ei myöskään pidä paikkaansa. Asiaan on niin, että Marinin hallitus asetti huomattavan paljon määräaikaista luonnonsuojelun määrärahoja, varmaankin kahdesta syystä: ensinnäkin pitääkseen vihreät hallituksessa, toisena siksi, ettei julkisen talouden tilanne näyttäisi aivan niin synkältä kuin se olisi näytännyt, jos ne rahat olisi säädetty pysyviksi. Nyt ne rahat ovat häviämässä, koska ne ovat määräaikaista. Jotta niitä voitaisiin edelleen osoittaa, olisi pitänyt jostain löytää leikkauksia, jotta olisi voitu kohdentaa nämä rahat luonnonsuojeluun tavallaan uudestaan. Eli olisiko teidän mielestänne pitänyt leikata esimerkiksi sosiaaliturvasta enemmän, työttömyys-turvasta enemmän, että luonnonsuojelun määrärahoja olisi voitu korottaa?

Sama nurinkurinen logiikka koskee tätä keskustelua solidaarisuusverosta. Kun sanotaan, että jokin asia on väärin sammutettu, niin solidaarisuusvero on joidenkin mielestä ilmeisesti väärin palautettu. Solidaarisuusverohan oli poistumassa. Nykyinen hallitus oli säättänyt sen määräaikaiseksi, te olisitte antaneet täysimääräisen verotulojen kevennyksen kaikille suurituloisille. Nyt solidaarisuusvero palautuu ja erittäin suurituloiset joutuvat sitä maksamaan, ja siitäkin kertyy merkittävä määrä rahaa valtion kassaan.

Tämä keskustelu matkakulujen omavastuuosuuden nousemisesta: Siinä on sellainen näkökulma, mitä ei ehkä ole huomioitu keskustelussa. Eli suurten kaupunkiseutujen joukko-liikenneliiput ovat nousseet siihen hintaluokkaan, että nuo omavastuut olisivat alkaneet täyttymään, mikä olisi johtanut siihen tilanteeseen, jollei tähän rajaan olisi puututtu, että potentiaalisesti hyvin suuri joukko työmatkailijoita olisi siirtynyt lähtökohtaisesti käyttämään tätä työmatkaetua ja tämän kustannuksia — en tiedä, oliko niitä arvioitu — olisi voinut olla hyvin merkittävästi.

Eli näistä asioista olisi hyvä hieman ymmärtää, ennen kuin käyttää suuremmin puheenvuoroja.

Hallituksen eläkepolitiikka, jota jossain välissä yritettiin moittia, on hyvin maltillista. Eläkkeisiin ei kohdisteta leikkauksia eikä tehdä suuria muutoksia muutenkaan, kolmikan-

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

taista sopimista kunnioitetaan ja tulevat sukupolvet huomioidaan eläkekertymissä ja muissa vastaavissa asioissa. Yleensäkin tässä ohjelmassa korostuu tällainen positiivinen talouskuri.

Sellainen asia, jota ei ole juurikaan tuotu esille keskustelussa, on se, että valtion virastoihin, niiden toimintamenoihin, kohdistuu lähes 250 miljoonan euron suuruinen leikkaus vuoden 27 tasolla, eli hieman karsitaan sitä paisunutta hallintoa. Monissa ministeriöissä virkakunta oli päässyt paisumaan todella valtavasti edellisen hallituksen aikana ja sitäkin aiemmin.

Sen haluaisin todeta tähän loppuun, että jos kuvittelee, että ilmastotoimet eivät mitään maksaisi — kun monesti on kuullut väitteen, että ilmastotoimet ovat ilmaisia ja ne jopa hyödyttävät elinkeinoelämää — niin siihen nähden, miten tämä jakeluvaihtoiteen maltillisenkin nosto on vaikeaa kompensoida, on ihan turha tulla väittämään, etteivät ilmastotoimet maksa. Kyllä ne maksavat.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

17.14 Timo Suhonen sd: Arvoisa puhemies! Käsittelemme tässä istunnossa nyt tulevaa hallitusohjelmaa. On hyvä, että saamme sanamme sanottavaksi tässä yhteydessä. Toisaalta tunnen suurta tuskaa siitä, mitä tämä hallitusohjelma pitää sisällään ja miten ohjelma satuu siihen tavalliseen kansalaiseen, joka olisi sen tuen ja toivon tarpeessa. [Sheikki Laakso: Höpö höpö!]

Hallituksen rakentamassa ohjelmassa lukee muun muassa sivulla 59 otsikossa: ”Hyvinvointi syntyy työstä.” On erikoista, miten tämä kirjaus konkretisoituu, tai siis on konkretisoitumatta. Hyvinvointia työstä — tätä tarjotaan esimerkiksi seuraavilla työelämää koskevilla muutoksilla: ensimmäiseltä sairauspoissaolopäivältä ei tarvitse maksaa palkkaa, vuoden määräaikainen työsopimus voidaan tehdä perusteetta, työntekijän irtisanomista helpotetaan merkittävästi, lakko-oikeutta rajoitetaan ja yksittäistä kansalaista jopa sakotetaan lakkoilusta 200 eurolla, työpaikoilla voidaan sopia ohi työehtosopimusten ja luottamusmiesjärjestelmän.

Henkilökohtaisesti koen, että hyvinvointi syntyy työstä -tavoite jää pahasti toteutumatta, ja harmi, koska oikeasti se hyvinvointi siellä työssä on tärkeä asia yhteiskunnassamme, joka kärvistelee huutavasta työntekijätarpeesta. Tarjoan vaihtoehtona sitä, että vahvistamalla sopimusyhteiskuntaa ja työelämän kysymyksiä, palkansaajien oikeuksia ja oikeasti sitä hyvinvointia siellä työssä saamme parempaa työelämää, paremmin pärjääviä yrityksiä sekä enemmän tuottoa niin yksittäiselle työntekijälle kuin valtiollekin. Alipalkkauksen kriminalisointi, kanneoikeus ammattijärjestöille sekä harmaan talouden estäminen ovat siinä isossa kuvassa oikeita ratkaisuja hyvään työelämään. Ja jos Ruotsin mallia halutaan noudattaa, niin tulkintaetuoikeus työntekijöille olisi myös erinomainen parannus työelämäkenttään.

Työpaikoilla on epäuskoa hallitusohjelman tarjoamiin rajuihin työelämän heikennyksiin. Vaalien alla hallituksessa nyt oleva puolue lupasi, että Sipilän hallituksen päättämä ylimääräinen työeläkemaksu työntekijöille, eli niin sanottu kiky-maksu, palautetaan työnantajille, mutta tämän lupauksen puolue perui puheenjohtajansa suulla vaalipaneelissa. Työväenpuolueena mielellään esiintyvä puolue siis tällä hallitusohjelmallakin osoittaa mitä suuremmin sen, että sillä työväestöllä ei ole merkitystä.

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

Arvoisa puhemies! Lainaan tänään Kouvolan Sanomissa ollutta mielipidekirjoitusta, jonka on kirjoittanut perussuomalainen kaupunginvaltuutettu Janne Pahkala: ”Missä on nyt se perussuomalaisten kuuluttama ’suomalainen tulee aina ensin’ -arvopohja? Nyt olette valmiita asettamaan suomalaisen palkkatyöläisen entistäkin kurjempaan ja haavoittuvampaan asemaan. Ja tällä tavalla toimiessanne olette valmiita tuhoamaan suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan ja pettämään suuren osan teitä äänestäneistä kansalaisista.” Kysynkin: mikä, arvoisa ministeri Purra, on vastauksenne ihan aiheelliseen kysymykseen tälle perussuomalaiselle valtuutetulle? — Toki ministeri Purra ei ole enää paikalla.

Voisinkin tässä lopuksi siteerata tässäkin salissa aiemmin kuultua kommenttia: miten te kehtaatte, ja kyllähän te kehtaatte. Tai voisin siteerata isoa kuuluisaa kirjaa ja todeta: ”Isä, anna heille anteeksi, sillä he eivät tiedä, mitä he tekevät.” No, en kuitenkaan halua katsoa menneeseen ja käyttää itse pelkästään edellä mainittuja siteerauksia, vaan totean, että hallitus, te ennätätte vielä korjata niitä suuria virheitä ohjelmassanne, jotka tulevat vaikuttamaan yksittäisiin kansalaisiin ja koko yhteiskuntaamme erittäin merkittävästi heikentäen toimentuloa ja hyvän elämän edellytyksiä.

Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Lindtmanin epäluottamuslause-esitystä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kurvinen, olkaa hyvä.

17.18 Antti Kurvinen kesk: Herra puhemies! Hallitusohjelmasta vielä vähän yksityiskohtaisemmin huomioita.

Ensinnäkin keskusta jakaa hallitusohjelman huolen ja tavoitteet siitä, että Suomen julkinen talous täytyy tasapainottaa ja velka- ja alijäämäpolitiikalle pitää saada loppu. Olemme keskustassa samaa mieltä siitä, että suomalainen työelämä ja Suomen työmarkkinat tarvitsevat uudistuksia ja meidän pitää päästä lähemmäksi keskieurooppalaista ja muiden Pohjoismaiden linjaa tässä.

Tavoitteet ovat hyviä, mutta valitettavasti se keinovalikoima, jonka nämä neljä oikeistopuoluetta ovat valinneet, on sellainen, että se tulee jakamaan suomalaiset ihmiset, Suomen alueet, Suomen kunnat ja kaupungit, ja pelkään pahoin, että vahvaa ja välittävää Suomea tällä ohjelmalla ei synny vaan jakaantunut ja riitainen Suomi. Ehkä jonkunlainen symboli tästä Suomen jakamisesta osiin oli tämä tuore liikenneministerin arvio siitä, että turkulaiset kyllä tarvitsevat nopean junan ja tamperelaiset tarvitsevat nopean junan mutta mitäpä savolaisista ja karjalaisista väliä. Tämä on yksittäinen asia mutta kuvaa hyvin sitä asennetta, millä tähän sinänsä arvokkaaseen tavoitteeseen ja visioon ollaan tarttumassa.

Suomen keskustan eduskuntaryhmä on valmis tukemaan hallitusta järkevissä, oikeasuhteisissa, oikeudenmukaisissa ja tasapainoissa esityksissä, jos sellaisia tulee, emmekä tule sanomaan ”ei” kaikelle, kuten pääministeri toivoi, että ”eitä” ei sanota kaikille. Emme sano ”ei” kaikille. Tulemme esittämään myös omia vaihtoehtojamme.

Tärkein asia, missä tarvitaan hallitus—oppositio-rajat ylittävää yhteistyötä, on ulko- ja turvallisuuspolitiikan linjan säilyttäminen. Näissä olosuhteissa, joissa olemme tuore Nato-jäsen, ja näissä olosuhteissa, joissa lähialueillamme riehuu täysimittainen sota, on aivan välttämätöntä, että tämä sali kykenee yksimieliseen ja tarvittaessa hyvin nopeaan päätöksentekoon ulko- ja turvallisuuspolitiikassa ja muihin kansalliseen turvallisuuteen liittyvissä kysymyksissä.

Keskustan asenne tähän hallitusohjelmaan on ollut se, että annoimme työrauhan Säätytalolla oleville puolueille, jotka tekivät ennätyksen sitten Urho Kekkosen hallituksen 50-

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

luvun alun jälkeen neuvottelujen pituudella. Emme lähteneet haukkumaan kaikkien vuotojen ja uutisten perusteella ohjelmaa, niin kuin vihervasemmistopuolueet toimivat neuvottelujen aikana, ja olemme nyt sitten tarkastelleet kokonaisuutta, mikä on muodostunut, ja esitämme omat arviomme ja kritiikkimme tämän kokonaisuuden pohjalta.

Keskustan mielestä esimerkiksi paikallisen sopimisen lisääminen on hyvä asia, jotta ihmisille saadaan töitä ja ihmisiä saadaan töihin. Sen sijaan meidän mielestämme on väärin ja epäoikeudenmukaista se, että julkisen talouden tasapainotus tehdään ihmisten perusturva ja peruspalveluja leikkaamalla ja sillä, että vain työntekijät joustavat. Paikalliseen sopimiseen ja Suomen työelämän uudistamiseen tarvitaan sekä työntekijöiden että työnantajien joustamista ja uutta ajattelutapaa. Tämä on se hallituksen iso linja.

Erityisen huolestunut olen siitä, että jo tällä hetkellä kaikki hyvinvointialueet niin etelässä, pohjoisessa, idässä kuin lännessäkin ovat taloudellisissa haasteissa, ja nyt vaalit voitaneet puolueet, erityisesti perussuomalaiset, puhuivat, että sieltä puuttuu miljardi rahaa sotesta, ja nyt sitten otetaan toinen miljardi sieltä pois ja vähän päälle. Mihinkä tämä tulee johtamaan? Tämä tulee johtamaan siihen, että maakunnissa pienten kuntien sote-keskukset tullaan lakkauttamaan ja kaupungeissa lähiöiden lääkäripalvelut keskitetään keskikaupungille. Näin tulee tapahtumaan tämän hallituksen ohjelman linjausten pohjalta.

Tässä hallitusohjelmassa on erittäin paljon hyviä tekstejä, kauniita ilmaisuja, erittäin hienoja ajatuksia, mutta ongelma on se, että tekstiosio ja numero-osio eivät kohtaa. Arvoisat hallituspuolueiden edustajat, te ette pysty toteuttamaan näitä hienoja tavoitteita, jos te viette rahat samaan aikaan sieltä toiselta puolelta pois. Erityisen irvokkaalta tuntuu se, että perussuomalaisten lupaamaa polttonesteiden hinnan alentumista, dieselin ja bensiinin hinnan alentumista ei tapahdu, mutta sen sijaan te aikaansaatte lääkkeiden hinnankorotuksen, nostatte lääkkeiden arvonlisäverotusta, joka tulee tarkoittamaan pieneläkeläisten elämän kurjistumista. Kurjistatte myös palveluyrityksiä, kurjistatte matkailu-, tapahtuma-alan yrityksiä nostamalla arvonlisäveroa.

Arvoisa puhemies! On annettava myös kiitosta, kuten aluksi lupasin. Maa- ja metsätalouden kirjaukset ovat erittäin hyviä, sanon entisenä ministerinä. Toki niiden toteuttaminen vaatii työtä myös Euroopan unionissa. Aika moni asia niistä ei ole kansallisessa päätösvallassa, ja sielläkin ollaan parinsadan miljoonan leikkaukset valitettavasti tekemässä.

Puhemies! Loppuun totean, [Puhemies koputtaa] että talouden kuntoon laittaminen voidaan tehdä oikeudenmukaisesti niin, että jokainen suomalainen ja etenkin heikompiosaiset ja koko maa, myös maaseutu, pidetään mukana. On linja- ja arvovalinta, että oikeistohallitus, [Puhemies koputtaa] Orpon oikeistoporukka perussuomalaisten apupuolueen tuella ei tähän lähde, vaan haluaa keskittää. Se on arvovalinta, ja sitä keskustan eduskuntaryhmä ei hyväksy. Ja sen vuoksi edellä esitetyn mukaisesti tuen kansanedustaja Annika Saarikon ryhmäpuheessa tekemää epäluottamuslausetta. [Ben Zyskowicz: Ei vielääkään kuulunut, miten keskusta poistaisi kannustinloukut!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Ja edustaja Harjanne, olkaa hyvä.

17.24 **Atte Harjanne vihr:** Arvoisa puhemies! Pääministeri Orpon hallitus on esitellyt ohjelmansa. Heti alkuun totean, että ohjelmassa on itse asiassa monia oikein hyviä kirjauksia. [Ben Zyskowicz: Hyvä aloitus!] Kokonaisuudessa on kuitenkin niin, että tämä ohjelma on epäuskottava [Ben Zyskowicz: Jatko ei ollut niin hyvä!] ja tämä ohjelma on epärealistinen.

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

Hallitusohjelma on epäuskottava, sillä esitetty keinovalikoima ja rahoitus eivät vastaa ylevää tavoitetta vahvasta ja välittävästä Suomesta. Hallituksen talouspoliittinen tavoite on saada aikaan kestävä kasvua, silti työhön johtavaa maahanmuuttoa torpataan. Hallitus haluaa kääntää Suomen velkaantumisen laskuun, silti ohjelmasta puuttuu tahto tarttua tehotomiin verotukiin, mutta sitä löytyy surkeasti kohdentuvaan pumppuhintahumppaan. [Sheikki Laakso: Ette itse hoitanut!] Hallitus haluaa kannustaa töihin, mutta valitsee silti vaikeuttaa pienituloisen työntekijän elämää asumistukea leikkaamalla. Hallitus linjaa sitoutuvansa ilmastolain tavoitteisiin ja puhtaan luonnon vaalimiseen, mutta toimenpiteet ovat yksinkertaisesti riittämättömiä. Tehokkaita asiantuntijoiden esittämiä keinoja rajataan suoraan pois, ja päälle linjataan sitten aivan päinvastaisia toimia. Maa- ja metsätalouden välttämätöntä uudistamista ei ohjelmasta löydy, eikä hallitukselta näytä löytyvän rohkeutta valjastaa markkinoita toden teolla hiilensidontaan ja luonnon ennallistamiseen. Hallitus linjaa kovat tavoitteet sosiaali- ja terveystenon hilitsemiselle mutta torjuu maakuntaveron. Verot valtion maksettaviksi -linja hyvinvointialueilla siis jatkuu kustannustehokkuuden ja alueellisen demokratian vahvistamisen sijaan. Hallitus toteaa ohjelmassaan aivan oikein, että tavoitteena on globaalisti vahva ja toimintakykyinen Euroopan unioni, ja kertoo sitten, kuinka EU:n kehitystä halutaan jarruttaa.

Hallitusohjelma on läpikotaisin ristiriitainen cocktail, jossa yksityiskohtia linjataan naurettavuuteen asti ja isoja kysymyksiä jää silti auki. Kauniita sanoja on paljon, mutta kun muistelen nyt nimettyjen ministereiden — onnea kaikille — lausuntoja viime vuosilta, niin pelkään pahoin, että edessä on näiden kauniiden sanojen syömistä ja hyvin synkkiä tulkin-toja.

Arvoisa puhemies! Tämä hallitusohjelma on myös epäreilu. Se on epäreilu siksi, että se ohjaa pienituloisia kepillä ja kannustaa hyvätulaisia porkkanoilla. Se on epäreilu, koska se heikentää monen jo ennestään heikossa asemassa olevan asemaa työmarkkinoilla. Hallituksen tähtäimessä ovat erityisesti sosiaaliturvan varassa elävät, maahanmuuttajat sekä ammattiyhdistysliike. Sosiaaliturva kaipasi uudistamista talouden murrosten edessä, maahanmuutto kaipasi sujuvoittamista ja työmarkkinat tasapainoista joustavoittamista. Näiden sijaan tarjolla on kuitenkin epäreilua tilytystä. Yksi tilyimmistä kirjauksista on halu selvittää mahdollisuutta toimeentulotuen, siis viimesijaisen sosiaaliturvan, epäämiseksi kokonaan. Kun samaan aikaan halutaan selvittää perintöveron poisto, niin se on jo aika feodaalista meininkiä. Hallitusohjelman epäreiluutta lisää se, ettei se rakenna uskottavaa polkua siihen, että Suomi kantaisi vastuunsa ilmastosta ja luonnosta. Se on epäreilua erityisesti lapsille, joille jätetään kuumempi planeetta ja luonnoltaan köyhempi Suomi.

Arvoisa puhemies! Energia on avain kestävään tulevaisuuteen, ja hallituksen energialinjauksista löytyy onneksi paljon hyvää. Uusi ydinvoima saa vauhtia, tuulivoimaa pusketaan myös Itä-Suomeen ja merituulivoiman ja aurinkoenergian nousua edistetään. Puutteitakin on. Bioenergian ilmeiset ongelmat ohitetaan kokonaan, ja myös tuulivoimalle linjatut velvoitteet olisi syytä tarkentaa pian, jotta investointivirta ei tyrehy. Vaikka luontopolitiikka ei todellakaan kokonaisuutena vakuuta eikä eläinten hyvinvointiin on minkäänlaista edistystä luvassa, on Palokin koskien purku ihan paikallaan nostaa esiin kiittämisen arvoisena tekona. Toisin kuin luontotoimille ohjelmassa muuten, sille on myös varattu rahoitus.

Ulko- ja turvallisuuspolitiikassa Suomen vipua turvallisempaan maailmaan syödään kehitysyhteistyön leikkauksilla. Linjaukset aktiivisesta Nato-roolista ja Ukrainan tukemisesta ovat onneksi jämäköitä ja edustavat jatkuvuutta. Puolustuspolitiikan alle on listattu myös muuten useita tervetulleita toimenpiteitä, mutta suhtautuminen asevelvollisuuden

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

kehittämiseen on konservatiivinen ja reserviläisten laajempaan hyödyntämiseen liittyvät kirjaukset ovat jääneet vaisuiksi. Sukupuolineutraali, yhdenvertainen asevelvollisuusmalli on välttämätön, jotta järjestelmän hyväksyttävyyden, joukkojen paras mahdollinen laatu ja riittävä määrä taataan vielä 2030-luvullakin.

Arvoisa puhemies! Joistakin hyvistä kirjauksista huolimatta en voi edes hyvällä tahdolla uskoa, että tämä hallitus tällä ohjelmalla rakentaisi kestävä ja kukoistavaa Suomea, puhumattakaan vahvasta ja välittävästä. Kannatan edustaja Virran esittämää epäluottamuslausetta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Saramo, olkaa hyvä.

17.29 Jussi Saramo vas: Arvoisa puhemies! On hyvä, että valtiontaloutta tasapainotetaan. Varsinaisia leikkauksia toteutetaan noin puolet, kolme miljardia, kokoomuksen ennen vaaleja lupaamista kuuden miljardin suorista leikkauksesta — niistäkin osa vielä valtiontalouden ulkopuolelta. On tietysti hyvä, että tosiasioita on tunnustettu edes vaalien jälkeen, mutta vastuutonta on, että asiantuntijoiden esitykset ohitetaan ja verojärjestelmän porsaanreikien tukkimisen sijaan tulopuolta jopa nakerretaan lisää. Rikkaimpien erilliset veroedut säilytetään ja suurituloisten veronkevennyksiä jopa laajennetaan, kun sijoittajille nostetaan rajaa siinä, mitä voi verotta vuosittain saada.

Kulttuurille, liikunnalle ja sairaille tuodaan lisää veroja, kun arvonlisäveroja korotetaan lääkkeistä alkaen. En valitettavasti ole yllätynyt, että myös keskustasta edustaja Saarikko tuki tätä oikeistohallituksen linjaa, jossa pääomilla eläviä suositaan työntekijöiden kustannuksella. On totta, että viime kaudellakin moni asiantuntijoiden esittämä talouden tasapainotustoimi jäi tekemättä. Ne jäivät tekemättä juuri siksi, että silloinen ministeri Saarikko itse esti esimerkiksi meidän osinkoverojärjestelmän korjaamisen. Myös arvonnousuvero, jolla olisi estetty vakuutuskuorilla ja muilla verotuksen siirtämisen järjestelmillä kikkailu ja lopulta verojen maksamatta jättäminen kokonaan, kaadettiin keskustan toimesta, ja tämäkään hallitus ei sitä tee. Päinvastoin se lisää keinoja siirtää verotusta ja lopulta jättää verot kokonaan maksamatta. Ja kun sijoittajat eivät maksa veroja, niin silloin työntekijät niitä maksavat. Kyse ei siis nyt ole talouden tasapainottamisesta vaan perinteisestä oikeistopolitiikasta, jossa pienituloisilta otetaan ja suurituloiselle annetaan.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelma sisältää nopealla perehtymisellä ainakin kolmeen asiaan todellisia myrkkypillereitä. Näistä hurjimmilta tuntuvat asumiseen tehtävät muutokset. Samaan aikaan, kun hallitus aikoo leikata asumistukea, joka kohdistuu erityisesti pienituloisten työssäkäyvien asumiseen, ohjaa heitä toimeentulotuen asiakkaiksi pois työelämästä — hallitus lisää byrokratiaa, vähentää kannustavuutta, heikentää työllisyyttä — hallitus vielä kuppaa asuntorahastosta nykyistenkin vuokralaisten sinne maksamia rahoja, jotta voittoa tuottamatonta, pääosin kunnallista, kohtuuhintaista asumista ei enää jatkossa voisi nykyisessä mittakaavassa tehdä. Tämä on kuolinisku [Juha Mäenpää: Kojamolle!] sekä tulevaisuuden... — Hyvä, että täällä mainittiin Kojamo. Tässä nyt pelataan nimenomaan Kojamon ja muiden asuntosijoittajien pussiin, jotta myös markkinavuokrat nousevat, kun ihmisillä ei ole kohtuuhintaista asumista. Kaikista pahin tilanne on täällä pääkaupunkiseudulla, jossa etenkin palvelualoilla eivät nytkään monella riitä rahat asumiseen ja elämiseen — jatkossa entistä vähemmän, kun meillä on entistä vähemmän edullista asumista, asumistukia on leikattu. Kaiken lisäksi sitten vielä ammattiyhdistysliikkeeltä vie-

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

dään keinoja toimia työntekijöiden puolesta, pelataan entistä enemmän rahaa omistajille, entistä vähemmän työntekijöille. [Sheikki Laakso: Eli asiantuntijat ovat väärässä?]

Myös lasten osalta tämä hallitus on aika tyly. On tietysti hyvä, että esimerkiksi lapsilisiä korotetaan — keskituloisille, suurituloisillekin. Samaan aikaan kuitenkin leikataan lapsikorotuksia kaikkein köyhimmiltä. Kun edustaja Östman täällä kysyi, ketkä ovat ne heikoimmassa asemassa olevat, he ovat juuri ne, joilta te leikkaatte. Siinä ei ole kristillisyydestä tietoakaan.

Arvoisa puhemies! Nyt aika näyttää loppuvan. Olisin tullut vielä soteen: On aika karua, että juuri, kun kymmenien vuosien vtvomisen jälkeen tämän vuoden alusta sote-uudistus vihdoin saatiin käyntiin, tämä hallitus vie siltä rahat.

Yhdyn edustaja Li Anderssonin tekemään epäluottamuslause-esitykseen. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Riksdagsledamot Wikström, var så god.

17.35 **Henrik Wickström r:** Arvoisa puhemies, värderade talman! Suomi on poikkeuksellisen haastavassa tilanteessa. Me velkaannumme, hoitoon ei pääse, ja oppimistulokset ovat laskeneet. Meidän kilpailukykyimme muihin verrokkimaihin sahaa paikallaan, ja yritykset eivät halua kasvaa. Uuden hallituksen lähtökohdat ovat hyvin haastavat.

Kuulun tämän salin nuorimpiin ja kannan syvää huolta lasten ja nuorten tulevaisuudenuskosta. Olisi vastuutonta, mikäli jatkaisimme velkaantumista. Me emme saa elää tulevien sukupolvien piikkiin ja pistää meidän lapsiamme meidän vastuuttoman politiikan maksumiehiksi. Suunnan on muututtava. [Sheikki Laakso: Kuuletko, Saramo?]

Värderade talman! I regeringsprogrammet finns många viktiga helheter, men jag vill fokusera på två av dem: på ekonomin och vården.

Toimivan hyvinvointiyhteiskunnan perustana on se, että meillä on vahva julkinen talous. Näin voimme varmistua siitä, että voimme turvata hyvinvointipalvelut, laadukkaan koulutuksen ja kattavan turvaverkon kaikille suomalaisille. Suomi ja Suomen talous on saatava jälleen kasvuun. Se tulee edellyttämään meiltä toimia, joilla edistämme yrittäjyyttä ja kannustamme työntekoon.

Kannan suurta huolta kaikista Suomen pk-yrityksistä. Sieltä löytyy osaamista ja halua kehittyä. Meidän on annettava näille yrityksille mahdollisuus menestyä. Tämä onnistuu edistämällä paikallista sopimista ja vähentämällä yritysten turhaa byrokratiaa.

Hallitusohjelmassa pidetään kiinni myös ilmastotavoitteista, mikä on tärkeää puhtaan energian investointeja silmällä pitäen. Nämä ovat todellinen mahdollisuus Suomelle ja Suomen teollisuudelle.

Arjen kustannukset kasvavat, ja tähän olemme pyrkineet vaikuttamaan useilla eri keinoilla. Meidän on kuitenkin ymmärrettävä se tosiasia, että taloutemme ei riitä kannattelemaan nykyisiä palveluitamme. Tarvitsemme lisää yrittäjyyttä, innovaatioita ja tulevaisuudenuskoa.

Arvoisa puhemies! Me kaikki tässä salissa saamme suomalaisilta palautetta, että omalta terveysasemalta on vaikea saada apua. Viime hallitus toteutti sote-uudistuksen, ja uudet hyvinvointialueet aloittivat oman työnsä.

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

Det är nödvändigt att vi stävjar våra kostnader inom social- och hälsovården. De facto kommer den här regeringen att öka anslagen inom social- och hälsovården. Vi måste satsa och prioritera primärhälsovården och de förebyggande tjänsterna.

Sote-sektorimme on monelta osin rikki, ja sitä pitää uudistaa sote-uudistus huomioiden. Siihen tämä hallitusohjelma antaa puitteet.

Yksi keskeinen huolenaihe, mikä nousee esiin tässä hallitusohjelmassa, liittyy henkilöstön saatavuuteen. Ensin koronapandemia ja nyt sote-uudistuksen jälkeen tullut muutostressi kuormittavat hoitajia. Samalla kun pitäisi muuttaa ja kehittää, pitäisi myös hoitaa hoitotyö. Tilanne on hoitajille monelta osin kestävä.

Olemme hallitusohjelmassa sitoutuneet edistämään sote-henkilöstön työhyvinvointia ja vähentämään hallinnollista taakkaa hoitotyössä. Edistämme kansainvälistä rekrytointia ja lisäämme koulutuspaikkoja molemmilla kotimaisilla. Pelastusalalla kiinnitämme huomiota myös työn kuormittavuuteen.

Vi får även den svenskspråkiga räddarutbildningen till Helsingfors som en viktig åtgärd för att trygga tillgången till räddare på svenska i hela Finland.

Hoitoonpääsyä on parannettava, ja tätä varten pyrimme kehittämään uuden Kela-korvausmallin yhdessä hyvinvointialueiden kanssa. Lisäämme ohjausta, ja tulemme myöhemmin hallituskauden aikana tarkastelemaan hyvinvointialueiden rahoitusta. Ennaltaehkäisemme yksinäisyyttä, joka vaivaa monia suomalaisia lapsista senioreihin.

Hallitusohjelmassa halutaan tukea kaikkia vanhuksia omassa arjessaan ja luoda arjen turvallisuutta jokaiselle. Lapset ja nuoret nousevat ohjelmassa keskiöön monessakin kohdassa. Se on selkeä arvovalinta. Luomme lapsille ja nuorille uuden terapiatuumallin, ja vahvistamme peruskoulun resursseja.

Vi satsar på våra barn och unga eftersom de är vår framtid. Vi gör omfattande satsningar på mentalvårdstjänsterna som tillsammans med satsningar på grundskolan kommer att skapa möjligheter för våra barn och unga att uppfylla sina egna drömmar. Familjernas välmående glöms inte bort av regeringen i det här programmet.

Meidän vastuullamme päättäjinä on jättää Suomi paremmassa kunnossa tuleville sukupolville. Siihen aiemmat sukupolvet ovat aina pystyneet, ja näin meidänkin on tehtävä. Muita vaihtoehtoja ei ole. [Sheikki Laakso: Hyvä puhe!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Tack, kiitos. — Edustaja Tanus, olkaa hyvä.

17.40 **Sari Tanus kd:** Arvoisa puhemies! Viime eduskuntavaaleissa suomalaiset sankoin joukoin antoivat nyt hallituksessa aloittaneille puolueille vahvan mandaatin muuttaa Suomen suuntaa. Suomalaiset ymmärsivät, että vuosia harjoitettua politiikkaa ei voi jatkaa. Velkaa ei voi ottaa velan päälle, eikä yhteiskunnan jatkuvasti kasvavia ongelmia voi ikuisesti sivuuttaa. Vahva ja välittävä Suomi kuvaa hyvin tämän hallituksen ideologiaa. Niin kuin menneet sukupolvetkin rakensivat suomalaista hyvinvointiyhteiskuntaa, niin mekin haluamme rakentaa menestyvää Suomea: ei velalla vaan työnteolla ja yrittämisellä.

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

On selvää, että hallitusohjelman leikkaukset eivät voi olla vaikuttamatta monen arkeen. Talouden tasapainotustoimet on kuitenkin pyritty tekemään niin, ettei kenenkään kannettavaksi tule kohtuutonta taakkaa. Yksilön ja julkisen vallan oikeuksien ja veloitteiden tulee olla tasapainossa. Yksilöllä on oikeus yhteiskunnan tukeen sellaisessa tilanteessa, jossa hän ei kykene huolehtimaan itsensä ja läheistensä toimeentulosta. Samalla työkykyisen ja työikäisen velvollisuus on osallistua työmarkkinoille ja tehdä voitavansa työkykynsä ja työmarkkina-asemansa parantamiseksi.

Hallitus uudistaa sosiaaliturvaa siten, että järjestelmä on yksinkertaisempi ja työhön kannustavampi. Uudistuksen tavoitteena on aikaansaada yksi yleistuki, kannustava perusturva sisältäen perusosan elämiseen, asumisosan asumiseen ja harkinnanvaraisen osan viimesijaiseksi turvaksi. On tärkeää päästä tilanteeseen, jossa työn tekeminen on kaikissa tilanteissa huomattavasti kannattavampaa kuin erilaisilla tuilla eläminen. Myös yksilön itsensä kannalta on tärkeää, että oma toimeentulo perustuu tukien sijaan työn tekemiseen.

Tämän hallituksen linja antaa jokaiselle suomalaiselle mahdollisuuden ja myös velvollisuuden omalta osaltaan rakentaa tähän maahan hyvinvointia. Historiaa lainaten: älä keskity vain siihen, mitä Suomi voi tehdä hyväksesi, vaan myös siihen, mitä sinä voit tehdä maasi hyväksi.

On kiinnitettävä entistä enemmän huomiota myös ihmisten työssäjaksamiseen. On huolehdittava, että jokaisella on mahdollisuus tehdä työtä omien voimiensa puitteissa. Hallitus valmistelee useamman vuoden mittaisen, myös ikääntyneitä koskevan työkykyohjelman työssäjaksamisen parantamiseksi ja työkyvyttömyyseläkkeiden vähentämiseksi. Työpaikkojen ikäjohtamista ja työn sopeuttamista työpaikoilla kehitetään toimintakyvyn mukaiseksi.

Arvoisa puhemies! Viime vuosina on puhuttu paljon siitä, että Suomi ei selviä ilman merkittävää työperäistä maahanmuuttoa. Mielestäni aivan liian vähän on kiinnitetty huomiota alhaisen syntyvyyden merkitykseen ja sen aiheuttamiin ongelmiin. Tämä hallitus vahvistaa monin tavoin yhteiskunnan lapsi- ja perhemyönteisyyttä. Hallitus laatii väestöpoliittisen selonteon, jossa etsitään syntyvyyteen positiivisesti vaikuttavia toimenpiteitä, huomioidaan erityisesti pikkulapsiperheiden, yksinhuoltajien ja opiskelija- ja monilapsisten perheiden erityishaasteita, lapsiperheiden hyvinvointia, toimeentuloa, työn ja perheen yhteensovittamista ja myös tahattomasti lapsettomien tilannetta. Lapsilisiä nostetaan alle kolmevuotiaille, yksinhuoltajille ja monilapsisille perheille, kehitetään opiskelijoiden huoltajakorotusta ja tuodaan myös lapsikohtainen lapsivähennys verotukseen.

Hallitus selvittää myös keinoja vanhemmuuden kustannusten tasaisemmaksi jakautumiseksi ja kohdistaa tehokkaampia keinoja työelämässä esiintyvän syrjinnän, erityisesti raskeus- ja perhevapaaseen perustuvan syrjinnän, ehkäisyyn. Myös ikäsyrjintää torjutaan, poistetaan iäkkäämpien henkilöiden työllistämisen esteitä ja valmistellaan verouudistus, mikä kannustaa eläkkeellä olevia, yli 65-vuotiaitakin tekemään työtä.

Haluan nostaa esiin myös ikääntyvässä Suomessa korostuvan omaishoitajien arvokkaan työpanoksen. Hallitus tekee puoliväliriiheen mennessä omaishoitolain kokonaisuudistuksen, jossa huomioidaan muun muassa työ- ja eläkeikäisten omaishoitajien erityistarpeet. Myös sisäilmasairastuneiden ja kroonisen väsymysoireyhtymän potilaiden tarvitsemien tukien ja sairaus- ja kuntoutusetuuksien toteutumista edistetään.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmassa on monenlaista suunnanmuutosta, jota Suomi tarvitsee. Yksi hallitusohjelman piristävimmistä asioista on 16 kohdan Suomi liikkeelle-toimenpideohjelma, jonka tarkoitus on kannustaa jokaista suomalaista liikkumaan. Tä-

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

män toteutumisella on suuri vaikutus monilla sektoreilla. Liikettä ja kunnon kohennusta tässä maassa tarvitaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Laiho, olkaa hyvä.

17.45 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Vahva ja välittävä Suomi kuvaa erittäin hyvin tämän hallitusohjelman sisältöä. Vain taloudellisesti vahva Suomi pystyy huolehtimaan jokaisen kansalaisen toimeentulosta, tuesta, turvallisuudesta sekä terveydestä ja takaamaan tämän myös kestävästi tuleville sukupolville.

Työnteon pitää olla aina kannattavaa, ja se kirjoitetaan sanoiksi ja sisällöksi tässä hallitusohjelmassa. Hallitus on sopinut poikkeuksellisen kunnianhimoisesta rakennepoliittisesta ohjelmasta, jonka tavoite on saada 100 000 uutta työllistä. Sillä tavoitellaan myös julkisen talouden vahvistumista 2 miljardilla eurolla vaalikauden aikana. Työ tuo hyvinvointia, merkitystä elämään ja turvaa rahoitusta meidän hyvinvointipalveluille.

Edellisen hallituksen jäljiltä Suomen sote-palvelut ovat erittäin huonossa tilanteessa, kuten täälläkin on tänään jo keskusteltu. Hoitojonot ovat massiivisen pitkät, henkilöstötilanne on haastava, mielenterveyspalveluihin ei päästä, ja myöskin vanhusten palvelut ovat lähellä kriisiä. Tässä tilanteessa on välttämätöntä tehdä niitä toimenpiteitä, että me oikeasti saadaan palvelut ihmisten saataville.

Perusterveydenhuoltoa tulee vahvistaa, ja sitä me tulemme tekemään alkuun hoitojonon ja purkamalla Kela-korvausten kautta ja myös kehittämällä omatiimi- ja omalääkärimallia. Tulemme tekemään lasten ja nuorten terapiatakuun. Lasten ja nuorten on ollut erityisen vaikeaa saada mielenterveyspalveluita, ja tilanne on entisestään huonontunut edellisen hallituskauden aikana. Riittämättömät mielenterveyspalvelut ovat johtaneet huostaanottoihin lainvastaisella tavalla ja lasten sijoituksiin, mikä on inhimillisesti ja taloudellisesti kestävätilanne. Tältä osin saadaan nyt myös perheiden tilannetta parannettua. Ikäihmisten osalta tullaan hoidon jatkuvuutta parantamaan omalääkäri-, omatiimimallilla, tuomalla päivystyspalveluja kotiin ja ympärivuorokautiseen hoivaan vietävillä palveluilla. Ja muita sote-palveluita, mitä hallitusohjelmaan on kirjattu, ovat muun muassa saattohoidon osamisen vahvistaminen ja sen oikeuden lisääminen. Selvitetään vaihtoehtoihin ja ei-lääketieteellisiin hoitoihin liittyvää lainsäädäntötarvetta potilasturvallisuuden varmistamiseksi. Tässä joitakin luetellakseni.

Tämä hallitus aikoo parantaa myös peruskoulun tilannetta, mikä on mennyt oppimistulosten valossa koko ajan huonompaan suuntaan. Pisa-tulokset ovat heikentyneet. Meiltä siirtyy toiselle asteelle nuoria, jotka eivät ole luku- ja kirjoitustaitoisia siinä määrin kuin pitäisi ja joilla ei ole valmiuksia siirtyä toiselle asteelle. Tähän peruskoulun vahvistamistyöhön, tukeen nuorille meillä on satsattuna 200 miljoonaa. Halutaan, että opettajilla on mahdollisuus keskittyä ja on aikaa opettaa, ja vuosiviikkotunteja tullaan peruskouluun lisäämään.

Täällä on paljon erittäin hyviä kirjauksia, ja niitä kannattaa lukea. Tässä ei pysty kaikkia niitä nostamaan. Meillä on merkittäviä sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden parantamistoimenpiteitä, huoltovarmuudesta huolehtimista, nuoriso- ja jengirikollisuuden torjuntaa, poliisien riittävään määrään satsauksia.

Vielä viimeisenä asiana tässä kun ehdin, otan tärkeinä nostoina suurpetojen kannanhoitollisen metsästyksen turvaamisen lainsäädännöllä ja tarpeettomien metsästysrajoitusten

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

poiston esimerkiksi merimetson ja valkuposkihanhien osalta. Nämä ovat erittäin tervetulleita muutoksia. [Perussuomalaisten ryhmästä: Kyllä! — Juuri näin!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä. Tynkkynen Sebastian, täsmennän.

17.50 Sebastian Tynkkynen ps: Kiitoksia, arvoisa puhemies, ja onnittelut valinnastanne!

Jos pitäisi yhdellä sanalla kuvailla Suomen ilmastopolitiikkaa, niin mikä se sana olisi? Viimeiset neljä vuotta moni olisi varmaankin vastannut: kunnianhimoinen. Joku olisi voinut käyttää pahaakin sanaa. Nyt työnsä aloittavan hallituksen uutta ilmastopolitiikan linjaa kuvailisin sanalla ”järkevä”, tähän kiteytyy se ero. Marinin hallitus ajoi päin seinää pelkkä tavoite silmissään kiiluen. Ajatus oli, että kun se saavutetaan, saisimme ilmastotatuksen maailman kunnianhimoisimpana maana. Statuksen sijaan tätä hallitusta kiinnostavat tulokset sekä Suomen ja suomalaisten pärjääminen. Uusi hallitus nimittäin huomioi, että ilmastotavoitteita kohti mentäessä on huolehdittava elinvoimaisesta Suomesta. Ottakaa siis huomioon, että vasemman laidan pelottelusta huolimatta emme kiistä rakkaan maapallomme päästöjen laskemisen tärkeyttä. Totta kai sitä kohti on mentävä, mutta tämän on tapahduttava maailmanlaajuisesti. Minkään itse asetetun maatavoitteen saavuttaminen ei tuo lohtua, jos siinä matkalla runnotaan Suomen ja suomalaisten taloudet hajalle — ei, vaikka se olisi kuinka hienolta kuulostava tavoite.

Siksi me olemme paaluttaneet uuden hallitusohjelman riveille aivan valtavan tärkeän linjauksen. Siinä todetaan, että ilmastotavoitteita kohti mennään siten, että päätöksillä tai politiikkatoimilla ei nosteta kansalaisten arjen kustannuksia tai heikennetä yritysten kilpailukykyä. [Perussuomalaisten ryhmästä: Erinomaista!] Miettikää, mikä ero on Marinin hallituksen aikoihin. Olisitteko voineet kuvitella tällaista kirjausta viime hallitusohjelmaan? [Perussuomalaisten ryhmästä: Ei!] Ei missään nimessä. Me tiedämme varsin hyvin sen tosiasian, että kustannukset ovat monella suomalaisella jo tällä hetkellä kipurajalla. Siksi meidän ainut vaihtoehtomme on tehdä sellaista vaikuttavaa ilmastopolitiikkaa, joka ei syö kustannuksia vielä tämänkin kipupisteen yli.

Esimerkiksi polttoaineiden kohdalla Marinin hallituksen polku olisi tarkoittanut sitä, että jakeluvaihtoehdon nousu olisi näkynyt pumppuhintojen nousuna jopa kymmenillä senteillä. Se olisi ollut tuhon tie liikenteelle, josta Suomi elää. Arvoisa puhemies, tämä hallitus sen sijaan päätti valita jakeluvaihtoehdon osalta maltillisemmän tien, ja sekin tullaan vielä toteuttamaan niin, että se ei nosta pumppuhintoja — ilouutisia suomalaiselle liikenteelle, joista oli mielissään Autoliiton toimitusjohtajakin.

No, kaikki varmasti muistavat, miten turvealaa on viime vuosina leimattu ilmastopahiksi. Ensin turvekoneita patistettiin romutukseen ja sitten kaivattiin takaisin pelloille. Sen sijaan tämä hallitus linjaa ohjelmassaan paljon valoisammasta näkymästä. Turvepeltoja käytetään jatkossakin huoltovarmuuden ja ruokaturvan varmistamiseksi. Kasvu- ja kuiviketurve tullaan määrittelemään strategisesti tärkeäksi raaka-aineeksi — historiallista. Lisäksi polttoturpeen saatavuuteen panostetaan tulevina vuosina, mikä on välttämätöntä huoltovarmuudellemme. Sitä on myös monipuolinen energiatuotanto. Siksi hallitusohjelmassa on korostettu sitä, että varmistamme kohtuuhintaisen sähkön saatavuuden säällä kuin säällä. Tuulivoima on yksi osa energiapalettiamme, mutta emme voi olla sen vaihteluvuuden armoilla. Myös tuulettomina pakkaspäivinä pitää mökin lämmitä ilman konkurssin uhkaa.

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

Vihreiden venkoilu ydinvoiman kanssa on hyvin muistissa, mutta kuka muistaa, mitä viime hallitusohjelmassa ydinvoimasta linjattiin? Vaatimattomasti niin, että käytössä olevien voimaloiden jatkolupiin suhtaudutaan myönteisesti — no, jippii! Mutta nyt puhaltavat uudet tuulet. Uusi hallitus linjaa, että Suomeen tarvitaan uutta ydinvoimaa. Perinteistä ydinvoimaa edistetään kotimaassa, ja sitä tullaan edistämään myös EU-tasolla. Samalla lähdetään edistämään myös pieniydinvoiman hyödyntämistä osaksi Suomen energiapalettia. Tämä, niin kuin moni muukin asia, odotti tekijäänsä. Nyt se on löytynyt, ja työ voi alkaa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

17.55 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa herra puhemies! Käsittelemme täällä tänään hallituksen Vahva ja välittävä Suomi -ohjelmaa, ja kun luin tämän useaan kertaan, niin en välttynyt siltä ajatukselta, että päälimmäisenä minulle ehkä jäi mieleen vähän ylimielinen kuva. Ehkä se ylimielisyys paistaa mielestäni tästä ohjelmasta siinä, että samaan aikaan hyvätuloisia kannustetaan erilaisilla veronkevennyksillä — kuten täällä debatissakin kuulimme, pääministerin tulotasolla vuodessa vähintään 1 000 euroa — ja pienituloisia kannustetaan leikkauksilla ja viedään vähäisetkin. Ehkä tästä punaisesta langasta syntyy se kuva, mitä täällä on laajasti kritisoitu ja mistä tämä ylimielisyys ehkä kumpuaa. Suuri ongelma tässä on myös se, että koronapandemian ja muutenkin vaikeiden vuosien laskun maksajiksi on laitettu meidän työntekijät ja heikommassa asemassa olevat työntekijät ja pienituloiset suomalaiset.

Mielestäni on ihan oikeutettua kysyä, mitä täällä salissakin on tuotu moneen kertaan esille, että jos hyvätuloisille annetaan isoja veronkevennyksiä vuodessa, niin minkä takia ihmisiltä, jotka ovat menettäneet työpaikkansa, leikataan jopa neljännes työttömyysturvasta erilaisten asumistukien muodossa. Eli valmiiksi lyötyjä lyödään lisää ja heiltä leikataan. Tämä on erittäin epäoikeudenmukaista, ja se kattaa laajasti tätä hallitusohjelmaa.

Toinen työllisyyteen liittyvä kysymys liittyy osa-aikatyöntekijöihin. Monet leikkaukset kohdistuvat erityisesti palvelualojen osa-aikatyötä tekeviin. Täytyy muistaa, että tällä hetkellä Suomessa valtaosa työskentelee vastentahtoisesti osa-aikaisesti. He eivät saa täysiä tunteja, he eivät tule palkallaan toimeen, ja he joutuvat turvautumaan yhteiskunnan tukiin selvitäkseen. Heiltä leikkaamalla heitä ainoastaan tiputetaan uusiin tuloloukkuihin ja heidän elämäänsä vaikeutetaan huomattavasti, ja tämä ei ole tässä talouden tasapainotuksessa ollenkaan oikeudenmukaista.

Lisäksi pistää silmään, että tässähän EK on saanut lähinnä jackpotin, kaikki lakko-oikeuden rajaukset ja sen jälkeen työehtojen heikennykset — käytännössä määräaikaisten työsuhteen voi tehdä ilman perusteita, irtisanomista löyhennetään, takaisinottovelvollisuudesta luovutaan. Monia tärkeitä työelämän pelisääntöjä vahvistavia seikkoja halutaan murentaa. Oikeastaan tämä on se iso työelämäpuolen kysymys, jonka takia tätä esitystä ei voi millään kannattaa.

No, sitten, koska aika menee, menen lyhyesti tähän sosiaali- ja terveystalouteen. Täällä tietenkin olen pettynyt siihen, että henkilöstömitoituksesta luovutaan ja hoitotakuuseenkin tehdään heikennyksiä ja vammaispalvelulakiin. Tämä henkilöstömitoituksen leikkaus on siinä mielessä huono, että me olemme täällä yhdessä vuosia vaatineet sitä ja me olemme saaneet henkilöstöä jopa tuhansia ympärivuorokautiseen hoitoon. Me ollaan lähdetty 0,5:stä — 0,55; 0,6; 0,65 — ja syksyllä se olisi ollut 0,7. Henkilöstöjärjestöt tukevat tätä

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

laajasti, ja on siinä mielessä äärettömän surullista, että tässä katsotaan nyt peruutuspeiliin. [Sebastian Tynkkynen: Sitten niitä ratkaisuja!]

Sitten hoitotakuu: Mehän oltiin esitetty, että me kiristämme perusterveydenhuollon hoitotakuuta nyt syksyn jälkeen kohti seitsemää päivää, ja tässä jäädään nyt tähän kahteen viikkoon. Tämä ei ole millään tavalla kunnianhimoinen tavoite, vaan tässä olisi pitänyt hyvinvointialueita tukea ja edellyttää pääsemään aikaisemmin hoitoon. Eli siinä mielessä tässäkin suhteessa tämä on lyhytnäköinen päätös.

Mitä tulee vammaispalvelulakiin, niin me yksimielisesti hyväksyimme sen. Me liitimme kehitysvammalain ja vammaispalvelulain yhteen. Tämä oli pitkään odotettu uudistus, ja tällä parannettiin erityisesti monia kehitysvammapuolen, autismikirjon ihmisten oikeuksia, ja siinä mielessä on surullista, jos valtiovarainministeriön vaatimuksesta nyt tämä lakiesitys avataan ja näitä pitkään toivottuja uudistuksia ei viedä eteenpäin.

Puhemies! Aika loppuu, mutta tämä esitys ei ole vahva ja välittävä, vaan tämä jakaa kansakuntaa ja vierittää laskun pienituloisille ihmisille maksettavaksi. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kalli, olkaa hyvä.

18.01 **Eeva Kalli kesk:** Arvoisa puhemies! Näinä vakavina aikoina, kun maailmassa monenlaiset jakolinjat lisääntyvät ja syvenyvät, on tärkeää pyrkiä löytämään erojen ohella myös yhdistäviä tekijöitä. Siksi aloitan Orpon hallituksen hallitusohjelman arvioinnin niistä asioista, jotka ovat mielestäni perusteltuja ja oikein tunnistettuja.

Enemmistö suomalaisista varmasti antaa tukensa hallitusohjelmaan kirjatulle tavoitteille laittaa Suomen talous kuntoon, luoda yrittäjyyttä ja talouskasvua sekä parantaa työllisyyttä, huolehtia ulkoisesta ja sisäisestä turvallisuudesta ja maanpuolustuskyvystä sekä lupauksen kehittää koko Suomea. Myös luonnonvaroihin liittyvän politiikan kirjaukset sekä energia- ja ilmastopolitiikan pitkän linjan määräitetoinen jatkaminen ovat tervetulleita ja ansaitsevat täyden tuen — kiitos näistä kirjauksista.

Tavoitteista on kuitenkin pitkä matka niiden muuttumiseksi tosiasioiksi. Siksi keskustan eduskuntaryhmä arvioi tarkkaan tulevat hallituksen esitykset. Hyville esityksille annamme tukemme ja tarvittaessa esitämme myös oman vaihtoehtomme.

Hallitusohjelma sisältää poikkeuksellisen paljon kirjauksia ”selvitetään”- tai ”edistetään” -merkinnöillä. Osa luvatuista parannuksista ollaan oikeissa tehdä ilman lisärahoitusta. Tässä suhteessa kannustan hallitusta olemaan tarkkana. Vanha poliittinen totuus on, että lupaukset ilman riittäviä voimavaroja jäävät tyhjiksi lupauksiksi. [Sheikki Laakso: Nähtiin viime kaudella!]

Valitettavasti jo nyt voidaan hallitusohjelmasta poimia myös suuria huolenaiheita. Vaikka se syleilee lämpimäksi Suomen eri alueita, niin hallitusohjelman liitetiedostoon kirjatut eurot antavat kovin toisenlaisen kuvan hallituksen tosiasiallisista aikeista. Tavoitteiden ja todellisuuden välillä on useita ristiriitaisia kohtia. Kova oikeistolainen politiikka siis paljastuu, kun hieman pintaa raaputtaa. Niistä selkeimpänä on se keskittämisen kaava, joka piirtyy esiin läpi ohjelman. Toisin sanoen parhaiten pärjääville alueille ja siellä asuville ihmisille hallitus antaa lisää, mutta on viemässä joko suoraan tai välillisesti alueilta, joilla asuu pienituloisia ihmisiä, tai vaikka, missä välimatkat ovat suuria.

Esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitukseen olisi tulossa mittavat rahoitusleikkaukset vaalikauden loppupuolella. Samoin useimmista lähialueista, kuten peruskouluista, varhaiskasvatuksesta sekä sivistys-, kulttuuri- ja vapaa-ajanpalveluista, vastaa-

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

vien kuntien rahoitusuudistukseen on kirjattu sellaiset askelmerkit, joilla köyhiltä alueilta siirretään valtion budjettirahaa rikkaammille alueille. Hallitusohjelmaan luoduilla askelmerkeillä hallitus ei turvaa ihmisten tarvitsemia lähi- ja peruspalveluita, vaan päinvastoin se on viemässä niiltä edellytyksiä ja on vieläpä teettämässä ikävät päätökset hyvinvointialueiden ja kuntien päättäjillä.

Liikenneväylissä hallitus on valtion omaisuudesta saatavilla myyntituloilla panostamassa miljardeja euroja erityisesti suurimpiin raidehankkeisiin ja lupaamalla lyhentää paljon pienemmällä summalla huonokuntoisten väylien niin sanottua korjausvelkaa.

Väylien kunto: Maailmantilanne ja taloudellinen tilanne huomioiden keskusta olisi käyttänyt miljardien raidehankkeiden sijasta enemmän rahaa väylien korjaamiseen sekä huoltovarmuuden parantamiseen. Suomella täytyy olla suunnitelmia esimerkiksi ulkomaankaupan takia siihen, jos liikenne Itämerellä jostain syystä häiriintyy tai Saimaan kanava poistuu käytöstä. Nämä puuttuvat hallitusohjelmasta.

Samoin pidän ehkä hieman erikoisena uudessa turvallisuuspoliittisessa tilanteessa, että neljän miljardin euron omaisuuden myyntituloista Puolustusvoimien materiaalihankintoihin ollaan osoittamassa vain 50 miljoonaa euroa, siis vain noin yhden prosentin verran.

Arvoisa puhemies! Hallitus haluaa suomalaiset liikkeelle ja liikkumiseen halutaan kannustaa — hyvä. Tavoitteesta olemme kaikki samaa mieltä. Kuitenkin hallitus on leikkaamassa urheiluseuroilta ja -järjestöiltä rahoitusta sekä nostamassa liikuntapalveluiden hintaa korottamalla arvonlisäverotusta. Myös kävelyn ja pyöräilyn edistämisen rahoitukseen on kirjattu säästöjä.

Niin ikään hallitus lupaa panostaa koulutukseen ja osaamiseen mutta perusopetukseen tehtävän kertapanostuksen ikäväksi vastapainoksi suuntaakin rahoitusleikkauksia ammatikorkeakouluille ja kuntien valtionosuuksien kautta perusopetukseen ja varhaiskasvatukseen. Kannan erityistä huolta myös siitä, joutuuko yhä useampi lapsi tulevaisuudessa tuntikausiksi istumaan koulubussin kyytiin. Myös pienten lukioiden tilanne huolettaa, ja sitä kautta myös yläkoulujen mahdollisuus löytää päteviä aineenopettajia.

Arvoisa puhemies! Aika alkaa käydä vähiin. Mutta ehkä toivoisinkin yhteen vetäen sitä, että hallitus nyt huolellisesti arvioisi hallitusohjelmassa olevien esitysten, niin kirjausten kuin liitteenä olevien lukujen, kokonaisvaltaista vaikutusta, koska monet niistä kohdistuvat juuri samoihin ihmisiin, samoihin perheisiin, ja silloin on tärkeää arvioida niiden kokonaisvaltaiset vaikutukset.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hyrkkö, olkaa hyvä.

18.07 **Saara Hyrkkö vihr:** Arvoisa puhemies! Ajatella, jos hallitus olisi bensiinin hinnan tapan päättänyt, että lapsiperheköyhyys ei saa hallituksen toimenpiteiden takia kasvaa. Näin ei kuitenkaan lue hallitusohjelmassa. [Perussuomalaisten ryhmästä: Lukee!] Itse asiassa sanaa ”lapsiperheköyhyys” ei löydy koko ohjelmasta laisinkaan. No, se ei vielä tietenkään tarkoita, etteikö itse ilmiöön ja asiaan voitaisi tarttua. Arvoisa hallitus, toivon, että tämä voisi olla asia, jossa löytäisimme yhteisen sävelen. Yhdenkään lapsen ei tule joutua elämään köyhyydessä, [Perussuomalaisten ryhmästä: Eikä joudu!] päinvastoin lapsiköyhyys tulisi poistaa. Se jos mikä, olisi vahvaa välittämistä.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman rajuja leikkauksia perustellaan taloudella. Orpon hallituksen talouspolitiikan uskottavuutta kuitenkin syö se, että talouden kannalta kenties kriittisintä kysymystä eli työvoimapolitikan ei lähdetä kaikin voimin ratkomaan. Työperäisen

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

maahanmuuton osalta hallitus väittää painavansa kaasua mutta pitää samalla toista jalkaa tukevasti jarrupolkimella. Erityisen pötkö on linjaus, jonka mukaan maahanmuuttaja saa lähtöpassit, jos työpaikka menee alta eikä uutta löydy kolmen kuukauden kuluessa. Kuinka houkuttelevaa on asettua ja alkaa rakentaa elämänsä tällaiseen maahan, ja mitä tämä tarkoittaa näiden ihmisten lapsille? Varsin synkkä on suhtautuminen myös pakolaisiin, joita on maailmassa enemmän kuin koskaan. Mitä tekee hallitus? Laskee pakolaiskiintiön historiallisen alas ja leikkaa kehitysyhteistyöstä. [Perussuomalaisten ryhmästä: Kyllä!] En hyväksy, että Suomi kääntää selkensä maailmalle. Enkä pidä viisaana, että nakerramme näin myös Suomen uskottavuutta ja vaikuttavuutta maailmalla ja jätämme esimerkiksi Afrikan mantereen Venäjän ja Kiinan temmellyskentäksi. [Sebastian Tynkkynen: Menee just toisinpäin!]

Arvoisa puhemies! Puhutaanpa sitten tästä työlinjasta. Hallitus sanoo kantavansa huolta ihmisten työkyvystä ja tekevänsä työnteosta aina kannattavaa, [Perussuomalaisten ryhmästä: Kyllä!] mutta konkreettiset linjaukset rakentavat uusia kannustinloukkuja ja luovat epätervettä työkuulttuuria, jossa ihmiset painostetaan työskentelemään sairaana: Työttömyys-turvan suojaosan poisto nostaa kynnyistä päästä työn syrjään kiinni. Asumistuen leikkaukset tulevat entisestään syventämään työvoimapulaa erityisesti kaupungeissa, joissa asumisen hinta on jo nyt korkea. Toimeentulotuen kiristykset sysäävät erittäin vaikeassa tilanteessa eläviä ihmisiä entistä syvemmälle köyhyyteen. Ensimmäisen sairauspäivän omavastuu ei kohtele ihmisiä tasa-arvoisesti. Mietin vaikkapa päiväkodin aikuisia, jotka keräävät herkästi pienten pöpöt, tai migreenistä kärsiviä, joille yksittäisiä sairauspäiviä voi kertyä muita helpommin. Ei kuulosta reilulta tai fiksulta. Hallitusneuvottelijoilta on tainnut unohtua monien suomalaisten arkitodellisuus. Keski- ja suurituloisilla tällainen yhden päivän palkka ei ehkä tunnu kukkarossa niin paljon, mutta etenkin pienituloisille syntyy kannustin tulla kipeänä töihin. Näin ollen infektioit myös leviävät helpommin. Eikö todella koronasta opittu mitään? Onko Orpon hallituksen viesti siis se, että töihin vaan vaikka pääkainalossa? Työllisyyden vahvistaminen, yritysten toimintaedellytysten parantaminen ja julkisen talouden tasapainotus ovat yhteisiä tavoitteita, mutta keinoiksi eivät kelpaa mitkä tahansa hömpötykset.

Arvoisa puhemies! Hallitus kantaa huolta tuleville sukupolville jäävästä velasta. No, nyt vetoan hallitukseen, että kantakaa yhtä paljon huolta myös luontovelasta, ilmastovelasta, oppimisvelasta ja hyvinvointivelasta. Uskottavan ilmastopolitiikan aikakausi taitaa olla ohi. Ilmastotavoitteista pidetään näennäisesti kiinni, mutta teot ovat jäämässä puolitiehen: Bensa-autoilua suojellaan mutta joukkoliikenteen verotusta kiristetään. Maatalouden ja metsien puolella ei ole näköpiirissä tarpeellisia uudistuksia. Ilmastolakia jopa löysätään. Luonnon kannalta on täysin kestävämpiä, että fosforiasetuksen karjalantapoikkeus palautetaan. Tämä on iso takapakki vesiensuojelulle, erityisesti Itämeren suojelulle, josta hallitus on kovin ylpeä. Lantapoikkeuksesta oli juuri päätetty vuosien keskustelujen jälkeen luopua vuoden 2025 alussa. Tältä hallitus vetää maton jalkojen alta.

No, hyväähän hallitusohjelmasta, totta kai, löytyy. Iloa kuitenkin varjostaa huoli riittämättömästä rahoituksesta ja ristiriitaisista linjauksista. Luontokadon torjunta tai koulutustason nosto uhkaavat jäädä korulauseiksi. Edes koulutus ei säästy leikkauksilta. Luonnon-suojelun rahoitus pienenee kolmanneksen viime kauteen verrattuna. Tätä tosiasiaa eivät, ikävä kyllä, yksittäiset hyvät päätökset peruskoulusta tai Palokin vapauttamisesta muuta. Luovien alojen merkitys tunnustetaan, mutta kulttuuripalveluiden alvin nosto on märkä rätkäti koronasta vasta toipuvan alan kasvoille.

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

Arvoisa hallitus, moni puolueiden edustaja on jo lähtenyt irtautumaan näistä hallitusohjelman linjauksista. Toivotan tällaisen itsereflektion lämpimästi tervetulleeksi. Meillä on vielä mahdollisuus kääntää kurssia. Aina on vaihtoehtoja. [Miko Bergbom: Vaihtoehtodellisuuden ilmastopolitiikka on nyt ohi!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Sitten edustaja Sarkkinen, olkaa hyvä.

18.12 **Hanna Sarkkinen vas:** Arvoisa puhemies! Suomi on saamassa historiansa oikeistolaisimman hallituksen. Hallitusohjelma paljastaa pelin hengen harvinaisen selvästi. Köyhiä kannustetaan leikkaamalla, mutta hyvätuloisia kannustetaan antamalla lisää. Ei kuulosta minusta reilulta peliltä. Ohjelmassa näkyikin pääministeripuolue kokoomuksen kädenjälki. Perussuomalaisten vaikutusta on sen sijaan vaikeampi tunnistaa. Ennen vaaleja puheenjohtaja Purra sanoi, ettei puolue ole valmis leikkaamaan pienituloisilta suomalaisilta. Nuo sanat on nyt syöty, ja perussuomalaisille näyttää olevan tärkeintä päästä kurittamaan maahanmuuttajia. Suomalaisilla pienituloisilla ja työntekijöillä ei näytä olevan niin väliä. Perussuomalaisten puheet omistaan huolehtimisesta näyttävät tarkoittavan, ettei huolehdi enää kenestäkään.

Arvoisa puhemies! Julkisen talouden sopeuttaminen on perusteltua, mutta on kestäväntöntä, että leikkaukset kohdistetaan näin rajusti peruspalveluiden rahoitukseen ja kaikista köyhimpiin suomalaisiin. Jopa valtiovarainministeriö on esittänyt vaihtoehtoja. Jo osinkoverotuksen porsaanreikien korjaaminen olisi mahdollistanut sen, ettei sosiaaliturvasta tarvitsisi leikata, mutta te päätitte toimia toisin. Leikkaukset pienituloisten toimeentulosta ovat inhimillisesti kestäättömiä. Valtiontaloudenkin kannalta oikeistohallituksen sosiaaliturvaleikkaukset seisovat savijaloilla. Esimerkiksi ansiosidonnaisen työttömyysturvan leikkauksista ja aikuiskoulutustuen lakkauttamisesta koituvat säästöt kohdistuvat jopa 760 miljoonan euron osalta Työllisyysrahastolle. Suomeksi sanottuna toimet eivät näiltä osin vahvista valtiontaloutta tai vähennä velkaantumista, mutta ihmiset kyllä kärsivät.

Arvoisa puhemies! Haluan toivottaa voimia ja menestystä seuraajalleni, ministeri Sanni Grahn-Laasoselle, joka vastaa sosiaaliturvasta, mutta puutun samalla pariin julkisuudessa mainittuun seikkaan. Grahn-Laasonen totesi viikonloppuna, että sosiaaliturvaa uudistetaan työhön kannustavaksi. Samalla kuitenkin haluatte poistaa työttömyysturvan suojaosan ja asumistuen ansiotulovähennyksen, mikä hankaloittaa merkittävästi lyhytkestoisen ja osa-aikaisen työn vastaanottamista. Suojaosa on auttanut monia saamaan jalkansa työllisyyden oven väliin. Nyt te vedätte sen oven kiinni samalla, kun jalka on vielä siellä oven välissä. Samoin asumistuen valtavat leikkaukset osuvat etenkin kasvukeskuksien pienituloisiin, jolloin voi olla taloudellisesti kannattavampaa jäädä toimeentulotuen varaan. Tämä ei ole työllisyyspolitiikkaa vaan kannustinloukkuja luovaa kyykytyspolitiikkaa. Te tulette vastaamaan kritiikkiini, että suojaosien poisto kannustaa kokoaikatyöhön. Tämä on todellisuudesta vieraantunutta puhetta, sillä esimerkiksi palvelualoilla on tarjolla enimmäkseen osa-aikaista työtä, eikä vajaatyökykyisten kunto myöskään kurjistamalla kohene. Tuloksena voi olla pahenevaa työvoimapulaa erityisesti suurissa kaupungeissa.

Grahn-Laasonen totesi myös, että uudistukset sosiaaliturvaan tullaan tekemään siten, että pidetään huolta kaikista heikoimmassa asemassa olevista ihmisistä. Väite on käsittämätön, kun katsotaan, mitä hallitusohjelmassa todellisuudessa lukee. Ohjelmassa olevat leikkaukset kasautuvat. Esimerkiksi asumistuen leikkaukset, työttömyysturvan leikkaukset sekä lapsikorotuksien ja suojaosien poistot voivat yhdessä tarkoittaa yksinhuoltajaper-

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

heille jopa satojen eurojen leikkausta kuukausituloihin — tuloihin, jotka eivät tälläkään hetkellä aina riitä säälliseen toimeentuloon. Myös toimeentulotuen, viimesijaisen turvan, tasoa ollaan leikkaamassa asumiskulujen 5 prosentin omavastuulla, joka vie kymmeniä euroja kaikkein vaikeimmassa asemassa olevilta suomalaisilta. Tässä kohtaa kannustan tutustumaan Suomen perustuslain 19 §:ään ja siihen, mitä siellä todetaan oikeudesta välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. On kornia, että ensin tehdään toimia, jotka pidäntävät leipäjonon, ja sitten mainostetaan leipäjonon lisäresursointia. Sosiaalipolitiikan tavoite hyvinvointivaltiossa tulisi olla leipäjonon tekeminen tarpeettomaksi.

Arvoisa puhemies! Samaan aikaan oikeistohallitus heikentää suomalaisten työehtoja kovalla otteella. Tämä on myrkyllinen cocktail, joka muuttaa suomalaisen yhteiskunnan perusrakenteita amerikkalaiseen suuntaan. Turvattomuus ja eriarvoisuus eivät ole taloudellinen pakko vaan ideologinen valinta. Marinin hallitus paransi työllisyyttä ilman heikennyksiä ja leikkauksia. Aloittava hallitus valitsi nyt toisin, vaikka vaihtoehtoja olisi ollut.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Riksdagsledamot Ollikainen, varsågod.

18.17 **Mikko Ollikainen r:** Arvoisa puhemies, ärade talman! Jag minns den här stunden för fyra år sedan då jag var i motsvarande situation och höll mitt första tal i salen, och då var det spännande. Kanske inte lika spännande nu, men situationen var annorlunda på den tiden, och efter det har vi haft ett krig — eller ett pågående krig ännu — och också en pandemi. Vi har gjort nödvändiga åtgärder, men det har också haft sina konsekvenser då det gäller ekonomin. Skuldsättningen har ökat en hel del och det har gjort att bland annat räntekostnaderna har ökat med ett par miljarder per år, en väldigt betydande summa. Det är glädjande att alla ändå har samma synsätt här, att vi ska balansera den offentliga ekonomin. Det är ett måste för våra barns och våra barnbarns skull.

On hienoa, että täällä on ollut sama näkemys julkisen talouden tasapainottamisesta. Keinoista toki ollaan eri mieltä. Hallitusohjelmassa on paljon hyviä asioita. Haluan nostaa esille esimerkiksi maa- ja metsätalouskirjauksia, myös huoltovarmuuden näkökulmasta, metsästyskirjauksia koskien esimerkiksi merimetsoja ja suurpetoja, panostuksia infraan, työllistämisen kannustamiseen, myös eläkeläisille, turvallisuuteen, kannusteita investointiin, vihreään siirtymään ja Liikkuva Suomi -ohjelmaan. Haluan kuitenkin nostaa esille varsinkin panostukset koulutukseen.

Det är väldigt glädjande att regeringen satsar på utbildningen och framför allt grundskolan, baskunskaperna och stödfunktionerna, att ge arbetsro åt lärarna och personalen, med 200 miljoner och också 20 miljoner för stödundervisning till gymnasierna och yrkesutbildningen. Det här är till mycket stor hjälp för skolorna. Det är otroligt viktigt att barnen får en bra start på skolan och att de lär sig att läsa, skriva och räkna, just med tanke på de framtida utmaningar som de har. Det som också är glädjande i skrivningarna kring utbildningen gäller småbarnspedagogiken, bland annat att man ökar studieplatserna med 1 400 nya studieplatser inom småbarnspedagogik på både finska och svenska.

Arvoisa puhemies! Aikaisemmin tänään on monessakin puheenvuorossa kiitetty siitä, että hallitus lisää rahoitusta perusopetukseen, ensisijaisesti perustaitojen parantamiseen mutta myös lisäämällä rahoitusta yksilölliseen oppimisen tukeen, oppituntien määrään, 200 mil-

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

joonaa euroa. Tässä on väläytetty, että se tehdään kuntien valtionosuuksien leikkausten kustannuksella. Kyllä, kuntien valtionosuuksien indeksiä leikataan yhdellä prosenttiyksiköllä, mutta tässä pitää kyllä katsastaa vähän mittasuhteita. Kuntien valtionosuuksien indeksien leikkauksien vaikutus kuntatalouteen on hyvin vähäinen, noin 30 miljoonaa euroa vuodessa. Tulee muistaa, että kuntien valtionosuus on yhteensä 3 500 miljoonaa euroa vuodessa. On suuri ero 200 miljoonan ja 30 miljoonan euron välillä.

Tässä tehdään panostuksia tki:hin. Se on todella hieno, hieno asia.

Det har pratats en hel del om social- och hälsovården under den här dagen, och ja, det finns en hel del att göra på den här fronten. Vi har brist på arbetskraft på alla nivåer, och i programmet finns det skrivningar om hur vi ska åtgärda det här. Vi skulle ha haft det här problemet oberoende vilken regeringsbas vi än skulle ha haft i det här sammanhanget. Kostnaderna kommer att öka, budgeten inom social- och hälsovården kommer att öka, men de åtgärder som nu görs är till för att stävja kostnadsutvecklingen.

Här finns satsningar på arbete, att skapa bättre incitament för företagen att växa, men jag vill ändå påpeka att det ligger i varje arbetstagares och arbetsgivares intresse att ha en motiverad personal. Det är också fint att vi har möjligheter till att få satsningar på arbetskraftsrelaterad invandring.

On todella hienoa, että tässä ohjelmassa näkyy myös investointeja. Perusasioiden pitää olla kunnossa, että me saadaan investointeja esimerkiksi infran suhteen. Tässä on sitten aika paljon panostuksia siihen, myös Länsi-Suomeen.

Avslutningsvis vill jag tacka för att det finns många skrivningar gällande svenska språket, kanske överraskande många skrivningar kring språket, och för SFP:s del har vi många skrivningar i det här programmet. Precis som det konstaterades i vårt gruppanförande så är vi beredda att ta ansvar för att vara med och rädda vårt finländska välfärdssamhälle. — Kiitos, tack.

Talman Jussi Halla-aho: Tack, kiitos. — Seuraavaksi edustaja Poutala, olkaa hyvä.

18.23 Mika Poutala kd: Arvoisa puhemies! Neljä puoluetta, seitsemän viikkoa, ja Vahva ja välittävä Suomi -hallitusohjelma on valmis.

Eikö me oikeasti parempaan pystytyt? Haluatteko oikeasti rankaista heikoimmassa asemassa olevia ihmisiä? Nämä ovat ne kysymykset, jotka tuntuvat lentelevän vasemmalta oikealle, korkeammalta ja vauhdikkaammin kuin Seppo Rädyn keihäs aikanaan. Jos uskoisin sokeasti sosiaalista mediaa, niin tämä maa olisi kaaoksen partaalla. Toiset keuhuvat, toiset haukkuvat. Toiset taputtavat pääläelle, toiset sylkevät kasvoille. Toiset rakastavat, toiset vihaavat. Onko todellisuus oikeasti tällainen?

Kieltämättä hallitusohjelman julkistamisen jälkeen reaktiot yllättivät tällaisen positiivarin. Selvisi, että tällä pelikentällä ei haetakaan yhteistä hyvää, ei edes yritetä löytää niitä asioita, mistä ollaan samaa mieltä. Tällä pelikentällä on selkeästi tarkoitus satuttaa ja murskata sanoilla ja mitä julkisemmin, sen parempi. Ei tarvitse enää ihmetellä, miksi politiikasta on hieman likainen kuva kansalaisilla. Me muodostimme sen ihan itse. Jos uskaltaisin, niin sanoisin: hävetkää. Tai oikeastaan hävetkäämme, koska ei tässä oikea puoli ole yhtään sen puhtoisempi prameissa hallitusvaatteissaan. Sama meininki taisi olla neljä vuotta sit-

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

ten nähtävissä. Yksi syy, miksi tulin mukaan politiikkaan, oli ilmapiiri — ja ihan vinkiksi, että se ilmapiiri ei todellakaan houkutellut mukaan. Olin ja olen edelleen sinisilmäinen idealisti, joka uskoo, että asiat voivat muuttua, ilmapiiri voi muuttua, me voimme muuttua.

Arvoisa puhemies! Olisi ollut todella mukavaa kehua hallitusohjelmaa tässä puheessa, mutta koen, että tämä oli tärkeämpi viesti minun osaltani tänään. Kehua vielä kerkeää, ja varmasti moni muu hoitaa sen kehumisen myös minun puolestani.

Nostan kuitenkin nyt lopuksi yhden asian, mihin hallitusohjelma ottaa kantaa mutta mikä varmaankin hyväksytään yli puoluerajojen. Kyseessä on Suomi liikkeelle -ohjelma, joka on merkittävä edistysaskel liikkumattomuuskriisin ratkaisemisessa. Valtiopäivien avajaisissa tasavallan presidentti Sauli Niinistö kehotti meitä kaikkia liikkumaan enemmän. Hän sanoi legendaariset sanat ”ylös, ulos ja lenkille”. Nyt tämänkaltaisia ja tämän sukuisia kirjauksia löytyy roppakaupalla hallitusohjelmasta, ja niiden toteuttamiseen on varattu 20 miljoonan euron määräraha vuositasolla. Toivon ja lähes rukoilen, tai oikeastaan ihan oikeasti rukoilen, että näiden suhteen me voisimme tehdä vahvaa yhteistyötä vasemmalta oikealle ja ihan tästä edestä sinne takariviin saakka.

Liikunta luo yhteyttä, positiivisuutta ja hyvinvointia. Ehkä meidänkin kannattaisi liikua yhdessä hieman enemmän.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Keto-Huovinen, olkaa hyvä.

18.26 Pihla Keto-Huovinen kok: Arvoisa puhemies! Orpon hallituksen ohjelma on rohkea kokonaisuus, jolla käännetään Suomen suunta. Suomen suuntaa käännetään loputtoman velkaantumisen tieltä kohti turvallisempaa tulevaisuutta, tulevaisuutta, jossa jokaisella on oikeus ja vapaus elää omannäköistä hyvää elämää, tulevaisuutta, jossa heikommista pidetään huolta.

Arvoisa puhemies! Hallitus huolehtii laajasti kansalaisten turvallisuudesta, mikä näkyy tässä ohjelmassa. Turvallisen yhteiskunnan peruspilari on vahva oikeusvaltio, sen rakenteet, jotka takaavat kansanvallan ja perusoikeuksien toteutumisen sekä julkisen vallankäytön perustumisen lakiin. Suomalainen oikeusvaltio on kuitenkin päässyt rapistumaan. Sen rahoituksesta ei ole huolehdittu riittävällä tavalla. Oikeusprosessien käsittelyajat ovat pitkittyneet ja oikeudenkäyntien kulut kasvaneet. Kansalaisten ja yritysten oikeusturvan toteutuminen on yhteiskunnassamme vaarantunut. Hallitus lupaa varmistaa oikeusjärjestelmän toimijoiden rahoituksen. Jotta rikosprosesseissa ei synny pullonkauloja, rahoitusta tarkastellaan kokonaisuutena. Lisäksi riita-, rikos- ja hakemusprosesseja sujuvoitetaan, jotta Suomessa saa oikeutta asialleen ennen kuin harmaantuu. Oikeusvaltioon panostaminen on turvallisuusteko.

Arvoisa puhemies! Oikeusvaltioon kuuluu myös oikeudenmukainen kriminaalipolitiikka. Hallituksen kriminaalipolitiikan ytimessä on rikosten ehkäiseminen, rikosentekijöiden saattaminen vastuuseen teoistaan sekä uhrien auttaminen ja tukeminen. Rikosvastuun toteutumista uudistetaan suomalaisten oikeustajua vastaavalla tavalla. Pidän tärkeänä hallitusohjelman kirjausta varmuusvankeudesta, kirjausta, jolla hallitus etsii välittömästi ratkaisuja, joilla varmistetaan, että yhteiskunnalle ja muiden turvallisuudelle vaarallisimmat vangit eivät vapaudu ennen kuin tätä vaaraa ei enää ole. Myös ehdonalaista vapauttamista koskevia säännöksiä muutetaan siten, että ensikertalainen voi olla vain kerran, ei aina uudelleen viiden vuoden välein. Samanaikaisesti ymmärretään myös se, ettei vankila ketään

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

paranna vaan tarvitaan muun muassa moniammatillista kuntoutusta vankeuden aikana ja on huolehdittava rangaistusajan jälkeisistä palvelujatkumoista.

Arvoisa puhemies! Joka kolmas suomalainen nainen kokee elämänsä aikana myös lähi-suhteessa väkivaltaa. Siksi on äärimmäisen tärkeää, että vihdoinkin Suomi sitoutui pääsääntöisesti estämään sovittelun käytön lähisuuhdeväkivaltatapauksissa. Pääsääntöisyyden tulee tarkoittaa sitä, että sovittelua käytetään vain todella poikkeuksellisessa tilanteessa. Vain siten voimme estää naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ja parisuhteessa tapahtuvat surmat.

Hallitusohjelmassa myös tasa-arvoa vahvistetaan monin keinoin. Esimerkiksi työn ja perheen yhteensovittamista kehitetään perhevapaauudistuksen kunnianhimoisemmalla toteuttamisella ja raskaus- ja perhevapaasyrjinnän estämisellä. Hallituksen ulkopoliitikassa sitoudutaan läpileikkaavasti naisten ja tyttöjen oikeuksien edistämiseen. Kehityspoliitikassa huomioidaan naisten ja tyttöjen itsemääräämisoikeus sekä seksuaali- ja lisääntymisterveys ja -oikeudet. Hallitus myös laatii tasa-arvo-ohjelman, jonka toivon olevan kunnianhimoisen ja ajankohtaisiin tasa-arvohaasteisiin pureutuva.

Arvoisa puhemies! Viime kaudella kuulemani nuoren kommentti ”päihkeitä saa helpommin kuin apua mielenterveyden ongelmiin” oli pysäyttävä. Karua kieltä puhuvat myös tilastot, joiden mukaan Suomessa kuolee eniten nuoria huumeisiin asukasluokan suhteutettuna. Joka viikko kaksi nuorta kuolee huumeisiin. Siksi on tärkeää, että hallitus kiinnittää erityistä huomiota nuorten huumeidenkäytön ehkäisyyn ja nuorten huumekuolemien vähentämiseen sekä nuorten mielenterveyspalveluiden parantamiseen. Hallitus parantaa mielenterveys- ja päihdepalveluiden saatavuutta ja vaikuttavuutta, ja lapsille ja nuorille turvataan pääsy lyhytterapiaan.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmassa näkyy poikkileikkaavasti suomalaisten kannustaminen liikuntaan. Suhde liikuntaan muodostuu usein jo lapsuus- ja nuoruusaikana, ja siksi on tärkeää tukea lapsia ja nuoria liikunnallisen elämäntavan omaksumisessa. Olennaista on se, että jokaiselle löytyisi edes yksi liikuntamuoto, josta nauttii. Se, että hallitusohjelmassa lapsille turvataan oikeus vähintään yhteen mieluisaan harrastukseen, on sekä mielen että kehon hyvinvoinnin kannalta merkittävää. Liikunnallisen elämäntavan omaksumisesta oivallinen esimerkki meille on Keski-Uudellamaalla asuva sotaveteraani Yrjö Saraste, joka osallistui tänäkin vuonna Tuusulan Kesäyön marssille kävellen kymmenen kilometriä, vaikka hän täyttää tänä vuonna 100 vuotta. Hänen kuntonsa salaisuus on nimenomaan säännöllinen liikkuminen — ei muuta kuin tekkäpä perässä. Ja voimia kaikille tähän työhön ja erityisesti meidän uusille ministereille! — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Mäkinen, olkaa hyvä.

18.32 **Riitta Mäkinen sd:** Arvoisa puhemies! Tarve sopeuttaa julkista taloutta on kiistanaton, ja tästä me olemme varmasti kaikki samaa mieltä. Oleellista on kuitenkin se, millä tavoin se tehdään, ja erityisesti se, ketkä kantavat sopeutuksesta päävastuun. Juuri julkaistu Petteri Orpon tuleva hallitusohjelma uhkaa heikentää merkittävästi heikompiosaiten kotitalouksien ja pienituloisten palkansaajien asemaa. Samaan aikaan vaikuttaa siltä, että yhteiskunnan hyväosaiset eivät sopeutustalkoihin osallistu lainkaan. Tämä on selkeä ideologinen valinta ja mielestäni tarpeeton, väärä ideologinen valinta.

Vakaan ja turvallisen yhteiskunnan kulmakiviä ovat oikeudenmukaisuus ja tasa-arvo. Suomi on ollut pienten tuloerojen maa. Näitä periaatteita tulisi soveltaa sekä työelämässä että politiikkatoimissa kautta linjan, ja tulisi huolehtia siitä, että epätasa-arvoisuus ja tu-

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

loerot eivät kasva edelleen. Tämä takaa yhteiskuntarauhan ja yhteiskunnan vakauden, jotka luovat kivijalan talouden kasvulle, työllisyydelle ja hyvinvoinnille. Avainasemassa on se, kuinka erityisesti haavoittuvassa asemassa olevista ihmisistä pidetään viime kädessä huolta: kyetäänkö heille turvaamaan perustuslain edellyttämä riittävä hoito ja toimeentulo, jos työllistyminen ei ole mahdollista tai sillä ei yksinkertaisesti tule toimeen?

Tuleva hallitus puuttuu reilun työelämän pelisääntöihin ja työttömyysturvaan tavalla, mikä murentaa työnantaja- ja työntekijäpuolen välistä luottamusta, työmarkkinoiden vakautta ja ennustettavuutta sekä tavallisten suomalaisten kokemaa turvallisuudentunnetta ja toimeentuloa ennenkuulumattomalla tavalla. Pidän hyvin erikoisena, että politiikkatoimin pyritään ennemmin hajottamaan siltoja niiden rakentamisen sijaan. Erikoisena voidaan pitää myös sitä, että kuluneiden seitsemän viikon aikana perussuomalaiset ovat Säätytalolla yksi toisensa jälkeen näitä esityksiä olleet hyväksymässä.

Arvoisa puhemies! Suomen Pankin pitkän aikavälin skenaarioiden perusteella väestön ikääntyminen ja nuorten koulutusasteen nousun pysähtyminen rajoittavat osaavan työvoiman saantia ja oman taloutemme kasvupotentiaalia myös tulevaisuudessa. Kuten Suomen Pankin pääjohtaja Rehn on juuri korostanut, väestörakenteen muutos on niin merkittävä, että kasvun edellytyksiä on hyvin vaikea turvata ilman työperäisen maahanmuuton kasvua. Nyt ohjelmaa luettuani olen hyvin hämmentynyt siitä, että tämä vaalienkin alla runsaasti esillä ollut fakta vaikuttaa unohtuneen pääministeripuolueelta täysin. Myös Elinkeinoelämän keskusliitto on ilmaissut pettymyksensä tähän epäkohtaan, sillä suomalainen yrityskehitys on jo pitkään kipuillut osaavan työvoiman saatavuusongelmien kanssa. Toivon, että hallituksella on joustavuutta ja valmiutta tarkastella vielä kertaalleen asettamia, suoraan sanottuna kunnianhimoittomia, tavoitteita työperäisen maahanmuuton edistämiseksi.

Arvoisa puhemies! Henkilökohtaisesti huoleni kohdistuu erityisesti haavoittuvassa asemassa oleviin lapsiin ja nuoriin. On hyvä, että kansallista lapsistrategiaa jatketaan ja alle kolmevuotiaiden lapsilisää korotetaan. Leikkaukset kohdistuvat kuitenkin ensisijaisesti etuisuuksiin. Niiden lapsikorotukset poistuvat, indeksit jäädytetään ja toimeentulotukea heikennetään tilanteessa, jossa elinkustannukset ovat korkeat. Monilla paikkakunnilla kohtuuhintaisia asuntoja on jo nyt aivan liian vähän, ja asumistuen leikkaus iskee kipeästi pienituloisiin, vuokralla asuviin kotitalouksiin. Toimien vaikutukset kasautuvat, ja tällöin lapsiperheköyhyyden riski kasvaa merkittävästi. Myös leikkaukset nuorisotyöhön heikentävät erityisesti eniten tukea ja apua tarvitsevien nuorten asemaa. Onkin välttämätöntä, että ennen uudistusten toimeenpanoa tehdään perusteellinen lapsivaikutusten ja vaikutusten kumuloitumisen arviointi, jotta voimme ehkäistä aivan kohtuuttomia ja turhia surullisia ihmiskohtaloita ja arvottaa tarvittaessa valintoja uudelleen.

Arvoisa puhemies! Meidän on yhdessä varmistettava, ettei vahvasta ja välittävästä Suomesta tule vain vahvojen Suomea. Jäämme odottamaan mielenkiinnolla, minkälaisia esityksiä hallitus tuo eduskunnalle myös siihen, millä tavoin tämän yhteiskunnan parempi-osaiset voivat näihin talkoihin osallistua.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ovaska, olkaa hyvä.

18.37 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa herra puhemies! Olen päättänyt, että nyt kun keskusta on oppositiossa ja palvelee isänmaata sieltä, niin sitä tehdään rakentavalla tavalla ja oikeastaan kannustaen hallitusta parempiin suorituksiin. Uskon, että tämän neljän vuoden aika-

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

na niitä parempia suorituksia todella tarvitaan, mutta hallitusohjelmassahan on sanottu, että Suomi laitetaan liikkeelle, ja me oppositiossa teemme kaikkemme, että hallitus on liikkeellä koko ajan ja palvelee suomalaisia parhaalla mahdollisella tavalla.

Mutta jos ajatellaan tätä pitkää hallitusohjelmaa ja pitkiä neuvotteluja, niin kyllähän se kertoo siitä, että joku unohti oikolukea tämän tekstin. Kun aloitettiin neuvottelut, laitettiin työryhmiä tai jaostoja tai miksi ikinä te niitä kutsuttekaan, niin sieltähän tuli toiveiden tynnyrit. Oli näitä alatyöryhmiä, jotka sanoivat, että nyt lisää rahaa liikuntaan, lisää kouluille rahaa, lisää tiestöön rahaa ja niin edelleen ja niin edelleen. Tiedän, koska olen nähnyt tämän vuonna 2015 Juha Sipilän hallitusta muodostettaessa.

Mutta se ero vuoden 15 hallitusneuvotteluissa ja näissä neuvotteluissa on se, että silloin käytiin vielä kuitenkin läpi se lopputeksti, katsottiin, että se teksti ja kirjoitusosa eivät ole ristiriidassa sen talousosion kanssa, ja nyt tässä ohjelmassa on valitettavasti käynyt niin, että kukaan ei ole oikolukenuut tätä. Eli siellä on tämä, että laitetaan Suomi liikkeelle. No, miten se tehdään? Korotetaan arvonlisäveroa eli huolehditaan siitä, että yrittäjät, jotka toimivat tuolla liikuntasektorilla, joutuvat nostamaan hintoja, ja sitä kautta se valuu suoraan käyttäjille. No, toinen on tietysti kulttuuriala, ala, joka kärsi koronasta todella rankasti. [Sheikki Laakso: Edellisen hallituksen!] No, miten heitä palkitaan? No, nostakaa hintoja.

Mutta mikä pahinta, sosiaali- ja terveystalvet. Täällä moneen otteeseen sanotaan, että lisää ja parempia palveluita, huolehditaan sosiaali- ja terveystalvetuista. No, miten se tapahtuu? Leikataan, kutistetaan verkkoa ja huolehditaan siitä, että talvet katoavat. Sain äsken palautetta siitä, kuka tästä ohjelmasta eniten häviää. No, kuulijan vastuulla, tämä palautte tuli keskustalaiselta, kuunnelkaa sen mukaan. [Mauri Peltokankaan välihuuto] Palautte oli, että ohjelmassa häviää kaikista eniten pienituloisen sairas eläkeläinen, joka asuu maaseudulla. [Jani Mäkelä: Millä tavalla?] Eli ei se, jos bensiinin hinta muutamia senttejä laskee, lohduta siinä tilanteessa, jos ne talvet katoavat kymmenien kilometrien päähän, ei se, että pienellä paikkakunnalla ei enää niitä talvetuista ole — edustaja Peltokangas, ei ole niitä talvetuista, mitä te lupasitte ennen vaaleja, [Mauri Peltokankaan välihuuto] ja sitten mennään kymmenien kilometrien päähän hakemaan niitä.

Tämän sanon: olisitte oikolukeneet ja katsoneet sen ohjelman loppuun. Te olette sanoneet, että kylmää kyytiä tulee ja nyt ei ole muuta vaihtoehtoa. No, te olisitte voineet kirjoittaa sen ohjelmanne paremmin, eikä niin, että annatte tyhjiä lupauksia suomalaisille.

Mutta on pakko sanoa liikennesektorista muutama sana: Kun vielä muutama kuukausi sitten, ennen eduskuntavaaleja, Stop autoilijoiden kuritukselle -ryhmä kysyi perussuomalaisilta, miten autoilijoita muistetaan tulevaisuudessa, niin perussuomalaiset vastasivat, että ensin poistetaan polttoaineiden jakeluvaihte, sitten sanottiin, että polttoaineiden verotusta on laskettava asteittain EU:n minimitasolle ja sen jälkeen autoverosta olisi luovutava. No, mitä kaikkea tässä kävi? Jakeluvaihteita korotetaan vuonna 26, mikä nostaa polttoaineiden hintoja. [Perussuomalaisten ryhmästä: Unohtuiko jotain?] Polttoaineverotuksen huojentamiseen varattu raha on vain 100 miljoonaa, ja polttoaineverotusta ei todellakaan olla laskemassa vaiheittain kohti EU:n minimitasoa, kuten perussuomalaiset lupasivat. [Miko Bergbom: Höpö höpö!] Missä nämä lupaukset nyt ovat?

Mutta tavoitteita on tärkeä asettaa, se on hyvä, ja me tulemme tukemaan teitä tärkeissä, hyvissä tavoitteissanne, mitkä ennen kaikkea koskevat ihmisten, tavallisten suomalaisten, ostovoimaa, mutta tällaisia silmäkääntötemppeja suomalaiset eivät ansaitse. Toivottavasti arvoisa kollega, liikenneministeri, pystyy jo lähikuukausien aikana kertomaan, mikä se totuus on, eli paljonko nämä liikenteen rahat, joita perustienpidosta ja kehittämishankkeis-

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

ta otetaan ja jotka verhotaan samalla tällaisiin isoihin infrapaketteihin, muuttavat esimerkiksi rahoitustasoa edelliseen, Marinin hallitukseen verrattuna. Te siirtelette momenteilta rahoja sinne tänne, mutta se, mikä se kokonaisuus on, on vielä täysin hämärän peitossa. [Pauli Kiuru: Kuusi miljardia! — Sheikki Laakso: Hyvä siitä tulee!] — Mutta kuten edustaja Laakso sanoi, hyvä siitä tulee. Varmasti tulee, jos te luotatte itseenne ja me luotamme teidän hyviin esityksiinne. — Hyviä esityksiä oli esimerkiksi nämä valkuposkihanhet. Äsken kävelin Lasipalatsiin, tulin tuohon Pikkuparlamentille — aivan täynnä, niin että, hallitus, aloittakaa vaikka tuolta Pikkuparlamentin edustajalta. [Jani Mäkelä: Kärnä sinne! — Perussuomalaisten ryhmästä: Mikkoa ei ole näkynyt!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Seuraavana on vuorossa edustaja Forsgrén. Edustaja Forsgrénin puheenvuoron jälkeen myönnän neljä pyydettyä vastauspuheenvuoroa ministereille, ja sen jälkeen jatkamme. — Olkaa hyvä, edustaja Forsgrén.

18.43 Bella Forsgrén vihr: Arvoisa puhemies! Elämme ajassa, jossa päällekkäisten kriisien jälkeen moni yksin asuva ja perheellinen on vaikeassa taloudellisessa tilanteessa muun muassa ruuan hinnan, korkojen nousun ja energiakriisin takia. Tästä huolimatta konservatiivinen hallitus päätti tasapainottaa julkisen talouden leikkaamalla erityisesti pienituloisilta. Valitettavasti hyvätuloisia ei näihin talkoihin pyydetä. Moni kansalainen on ihmeissään, minä myös. Emmekö olekaan tässä kansakuntana yhdessä? Hallitusohjelma tuntuu epäreilulta, koska se on paikoin sitä.

Arvoisa puhemies! Hallituksessa on väitetty, etteivät leikkaukset osuisi erityisesti heikossa asemassa oleviin. Väite ei vain pidä paikkaansa. Keskustelua kuunnellessani olen hiukan huolissani, tietävätkö hallituksessa kaikki, mitä todellisuudessa ovat päättäneet pienituloisten etuuksien osalta. Kaikki leikkaukset asumistukeen, työttömän perusturvaan sekä toimeentulotukea saaviin osuvat juuri pienituloisiin.

Erityisesti työttömyysturvan lapsikorotusten poistamisen vaikutukset ovat merkittävät. Lapsikorotusten poistaminen lisää lasten pienituloisuusastetta eli köyhyyttä. Kun puhutaan kaikkein pienituloisimmista, ei lapsiperheiden tuloveron kevennyksestäkään ole iloa. Näitä asumistuen ja toimeentulotuen leikkauksia ei pystytä veronkevennyksellä kompensoimaan, koska nämä ovat verovapaita etuuksia, eli niistä ei makseta veroja. Lapsilisien korotus tietyille väestöryhmille, kuten alle kolmevuotiaiden lasten perheille, paikkaa kyllä tiettyjen työttömien perheiden tilannetta, mutta ei valitettavasti riittävästi. Köyhyystutkija Juho Saari on nostanut esille, itseni tavoin, että ongelma on se, että joillekin kotitalouksille leikkaukset tulevat monesta eri korista. Saaren mukaan on väistämätöntä ja välttämätöntä, että tulee jonkinlainen puskurijärjestelmä tai rajoitin, jotta muutokset kotitaloutta kohden eivät ole rajoittamattoman suuret.

Arvoisa puhemies! Haluan myös kiittää: On hienoa, että hallitus tulee toteuttamaan perusturvan uudistuksen, tarkoituksena saada aikaiseksi yksi yleistuki. Uudistuksessa tullaan yhdistämään työmarkkinatuen, peruspäivärahan, sairauspäivärahan, Kelan kuntoutusrahan ja vanhempainpäivärahojen vähimmäistasot. Sosiaaliturvan uudistamista pohti koko viime vaalikauden parlamentaarinen sosiaaliturvakomitea, joka ehdotti juuri tätä yhden tuen mallia. Haluankin kiittää hallitusta komitean esityksen edistämisestä tältä osin.

Hallituksella on tarkoitus puoliväliriiheen mennessä eli vaalikauden puolivälissä luoda asiakkaille yhden hakemuksen malli. Hakemuksen tietojen perusteella Kela ratkaisee asiakkaalleen kuuluvat etuudet ja tekee elämäntilanteeseen sopivan etuusehdotuksen. Tämä

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

on erittäin hyvä suunta. Sosiaaliturvan yksinkertaistaminen on viisasta. Hallituksen tekemät leikkaukset sosiaaliturvaetuksiin kuitenkin muuttavat myös yleisturvan uudistuksen pohjaa. Hyvä päätöksenteko pohjaa vaikutusarvioihin, jotka ovat kyseisen uudistuksen osalta erityisen tärkeitä. Uudistus tulee tehdä niin, että se vähentää köyhyyttä ja mahdollistaa työn vastaanottamisen kaikissa tilanteissa.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmassa on hyvät kirjaukset liittyen lasten ja nuorten mielenterveyspalveluihin panostamiseen. Hallituksen on tarkoitus turvata lainsäädännöllä lasten ja nuorten yhdenvertainen pääsy perustasolla lyhytpsykoterapiaan tai muihin vaikuttaviin psykososiaalisiin hoitoihin. Tässä yhteydessä mainitaan myös lasten ja nuorten terapiatakuu. Tärkeintä on, että asiakohdan osuuteen on varattu myös rahaa. Tästä haluankin kiittää hallitusta. Samalla en malta olla kysymättä: miksi terapiatakuu ei koske kaikenikäisiä? Mielenterveyskriisi koskee koko väestöä. Aikuisten mielenterveyspalveluiden osalta löytyy useita kannatettavia kirjauksia, mutta myös ristiriitaisuuksia löytyy. Hallitusohjelmasta löytyy esimerkiksi kohta: ”Kehitetään perustason mielenterveyspalveluja esimerkiksi Terapiat etulinjaan -toimintamallin kokemuksia hyödyntäen ja ottamalla käyttöön porrasteinen hoitomalli.” Ongelma on vaan se, etten löydä hallitusohjelmasta mitään rahoitusta asiakohdan rahoittamiseen. Hallitusohjelmassa sanotaan myös näin: ”Edistetään vanhemmuuden kustannusten tasaisempaa jakautumista molempien vanhempien työnantajien kesken.” Mutta toisaalla hallitus on päättänyt alentaa naispuolisten työntekijöiden työnantajille maksettava kertakorvausta 1 500 euron tasolle. Sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistamisen sekä sosiaaliturvaetuuksien kohdat vilisevät tämänkaltaisia ristiriitaisuuksia. Toisaalta tekstissä sanotaan hyviä ja tärkeitä asioita, mutta liian usein ei näy rahoja tai, vielä pahempaa, rahoitusta leikataan.

Arvoisa puhemies! Hallituksen ohjelma huokuu kokoomuslaista mahdollisuuksien tasa-arvon henkeä, jossa uskotaan, että ihmisillä on aina tasavertainen mahdollisuus menestyä yhteiskunnassa omalla älyllään sekä ahkeralla työllä. Kaunis ajatus, ja olisihan tämä hieno, jos näin olisi. Valitettavasti maailma ei toimi näin. Hyvin tiedämme, että menestyminen ei riipu pelkästään omista ansioista. Kyseinen ajattelutapa kumpuaa valitettavasti välillä vähän etuoikeutetusta maailmankuvasta. Todellisuudessa terveyserot, koulutuksen jakautuminen, tulo- ja omaisuuserojen kasvu ja eriarvoisuus työelämässä ovat aikamme suuria haasteita, joihin hallitus valitettavasti ei esitä ratkaisuja. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Sitten annamme ministereille mahdollisuuden käyttää puheenvuoroja. — Elinkeinoministeri Junnila, olkaa hyvä, kolme minuuttia.

18.48 Elinkeinoministeri Vilhelm Junnila: Arvoisa herra puhemies! Oppositio on tässä keskustelussa keskittynyt löytämään paljon sellaista, mitä ei todellisuudessa ole olemassa, mutta puhutaan nyt hetki kasvusta.

Nykyisellä bkt:n tasolla panostukset tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan nousevat hallituskauden aikana miljardiin euroon. Julkisen rahoituksen osuus ei kuitenkaan riitä kattamaan rahoitusmallin koko potentiaalia, mutta hallitus toimeenpanee ohjelmaansa siten, että neljän prosentin tavoitetaso voitaisiin saavuttaa vuosikymmenen loppuun mennessä. Tämä tarkoittaa riittävän kansallisen vastinrahoituksen varaamista.

Kertaluonteinen investointiohjelma on peräti neljä miljardia euroa. Korjausvelkaa puretaan yli puolella miljardilla eurolla. Erilaisiin MAL-hankkeisiin investoidaan lähes 800 miljoonaa euroa. Näiden lisäksi on mittava paketti erilaisia raide- ja väylähankkeita. Infra-

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

hankkeiden lisäksi on tehty muun muassa 400 miljoonan euron elinkeinopoliittinen varaus. Ajatelkaa, että kaikki tämä tapahtuu aikana, jolloin hallitus tekee merkittäviä taloutta tasapainottavia toimia, joista suurin osa juontuu itse asiassa edellisestä hallituksesta. Se on erinomainen lähtökohta tämän hallituksen tavoitteisiin pääsemiseksi.

On myös syytä oikoa keskustalaisten esittämiä virheellisiä väitteitä. Esimerkiksi edustaja Kurvinen väitti, että savolaiset on unohdettu. Keskustaväki voi muistella kalakukkoa syödessä tätä silloin, kun valtatie 5 välillä Leppävirta—Kuopio valmistuu, tai kukkopilliä puhallellessa, kun Savon radan nopeuden ja kapasiteetin nosto etenee. Tämä hallitus rakentaa koko Suomea.

Keskusta ja vihreät kritisoivat hallitusta myös matkailualan näivettämisestä. Ministeri Rantanen voi tarvittaessa tarkentaa, kun tämä osuu myös sisäministeriön repertuaariin, mutta ajatellaan vaikkapa 1 600 euron kuukausitulorajaa EU:n ulkopuolisista maista tuleville työperäisille maahanmuuttajille. Tätä rajaa siis on täällä kritisoitu, mutta tämä olisi jatkossa edellytyksenä oleskeluluvan saamiselle. Ei kai keskustakaan odota, että vieraskielinen ihminen vieraasta kulttuurista tulee toimeen 1 300 eurolla, missä muodossa tuloraja nykyään on? Se olisi aika julmaa riistoa, josta olemme valitettavasti lehdistä lukeneet. Työntekijöillä tulee olla oikeus tulla toimeen palkallaan. Se on myös työssäjaksamisen näkökulmasta inhimillistä. Toivon, että salin vasen laita ymmärtää, että ihmisiä on kohdeltava kunnioittavasti taustastaan riippumatta, vaikka matkailun palvelutuotannosta voi asiallisesti esittää huolensa.

Arvoisa puhemies! Hallitus hakee kasvua myös teollisuuspolitiikalla, josta teollisuustyöntekijät ovat riemuissaan. [Jouni Ovaskan välihuuto] Tavoite on kasvuhakuisten, työllistävien ja vientiin tähtäävien yritysten määrän kasvussa sekä teollisten työpaikkojen säilymisessä Suomessa. Teollisuuden tarpeisiin myös koulutetaan riittävästi työvoimaa. Opposition valituksen vastapainoksi onkin nostettava esiin yli ministeriörajojen toimiva investointinyrkki, joka vahvistaa Suomen houkuttelevuutta suurten investointien suhteen [Puhemies koputtaa] ja auttaa niiden kotiuttamisessa. Yhdenmukaiset ja sujuvat viranomaisten- ja luvitusprosessit ovat tässä avainasemassa.

Arvoisa puhemies! On myös hyvä ymmärtää logistisen kilpailukyvyn merkitys. Teemekin vaalikauden alkupuolella pitkäjänteisen teollisuuspoliittisen strategian, joka sisältää erityisesti vientiteollisuudelle tärkeitä kokonaisuuksia. Tässä on merkittävä ero edellisen hallituksen politiikkaan, jossa teollisuutta kohdeltiin kaltoin. [Puhemies koputtaa] Tämä hallitus tekee isänmaallista elinkeino- ja teollisuuspolitiikkaa, joka ottaa alueelliset erot huomioon.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Seuraavaksi tiede- ja kulttuuriministeri Multala, olkaa hyvä.

18.53 Tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala: Arvoisa puhemies! Suomessa on pitkään ollut ajatus siitä, että jokainen voi lähtökohdistaan huolimatta koulutuksen kautta kouluttautua niin pitkälle kuin oma potentiaali ja halut kantavat. Tästä tämä hallitus pitää kiinni, ja sen lisäksi me haluamme varmistaa, että jokainen opiskelija, oppilas saa peruskoulusta riittävät tiedot ja taidot, jotka kantavat vähintään toisen asteen koulutukseen ja riittävät myös työelämässä. Sen lisäksi me teemme historialliset panostukset tutkimus- ja tuotekehitysrahoitukseen, joista myös merkittävän osan tulevat saamaan korkeakoulut.

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

Hallitusohjelmaan on kirjoitettu tki-rahoituksen lisäysten kohdistuvan myös yliopistoissa, ammattikorkeakouluissa tehtävään perus- ja soveltavaan tutkimukseen tutkimuslaitoksille, yliopistosairaaloille sekä kilpailtuun rahoitukseen Suomen Akatemiaan Business Finlandin kautta. Tätä kautta voimme varmistaa yliopistojen ja korkeakoulujen rahoitustason kasvamisen myös tulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Panostukset opetukseen, koulutukseen ovat panostuksia tulevaisuuteen ja osaltaan vahvistavat myös Suomen talouskasvua ja luovat sille edellytyksiä. Ne ovat niitä arvovalintoja, joita tämä hallitus on tehnyt. Perusopetuksen panostukset tulevat vahvistamaan perustaitoja. Oppimisen tuen uudistaminen tulee vahvistamaan tukea tarvitsevien oppilaiden mahdollisuutta saada tukea tarvitsemallaan tavalla ja myös mahdollistamaan sen riittävän pienryhmäopetuksen.

Tutkimuksen puolella tki-rahoituksen kasvu tulee auttamaan myös korkeakouluja osaamistason nostossa osaltaan.

Arvoisa puhemies! Täällä on käytetty paljon hyviä puheenvuoroja koulutuksen merkityksestä, mutta haluan kiinnittää huomiota siihen, että tämän hallituksen aikana, jo edellisellä hallituskaudella toki aloitetut, koulutuspanostamiset jatkavat kasvuaan. Tämä on hyvä ja pitkä linja, josta toivottavasti jatkossakin voidaan pitää kiinni.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Seuraavaksi puheenvuoro on ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Taviolla, olkaa hyvä, kolme minuuttia niin ikään.

18.55 Ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Ville Tavio: Herra puhemies! Kuten monet edustajat ovat täällä puheenvuoroissaankin hyvin argumentoineet, tämä hallitusohjelma antaa Suomelle mahdollisuuden parempaan. Me olemme kaikki tässä samassa Suomenveneessä yhdessä, ja olen todella tyytyväinen tähän hallitusohjelmaan. Tämä tasapainottaa valtiontaloutta, kiristää maahanmuuttopolitiikkaa, lisää kansalaisten turvallisuutta.

Tämä on suomalaista työtä ja yrittäjyyttä puolustava hallitus. Me tulemme työskentelemään yritystemme kansainvälisen kilpailukyvyyn parantamiseksi. Tulemme tukemaan pienten ja keskisuurten yritysten halukkuutta ulkomaankauppaan, niiden vientiä, ja teemme sen yrityslähtöisesti. Tavoittemme on avata uusia vientimarkkinoita näille kasvuhaluille toimijoille.

Samoin kehitysavun, myös kehitysapupolitiikan puolella on nähdäkseni syytä nyt tavoitella molemminpuolisen kaupan lisäämistä ja avaamista. Hallitus aikoo Ukrainan osalta valmistella jälleenrakennusohjelmaa yhdessä elinkeinoelämän ja Team Finland -verkon kanssa.

Vain talouskasvua mahdollistamalla me voimme turvata Suomen hyvinvointivaltion, ja näihin talkoisiin osallistuvat kaikki. [Mika Kari: Paitsi hyvätuloiset!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Seuraavaksi liikenne- ja viestintäministeri Ranne, olkaa hyvä.

18.57 Liikenne- ja viestintäministeri Lulu Ranne: Arvoisa puhemies! Tästä on hyvä jatkaa. Hallitus rakentaa koko Suomea, me vahvistamme koko Suomea. Me haluamme, että yrittäjyyttä vahvistetaan koko Suomessa. Täällä on kuullut väitteitä siitä, että nyt työntekijöitä kyykytetään työnantajien ehdoilla, mutta työntekijät ja työnantajat, me kaikki olemme samassa veneessä. [Mika Karin välihuuto] Me mahdollistamme sen, että pienillä

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

yriyksillä on paremmat mahdollisuudet palkata lisää ihmisiä, että heillä on mahdollisuus maksaa korkeampaa palkkaa. Me mahdollistamme sen, että kun julkisia hankintoja pilkootaan ja julkisia investointeja tehdään, niin yrittäjillä täällä Suomessa on paremmat mahdollisuudet osallistua näihin hankkeisiin.

Täällä puhuttiin paljon siitä, että työntekijöille käy nyt köpelösti. Me pidämme kiinni yleissitovuudesta. Me haluamme, että paikallista sopimista laajennetaan yhdessä, ei niin, että jollekin käy köpelösti. [Aino-Kaisa Pekonen: Voi jo sopia paikallisesti!] Me haluamme, että meillä yrittäjyys ja työn tekeminen on aina mahdollista. Me laskemme pienten ja keskituloisten palkkojen verotusta puolella miljardilla. Tässä on kaiken kasvun eväät.

Toisaalta meidän on pakko tehdä säästöjä, mutta me rakennamme siinä rinnalla kasvua ja nimenomaan, aivan kuten ministerit Tavio ja Junnilakin totesivat, tähän yrittämiseen niin, että Suomi kasvaa. Meillä ei ole mitään parempaa kuin suomalaiset yritykset, sieltä se lähtee. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Myönnän vielä kaksi puheenvuoroa ministeriäitioon, ja sen jälkeen voimme ottaa lyhyen debatin, koska salissa olevien keskuudessa näyttää olevan kasautuvaa painetta siihen suuntaan. — Sisäministeri Rantanen, olkaa hyvä.

18.59 Sisäministeri Mari Rantanen: Arvoisa puhemies! Totean ensin tähän alkuun, että jatkan siitä, mistä ministeri Junnila puhui eli työperäisestä maahanmuutosta. Nythän tässä ohjelmassa nimenomaan linjataan se, että hallitus pyrkii saamaan suomalaisia työikäisiä ja työkykyisiä töihin. Työperäinen maahanmuutto on täydentävä asia ja nimenomaan, kun puhutaan EU- ja Eta-alueen ulkopuolelta. Sen sijaan EU-alueelta meille on täysin vapaa tulo. Siinä ei sovelleta tuloarajaa, ja itse asiassa hallitus ohjelmassaan linjaakin, että pyrimme siihen, että saamme myös EU-alueelta mahdollisesti ihmisiä täyttämään sitä työvoimatarvetta, jota maassamme on, jos työhön ei suomalaisia sitten jostain syystä löydy. Haluan myöskin todeta tästä tuloarajasta sen, että se on täysin perusteltu. Hallitusohjelmassa todetaan myöskin se, että tätä tuloarajaa tullaan ripeällä aikataululla tarkastamaan ylöspäin — ei alaspäin vaan mahdollisesti ylöspäin — jotta se tuloaraja on sellainen, jolloin tulijat eivät aiheuta räsistystä julkiselle taloudelle.

Mitä tulee maahanmuuttoon, niin kyllä, on tapahtumassa paradigman muutos täydellisesti monen kymmenen vuoden erilaisen politiikan mukaan. [Laura Huhtasaari: Ja kiitos siitä!] Mutta me menemme tällä paradigman muutoksella samalle tasolle muiden Pohjoismaiden kanssa, joten mitenkään kummallisesta ei ole kysymys, mutta asia olisi pitänyt tehdä kylläkin ajat sitten. Täällä on muun muassa sellaisia asioita, että suojeleusasema voidaan lakkauttaa silloin, kun ihminen syyllistyy törkeisiin rikoksiin. Se on muilla käytössä, mutta Suomi on jättänyt tällaisenkin asian ottamatta käyttöön. Toisaalta me puutummme siihen, että jos henkilö lomailee kotimaassaan eli turvautuu oman maansa suojeleluun, niin silloin oleskelulupa perutaan. Nämä ovat aivan tällaisia asioita, joita ihmiset varmasti ovat vuosikausia odottaneet, mutta kukaan ei ole sitä tehnyt ennen kuin perussuomalaiset ovat hallituksessa. [Mika Karin välihuuto]

Mutta, arvoisa puhemies, sitten tähän loppuun totean sen, että tämä hallitusohjelma on historiallinen sisäisen turvallisuuden osalta. Tässä hallitusohjelmassa otetaan vakavasti meidän sisäisen turvallisuuden uhkat, esimerkiksi katujengit. Sinne tullaan tekemään paljon toimenpiteitä, jotta tämä jengiongelman, alaikäisten rikollisuus, saadaan kuriin. Totean myöskin sen, että tämä hallitusohjelma on saanut huomattavan määrän kehuja siitä, että

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

kerrankin täällä on meidän turvallisuusviranomaisille resursseja ja toimivaltuuksia. Sen lisäksi tämä hallitus pyrkii siihen, että muun muassa meidän tiedonvaihdon ongelmat eri viranomaisten välillä saadaan mahdollisimman hyvin poistettua.

On harmi, että salissa ei olla havaittu tätä, että sisäinen turvallisuus korostuu tässä ohjelmassa. Se on — ihan aidosti ajattelen — koko tämän salin ja koko Suomen etu, että tämä hallitus näitä puutteita korjaa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja vielä liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Bergqvist, olkaa hyvä, varsågod.

19.02 Liikunta-, urheilu-, ja nuorisoministeri Sandra Bergqvist: Arvoisa puhemies! Olen iloinen siitä, että tässä on puhuttu aika paljon nuorista ja myös liikkumisesta, ja sehän on valtavan hyvä asia. Hallitusohjelma tunnistaa nuorten hyvinvoinnin polarisoitumisen, siis sen, että yhä useampi nuori voi entistä paremmin, mutta tiedetään myös, että pahoinvoivat nuoret voivat aiempaa huonommin. Nuorten syrjäytymisen ja pahoinvoinnin kasvu ovat yhteiskunnassamme suurimpia haasteita. Nuorten mielenterveyden ongelmat ovat lisääntyneet, alaikäisten tekemät vakavat rikokset ovat raaistuneet ja lisääntyneet ja koronapandemian vaikutukset kohdistuvat erityisesti nuoriin, ja ehkä me aikuiset emme välttämättä ole ymmärtäneet, miten vakavasti koronapandemia on aiheuttanut nuorille haasteita ja ongelmia, ja tämä meidän pitäisi laittaa enemmän fokukseen. Hallitus ottaa nuorten ongelmat ja niiden ratkaisemisen tosissaan. Nuorten hyvinvoinnin ongelmat vaativat uudenlaisia ratkaisuja sekä kokonaisvaltaista otetta nuorisotyön ja politiikan johtamiseen.

Hallituksella on vahva poliittinen tahto kääntää liikkumisen kasvu jokaisessa ikäryhmässä ja löytää keinoja torjua lasten ja nuorten lisääntyvää pahoinvointia. Liikkumattomuus on valtava yhteiskunnallinen haaste. Liikunnalla ja fyysisellä aktiivisuudella on keskeinen merkitys ihmisten kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Lapsista ja nuorista vain joka kolmas sekä aikuisista joka neljäs liikkuu terveytensä kannalta riittävästi. Meidän pitäisi myös miettiä sitä, että rahalla emme voi ratkaista ihan kaikkea. Aika paljon tässä on kyse myös asenteista. Miten paljon käytämme aikaa oikeasti siihen liikkumiseen, ja miten paljon aikaa käytämme siihen, että ollaan ruutujen edessä? Tässä ehkä olisi myös semmoinen asennemuutos, että käytettäisiin edes osa sitä ruutuaikaa johonkin toiseen asiaan, siihen, että liikutaan enemmän. Meidän aikuisten pitäisi olla enemmän esikuvia lapsille ja nuorille. Kuinka moni meistä laittaa tossut jalkaan työpäivän jälkeen ja lähtee lenkille? Kuten myös presidentti sanoi, ”ylös, ulos ja lenkille”, niin jos me aikuiset otamme tämän käytöön, niin ehkä nuoret ja lapset saavat meistä hyvä esikuvan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Myönnän tässä samassa yhteydessä vielä puheenvuoron oikeusministeri Merelle, ja sen jälkeen siirrymme debattiin. — Olkaa hyvä.

19.05 Oikeusministeri Leena Meri: Kiitos, arvoisa puhemies! Olen kuunnellut tätä tämän päivän keskustelua ja olen todella kiitollinen siitä, että me ruvetaan laittamaan tätä meidän taloutta ja työllisyyttä kuntoon. Se johtuu ihan siitä, että itse olen viime kaudella lakivaliokunnassa ja työssäni ja nyt oikeusministerinä erittäin huolestuneena katsonut tätä tilannetta, että meillä oikeusjutut viiptyvät kuukausia, vuosia tuomioistuimessa. Tuomarit ovat olleet väsyneitä, syyttäjät ovat olleet väsyneitä, vankiturvallisuuden puolella on puutteita — tämä tuli hallitusneuvotteluissa esille. Siellä esitettiin toiveita vankilaturvallisuus-

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

teen. Meillä oli ylivelkaantumisen puolella haasteita, meidän pitäisi päästä sitä ratkomaan. Ja lisäksi tämä jengi- ja nuorisorikollisuus, josta edellinenkin ministeri puhui, on tärkeä.

Pehmeiden keinojen lisäksi me tarvitaan niitä kovia keinoja, ja näin se vain on: ei kaikkien rikollisuuteen voi puuttua, varsinkaan tehtyihin rikoksiin, sillä, että me ennaltaehkäisytään. Sehän kuulostaa jo vähän naurettavalta, että kun olet tehnyt rikoksen, niin keskustelme sen jälkeen ennaltaehkäisystä. Jotta me voimme tehdä rikosten rangaistusten koventamisia, me tarvitsemme rahaa, jotta oikeusvaltion selkäranka pysyy. Ja jos ei sitä tuoteta sillä, että täällä on talous kunnossa, ihmisillä on töitä ja täällä voidaan hyvin, niin ei meillä ole rahaa pitää oikeusvaltiotakaan pystyssä.

Jos ajattelen tätä jengi- ja katurikollisuutta, niin siellä on keinoina muun muassa ampu- ma-aserikosten rangaistusten kiristämistä, nöyryyttäminen tulee koventamisperusteeksi ja tehdään kriminaalipoliittinen ohjelma tässä parin vuoden sisällä siitä, minkälaisia työkaluja me lähemme hakemaan, pohjoismaista rangaistustasoa. Varmaan olette seuranneet, että meillä on ongelmia sen kanssa, että meillä on lievemmat rangaistukset henkeen ja terveyteen kohdistuvissa rikoksissa, ja kenenkään oikeustaju ei kestä sitä. Uhrien oikeustaju ei kestä sitä, että täällä on lievemmat rangaistukset. Tuskin me ajatellaan niin, että on mukavaa, että saa lievemmän rangaistuksen kuin vaikka naapurissa samasta asiasta.

Mutta summa summarum: Jotta me voimme tehdä oikeudenmukaista oikeusvaltiopoliitiikkaa, johon liittyy myös rangaistuspolitiikka, että teosta saa oikeudenmukaisen rangaistuksen suhteessa siihen syyllisyyteen, niin me tarvitsemme rahaa, ja tämä hallitusohjelma tuottaa meille hyvinvointia ja sitä, että me laitetaan kerta kaikkiaan kuntoon tätä taloutta. Ymmärrän, että ollaan oppositiossa ja siihen kuuluu se tietynlainen kritiikki, ja tänään on nähty erilaisia performanssejakin — oli hyvin harjoitettu kaikki nämä liikkeet, en sitä sano — [Jouni Ovaskan välihuuto] mutta pitäisi ottaa vakavasti tämä asia. Me olemme todella menossa päin seinää, ja jos meillä ei olisi tällaista hallitusohjua, niin en kyllä tiedä, mitä ajattelisin ja moni muu tuolla ruudun ääressä. Me turvaamme tulevaisuuden, ja kiitän tässä hallituskollegoja siitä. Jatketaan debattia. Tulen olemaan oikeusvaltion puolustaja loppuun asti.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Nyt halukkailla edustajilla on mahdollisuus pyytää minuutin mittaista vastauspuheenvuoroa painamalla V-painiketta — ”V” niin kuin vastaus.

Keskustelun aloittaa edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

19.09 **Pekka Aittakumpu kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On selvää, että valtiontaloutta tulee tasapainottaa. Keskusta on tässä tilanteessa erityisen huolissaan siitä, miten käy alueiden tasa-arvon, miten käy suurten kaupunkien ulkopuolella asuvien suomalaisten ihmisten. Etenkin hyvinvointialueille on tulossa kovat leikkaukset, ja se tarkoittaa väistämättä sitä, että esimerkiksi vanhuksille ja lapsiperheille kohdistuviin palveluihin tulee isompaa vajausta koko Suomessa.

Arvoisa puhemies! Ihmettelen sitä, että hallitusohjelmassa muutama kuukausi sitten sovitettu laki vammaisten palveluiden parantamiseksi romutetaan ja muun muassa kehitysvammaisten avuksi yhdessä jo osoitetut rahat viedään. Ilmeisesti kovituloisten veroale ja kaljaveron alennus ovat hallituksen mielestä parempia kohteita yhteisille euroille. Miksi autoilijoita kuritetaan? Miksi ratikkareittien ulkopuolella asuvien ahkerien työmatka-autoilijoiden matkakuluvähennyksen omavastuuta nostetaan tässä tilanteessa?

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

Arvoisa puhemies! Keskustalla on vaihtoehto. Me emme keskittäisi palveluita, me emme tässä tilanteessa antaisi varakkaille veroaleja, samalla kun leikataan kaikkein heikoimmassa asemassa olevilta. Erityisesti kristillisdemokraateilta haluan kysyä: miksi suosittu kaljaveron alennukseen ja väkevempien alkoholituotteiden tuomiseen ruokakauppoihin, samalla kun lääkkeiden verotusta kiristetään ja kotihoidon tuen ja vanhempainpäivärahojen indeksikorotukset jäädytetään? Iso kysymys siis on, miksi palveluita keskitetään. Onko perussuomalaisten ministeriautokyyti näin kallis suomalaisille?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Vestman, olkaa hyvä.

19.11 **Heikki Vestman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitusohjelma on muutos kohti suomalaisille parempaa ja turvallisempaa maata. Myös maahanmuuttopolitiikassa tapahtuu muutos.

Humanitaarista maahanmuuttoa, sen politiikkaa tiukennetaan yleispohjoismaiselle linjalle kansainvälisten sopimusten, EU-velvoitteiden ja perustuslain raameissa. Apu kohdennetaan kaikkein hädänalaisimmille, väärinkäytökset estetään. Hallituspuolueita yhdistää tahto auttaa täysimääräisesti Ukrainan pakolaisia, heille tarjotaan jatkossakin suojaa.

Ja kyllä, työperäinen maahanmuutto osaltaan sujuvoituu. Kaikille ulkomaalaisille työntekijöille tarjotaan työnteko-oikeus kaikilla työvoimapula-aloilla. Tämä on vastinparina sille kolmen kuukauden säännölle, joka takaa sen, että työperäinen maahanmuutto todella perustuu työntekoon. Työntekijöiden oleskeluluvissa tapahtuu merkittävää parannusta. Niiden käsittelyaika putoaa kolmannekseen nykyisestä, erityisasiantuntijoiden käsittelyajat puolitetaan, toisin kuin vihreiden edustaja Virta täällä aiemmin väitti. Migrille annetaan 20 miljoonaa euroa siihen, että prosessit pidetään sujuvina.

Hallitus ottaa käyttöön kohdemaamallin, jonka avulla yritykset löytävät helpommin osaavaa työvoimaa. Kaikille Suomessa ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneille, riittävän kielitaidon omaaville annetaan pysyvä oleskelulupa. [Puhemies koputtaa] Hallitus helpottaa myös asiointia turvaamalla sujuvat pankkipalvelut, ja korkean osaamisen erityisasiantuntijat saavat jatkossakin [Puhemies: Aika!] neljän vuoden asumisajalla pysyvän oleskeluluvan. Tolkullinen järkevä linja.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, kiitoksia. Yritetään pitää minuutin puheenvuoroja, kuten debattivaiheessa. Mennään jonkin aikaa debattia, vähintään 45 minuuttia. — Ja seuraavaksi puheenvuoron käyttää Kari, Mika.

19.13 **Mika Kari sd** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Hallitus puhuu paikallisesta sopimuksesta kuin se olisi hallituksen oma keksintö. On varmaan hyvä, ehkä niin täällä oppositiossa kuin hallituksessa, pyrkiä puhumaan asioista mahdollisimman objektiivisesti. Myös totuutta kannattaa yrittää muistaa pitää esillä. Jos annetaan kuva, että paikallinen sopimus olisi ollut aikaisemmin jotenkin kiellettyjen toimien listalla tai ettei suomalaisessa työelämässä paikallista sopimusta olisi aikaisemmin tehty, niin se on kyllä väärä todistus. Meillä on erinomaisen hyviä kokemuksia paikallisen sopimisen toteuttamisesta myös viime hallituksen ajalta.

Ministeri Ranne ehti lähteä, jollekin pikajunalle varmaankin, tästä eteenpäin, mutta kysyn kuitenkin, yhteydet varmaan ministerin autoon tai junaan on: aikooko ministeri Ranne

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

ajaa itäratihanketta? Hän taisi jossain yhteydessä todeta sen hankkeen turhaksi. Se kuitenkin tuolta hallitusohjelmasta löytyy.

Ministeri Rantanen on paikalla. Kysyn teiltä: Annoitte kommentin, että 8 000:een nostetaan poliisien määrä, mikä on hieno asia, tätä olen itsekin toivonut vuosia täällä salissa, mutta sanoitte, ettei kaikkien tarvitse olla kuitenkaan poliisikoulutettuja. Aiotteko etukäteen luopua siitä tavoitteesta, jonka olemme eduskunnassa yhdessä luoneet? Alimmillaan poliisien määrä on ollut vuonna 2017, jolloin perussuomalaiset olitte viimeksi hallituksessa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Muistuttaisin edelleen tästä minuutista. — Ministerit eivät ihan vielä saa puheenvuoroa, vaan nyt mennään näitä edustajien puheenvuoroja. — Ja seuraavaksi edustaja Koponen.

19.14 **Ari Koponen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pieni maa, kuten Suomi, elää osaamisesta, ja tämä hallitus pistää oppimisen perusasiat kuntoon: peruskouluun 200 miljoonan lisärahoitus. Hallitus panostaa perustaitojen oppimiseen antamalla lisää aikaa ja työrauhaa opettajille ja oppilaille. Hallitus kasvattaa perusopetuksen vähimmäistuntimäärää 2—3 vuosiviikkotuntia laajentamalla opetussuunnitelmaa. Hallitus uudistaa kolmiportaista tukea. Hallitus toteuttaa osaamistakuun. Hallitus tekee tarvittavat lainsäädäntömuutokset, joilla voidaan nykyistä tehokkaammin rajoittaa esimerkiksi mobiililaitteiden käyttöä koulupäivän aikana ja näin vahvistaa oppilaiden keskittymistä tärkeimpään eli opetukseen. Kouluväkivallan ennaltaehkäisyssä ja väkivaltatilanteisiin puuttumisessa otetaan käyttöön yhtenäiset suunnitelmat ja toimintamallit Suomessa. Hallitus turvaa jokaisen lapsen oikeuden turvalliseen oppimisympäristöön ja koulurauhaan. Hallitus vahvistaa kiusaamisen uhriksi joutuneen oppilaan oikeusturvaa sekä mahdollisuutta jatkaa omassa koulussa — tämä on kansan vahva tahto. Tämä on se hetki, kun oppimistulokset ja Suomi käännetään nousuun.

Puhemies! Keskusta puhui paljon siitä, että ohjelmassa ei ole perussuomalaisilla mitään muuta kuin maahanmuuttoa. Lukekaa se maa- ja metsätalousosio. Se on teidän märkä päivänenne. Te ette ole sitä ollut tekemässä. [Välihuutoja]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja seuraavaksi edustaja Mattila.

19.16 **Hanna-Leena Mattila kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Opettaja-taustaisena kansanedustajana olen tyytyväinen hallituksen suunnitelmaan tehdä panostuksia koulutukseen ja nimenomaan peruskouluun. On huolestuttavaa kuulla viestejä toisen asteen koulutuksen järjestäjiltä, että yhä useammalla peruskoulun päättävällä ei ole riittäviä lukemisen, kirjoittamisen ja laskemisen valmiuksia selviytyä toisen asteen opinnoista.

Olen myös ilahtunut suunnitelmista panostaa lasten ja nuorten mielenterveytyöhön.

Ihmettelen kuitenkin hallituksen väitettä, ettei koulutuksesta leikata ja että koulutus on erityissuojeluksessa. Olette leikkaamassa vapaasta sivistystyöstä seuraavan neljän vuoden aikana niin paljon, että kansanopistojen ja kansalaisopistojen tulevaisuus on aidosti vaarassa. Kysynkin vastuuministeriltä: eikö vapaa sivistystyö kuulu teidän mielestänne koulutukseen?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Hopsu.

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

19.17 **Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on pieni maa. Olemme aiemmin yhdessä asettaneet tavoitteeksi olla maailman tasa-arvoisin yhteiskunta. Nyt tämä hallitusohjelma näyttää siltä, että tämän tavoitteen olemme hylkäämässä. Vaikka velkaa pitää kuroa, ei ole mikään pakko kuroa sitä niin, että eriarvoisuus kasvaa. Nyt esitykset kohdentuvat heikompiin. Sosiaaliturvan eriyttäminen vahvistaa kuilua ja lisää jakautumista. Nämä ovat niitä turvallisuuskysymyksiä. Pelkällä poliisien määrän lisäämisellä me emme maamme sisäistä turvallisuutta vahvista.

Ja edustaja Vestman, eikö tämä kolmen kuukauden maastaheittoaika — tai miksi sitä voisi kutsua — lisää nimenomaan byrokratiaa, kun Maahanmuuttovirasto joutuisi seuraamaan, kuka on töissä, miten työnhaku etenee? Nämä ihmiset olisivat juuri niitä, jotka ovat jo työllistyneet, ovat oppineet suomea, ovat kotoutuneet, ja he olisivat se joukko, joka täällä lähetettäisiin pois.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Meriluoto.

19.18 **Laura Meriluoto vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen tässä ihmetellyt, miksi hallituspuolueitten edustajat eivät voi rehellisesti tunnustaa, että vahvaa Suomea rakennetaan heikoimpien kustannuksella. Se on teidän arvovalintanne. Vai onko kyse siitä, että edustajat eivät ymmärrä valitsemiensa toimenpiteiden seurauksia? Täällähän aiemmin kysyttiin, ketkä ovat niitä kaikkein heikoimmassa asemassa olevia ihmisiä, joihin hallituksen leikkaukset osuvat. Eivätkö viimesijaisen sosiaaliturvan käyttäjät ole heikossa asemassa? Toimeentulotuen asumisosaan tuleva asumiskulujen omavastuu on käytännössä suora leikkaus toimeentulotukeen. Vai pikavipeilläkö oletatte köyhimpien tämän maksavan?

Hallitus leikkaa myös satoja miljoonia kehitysyritysrahoista ja puolittaa pakolaiskiintiön. Eivätkö nämä toimenpiteet osu kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin ihmisiin, tyttöihin ja naisiin erityisesti? Ei tämä hallitus köyhistä välitä. Rikkaille sen sijaan irtoaa miljoonakaupalla välittämistä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Lohi.

19.20 **Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin puuttua ministeri Junnilan sanomisiin, kun hän äsken totesi, että edellinen hallitus oli teollisuusvihamielinen. [Perussuomalaisien ryhmästä: Niin oli! — Vasemmalta: Käsittämätöntä puhetta!] Viime hallituksen aikana teollisuuden sähkövero laskettiin EU:n minimiin. Suomeen syntyi koko teollisen historian suurin investointi: Metsä Groupin investointi Kemiin. Meille Suomeen investoitiin ennätysmäärä puhdasta energiatuotantoa. [Mika Kari: Kyllä!] Nämä osoittavat, että teidän äskeinen toteamuksenne ei pidä paikkaansa.

Ajattelen, että tässä vaiheessa hallitustaivalta — korostan: tässä vaiheessa — tämän hallituksen itsetunnon ei pitäisi olla niin heikko, ettei pysty rehellisesti toteamaan, mitä hyvää edellinen hallitus teki, varmasti teidän mielestänne paljon huonoakin. Mutta kannattaa olla kuitenkin rehellinen, kun sanoo, mitä hyvääkin se on tehnyt. Ei tämäkään hallitusohjelma ole läpeensä huono. Siellä on paljon hyvää. Kyllä minulla on varaa se tunnustaa, ja toivon, että teillä olisi varaa tunnustaa, että teki viime hallituskin hyviä tekoja. Suomessa on monesti politiikassa kovat puheet, mutta onneksi teot ovat aika loivakäänteisiä. Se luo vakautta yhteiskuntaan, ja toivottavasti puheetkin tulisivat vähän realistisemmiksi jatkossa.

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Ollikainen.

19.21 **Mikko Ollikainen r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on puhuttu tästä laskemisesta, lukemisesta ja kirjoittamisesta ja perustaidoista, että sitä parannetaan. Se on hieno asia. Oppimistuloksethan ovat heikentyneet aika paljon koko 2000-luvulla, ja tässä näiden talouslukujen lisäksi hallitus nyt käynnistää laaja-alaisen peruskoulun tulevaisuustyön peruskoulun kehittämistarpeiden arvioimiseksi. Tämä on pitkäjänteistä työtä, ja se tehdään todella laaja-alaisesti tietoon ja tutkimukseen perustuen, ja me katsotaan nyt siten tavoitteena, että se tutkitaan tulevaa ajatellen. Tähän myös perustetaan parlamentaarinen seurantaryhmä, elikkä me nyt lisärahoituksen lisäksi arvioidaan peruskoulua just tästä oppimistulosten näkökulmasta. Näen, että tämä on todella tärkeä asia tulevaisuutta ajatellen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Huhtasaari.

19.22 **Laura Huhtasaari ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vahvasti suomalaisista välittävä hallitus ei halua sulkea silmiään maahanmuuton ongelmilta ja Ruotsin hirveältä esimerkiltä. Ruotsi on jo menettänyt jengirikollisuuden ja aseväkivallan hallinnan, mutta yrittää nyt kääntää sitä tekemällä täyskäännöksen maahanmuuttopolitiikkaan. Alikäistenkin tekemät vakavat rikokset ovat raaistuneet ja lisääntyneet. Tähän liittyy myös uudenlaisia ilmiöitä, kuten jengiytyminen. Maahanmuuttopolitiikka tullaan nyt vihdoin kiristämään pohjoismaiselle tasolle.

Olen kovasti kuullut täältä kritiikkiä työperäisen maahanmuuttopolitiikan kiristämisestä, mutta en humanitaarisesta. Ministeri Rantanen, täällä on totisesti tapahtunut paradigman muutos. Kuinkahan monta vuotta menee, että teille kelpaa myös perussuomalainen työperäinen maahanmuuttopolitiikka?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja seuraavaksi edustaja Nikkanen.

19.23 **Saku Nikkanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä on opposition suusta, jos on vain halunnut kuulla, hieman myöskin kehuttu hallitusohjelmaa. Itsekin haluan myöskin antaa myönteistä palautetta sisäisestä turvallisuudesta ja siihen tehdyistä panostuksista.

Mutta sitten tulee se kuuluisa mutta, eli onko hallitusohjelmaa tehtäessä otettu huomioon se, että nyt kun te leikkaatte kaikista vähäosaisimmilta ja sosiaaliturvasta ja näin, niin tämä jo aika pitkälle kehittynyt eriarvoisuus ja tuloerojen kasvu tässä maassa entisestään nyt tällä ohjelmalla venyttää tätä väliä ja mahdollisesti luo myöskin sitä kautta turvatomuutta? Se on yksi sisäisen turvallisuuden suurimpia riskejä. Tämä kannattaisi nyt ottaa vakavasti huomioon tässä, eli pelkillä poliiseilla ei välttämättä sitä korjata, tai sitten niitä poliiseja saa olla lisäämässä seuraavat vuodet siitä eteenpäin. Eli vältetään tämä eriarvoisuuden kasvu.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Siponen.

19.24 **Markku Siponen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensiksi haluan oikoa tässä hieman pääministeri Orpon puheita näistä Itä-Suomen investoinneista.

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

Karjalan radalle ei ole tulossa 250:tä miljoonaa vaan 215 miljoonaa, ja Savon rata oli noin 50 miljoonaa, ei reilut 100 miljoonaa, niin kuin Orpo täällä aiemmin kertoi. [Keskustan ryhmästä: Rahaa on!]

Maataloudesta: Suomalaiset maatilat ovat olleet taloudellisessa ahdingossa jo pitkään. Tätä pahensi entisestään Ukrainan sota. Kirjaukset tässä uudessa hallitusohjelmassa maatalouden osalta ovat pääosin hyviä ja kannatettavia, mutta entäs eurot? Keskustan johdolla edellinen hallitus järjesti maatalouteen lisää rahaa viimeisen reilun vuoden aikana yli 400 miljoonaa euroa. Nykyiset hallituspuolueet haukkuivat nämä summat kriisissä olevien maatalojen kannalta täysin riittämättömiksi.

Arvoisa rouva puhemies! Haluan myöskin onnitella uutta maa- ja metsätalousministeriä. Samalla muistutan, että teidän kristillisdemokraattien hallitusneuvottelija vaati vielä maaliskuussa ennen vaaleja maatalouteen miljardin euron tukipakettia. [Puhemies koputtaa] Mitä saatiin? [Puhemies: Aika!] 78 miljoonan euron leikkaukset maatalouteen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Selvä, kiitoksia. — Sitten edustaja Peltonen.

19.26 **Eemeli Peltonen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palaan siihen erittäin tärkeään teemaan, josta edustaja Ovaska edellisessä puheenvuorossaan puhui, eli sosiaali- ja terveydenhuoltoon. Hallituksen sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitukseen kaavailema 1,4 miljardin euron leikkaus sopii todella huonosti käsillä olevaan tilanteeseen, jossa asukkaiden palveluntarve eri puolilla Suomea kasvaa ja väestö ikääntyy. Pelkään pahoin, että nämä hallituksen sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitukseen kohdistamat heikennykset tulevat johtamaan siihen, että hyvinvointialueilla joudutaan karsimaan lähipalveluista, toimipisteverkostosta ja niin edelleen.

Perussuomalaisilta haluaisin kysyä tässä yhteydessä: Kun te vielä aiemmin keväällä, muutama kuukausi sitten, tässä salissa vaaditte nimenomaan lisää rahoitusta sosiaali- ja terveydenhuoltoon, niin mikä tässä vaalien jälkeen muutamassa kuukaudessa on oikein muuttunut? Ennen vaaleja näkemyksenne sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksen riittävyydestä, rahoituksen tarpeesta, oli käytännössä täysin päinvastainen. [Puhemies koputtaa] Halusitte lisää rahoitusta, nyt sitä otetaan pois.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Minuutti oli mennyt jo jonkin aikaa sitten. Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Kiuru, Pauli.

19.27 **Pauli Kiuru kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Meri päätti puheensa sanoihin, että olemme menossa päin seinää, jos ei mitään tehdä, ja näinhän se on, ja nyt tehdään. Mihin hyvinvointi perustuu, mihin se hyvinvointi perustuu, jos katsoimme menestyneitä kansoja ja historiaa vähän taaksepäin? Se perustuu työhön, yrittämiseen, investointeihin ja kykyyn uudistua, ja niitä tekoja tässä ollaan nyt tekemässä.

Sisäinen turvallisuus on tässä nostettu esiin, ja on hienoa, että tavallinen kansalainen ja myös uhri otetaan nyt keskiöön, ei mennä sen tekijän ehdoilla, joka on asioita tehnyt väärin. Asiat on muutettu toiseen järjestykseen, siinä on paradigman muutos.

Mielenterveysasiat ovat tulleet esiin — oikein hyvä — ja liikunta. Tuskin yhdessäkään hallitusohjelmassa koskaan aikaisemmin on liikuntaa ja lapsia tästä näkökulmasta nostettu esille.

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

Ja lopuksi oikeudentunto: oikeudentuntoa ei voi ostaa velkarahalla.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Kokko.

19.28 **Jani Kokko sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Poutala piti tässä taannoin erinomaisen puheenvuoron eduskunnan keskustelukulttuurista ja siitä, miten pitäisi yrittää nähdä myös niitä positiivisia asioita hallituksen ohjelmassa, ja yritän nyt itse edetä ehkä näin kiitoksen ja kritiikin kautta.

Aluksi täytyy kiittää, koska luin erittäin ilolla hallituksen ohjelmassa kirjausta siitä, että edellisen hallituksen tekemässä hyvinvointialueuudistuksessa alueille annetaan nyt työrauha saattaa sitä uudistusta voimaan. Siellä on iso työ tällä hetkellä käynnissä, ja täytyy sanoa, että melkein kaikilla hyvinvointialueilla tehdään merkittävää alijäämää rahoituksellisesti jo nyt. Tässä suhteessa olen hieman huolissani siitä, miten nämä edustaja Peltosenkin mainitsemat 1,4 miljardin euron leikkaukset sosiaali- ja terveystaloudessa tulevat kohdentumaan näiden hyvinvointialueiden ihan niihin arkisiin palveluihin, joita tällä hetkellä yritetään saada huomattavasti parempaan kuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Sillanpää.

19.29 **Pia Sillanpää ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jo vuosia kansalaisia ovat ihmetyttäneet epäloogisuudet maahanmuuttopolitiikassa. Esimerkiksi henkilön on ollut mahdollista käydä lomailmassa lähtömaassaan, vaikka hän olisi saapunut Suomeen alun perin siksi, että on omien sanojensa mukaan suojelun tarpeessa. On myös voitu hakea turvapaikkaa Suomesta, mutta kielteisen turvapaikkapäätöksen seurauksena hakemuksia on voinut tehdä useita lisää. Lisäksi laittomasti maassa olevien palautuksissa on ollut haasteita, jos lähtömaa ei syystä tai toisesta ota kansalaistaan takaisin.

Näihin ja moniin muihin epäkohtiin on onneksi tulossa muutoksia. Jatkossa suojeluasema lakkautetaan suojelun tarpeen lakattua olemasta tai silloin, jos henkilö matkustamalla lomalle lähtömaahansa turvautuu sen suojeluun. Lisäksi hallitus haluaa kiristää uusintahakemusten tekemisen edellytyksiä ja estää perusteettomat uusintahakemukset.

Tämä hallitusohjelma onkin askel kohti järkevämpää ja turvallisempaa maahanmuuttopolitiikkaa, johon meidän tulee ehdottomasti pyrkiä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Strand.

19.31 **Joakim Strand r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Tämä investointinyrkki, joka tässä on muutamaan otteeseen mainittu, tulee perustaa viipymättä. Kyse on siis siitä, että pystytään kilpailemaan näistä globaaleista isoista investointihankkeista muun muassa akku- ja mineraaliteollisuudessa, vetyteollisuudessa, metsä- ja metalliteollisuudessa, ja myös tuulivoiman osalta meillä on kovat kilpailijat maailmalla. Jos joku toimija haluaa perustaa vaikka akkukentehtaan USA:han miljardilla, niin muutama sata miljoonaa tulee heti Inflation Reduction Actin kautta takaisin. Suomessa se, että saataisiin edes signaali, että muutaman sadan metrin raidepätkä järjestyy, yleensä vaatii sitä, että käydään LVM:ssä ja sitten mennään Väylävirastoon ja Traficomiin ja TEMin kautta VM:ään ja sitten mennään vielä vähän ympäristövaikutusten arviointia tekemään ja tapellaan vähän aluetasolla,

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

kun investoija yleensä ainoastaan tarvitsee sen signaalin, onko tämä mahdollista, is it possible.

Tämmöinen investointinyrkki, joka toimii yli ministeriörajojen, voi sen signaalin antaa, joten toivon, että saadaan mahdollisimman nopeasti se homma käyntiin, jotta voidaan varmistaa näiden korkean prioriteetin hankkeiden vaatimat infrainvestoinnit ja saada ne heti käyntiin. Siinä ei mikään 12-vuotissuunnitelma riitä silloin, kun on miljardit tulossa. Ne menevät silloin naapurimaahan. Saadaanhan tämä, arvoisa elinkeinoministeri, nopeasti käyntiin?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Viitala.

19.32 **Juha Viitala sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmassa annetaan palkansaajilta lahja työnantajille. Tätä lahjaa ovat olleet paketoimassa myös perussuomalaiset, joiden puheet ennen vaaleja olivat kovin erilaisia.

Hallitusohjelmassa mainitaan, että hallituksen tavoitteena on hyvä työelämä. Kysynkin, miten työelämä paranee, kun samaan aikaan muun muassa helpotetaan irtisanomisia ja heikennetään työttömyysturvaa. Aikamoisia ristiriitaisuuksia ohjelmassa, sanoisin. Työelämään kaivataan lisää tasapainoa, ei epävarmuutta. Suunnitellut työelämän uudistukset — sanoisinko, palkansaajien heikennykset — eriarvoistavat työelämää useilla eri tavoilla, ja esitetyillä muutoksilla luodaan uusia tarpeettomia riskejä. Kysynkin vielä, onko hallitusohjelmaa laadittaessa tehty riittävästi riskiarvioita historiallisen suurien työelämämuutoksien osalta, vai onko kenties riskienhallinta pettänyt tältä osin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Forsgrén.

19.33 **Bella Forsgrén vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun tätä salin keskustelua kuuntelee, niin välillä tulee sellainen kuva, että hallitus pyrkii luomaan kuvan, että koulutukseen ja osaamiseen oltaisiin kokonaisuudessaan laittamassa lisärahaa aikaisempaan nähden, ja niinhän ei kokonaisuudessaan ole. Täällähän liitteessä lukee, että vuoteen 2028 mennessä 144 miljoonaa tulee kokonaisuudessaan leikkauksia. On totta, että siinä budjetin sisällä on kyllä todella hyviä kokonaisuuksia. Esimerkiksi perusopetuksen vahvistaminen on todella kannatettavaa, ja se on hienoa, että näin tehdään. Sitten on toisia kokonaisuuksia: ammatilliseen koulutukseen ja lukiokoulutukseen panostaminen on todella hyvä panostus.

Mutta sitten olen erittäin huolissani tästä valtionavustusten tason asteittaisesta alentamisesta, samoin aikuiskoulutustuen lakkauttamisesta kokonaan. Me tiedämme, että tällä hetkellä aikuiskoulutus kyllä kohdistuu aika useasti jo korkeasti koulutettuihin, mutta olisin itse valinnut ennemminkin sen kehittämisen kuin sen, että olisi lakkautettu kokonaan, koska me tiedetään, että on paljon ihmisryhmiä, keillä olisi tarve uudestaankouluttautua, mutta nyt se tulee olemaan entistä vaikeampaa taloudellisen tilanteen takia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Perholehto. Mutta sanon ministereille, että muutamalle ministerille tulee tässä sitten seuraavaksi mahdollisuus, ja voi tässä vaiheessa ilmoittautua. Pitäkää käpälä ylhäällä. — Elikkä Perholehto.

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

19.35 **Pinja Perholehto sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tätä keskustelua ja ministerien vastauksia edustajien puheenvuoroihin kun kuuntelee, niin ei voi kuin hattua nostaa sille, kuinka sinnikkäästi etenkin perussuomalaiset puhuvat kylmää kuumaksi ja tyhjää täydeksi. Omaan korvaan särähti erityisesti tämä tuulesta temmattu haihattelu siitä, että Orpon hallitus ei olisi heikentämässä yhteiskunnan heikompiosaiten ja työnsä menettäneiden ihmisten lisäksi työntekijöiden asemaa, sillä, arvon hallitus, teidän tavoitteenanne on muun muassa heikentää aivan joka ikisen palkansaajan irtisanomissuojaa, siis asettaa joka ikinen palkansaaja tilanteeseen, jossa pärstäkertoimella irtisanominen on aiempaakin helpompaa. Muun muassa tätä teidän politiikkanne tarkoittaa, uskoittepa te sen itse tai ette. Ja jos olette yhä tämän jälkeen asiasta eri mieltä, niin suosittelen lämpimästi ottamaan iltapuhteeksi sisälukuharjoituksen aivan ikiomasta hallitusohjelmastanne.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Otetaan tässä vielä muutama kansanedustajien puheenvuoro. Olen merkinnyt tänne Grahn-Laasosen, Multalan, Tavion, Junnilan ja Rantasen — ja siellä oli sitten myöskin Satonen, selvä. Mutta otetaan tästä vielä pari. — Elikkä otetaan sieltä Mäkelä, Jani.

19.36 **Jani Mäkelä ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse asiassa tuo alkoholiveron maltillinen uudistus, mistä edustaja Aittakumpu aiemmin mainitsi, on varsin perusteltu sekä kansanterveydellisesti että liiketaloudellisesti, koska siinä tiukennetaan väkevien alkoholijuomien verotusta ja loivennetaan oluiden verotusta, mikä ohjaa kulutusta miedompia juomia kohti ja hyödyttää myöskin elinkeinoelämää panimoteollisuuden ja ravintola-alan puolesta.

Mutta tässä keskustelussa on nyt mielestäni ehkä vähän liian vähän puhuttu syntyvyydestä, joka kuitenkin olisi pitkän aikavälin kestävyuden ainut tae. Hallitusneuvotteluiden kuulemisissa ilmeni, että työperäiseen maahanmuuttoon ei oikein uskota, että se meidän ongelmamme ratkaisee. Me olemme sidottuja pitkäaikaiseen hitaaseen talouskasvuun, joka tulee työn tuottavuuden kasvusta, jos se tuottavuus yleensä saadaan kasvamaan. Tämä on vaikea ongelma, ja tässä kysymys on enemmänkin oikeiden suuntien ottamisesta. Hallitusohjelmassa on pari keinoa tämän asian parantamiseen, eli esimerkiksi tämä lapsikorotuksen käytännössä siirtäminen kohdennettuun lapsilisään ja lapsivähennys työtuloperusteisesti ovat keinoja, joilla parannetaan työssä käyvien lapsiperheiden asemaa ja kannustetaan nuoria perheitä hankkimaan perheenisäystä sekä käymään töissä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi vielä edustaja Ovaska. — Keskikö lähteä jo pois? Selvä. — Sitten Räsänen, Joona.

19.37 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä useampi on toivonut omissa puheenvuoroissaan, että itse kukin, olemme sitten täällä salin puolella tai aitiossa, pysyisi mahdollisimman paljon totuudessa. Toivon todella, että näin on. Se tarkoittaa sitä, että arvioimme kulloisessakin käsiteltävänä olevassa asiassa tosiasioiden pohjalta sitä, miltä asia näyttää.

Käytän muutaman esimerkin: Täällä hallituspuolueiden edustajat ovat pyrkineet osoittamaan, että hallituksen valitsema veropolitiikka jollakin tavalla kohtelisi oikeudenmukaisesti suomalaisia ja hyödyttäisi pieni- ja keskituloisia. Tosiasiahan on aivan muuta. Solidaarisuusveron alarajan poisto antaa esimerkiksi pääministerin tuloluokassa vähintään

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

1 200 euroa vuodessa lisää käteen. Pieni- ja keskituloisille suunnattu veroale, jonka olette tekemässä, tarkoittaa jotain kymmentä euroa kuukaudessa keskituloisen palkansaajan osalta.

Puhutaan näistä asioista oikeilla nimillä. Taloutta pitää tasapainottaa, mutta silloin ei ole varaa tällaisiin veronkevennyksiin, jotka kohdistuvat vain meille hyväosaisille.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Pekonen.

19.39 **Aino-Kaisa Pekonen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aloitan kiitoksilla: kiitos hallituksen ministereille, että vielä tähän aikaan illasta sankoin joukoin olette kuulemassa opposition huolta hallitusohjelmaan liittyen.

Kommentoin muutamalla sanalla noita puheenvuoroja, joita äsken käytitte. Kiinnitin huomiota positiivisessa mielessä siihen, että ministeri Meri otti esiin ylivelkaantuneiden tilanteen. Ylivelkaantuneet ihmiset ovat erittäin heikossa tilanteessa. Mutta samaan aikaan toivoisin, että myös huomioitte omat tulevat päätöksenne, millä tavalla ne vaikuttavat näiden ihmisten elämään. Tällä hetkellä yli puoli miljoonaa euroa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja on ulosotossa, ja se estää ihmisten hakeutumisen muun muassa hoitoon, mikä taas kasvattaa terveyseroja, kasvattaa eriarvoisuutta, mikä sitten taas suoranaisesti liittyy myös tähän sisäiseen turvallisuuteen, jonka myös edustaja Nikkanen nosti esiin. Sisäisen turvallisuuden selonteon mukaan eriarvoisuuden kasvaminen ja syrjäytyminen ovat suurimpia uhkia sisäiselle turvallisuudelle.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt sitten ministerit, ja siellä olivat Grahn-Laasonen, Multala, Junnila, Rantanen ja Satonen. Yksi minuutti.

19.40 **Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtion kestävämpään velkaantumiseen ja myöskin Suomen haastava ikärakenne edellyttävät talouden tasapainottamista. Tästä puhuttiin rehellisesti ennen vaaleja. Se perustuu valtiovarainministeriön arvioon kuuden miljardin euron sopeutustarpeesta.

Kyllä, hallitusohjelma sisältää leikkauksia lähinnä kaikille hallinnonaloille. Siellä on pidetty koulutusta erityissuojeluksessa, ja tietenkin meillä on laaja tarve myöskin maanpuolustusta vahvistaa. Leikkauksia tullaan kohdentamaan niin palveluihin kuin tulonsiirtoihin. Kokonaisvaikutukset kuitenkin arvioidaan, ja hallituksen iso linja on työn linja, pohjoismainen linja, tavoitteena purkaa kannustinloukkuja, tehdä työn tekemisestä aina kannattavaa, nostaa yhä useampi ihminen työelämään, parantamaan myöskin omaa ja perheensä asemaa. Sosiaaliturvan uudistamisessa tämä hallitus ei lähde niin sanotusti puhtaalta pöydältä, vaan on hyvää parlamentaarista yhteistyötä ollut edellisellä hallituskaudella. Parlamentaarinen sosiaaliturvakomitea laajasti tutkijoita, tutkimustietoa hyödyntäen on tehnyt pohjatöitä, ja tätä yleistukimallia tullaan viemään eteenpäin, ja toivon tässä myöskin eduskunnalta ja kansanedustajilta näkemyksiä ja parlamentaarista yhteistyötä jatkossakin.

Haluaisin nostaa esiin — jos puhemies sallii — ihan lyhyesti myöskin salkkuuni kuuluvat tasa-arvoasiat. Olen ylpeä siitä, että saan toimia myöskin tasa-arvoasioista vastaavana ministerinä. Meillä on hallitusohjelmassa tasa-arvosta lukuisia linjauksia, jotka varmasti miellyttävät salin joka laidalla. Siellä nostetaan vahvasti esiin se Suomen musta kohta meidän tasa-arvoisessa yhteiskunnassa, perhe- ja lähisuhdeväkivallan osio, jossa sovittelusta

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

pääsääntöisesti luovutaan, eli pyritään siihen, että lähisuhde- ja perheväkivaltaa voidaan torjua entistä vahvemmin. Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen kriminalisointi nykyistä selkeämmin, samapalkkaisuusohjelman jatkaminen, raskaus- ja perhevapaasyrjinnän ehkäisy, varhaiskasvatus on tärkeässä roolissa, ja sitten vielä nyanssina mutta tärkeänä tasa-arvotoimena [Puhemies koputtaa] muun muassa kuukautissuojien ja vaippojen arvonnalisäveron laskeminen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, meni kaksi minuuttia, annetaan muillekin kaksi minuuttia. Ei tarvitse käyttää välttämättä. — Multala.

19.42 Tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä, tämä hallitus panostaa — jos katsotaan kokonaisuudessaan panostuksia koulutukseen tällä hallituskaudella hallituskauden loppuun mennessä — rahaa koulutukseen ja koulutustason nostoon. Tavoitteenamme on nostaa Suomi takaisin maailman osaavimpien kansakuntien joukkoon. Samalla haluamme panostaa, ja tämä ei olisi mahdollista ilman, että panostamme perustaitoihin ja perustaitojen oppimiseen. Itse asiassa pelkästään peruskouluun panostetaan 200 miljoonaa vuositasolla hallituskauden loppuun mennessä.

Arvoisa puhemies! Lisäksi olemme panostamassa myös lukiokoulutukseen sekä ammatilliseen koulutukseen lisärahoitusta. Uudelleenkohdennuksia tulee joissain määrin, mutta kokonaisuudessaan koulutukseen suunnatut määrärahat kasvavat. Tässä hallitusohjelman liitetaulukossa ei ole myöskään huomioitu korkeakouluille, yliopistoille, tulevaa lisärahoitusta tki-rahoituksen panostuksen kasvun kautta. Ne tullaan kohdentamaan myöhemmin tutkimus- ja innovaationeuvoston päätöksillä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ministeri Junnila.

19.44 Elinkeinoministeri Vilhelm Junnila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän edustaja Strandia tästä hyvästä kysymyksestä investointinyrkkiä koskien. Tämä nyrkkihän olisi yli ministeriörajojen toimiva elin, ja sen tarkoitus on nimenomaan se, että saadaan mahdollisimman nopeasti vauhtia investointien kotiuttamiseen. Se tarkoittaa viiranomais- ja lupaprosesseja, niiden jouhevoittamista, nopeuttamista, etukäteen määriteltäviä aikoja ja ennalta tiedossa olevia käsittelyaikoja. Yksi tärkeä aspekti tätä on se, että jos on mahdollisuus suureen investointiin Suomessa, niin hyvin usein siihen liittyy jossain määrin infran rakentamista meillä, ja tämä on nimenomaan se tärkeä asia, että otetaan siitä koppi siinä vaiheessa eikä käy niin, että eri ministeriöissä ja lupapalveluissa pompotellaan mahdollista investoria jopa vuosikausia. Hyvin usein nämä hankkeet eivät sitten enää toteudu.

Itse asiassa on mielenkiintoista, että kun menin ministeriöön, niin ensimmäisen tunnin aikana keskustelimme jo tästä investointinyrkin toteuttamisesta. Se vaatii tietenkin laajaa yhteistyötä myös muiden ministeriöiden taholta, mutta jos nyt mietitään vaikka Vaasan energiaklusteria: jos sinne olisi tulossa investointi tulevana vuosina, niin on hyvin, hyvin tärkeää, että tällainen yli ministeriörajojen toimiva nyrkki ottaa tämän homman haltuunsa, koska sillä luodaan kasvua, kotimaisia teollisia työpaikkoja, elinvoimaa alueisiin ja näihin pieniin kuntiin, mistä keskustelu puhuu. Tämä on erittäin positiivinen asia. [Mika Karin välihuuto]

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Ministeri Rantanen.

19.46 **Sisäministeri Mari Rantanen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan ensin edustaja Karin kysymykseen 8 000 poliisihenkilötyövuodesta. Tämä on siis 8 000 poliisihenkilötyövuotta, mikä tarkoittaa sitä, että on tarkoituksenmukaista pitää se henkilötyövuosissa. Silloin poliisi voi käyttää tarvittaessa esimerkiksi kyber- tai verkkorikosten tutkinnassa it-osaajaa tai talousrikostutkinnassa talouden puolen osaajaa, jos se on tarkoituksenmukaista. Mutta tottahan toki suurin osa poliisissa työskentelevistä on poliiseja ja tulee olemaan niitä myöskin jatkossa.

Sitten täällä hämmästeltiin tätä kolmen kuukauden työperäisen maahanmuuttajan odotusta, että jos ei hän työllisty, niin hänen tulee poistua tai hänet poistetaan maasta. On ensinnäkin hyvä huomata se, että jos täällä on työperäinen maahanmuuttaja, niin jos ei hän tee töitä, niin hän ei ole työperäinen maahanmuuttaja. Toisaalta tämä riski kuulostaa kovin pieneltä, koska meillä on kuulemma aivan valtava työvoimapula, joten luulisi, että jokainen työllistyy aika lailla välittömästi.

Sitten nämä ajatukset siitä, että kun nyt leikataan esimerkiksi sosiaaliturvaa, niin se aiheuttaa suoraan turvattomuutta, sisäisen turvallisuuden uhkaa: Älkää viitsikö. Ei ansiosidonnaisen porrastaminen aiheuta sitä, että joku pahoinpitelee kadulla tai pitää puukkoa mukanaan. Ei tehdä nyt hölmöjä päätelmiä sentään.

Sitten täällä kysyttiin laittomasti maassa olevien linjausten tiukentamisesta. Kyllä, hallitus toteuttaa erittäin laajan vapaaehtoisen paluun ja maasta poistumisen paketin, joka sisältää valtavan määrän toimenpiteitä, joilla pyritään siihen, että jatkossa, jos ei ole lupaa oleskella maassa, maasta poistutaan nopeasti tai maasta viranomaisten [Puhemies koputtaa] toimesta poistetaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten vielä ministeri Satonen, ja ministeri Essayah käyttää sitten kello 20 ministereistä viimeisen puheenvuoron.

19.48 **Työministeri Arto Satonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vastaan ensin edustaja Mika Karin kysymykseen paikallisesta sopimisesta. Olette täysin oikeassa siinä, että totta kai paikallista sopimista on tähänkin asti tehty. Itse asiassa Teknologiateollisuuden ja Teollisuusliiton malli oli meillä pohjana, mutta se iso muutos on nyt se, että tähän asti se on koskenut 20 000:ta työnantajaa ja nyt se nousee 90 000:een ja myös järjestäytymättömät pääsevät sen piiriin ja myös ne alat, joilla ei ole valtakunnallista työehtosopimusta. Tässä on tosi isosta ja merkittävästä muutoksesta kyse.

No, sitten täällä puhuttiin henkilökohtaisesta irtisanomisesta. Jatkossakin henkilökohtaiseen irtisanomiseen vaaditaan asiallinen syy. Se ei ole siis mikään pörstäkerroin, vaan se on laissa määritelty asiallinen syy.

Sitten yleensä tämä keskustelu, mitä tässä on käyty työelämäpuolesta: Tässä on annettu sellaista kuvaa, että täällä on ikään kuin vain työnantajalle tärkeitä kirjauksia. Täällä on todella paljon myös palkansaajille erittäin tärkeitä kirjauksia. Täällä on kirjauksia harmaaseen talouteen. Kiristetään muun muassa törkeään kiskontaan ja ihmiskauppaan liittyviä asioita. Torjutaan keltaisten ammattiliittojen syntymistä ja — yhtenä asiana mainitakseni — parannetaan niiden sosiaali- ja terveydenhoitoalan ihmisten oikeudellista asemaa, jotka kohtaavat väkivaltaa työssään. Täällä on todella tärkeitä asioita, joista minä uskon, että tässä niitä hyvinkin laajalti kannatetaan.

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

Ja sitten ehkä vielä täydennyksenä ministeri Rantasen puheenvuoroon työperäisestä maahanmuutosta, että vaikka siellä on tämä kolmen kuukauden aika, niin sen vastinparina on se, että voi hakea ja saada työtä saman toimialan sisältä toisesta yrityksestä tai joltain työvoimapula-alalta eli voi siirtyä työvoimapulaa paikkaamaan ja sitä kautta löytämään uutta työtä. [Mika Kari: Kiitos hyvästä vastauksesta!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten mennään taas vastauspuheenvuoroihin. — Edustaja Berg.

Meillä ovat valitettavasti nyt jo kiinni tällä kertaa nämä meidän mittarimme.

19.50 **Kim Berg sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Strandin esiin nostama ja ministeri Junnilan vastaus liittyen tähän investointinyrkkiin kuulostaa ainakin tällä puheella siltä, että toivotan onnea teille ja kuulostaa oikein hyvältä idealta.

Mutta mitä tulee hallituksen työmarkkinapolitiikkaan, niin hallituksen puheessa toistuu usein väite siitä, että näillä hallitusohjelman uudistuksilla Suomi saadaan osaksi pohjoismaista työmarkkinamallia. No, tämä väite ei pidä sinänsä paikkaansa, vaan hallitus haluaa ainoastaan poimia rusinat pullasta. Työmarkkinalaitos on kokonaisuus, niin kuin kaikki tiedämme, ja ei voi ainoastaan poimia rusinoita pullasta ja odottaa samalla toisen maan tuloksia. Suomessa aktiivinen ja palveluhenkinen ote on ohut, koska resurssit ovat valitettavasti edelleen muita Pohjoismaita alhaisemmat. Näitä resursseja Marinin hallitus lähti viime kaudella parantamaan, mutta valitettavasti näitä toimia en ole tämän hallituksen ohjelmasta löytänyt.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Partanen.

19.51 **Karoliina Partanen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oppositio on huolissaan hallituksen työllisyyslinjasta, jota kutsutaan työntekijöitä kyykyttäväksi politiikaksi. Tosiasiassa työntekijöitä kyykyttävää politiikkaa on ollut se viime hallituskaudella tehty politiikka, joka ei kannustanut yrityksiä kasvuun, työpaikkojen luomiseen tai investointien tekemiseen. [Perussuomalaisten ryhmästä: Juuri näin! — Vasemmalta: Työllisyysaste on ennätyksellisen korkea!] Viimeisen neljän vuoden aikana työllistävien työnantajayritysten määrä laski huomattavasti. Vuonna 2022 peräti 10 000 työpaikkaa poistui yksityiseltä sektorilta. [Oikealta: Ohhoh!] Oliko Marinin hallitus tästä huolissaan?

Kutsunkin oppositiota rakentamaan hallituksen kanssa sellaista Suomea, jossa työpaikkoja ja hyvinvointia syntyy. Sellainen politiikka ei ole kyykyttämistä. Suurin osa työpaikoista syntyy yrityksiin. Siksi on tärkeää, miten yritysten työllistämisedellytyksistä huolehditaan. Tämä hallitus tulee pitämään yritysten työllistämisedellytyksistä huolta, ja tämä tulee olemaan myös jokaisen työntekijän etu. [Oikealta: Se on työlinja! — Vasemmalta: Potkulinja!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Seppänen.

19.52 **Sara Seppänen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On ollut hämentävää kuunnella täällä edellisen hallituksen edustajien ja ministerien puheenvuoroja. Vielä viikko sitten he olivat hallitusvastuussa, mutta nyt viikon aikana he ovat keksineet

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

keinot, joilla tämä ennätysvelkaantumisen saadaan taistamaan, ja keinot Suomen talouden vahvistamiseen ovat löytyneet.

Meidän hallitusohjelmamme vahvistaa nimenomaan Suomea siinä mielessä, että me taitamme tämän velkaantumisen, ja jos tämä Marinin hallitus aloitti taipaleensa teemalla ”rahaa on”, niin tämä hallitus aloitti sen teemalla ”rahaa ei ole”. [Eduskunnasta: Ei ainakaan pienituloisille! — Ei köyhille!] Me teemme nämä säästöt sen vuoksi, että tulevaisuudessa meidän lapsillamme olisi mahdollisuus myös tehdä omia valintojaan, ja me teemme tämän isänmaa sydämessä. [Puhemies koputtaa] Tämä hallitusohjelma ei rakenna Suomea tukien varaan vaan pyrkii siihen, [Puhemies: Aika!] että yhä harvempi olisi riippuvainen tuista, ja täällä keskustalle haluan sanoa, [Puhemies koputtaa] että te olette juuri oikeassa paikassa eli vihervasemmiston kanssa oppositiossa. [Puhemies: Aika! — Mika Kari: Mukavan rakentava tapa puhua! — Keskustan ryhmästä: Olipa omaperäinen puhe!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Ovaska.

19.54 **Jouni Ovaska kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On pakko nyt muutamaan puheenvuoroon tarttua. Täällä on sanottu, että nyt laitetaan työllisyys kuntoon. No, työllisyysaste on noussut kohisten Sipilän hallituksesta lähtien eli siitä lähtien, kun keskusta on ollut hallituksessa, ja me olemme pitäneet huolen siitä. Viime kaudella oli ennätysmäärä vihreän siirtymän investointeja — siinä edustajalle, joka kyseenalaisti, mitä investoinneille tapahtuu. [Välihuuto]

Mutta mitä tapahtuu nyt pohjoisessa Suomessa? Naapurimaa Ruotsi: Noin sadantuhannen ihmisen, työntekijän tarve pohjoiseen Ruotsiin 30-luvulle. He tulevat tänne ja haluavat meidän työntekijät Ruotsiin. Siellä on päätetty, että investoidaan pohjoiseen. Mitä tekee Suomi, mitä tekee maan uusi hallitus? Millä tavalla me tulemme huolehtimaan siitä, että Suomeen tulee lisää investointeja mutta ei vain investointeja, vaan me tarvitsemme niitä työntekijöitä? Toivottavasti ei nyt käy niin, että perussuomalaiset pitävät kokoomusta lukkona niin, että me emme saa työperäisiä maahanmuuttajia tähän maahan. [Sebastian Tynkynen: Pohjoisen ohjelma käynnistetään! — Keskustan ryhmästä: Missä rahat siihen?]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Eskelinen. — Sitten otetaan sieltä... Haluaako edustaja Kari käyttää puheenvuoron?

19.55 **Mika Kari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olin pyytänyt ja saanutkin, mutta kun tämä mahdollisuus annetaan toiseen kertaan, niin en voi olla käyttämättä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kannattaa ottaa vastaan. [Naurua]

Arvoisa rouva puhemies! Tänään salissa on paljon puhuttu siitä, millä tavalla hallitusohjelma kohtelee nimenomaan heikoimmassa asemassa olevia ihmisiä. Itse olen tehnyt työurani ennen tätä kansanedustajuutta pitkäaikaistyöttömien ja vajaakuntoisten työkeskuksen vetäjänä, ja sitä kautta arkinen köyhyys, syrjäytyminen, huono-osaisuus on itselle myös ammatillisesti tuttua. Olisin kysynyt: Te olette tehneet varsin kovan hallitusohjelmapaketin — täältä oppositiosta kun yritetään myös objektiivisesti arvioida hallitusohjelmaa —, nimenomaan kovan paketin sille kohderyhmälle, joka itselleni on työn kautta tuttu. Arvoisa hallitus ja ministerit, millä tavalla te olette suunnitelleet arvioitavan hallitusohjel-

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

man vaikutuksia nimenomaan näitä erityyppisiä kohderyhmiä kohtaan, tulevia laajoja vaikutuksia hallitusohjelmasta? On asumistukea ja monenlaista tukea, jotka saattavat olla joillekin pienituloisille ihmisille koko elämä, ainakin sen elämisen mahdollistavat tulot. Missä vaiheessa arvioinnit tulevat? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Elo.

19.57 **Tiina Elo vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan tässä muistuttaa, että elämme keskellä vakavaa ekologista kriisiä. Tämä ei hallitusohjelmassa riittävällä painoarvolla näy. Tavoite puhtaan energian Suomesta on tärkeä mutta ei riittävä. Olenkin pettynyt siihen, että hallitusohjelmasta ei löydy tavoitteita luonnonvarojen ylikulutuksen suitsemiseen, ja se on se juurisyy ilmastonmuutokselle ja luontokadolle.

Talouden sopeuttamisen tarpeesta olemme yhtä mieltä, mutta sen voi tehdä myös ekologisesti ja sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla. Nyt olisi loistava tilaisuus vihreän verouudistuksen toteuttamiseen, verotuksen painopisteen siirtämiseen työn verotuksesta ympäristön kuormittamisen verotukseen. Tätä ei kovin suuressa mitassa hallitusohjelmasta kyllä löydy.

Elinkeinoelämä on jo vahvasti liikkeellä ilmastotyön lisäksi luontokadon pysäyttämiseksi. Hallituksen ei tässä kannattaisi nyt painaa jarrua vaan varata riittävät resurssit myös siihen luonnonsuojelutyöhön. Toivon, että hallitus kuuntelee tarkasti tutkijoita ja asiantuntijoita näissäkin kysymyksissä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Jukkola.

19.58 **Janne Jukkola kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä on mainittu turvallisuus monta kertaa eri puheenvuoroissa. Hallituksen tavoitteena on tehdä Suomesta maailman turvallisim ja luotettavin yhteiskunta. Hallitus asettuu joka tilanteessa suomalaisten turvallisuuden ja laillisen yhteiskuntajärjestyksen puolelle. Oikeusvaltio on yhteiskuntamme selkäranka, jonka ytimessä on luottamus. Huoltovarmuus ja varautuminen on vahvasti mukana hallitusohjelmassa. Sana "huoltovarmuus" on mainittu useita kymmeniä kertoja. Uusi hallitusohjelma nostaa varautumisen merkityksen esiin useilla yhteiskunnan sektoreilla. Kriittisen infrastruktuurin suojaamista vahvistetaan, energiahuoltovarmuutta parannetaan ja yhteiskunnan kriisinkestävyyttä vahvistetaan kaikilla hallinnaloilla. Vahva ja välittävä Suomi on hyvä ja turvallinen ohjelma suomalaisille.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi vielä edustaja Huttunen.

19.59 **Hanna Huttunen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Toimin viime kaudella harvaan asutun maaseudun parlamentaarisen työryhmän puheenjohtajana. Tuo työryhmähän on toiminut kaksi vaalikautta, ja ryhmän tehtävä on keksiä erilaisia keinoja ja kokeiluja, joiden katsotaan lisäävän harvaan asutun maaseudun elinvoimaa ja tätä kautta, varsinkin tässä maailmantilanteessa, myös turvallisuutta. Tästä uudesta ja varsin keskittävästä hallitusohjelmasta en löytänyt mainintaakaan työryhmän työn jatkumisesta. Sen sijaan löysin leikkauksen, eli 55 miljoonaa euroa alueellisen ja paikallisen maaseudun kehittämisestä, ja tuolta momentiltahan rahoitetaan muun muassa maaseudun yritys- ja hanketukia sekä Leader-hankkeita. Kysynkin maa- ja metsätalousministeriön ministeriltä:

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

Onko tämä HAMA-ryhmän työ jatkumassa, ja ennen kaikkea, onko se HAMA-ryhmä saamassa rahoitusta? Kumpakaan en löytänyt sieltä hallitusohjelmasta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Tynkkynen, Oras.

20.00 **Oras Tynkkynen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Junnilla puhui lämpimästi investoinneista. Edustaja Strand tässä edellä viittasi erityisesti vielä tuulivoimaan, joka onkin tuonut Suomeen viime vuosina miljardeja euroja. Heiltä jäi kuitenkin ehkä ajanpuutteen takia mainitsematta, että hallitusohjelmassa on osoitettu huomattavaa harrastuneisuutta, jotta on onnistuttu keksimään uusia ja jälleen uusia esteitä tuulivoiman rakentamisen tielle. Edustaja Strand mainitsi, miten ympäristövaikutusarviointi saattaa hankaloittaa joitakin investointeja. Hallitusohjelmassa lisätään ympäristövaikutusten arviointia tuulivoimahankkeille ja sitä kautta vaikeutetaan niitä.

Ministeri Junnilla puhui kasvusta. Elinkeinoelämän keskusliiton johtaja Oksala on todennut, että työperäistä maahanmuuttoa on lisättävä. Hallitus valitsi toisen suunnan. Keskukskaupakamarista hallitusohjelmaa on kommentoitu niin, että monet hallitusohjelmaan kirjatut toimet jopa heikentävät Suomen vetovoimaa ja maakuvaa. Kun te hallituksessa haluatte edistää kasvua, puhutteko te yritysten ja elinkeinoelämän kanssa, joitten se kasvu on käytännössä tehtävä?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, sitten otetaan neljä puheenvuoroa vielä, ja sitten meillä on kaksi ministeripuheenvuoroa, eli Mykkänen ja Essayah saavat päättää tässä vaiheessa debattia, ja mennään sitten puhujalistaan. Nämä neljä henkilöä ovat edustajat Piisinen, Koulumies, Savola ja Berg. — Elikkä Piisinen aloittaa.

20.02 **Jorma Piisinen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tuossa edustaja Perholehto piti varsin painavan puheenvuoron irtisanomisesta. On varmasti ihan oikeuttettua olla huolissaan työntekijän irtisanomissuojasta, mutta jos saan tuoda siihen työnantajan näkemyksen: Oletetaan, että on yksinyrittäjä, joka palkkaa sellaisen työntekijän, joka alkaa saman tien ottamaan esimerkiksi sairauslomaa [Vasemmalta: Sitten meillä on koeaika!] tai jostain muusta syystä olemaan pois työstä. Tämä tarkoittaa sitä, että työnantaja paitsi tekee sen työntekijän työt, maksaa hänelle myös palkan siitä. Ja jos hän sitten sanoo tämän työntekijän irti, siitä saattaa seurata jopa vuoden palkan maksaminen. Se tarkoittaa sitä, että työntekijältä menee työpaikka, mutta myös yrittäjältä menee työpaikka, koska hän menettää ansiontekomahtollisuutensa — saattaa mennä jopa henkilökohtainen omaisuus. Lopputulos on se, että kummallakaan ei ole enää työpaikkaa, ei työntekijällä eikä työnantajalla. Mikä on sitten [Puhemies koputtaa] tällainen asiallinen syy, sitä me ei vielä tiedetä. Kenties oikeuskäytäntö [Puhemies: Aika!] tulee sen lähitulevaisuudessa meille näytettävään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Koulumies.

20.03 **Terhi Koulumies kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Opposition kritiikistä huolimatta täytyyhän se tunnustaa, että tämä on hyvä hallitusohjelma. On tärkeitä uudistaa hyvinvointivaltio rahoituksellisesti kestäväälle pohjalle. Huoltosuhteen heikkeneminen on ihan todellinen uhka kaikkien suomalaisten hyvinvoinnille. Meidän täytyy saada

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

Suomeen lisää työpaikkoja ja lisää veronmaksajia. Tämä hallitusohjelma vastaa näihin haasteisiin, ja siinä näkyy kaksi sellaista periaatetta, jotka loistivat poissaolollaan edellisen hallituksen ohjelmassa, nimittäin että hyvinvointivaltion rahoitus voi perustua ainoastaan terveeseen talouteen ja kakku täytyy ensin leipoa ennen kuin sen voi syödä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Savola.

20.04 **Mikko Savola kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä on tavallaan kaksi ristiriitaisuutta: on ne puheet ennen vaaleja ja sitten se toteutus tänne hallitusohjelmaan, sitten toisaalta on paljon hyviäkin asioita hallitusohjelmaan sisälle kirjattuna, mutta niistä puuttuvat käytännössä rahat. Eli ohjelma ja toteutus — ne ovat kaksi aivan eri asiaa. Minä uskon, että me tullaan täältä oppositiostakin valvomaan hyvin tarkasti tämän hallitusohjelman toteuttamista. Itse ainakin aion pitää sitä täällä lootassa ja katsoa aika ajoon, mitä te olette luvanneet ja kuinka näitä tullaan toteuttamaan tämän hallitusohjelman kautta.

Esimerkiksi EU-vaikuttaminen: Suuri valiokunta aivan juurittain äänesti metsien ennallistamisasetuksesta. Keskusta jätti tähän eriyvän mielipiteen. Perussuomalaiset muuten kannattivat EU:n ennallistamisasetusta. Tämä on minun mielestäni yksi semmoinen ristiriita, joka on esimerkiksi EU-vaikuttamisen suhteen.

Sitten puhutaan vaikka maatalouden rahoituksesta. Me teimme viime vaalikaudella 400 miljoonan euron kriisipaketin. Oppositio, ministeri Essayahkin, vaati lisää rahaa sinne. Nyt täällä on leikkauksia maatalouteen. Tässä on iso ristiriita.

Näitä kriisejä voi tulla, näihin pitää valmistautua myös jatkossa, [Markus Lohen välihuuto] joten ohjelma ja toteutus ovat kaksi eri asiaa. Ja itse tulen olemaan hyvin tarkkana, että tämä toteutus tulee, ja myöskin niiden puheiden suhteen, mitä ennen vaaleja on luvattu.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja vielä edustaja Berg.

20.06 **Kim Berg sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän debattiin, loppuun on hyvä nostaa esille, kun nyt lähinnä olen kritisoinut näissä debattipuheenvuoroissa, se, että löytyyhän tästä ohjelmasta myös jotain hyvääkin.

Tahdon nostaa esille hallitusohjelman kirjauksen rikoslain muuttamisesta, siitä, että ensihoitoalan ammattilaisiin kohdistettu väkivaltainen käytös tai sillä uhkaaminen tulisi jatkossa vastaamaan virkamiehen väkivaltaisesta vastustamisesta seuraavia rangaistuksia. Se on erittäin hyvä asia, ja vihdoinkin se saatiin. Siitä oli aloite viime kaudella, minkä itsekkin allekirjoitin, ja se on hienoa, että sitä saadaan nyt vietyä eteenpäin.

Kuitenkin toivon edelleen kovasti, että hallitus korjaisi tätä epäoikeudenmukaista linjaansa ja palauttaisi yhteistyön ja luottamuksen rakentamisen politiikan keskeiseksi tavoitteeksi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, siinä oli nyt tämän iltainen tässä vaiheessa. Debattia mennään vielä ministereitten puheenvuoroilla. Mykkänen, kaksi minuuttia, ja sitten on Essayah, kaksi minuuttia.

20.07 **Ympäristö- ja ilmastonministeri Kai Mykkänen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin tässä edustaja Savola viittasi ennallistamisasetukseen: Sikäli ajan-

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

kohtainen asia, että eilen ympäristöneuvostossa Suomi virkamiesvoimin, suuren valiokunnan ohjeen mukaisesti äänesti vastaan. Että en tiedä sitten, mikä olisi Savolalle kelvannut. Haemme tiukasti neuvotteluasetelmia sen parantamiseksi. [Mikko Savola: Sehän meni siten keskustan kannan mukaisesti!]

Olin iloinen, kun täällä kollega elinkeinoministeri puhui innostuneesti investointinyrkistä. Sama innostus on nyt myös ympäristö- ja ilmastoministerillä, ja lähdemme yhdessä tosiaan rakentamaan tilannetta, jossa ei voi olla niin, että vaikkapa merkittävä pumppuvoimalakokonaisuus kestää kymmenen vuotta, josta yli viisi vuotta on luvitusta. Me tarvitaan puhdasta säätö- ja perusvoimaa nopeammin. Se on tärkeää.

Edustaja Tynkkynen nosti esiin tuulivoiman. Kyllä, tuulivoiman velvoitteita lisätään kahdesta syystä: sosiaalinen hyväksyttävyyden ja säätövoiman hoitaminen. Me tarvitaan lisää tuulivoimaa, se todetaan hallitusohjelmassa, mutta on selvää, että tällä hetkellä esimerkiksi epäreilulla tavalla ne maanomistajat — joita on muuten paljon — joilta lunastetaan voimalinjan alta maata, saavat murto-osan siitä korvauksesta, jonka saavat he, joiden kohdalle mylly tulee maille. Esimerkiksi ennallistamiskorvauksen nosto tässä kohtaa on minusta koko tuulivoimarakentamisen alueellisen hyväksyttävyyden kannalta järkevää, ja ala tulee vielä itsekin sen huomaamaan. Kaikki nämä muutokset tullaan tekemään hallitusohjelman mukaisesti siten, että tuulivoiman rakentaminen ja sen myötä syntyvä sähköntuotanto vastaavat hallitusohjelman strategian tarvetta eli sähköntuotannon tuplaantumista, ja tällä vaalikaudella suurin osa uudesta sähköstä tulee tuulivoimasta. Se on selvää. [Puhemies koputtaa]

Täällä edustaja Elo ja aiemmassa keskustelussa useat muut ovat viitanneet luonnon monimuotoisuuskysymyksiin: Huomioidaan nyt kuitenkin suhteellisuudentaju. Meillä tulee olemaan näissä kehyksissä — jotka muuten ovat Marinin hallituksen luomat kehystasot, teknisen kehyksen mukainen taso, josta ei ole hallitusohjelma leikannut — kuitenkin yli 50 miljoonaa euroa joka vuodelle uusien luontoalueiden hankintaan vapaaehtoisen suojelun ohjelmissa ja noin 50 miljoonaa Metsähallituksen luontopalveluihin. Se taso on alempi kuin se velkarahalla tuotettu kertaluontoinen taso, joka Marinin hallituksen vuosina oli jäljellä — mutta ette te sitä itsekään ajatelleet ylläpidettäväksi. Se oli tässä teknisessä kehyksessä laskettu sille tasolle, jolla me sen myös pidämme. Rakennetaan ekologisen kompensaation järjestelyitä, niin että ne toimivat ja saadaan yksityistä rahaa mukaan, ja suojellaan arvokkaimpia luontokohteita entistä tehokkaammin. Siihen hallituksella on yhteinen tahto.

Samoin siihen resurssiviisauteen, johon edustaja Elo viittasi: Kiertotalouden osio on, väittäisin, tarkempi ja kunnianhimoisempi kuin kertaakaan ennen hallitusohjelmissa. Se tarkoittaa lisää omavaraisuutta niin ravinteiden käyttöön maataloudessa kuin vaikkapa siten omaan kemianteollisuuteen vetytalouden kautta, ja siihen yhteistyötä mielellään opposition kanssa toivomme lähivuosille.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten ministeri Essayah.

20.10 Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Tässä tämän hallituksen ohjelmassa näkyy vahva aluepoliittinen linja. Me haluamme todellakin olla pitämässä koko maan mukana. Täällä edustaja Huttunen nosti esille työryhmät, joita on tärkeää harvaan asutun maaseudun kehittämiseksi tehdä, mutta nyt täytyy muistaa, että tämä hallitus ei perustele työryhmiä [Jouni Ovaska: Selvityksiä!] vaan tekee asioita harvaan asuttujen alueitten parhaaksi. Tämä hallitus on satsaamassa nel-

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

jän miljardin edestä investointeja eri puolille Suomea, joka puolelle Suomea. Olemme saamassa pääataan pohjoista myöten, länsirannikolle Turun suuntaan, Keski-Suomeen mittavan paketin. Itärahankkeen pidämme elossa edelleenkin. Sinne satsataan niin Karjalan rataan kuin myöskin Savon rataan. Leppävirta—Kuopio-väli Viitostielle tulee saamaan lisärahoitusta.

Edustaja Siponen ei ollut viime kaudella eduskunnassa, kun täällä savolaisina kansanedustajina saimme kohtuullista kurmuutusta paikalliselta elinkeinoelämältä ja myöskin medialta, ja leviteltiin käsiä, kun mitään ei viime kaudella saatu sinne Savon puolelle, ei kerrassaan minkäänlaisia investointirahoja. Siinä mielessä, jos nyt ne 140 miljoonaa sinne Viitostien Leppävirta—Kuopio-välille tai ne 50 miljoonaa Savon radalle ovat aivan riittämättömiä tai aivan olemattomia, niin mitä siitä viime kaudesta olisi pitänyt sitten ajatella? Silloin keskusta oli hallituksessa, Pohjois-Savoon ei tullut infrainvestointeja. Nyt kristillisdemokraatit ovat hallituksessa, 200 miljoonaa tuli näin alkajaisiksi.

520 miljoonaa ollaan laittamassa korjausvelan kattamiseen eri puolille Suomea. Nämä ovat valtavan isoja asioita, joilla nimenomaisesti ollaan parantamassa maaseudun mahdollisuuksia, yritysten mahdollisuuksia, ihmisten liikkumisen mahdollisuuksia. Nämä ovat todella tärkeitä panostuksia siihen, että koko Suomi pysyy mukana. Ei työryhmiä vaan tekoja.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, kiitoksia oikein paljon tähänastisesta. Sitten me mennään puhujalistaan. — Edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

20.12 Aino-Kaisa Pekonen vas: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Hallitusohjelman muste on ehtinyt kuivua nyt muutaman päivän seitsemän viikon odotuksen päätteeksi. Pitkästä ja perusteellisesta ohjelmasta näkyvät hyvin uuden hallituksen arvot ja tavoitteet alkavalle hallituskaudelle. Heikoimmasta pidetään huolta ja jokaista arvostetaan tasavertaisena yhteiskunnan jäsenenä. Hyvä työelämä — se on hallituksen tavoite. Kansalaisille taataan sekä ostovoima että kohtuulliset arjen kustannukset, näin hallitusohjelmassa todetaan.

Kauniisti ajateltu ja kirjoitettu, mutta ohjelman riveiltä ja viimeistään liitteiden leikkauksiltoista paljastuu todellisuus. Vahva ja välittävä Suomi tarkoittaakin leikkauksia ja kurtistamista. Luvassa on arvoiltaan kylmää politiikkaa, jossa heikoimmassa asemassa olevat ihmiset joutuvat hallituksen hampaisiin — eivätkä edes vain heikoimmassa asemassa olevat vaan ihan tavalliset suomalaiset ja palkansaajat. Tämä näkyy jo hallitusohjelman työelämäkirjauksissa.

Arvoisa puhemies! Hallitus esittää, että jatkossa ensimmäinen sairauslomapäivä on palkaton. Aivan absurdia. Ihan kuin pandemia ei olisi opettanut oikeistolle mitään taudeista ja niiden tartumisesta. Me olemme vasta oppineet, että työpaikalle ei mennä sairaana tartuttamaan työkavereita. Nyt flunssalla tai pienellä vatsataudilla ei olisikaan mitään merkitystä. Erityisesti matalapalkkaisilla ja usein samalla myös naisvaltaisilla aloilla yhdenkin päivän palkka on aivan liikaa menetettäväksi. Nämä ovat myös aloja, joissa etätöiden ylellisyyttä ei tunneta. Ehkä työnantajaa ei kiinnosta, jos yksi vuodeosaston hoitaja tulee hieman vatsatautisena työpaikalle, mutta kun vatsatauti tarttuu koko työyhteisöön tai vaikkapa huonokuntoisiin vanhuksiin vuodeosastolla, niin saattaapa työnantajankin hymy hyytyä.

Jotenkin tästä kirjauksesta välittyy viesti, että hallitus ajattelee suomalaista työväestöä laiskana ja työtä vieroksuvana. Perusteluina voidaan veistellä rokulipäivistä ja niiden kitkemisestä, mutta siihen olisi kyllä helpompiakin keinoja.

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

Otetaan vielä toinen esimerkki työelämän heikennyksistä: työssäoloehto. Siihen on tuloissa monia muutoksia. Jatkossa palkkatuki ei enää kerrytä työssäoloehto. Lisäksi suuri joukko työttömiä tulee putoamaan pelkän perusturvan varaan, kun työssäoloehto pidentetään 12 kuukauteen. — Mitä te, arvon ministeri Satonen, sanotte vastavalmistuneelle opettajalle, joka tippuu kesällä pitkän kouluvuoden päätteeksi työmarkkinatuella?

Hallituksen suuressa suunnitelmassa nämä ovat kuitenkin vasta lämmittelyä. Hallituksen tavoitteena on laittaa suomalaisen työelämän peruspilarit uuteen järjestykseen. Suomalainen sopiminen muuttuu vahvemman käskyvallaksi, jolla työntekijän asemaa heikennetään paikallisen sopimisen nimissä.

Miksi paikallisen sopimisen lisääminen on oikeiston kestohaave, vaikka se on jo nyt mahdollista ihan jokaisella työpaikalla? Tietenkin siksi, että tällä hetkellä voidaan sopia vain paremmista työsuhteen ehdoista kuin mitä laki ja alan työehtosopimus edellyttävät, mutta sehän ei tietenkään teille, arvon hallitus, sovi. Siksi te olette astumassa työelämän heikennysten tielle, jossa työntekijä neuvottelee työehdoistaan yksin työnantajan kanssa. Kokemukseni mukaan työntekijä on lopulta aina alisteisessa asemassa pomoon nähden. Näin se valitettavasti on.

Siksi korulauseet sopimisen vapaudesta ja ahkeruuden palkitsemisesta ovat silkkää fantasiaa. Ota tai jätä — se on hallituksen esitys suomalaisen työelämän tulevaisuudesta. Jos paikallisessa sopimisessa ei onnistuta työnantajan toivomalla tavalla, voi työntekijän irtisanoa. Jatkossa tähän riittää ”asiallinen syy”. Täällä jo salissa kysyttiin, mikä on asiallinen syy. Sitä emme tiedä. Nykyisistä selkeistä prosesseista ja ehtojen täyttymisestä siirrytään mielivaltaan, ja hankalaksi leimattu tai pörstäkertoimeltaan väärä työntekijä saa lähteä. Tämäkö on sitä luottamusta ja osallisuutta, jota me tarvitsemme lisää suomalaiseen yhteiskuntaan?

Arvoisa puhemies! Jos kaikki hallitusohjelmassa kaavailut heikennykset saatetaan voimaan, niin suomalaisen työntekijän asema lienee monessa suhteessa Pohjoismaiden heikoin. Perussuomalaiset, todella ihmettelen, koska kuvittelin teidän olevan lopulta työntekijän puolella. Näiden uudistusten perimmäinen syy ei ole pakko tehdä säästötoimia. Perimmäinen syy on pelata pallo pysyvästi työnantajan, pääoman ja käskyvallan päätyyn. Nyt te olette vielä voimantunnossanne, mutta silti uskallan kysyä, eikö teitä hävetä.

Arvoisa puhemies! Lopuksi totean, että hallitusohjelman mukaan suomalaiset voivat luottaa siihen, että asiat tulevat menemään hyvin. Edellä todetun valossa uskallan epäillä tämän tavoitteen toteutumista. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Strand, poissa. Edustaja Räsänen, Päivi, poissa. — Edustaja Talvitie paikalla.

20.18 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa rouva puhemies! Vahva ja välittävä Suomi — sellaisen Suomen rakentamista me tavoittelemme, Suomen, joka pärjää maailman myrskyissä. Hallitusohjelma on laaja-alainen työlista, ja kuten kuuluukin, toimenpiteet näkyvät niin ihmisten arjessa kuin elinkeinoelämän toimintaympäristössä. Jo eilen, ennen kuin kävimme tätä keskustelua, sain yrittäjältä viestin, että hallitusohjelman tavoitteet näkyvät ja tietyt asiat ovat lähdössä eteenpäin. Kaikissa toimissamme on sama tavoite: vahva ja välittävä Suomi.

Neljä vuotta sitten kuvasin Rinteen hallitusohjelman muistuttavan enemmän joulupukille kirjoitettua lahjalistaa eli joululahjatoivekirjettä kuin hallitusohjelmaa, ja sitähän se oli-

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

kin: kauniita toiveita ja tavoitteita ilman taloudellista realismia toteuttaa niitä. Lapsi voi joululahjatoivelistan kirjoittaa tai sanoittaa, mutta sitä ei voi sallia maan, ainakaan Suomen, hallitukselle. Orpon hallitus tulee kiinnittämään huomiota juuri toteuttamiseen ja uudistusten aikaansaamiseen, joita yhteiskuntamme on odottanut jo parikymmentä vuotta, järkipolitiikasta, realismista ja myös järkivihreydestä kiinni pitäen.

Arvoisa puhemies! Vahvan ja välittävän Suomen ydin on kannustaa työhön ja yrittäjyyteen, nostaa työn ja yrittäjyyden arvostusta yhteiskunnassamme, teoissa ja lainsäädännössä eikä vain juhlapuheissa. Orpon hallitus uudistaa sosiaaliturvaa niin, että työnteko kannattaa ja ahkeruudesta palkitaan. Tukipolitiikkaan nojautuva sosiaaliturva ei ole välittämistä, työ on hyvää lääkettä moniin vaivoihin. Tartumme työttömyysetuuksiin esimerkiksi porrastamalla ansiosidonnaisen työttömyysturvan, joka luo etuudensaajalle kannustimen ottaa työtä vastaan aiemmin. Kaikki uudistukset tehdään niin, että niistä toteutetaan vaikutusarvioinnit ja järjestetään lausuntokierrokset. Marinin hallitushan ei koronan jälkeen esimerkiksi viime kesänä järjestänyt lausuntokierrosta yrittäjän YEListä. Eli uudistukset tehdään siten, että kannamme vastuuta heikommista ja meillä kuuluu myöskin sosiaalisen omantunnon ääni.

Arvoisa puhemies! Energiamurros ja puhtaat teknologiat tarjoavat Suomelle mahdollisuuksia. Näitä mahdollisuuksia hallitus haluaa viitoittaa. Edistämme puhtaan energian investointeja ja houkuttelemme niiden mukana Suomeen puhdasta teollisuutta. Siten myös varmistamme, että energiaintensiivinen teollisuutemme voi kasvaa ja uudistua Suomessa puhtaan energian turvin. Luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen pysäytetään ja taloudelliset ohjaukset linkitetään yhä vahvemmin mukaan ympäristöpolitiikan vaikuttavuuden parantamiseen. Ja kyllä, Orpon hallitus pitää kiinni ilmastolain mukaisesta 2035-hiilineutraaliustavoitteesta, eikä ilmastolakia muuteta. Teemme itse asiassa vielä enemmän: tulemme tavoittelemaan hiilinegatiivisuutta tuon vuoden 2035 jälkeen.

Ilmastonmuutoksen torjuntaan vastataan siten, että kaikki suomalaiset voivat pysyä mukana, opiskella, käydä töissä, yrittää ja asua niin etelässä kuin pohjoisessa. Siksi Orpon hallitus keskittyy enemmän suuriin savupiippuihin kuin pieniin pakoputkiin. Se tarkoittaa lisää puhdasta energiantuotantoa, joka palvelee niin kansalaisia, sähköistyvää teollisuutta, yhteiskuntaa, omavaraisuuttamme ja huoltovarmuutta kuin ilmastoakin: muun muassa lisää ydinvoimaa, myös lisää vesivoimaa eli säätövoimaa, lisää niin tuulivoimaa kuin merituulivoimaa, aurinkoenergiaa ja niin edelleen. Suomen, pienen maan, on vaikea vastata globaaliin ja eurooppalaiseen tukipolitiikkakilpailuun. Siksi meidän on huolehdittava toimintaympäristöstämme. Hallitus sujuvoittaa ja lisää ennakoitavuutta luvituksen suhteen. Tärkeää on, että on toimitusvarma ja edullinen sähkö sekä yleisesti hyvän maan mahdollisuudet elää, tehdä töitä ja yrittää.

Arvoisa puhemies! Orpon hallitus nostaa Suomen takaisin osaavimpien kansakuntien joukkoon. Tämä edellyttää oppimisen perustan vahvistamista sekä korkeasti koulutetun väestön määrän kasvattamista. Koulutustason nostamiseksi korkeakoulutusta on suunnattava aiempaa voimakkaammin ensimmäistä tutkintoa suorittaville. Hallitus myös toimeenpanee parlamentaarisen tki-ryhmän ehdotukset tki-rahoituksen nostamiseksi neljään prosenttiin bruttokansantuotteesta vuoteen 2030 mennessä. Tämähän siis tarkoittaa 280:tä miljoonaa euroa vuodessa vuosikymmenen loppuun asti.

Arvoisa puhemies! Ilmapiiri niin politiikassa kuin yhteiskunnassammekin on senkaltaisen, että tarvitaan enemmän sillan rakentajia kuin muurin suunnittelijoita. Sillan rakentaminen on näyttö osapuolten yhteisestä tahdosta ja sitoutumisesta. Orpon hallitus on yhtei-

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

sen tilannekuvan ja tahdon näyte neljän puolueen osalta, mutta kyllä tämä sali tarvitsee myös yhteistä tilannekuvaa ja yhteistä sitoutumista muutamiin isoihin tavoitteisiin koko salin osalta. Uskon, että hallitus ja oppositio voivat löytää tietyissä asioissa yhteisen tahtotilan ja sitoutumisen. Suomalaiset ovat ansainneet sen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rydman.

20.24 **Wille Rydman ps:** Arvoisa rouva puhemies! Tämänpäiväisen salikeskustelun myötä olemme epäilemättä saaneet paljonkin esimakua siitä, mitä opposition politiikka tulevalla nelivuotiskaudella tulee olemaan: kaivetaan hallitusohjelmasta tai hallituksen esityksistä erilaisia hankkeita, joissa taloutta tasapainotetaan ja saatetaan kestäväälle pohjalle, ja sitten kritisoidaan, että kuinka te voitte tehdä noin kylmiä päätöksiä, että sieltä, täältä ja tuolta leikataan ja hillitään menojen kasvua, ja tätä sitten luonnehditaan kylmäksi ja kovaksi politiikaksi. Ei, se ei ole kylmää, kovaa politiikkaa. Se on vastuullista politiikkaa, jossa kannetaan huolta myöskin huomisesta.

Tämänkaltaisessa oppositiopolitiikassa, jossa näin toimitaan, kuten edellä kuvasin, siivutetaan se iso kuva, mistä tässä tosiasiallisesti on kyse. Meillä oli neljä vuotta täällä vallassa vasemmistohallitus, jonka vallassaolon muuten mahdollisesti keskustapuolue, joka ilmeisesti koki vasemmistopuolueet paremmin viiteryhmäkseen kuin porvarilliset puolueet eikä esimerkiksi neljä vuotta sitten harkinnut porvarillista vaihtoehtoa eikä ollut harkitsemassa sitä tälläkään kertaa, vaan ilmeisesti viihtyi vasemmistohallituksessa niin hyvin, että meni mieluummin yhdessä sitten oppositioonkin lomailemaan näiden neljän vuoden ajaksi sen sijaan, että olisi ollut siivoamassa sitä isoa sotkua, minkä vasemmistohallitus sai aikaan.

Se, minkä takia nyt on niin kova tarve julkisen talouden tasapainottamiselle, johtuu juuri siitä, että meidän edelliskauden vasemmistohallitus suhtautui niin löysäranteisesti julkisen rahan käyttöön ja harjoitti senkaltaista politiikkaa, että tälle hallitukselle jäi jälleen kerran se sotkun siivoajan tehtävä. Voi tietysti harjoittaa sitä vasemmistolle tyypillistä populismia, että kritisoidaan aina, että miksi nyt noudatetaan jonkinlaidista suu säkkiä myöten -politiikkaa, mutta se on sitä aikuisten vastuullista politiikkaa, jollaista toivottavasti tästä salista laajemminkin löytyisi.

No, täällä on nyt kritisoitu työpolitiikkaan liittyvää linjausta, jota hallitusohjelmassa on. Kyllä minä näen, että tämä yhteiskunta kaipaa enemmän työtä, ei vähemmän työtä, ja siihen tarvitaan tietysti monenlaisia toimenpiteitä, joilla se työnteko tehdään kannattavaksi ja joilla saadaan se suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuva kantaväestö myöskin parhaalla mahdollisella tavalla töihin. Ei tämä työvoimapula ratkea sillä, että maahamme tuodaan sellaista teoreettista työvoimaa, jolla ei kuitenkaan tosiasiallisesti ole edellytyksiä työllistyä suomalaisille työmarkkinoille. Sen sijaan me tarvitsemme töihin kaikki kynnelle kykenevät tässä omassa maassamme, ja nimenomaisesti siihen haasteeseen tämä hallitusohjelma vastaa. Tässä nimenomaisesti tuodaan lukuisia toimenpiteitä, joilla pyritään siihen, että työnteko tässä maassa aina kannattaa ja ne, joilla on edellytykset työskennellä, myöskin töihin saadaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Räsänen, Joonas.

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

20.27 **Joona Räsänen sd:** Arvoisa puhemies! Joku on joskus sanonut, että hallitus ei ole koskaan niin hyvä kuin hallituspuolueet antavat ymmärtää eikä koskaan niin huono kuin oppositiopuolueet yrittävät väittää. Yritän itse nyt muistaa tämän toteamuksen, kun lähdän arvioimaan Orpon hallituksen ohjelmaa.

Yleisesti hallitusohjelmaa on hyvä arvioida sitä vasten, mitä eri puolueet totesivat ennen vaaleja kansalle, minkälaisia lupauksia antoivat, minkälaiselle politiikalle hakivat kansan tukea. On totta, että jo ennen vaaleja yhteiskunnassa oli hyvin laaja huoli julkisen taloustemme tilanteesta, ja eri puolueet esittivät erilaisia keinoja, joilla tämä tilanne parantuisi. Mutta niin kuin yleensä politiikassa, vaikka tavoitteet jaamme, niin keinovalikoima monesti kyllä eroaa puolueiden välillä. Aika monta puheenvuoroa kuultiin keväällä sellaisista toimenpiteistä, joilla taloutta pitäisi tasapainottaa mutta jotka ainakaan eivät käy. Monet puolueet käyttivät sellaisia puheenvuoroja, että pienituloisten etuuksista ei voida leikata. Näitä painokkaita puheenvuoroja käytettiin jopa juuri ennen äänestyksen alkamista, ja eittämättä oli tarkoituksena pyrkiä sitten saamaan kansalta luottamusta sille politiikalle, jota on edistetty.

No, sitten kun vaalien jälkeen on lähdetty hallitusta muodostamaan, niin voidaan todella nyt hallitusohjelman julkistamisen jälkeen arvioida, miten nämä vaalilupaukset ovat pitäneet. Olisi rehellistä myöntää, arvoisat perussuomalaiset, että ne puheet, joita te piditte ennen vaaleja, eivät tältä osin ole toteutuneet. Tässä hallitusohjelmassa tämän hallituksen toimesta julkisen talouden tasapainotus tullaan tekemään vähäosaisten kustannuksella. Pienempituloisten etuisuuksia tullaan leikkaamaan. Ymmärrän sen välttämättömyyspuheen, että julkinen talous on tasapainotettava, mutta silloin kannattaisi olla rehellinen ihmisille myös ennen vaaleja.

Arvoisa puhemies! Ylipäätensä tämän hallitusohjelman suurin puute liittyy siihen, että se laiminlyö vastuunsa yhteiskunnan oikeudenmukaisuuden ja eheyden edistämisestä. Taloudellisesti vaikeina aikoina meidän kaikkien valtaa pitävien vastuulla on erityisesti vaalia sitä, että kaikki pysyvät samassa veneessä, jotta kaikki pysyvät mukana. Tämä hallitusohjelma ja hallituksen politiikka tulee johtamaan edelleen yhteiskunnan polarisaation kasvamiseen, ja on vaikea nähdä, että siitä suomalaiselle yhteiskunnalle olisi jotain hyötyä.

Ymmärrän senkin, että valtiontaloutta todella pitää tasapainottaa, ja aina, kun valtiontaloutta tasapainotetaan, se tarkoittaa myös ikävämpiä päätöksiä, joista kaikki todellakaan eivät pidä. Mutta kun sitten näitä ikäviä päätöksiä tehdään, niin siihen samaan yhteyteen sopii aika huonosti se, että esimerkiksi veropolitiikalla suurimman hyödyn saavat yhteiskunnan hyväosaiset. Solidaarisuusveron alarajan nosto tarkoittaa sitä, että suurin hyöty hallituksen veropolitiikasta menee suoraan kaikille yhteiskunnan parempiosaisille, samalla kun niiltä pienempituloisilta pitää leikata. Aikana, jolloin kaikki kustannukset nousevat, on vaikea kuvitella, että tällainen viesti saisi yhteiskunnassa laajempaa kannatusta, vaan yleisesti on ajateltu, että kun tasapainotustoimenpiteitä tehdään, niin ne pitää tehdä oikeudenmukaisemmin ja silloin pitää myös heidän, joilla on leveämmät hartiat, kantaa laajempi taakka, ja näin sosiaalidemokraatit tulevat varmasti tekemään, kun omaa vaihtoehtoaamme valmistelme.

Arvoisa hallitus, toinen tekijä, jota on vaikea nähdä enemmäkään tältä välttämättömyydeltä, on se, että jos yhteiskunnassa taloutta pitää tasapainottaa, tullaan esimerkiksi tekemään sellaisia toimenpiteitä, kuten että lääkkeiden hintaa pitää nostaa arvonlisäveron koroittamisen muodossa, niin ajatellaan, että samalla voidaan sitten vaikkapa oluen verotusta

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

keventää. Nämä ovat niitä valintoja, joita hallitus tulee tekemään, ja voi näitäkin hyvin pitää kyllä valitettavina.

Mutta, arvoisa puhemies, yhtä kaikki: Hallituksen ohjelmassa on paljon myös hyvää liittyen niihin asioihin, joilla investointeja edistetään ja joista täällä on paljon puhuttu, liittyen vaikkapa liikunnan edistämiseen, [Puhemies koputtaa] koulutukseen panostamiseen, kuntien aseman vahvistamiseen. On monta sellaista tekijää, joita voi hyvin myös kehua, mutta tätä ei voi kehua, että oikeudentunto tältä hallitukselta näyttää puuttuvan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen.

20.33 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Muutamia huomioita hallitusohjelmasta:

Ensinnä tämä sote-asia on maakuntien ja varsinkin pienempien kuntien kannalta äärimmäisen vakava. Pohjois-Karjalan osalta tämä sote-uudistuksessa käytetty niin sanottu siirtymätasausmallihan vie Pohjois-Karjalan ihmisiltä noin 90 miljoonaa euroa per vuosi ja vuoteen 29 mennessä se vie 500 miljoonaa euroa eli 3 000 euroa per henkilö. Näin ollen sosiaali- ja terveydenhuoltouudistus kyllä toimii, mutta se tarkoittaa sitä, että kun tätä ensi vuoden alusta ruvetaan laskemaan ja budjetoimaan, niin täytyy tämä siirtymätasaus Pohjois-Karjalan osalta oikaista, että saamme ne terveystaloudet kuntoon niin, että olemme samalla viivalla kuin muut Suomen kunnat tai Suomen maakunnat ja muut hyvinvointialueet. Ei yhtä aluetta tai kahta aluetta voida jättää huonompaan asemaan. Se on mielestäni ihan lainvastainen teko, että yhtä aluetta sorsitaan näin vakavasti.

Talouden tasapainottamisen ymmärrän erittäin hyvin, se on välttämättömyys. Velan varaan emme voi enää rakentaa julkista taloutta, ei tietenkään valtiontaloutta eikä kuntataloutta eikä tietenkään kotitalouksienkaan omaa taloutta. Eli tämä velkatie on kuljettu loppuun, ja toivon, että sen tämä eduskunta ottaa vakavasti. Ja uskon, että hallitus tekee parhaansa, että tämä vahva, kestäväpohjainen tie löytyy.

Liikennepolitiikasta toivon sitä, että saataisiin tämä Itä-Suomi-asia nyt vihdoin ja viimein tietoon. Pikkasen ihmettelin sitä, että kun tässä olivat sekä liikenneministeri Ranne että elinkeinoministeri Junnila ja kun heiltä kysyttiin itäradasta ja Kuutosiestä, niin he puhuivat vain Viitostiestä ja valtakunnan muista radoista. Onko se itäradan pinta niin vaikea? Minä voin lähteä teille oppaaksi, arvoisat ministerit, jos haluatte. Elikkä ajetaan se Kuutosie läpi ja ajetaan junalla Helsingistä Joensuuhun niin, että ymmärrätte, mistä on kysymys. Siellä Joensuun radalla on semmoisia pätkiä tänä päivänä, että pitää kuuttakymppiä mennä, kun täällä puhutaan jo 200:sta. Tehdään ne minimihommat edes kuntoon, mutta niitäkään ei ole tehty, ja niitä on kymmeniä vuosia odotettu. En syytä ketään, mutta nyt olisi vihdoin aika toimia. En jaksa ymmärtää, miksi tätä nyt tällä keinoin pitkitetään. Ja nyt varsinkin, kun Venäjän sota alkoi, itäraja on kiinni, Saimaan kanava on kiinni, me tarvitaan kipeästi metsäteollisuuden nimenomaan vaatimat puunkuljetusväylät, ja niitä meillä nyt ei ole. Arvoisat edustajakollegat, nyt on kysymys siitä, säilyykö Itä-Suomessa metsäteollisuus enää ollenkaan. Tämä on vakava juttu. En jaksa ymmärtää mitenkään, miksi tähän ei puututa. Tällä leikitellään, ei haluta Kuutosietä tai itärataa edes mainita. Sanotaan, että se on jossakin siellä, ja katsotaan sitten joskus ensi kesän keskiviikkona. Eihän tällä keinoin asioita voida hoitaa.

Energiapolitiikka on ihan samassa tilanteessa, arvoisa puhemies. Se on ylätason keskustelua, jossa unohdetaan tosiasiat. Ensimmäkin hallitusohjelmassa mainitaan, että sähköön

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

perustuviin ratkaisuihin siirrytään sekä teollisuudessa, lämmityksessä että liikenteessä. Mihin ihmeen sähköön perustuviin systeemeihin? Millä te aiotte saada, arvoisat uudet ministerit, kaukolämpöputkeen sähköllä lämpöä? Se on täysin mahdoton tehtävä. Nykyiset sähköt eivät talvella riitä edes kotitalouksien käyttöön ja teollisuuden pyörittämiseen. Muistamme tuoreesti, mikä oli viime talven tilanne. Toivon teiltä hieman realismia näihin kirjauksiin. Tällä hetkellä meillä on se ongelma Suomessa, että turveöljy loppuu, niin että otetaan ne turvekentät takaisin käyttöön. Meillä nimittäin tällä hetkellä palaa valtavat määrät tukkipuuta ja kuitupuuta voimalaitoksissa, ja tällä menolla se tarkoittaa sitä, että Suomessa pistetään metsäteollisuutta kiinni, sellutehtaita, sahoja — yksi meni, Sunila meni jo, ja lisää varmaan tulee. Elikkä ei metsäteollisuus tätä pitkään katsele, sitä kun teollisuuden raaka-ainehuolto romahtaa — metsäteollisuus on aina mitoitannut sekä puun hankinnan että jalostuksen oikealle tasolle —, ja se on edessä, jos nyt ei ruveta tässä talossa toimimaan. Nyt on viime hetket, vuoden kuluttua se on myöhäistä.

Ja sitten kun fossiilisista luopumisesta puhutaan, niin meille esitetään ratkaisuksi tietenkin tuulivoimaa, aurinkovoimaa. Mitä niillä tekee talvella? Kumpakaan ei silloin ole, kun tarvittaisiin kipeästi sähköä. Me olemme eräänlaisessa kummassa kuplassa, jossa emme näe todellisuutta. Ja sitten kun vielä lopetetaan tämä CHP-voima — yhdistetty kaukolämmön ja sähkön tuotanto —, joka talvella tuottaa 3 000 megaa sähköä valtakunnan verkkoon, eli kun sitä ei enää ole, niin meillä on kahden Eurajoki kolmosen kokoinen aukko valtakunnan sähköntuotannossa. Tätäkö me haluamme? Epäilen, että kukaan ei sitä... Olen varma siitä, arvoisat edustajakollegat ja arvostetut, kunnioitetut ministerit, ettei kukaan tätä halua.

Lopuksi kaksi asiaa, arvoisa puhemies:

Metsä on Suomen talouden, kansantalouden selkäranka edelleen. Siihen perustuvat energiateollisuus, kemianteollisuus, metalliteollisuus ja tietysti vientiteollisuus ja Suomen vientitulot. Toivon, että tämä otetaan vakavasti.

Sitten tähän lopuksi hiilineutraaliusasia: Siinä on se ongelma, että edelleen on ne 15 miljoonan hiilitonnin väärät laskelmat. Pitääkö suomalaisia rangaista joka vuosi noin 900—1 500 miljoonalla eurolla sillä, että meillä on väärät laskelmat, Markku Ollikaisen rakastamat luvut, joista tiedetään, että ne ovat vääriä? Miksi niitä ei oikaista? Onhan tämä käsittämätöntä, arvoisat edustajat, että meitä huijataan koko ajan, ja jos ette usko minua, niin käykää kysymässä lapsiperheiltä, vanhuksilta, jotka ensi talvena maksavat valtavaa lämpölaskua. Viime talven annoimme sähkötukea sähkölaskuihin, mutta enää ei ole siihen varaa. Ja tämä lämpölaskuongelma, joka ensi talvena tulee, on paljon, paljon vakavampi.

Arvoisa puhemies! Kiitän ja toivon, että tämä asia otetaan vakavasti, koska nyt on viime hetket [Puhemies koputtaa] tähänkin reagoida.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja seuraavaksi edustaja Elo.

20.39 **Tiina Elo vihr:** Arvoisa puhemies! Keskeinen tehtävämme on rakentaa Suomea ja maailmaa, jossa elämäntapamme ei vie tulevilta sukupolvilta mahdollisuutta hyvään elämään. Se edellyttää koko talousjärjestelmämme sovittamista maapallon ekologisiin rajoihin. Olen pettynyt siihen, että uskottavaa visiota ja toimia tämän kestävyysmurroksen läpiviemiseen hallitusohjelmasta ei löydy. Luonnonvarojen ylikulutusta ei suitsita, ympäristölle haitallisiin yritystukiin ei kosketa, hiilinieluja ei pelasteta, luontokatoa ei pysäytetä. Sen sijaan hallitus lisää säästöjen nimissä yhteiskunnan eriarvoisuutta leikkaamalla mas-

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

siivisesti sosiaaliturvasta ja uhkaa näin suistaa yhä useampia pienituloisia köyhyyteen. Näin ei rakenneta kestävä ja tulevaisuuteen katsovaa Suomea, joka luottaa ihmisiin ja ponnistelee yhdessä aikamme suurimpien kestävyysaasteiden ratkaisussa. On kuitenkin niin, että mitä pidemmälle ympäristökriisien ratkaisua lykkäämme, sitä kalliimmaksi se meille tulee.

Arvoisa puhemies! Hallitus linjaa tavoittelevansa luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttämistä ja luontopositiivisuutta. Nämä tärkeät tavoitteet jäävät kuitenkin vaille katetta. Luonnonsuojelussa nojataan vapaaehtoisuuteen, määrällisiä suojelutavoitteita ei haluta asettaa, luontolaki ei etene. Aivan kriittistä on, että luonnonsuojelun rahoitus pienenee yli kolmanneksella, vaikka sen määrää tulisi asiantuntijoiden mukaan moninkertaistaa luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttämiseksi. Yksittäisiä valopilkkuja toki on. Metso-, Helmi- ja Nousu-ohjelmia jatketaan ja valtion vanhat metsät suojellaan, tosin erikseen laadittavan kriteeristön pohjalta, vaikka kriteerit on jo laadittu. Metsäluonnon suojelun uskottavuus valtion metsissä kärsii myös kirjauksesta, että Metsähallituksen hakkuita pyritään jopa maltillisesti kasvattamaan. Metsähallituksen hakkuut eivät tällä hetkellä ole kestävällä tasolla. [Janne Heikkinen: Kyllä ovat!] Tämä hallitusohjelma osoittaa, että vihreitä tinkimättöminä luonnon puolustajina todellakin tarvitaan. [Sebastian Tynkkynen: No, kansa ei ainakaan tarvitse!]

Arvoisa puhemies! Vaikka maailma ympärillä muuttuu, hallitusohjelman maatalouteen liittyvät kirjaukset takertuvat nykytilan säilyttämiseen. On toki hyvä, että hallitusohjelmassa huolehditaan maatalouden kannattavuudesta ja ruokaturvasta. Haluamme syödä puhdasta kotimaista ruokaa myös tulevaisuudessa. Tunnistamatta kuitenkin jää, että ruuantuotannon ekologinen kestävyys ja taloudellinen tuottavuus kulkevat käsi kädessä. On oireellista, että hallitusohjelmassa ei sitouduta maatalouden päästövähennystoimiin eikä edes mainita esimerkiksi kosteikkoviljelyä tai hiiliviljelyä. [Perussuomalaisten ryhmästä: Nyt lopui kurittaminen!] Moni viljelijä kuitenkin haluaa uudistaa ja kehittää toimintaansa ja huolehtia siitä, että maataloustuotanto olisi myös ilmasto- ja luontopositiivista. Maailma menee vahvasti kohti vähähiilistä, kiertotalousperusteista ja luontopositiivista taloutta. Suomalaisella maataloudella olisi tässä valtavasti annettavaa, kun luomme sille edellytykset. Esimerkiksi kotimaisilla kasviproteiineilla olisi kaikki edellytykset nousta uudeksi suomalaiseksi menestystarinaksi. Hallitusohjelmasta kuitenkin puuttuvat alan toivomat merkittävät toimet kasvisruuan edistämiseksi ja kotimaisen kasviproteiinin tuotannon tukemiseksi. Luomutuotannossa olisi paljon potentiaalia maatalouden haitallisten ilmasto-, vesistö- ja luontovaikutusten vähentämisessä ja elintarvikeviennin kasvattamisessa. On todella huolestuttavaa, että sanaa ”luomu” ei mainita hallitusohjelmassa kertaakaan.

Arvoisa puhemies! Tämä hallitusohjelma ei paranna eläinten asemaa. Turkistarhaus saa edelleen jatkoa, vaikka 80 prosenttia suomalaisista sitä nyky muodossaan vastustaa. Laatu- ja järjestelmän kehittäminen ei poista eläinten kärsimystä ahtaissa häkeissä. Vastuullista olisi viimein tunnustaa, että turkistarhauksella ei ole alana tulevaisuutta, ja aloittaa sen alarajo siirtymäajalla.

Arvoisa puhemies! Vaikka hallitusohjelmassa on paljon hyviäkin kirjauksia, pelkään, että se tulee nyky muodossaan lisäämään vastakkainasettelua ja toivottomuutta aikana, jolloin meidän olisi yhdessä kyettävä ratkomaan aikamme suurimpia kestävyysaasteita. Tulomme vihreinä kirittämään hallitusta silloin, kun siihen on aihetta, ja tarjoamaan kestävä vaihtoehdon silloin, kun hallituksen esitykset eivät sitä tee. [Perussuomalaisten ryhmästä: Vihreät on nyt uusi yleispuolue!]

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja seuraavaksi edustaja Meriluoto.

20.44 Laura Meriluoto vas: Arvoisa puhemies! Millainen on vahva ja välittävä Suomi? No, tämän hallitusohjelman mukaan ainakin sellainen, joka kurjistaa kaikkein heikoimpien asemaa kohdistaen leikkauksia muun muassa viimesijaiseen sosiaaliturvaan: asumistukeen ja työttömyysturvaan.

Vahvan ja välittävän Suomen hallitus tekee sairastamisesta kalliimpaa, työttömyydestä jopa aiempaa tuskallisempaa, työelämästä rankempaa ja opiskelusta kalliimpaa. Työttömiä kannustetaan kieltäytymään osa-aikaisesta työstä, ikään kuin kaikille olisi tarjolla kokoaikaisia työsuhteita, ja myös työttömien lapsia rangaistaan, kun työttömyysturvan lapsikorotukset poistetaan.

Suomi on toistuvasti saanut huomautuksia liian matalasta sosiaaliturvan tasosta. Marinin hallitus tekikin parannuksia useisiin sosiaaliturvaetuuksiin. Tämän hallituksen suunta on täysin toisenlainen, eikä se näytä välittävän ihmisoikeuksista. On todella hälyttävää, että hallitus selvittää jopa mahdollisuutta viimesijaisen tuen, eli toimeentulotuen, epäämiseen. Tässä tilanteessa toivon perustuslain pelastavan meidät tältä hallitukselta. Näissä toimissa ei ilmeisesti ole lainkaan mietitty tai haluttu miettiä sitä, miten eri toimet kasaantuvat samoille ihmisille. Esimerkiksi SOSTE ry on hyvin kuvannut kasaantumista näin: Helsingissä vuokralla asuvaan yksinhuoltajaan osuvat indeksijäädytykset, työttömyysturvan suojaosan ja lapsikorotusten poistaminen, asumistuen ja toimeentulotuen leikkaukset sekä asiakasmaksujen ja lääkkeiden hintojen nousu — todella vahvaa ja välittävää.

Arvoisa puhemies! Jottei menisi liian synkäksi, täytyy todeta, että kyllähän tästä ohjelmasta aitoa välittämistäkin löytyy ihan roppakaupalla — vai, pitäisikö sanoa, miljoonakaupalla?

Hallitus välittää hyvätuloisista ja hyvin pärjäävistä suomalaisista, rikkaista osakesäästäjistä ja sijoittajista. Syvä välittäminen rikkaasta väestöosasta näkyy esimerkiksi mittavina veronalennuksina varakkaille ja palvelusetelein rakennettavina terveyspalveluiden ohituskaistoina maksukykyisille hyvinvointialueiden asukkaille. Eipä uskoisi, että hallituspuolueilla on ollut mitään huolia valtiontaloudesta. [Mari-Leena Talvitien välihuuto] Onhan se selvää, että tällainen vahva ja välittävä Suomi lisää eriarvoisuutta, enkä nyt puhu pelkäänsään sosioekonomisesta vaan myös alueellisesta eriarvoisuudesta.

Tulen itse maan sairastavimmalta alueelta, Itä-Suomesta. Pelkään, että hallituksen suunnitelmat kurjistaa pienituloisten sairaiden asemaa ja samalla leikata sosiaali- ja terveyspalveluista iskevät todella pahasti juuri meihin.

Arvoisa puhemies! Vahvan ja välittävän hallituksen käsi yltää myös Suomen rajojen yli. Hallitus leikkaa roimasti kehitysyhteistyörahoja ja pakolaiskiintiötä sekä kiristää turva- paikkapolitiikkaa. [Perussuomalaisten ryhmästä: Oikein!] Aikana, jona maahanmuuttoa tulisi lisätä muun muassa hoivapalveluiden turvaamiseksi, lähettää hallitus rajojen ulkopuolelle viestin, että tänne ei kaivata tulijoita, ja nekin, jotka otetaan vastaan, eivät saa perhettään tänne tai ainakin se on hyvin vaikeaa. Ei ole liioittelua sanoa, että tietynlaista kolonialismia se on tämäkin, kun ihmiselle ei anneta oikeutta koko elämään, vaan hänestä halutaan vain hyötyä. [Miko Bergbom: Kehitysapu on kolonialismia!] Tämän lisäksi paperitomalta evätään välttämätön, esimerkiksi raskauteen liittyvä terveydenhuolto ja kotoutuspalveluita heikennetään. Suomeen pakenemista ja kotoutumista sekä Suomessa pärjää-

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

mistä vaikeutetaan siis lukuisin toimenpitein. Vaikuttaa siltä, että hallitus ei halua ihmisten sitoutuvan suomalaisen yhteiskuntaan.

Arvoisa puhemies! Maaileman pakolaistilanne on tällä hetkellä historiallisen vakava, ja Välimereen kuolee valtavasti turvaan pyrkiviä ihmisiä. Samalla vahvan ja välittävän Suomen hallitus aikoo puolittaa pakolaiskiintiön. Sen sijaan, että Suomi toimisi EU:ssa vahvasti sen puolesta, että lapset eivät huku Euroopan rajoilla, se kääntää selkensä. Samalla se leikkaa kehitysyhteistyörahoista, mikä tietenkin osuu erittäin haavoittuvassa asemassa oleviin ihmisiin, erityisesti tyttöihin ja naisiin. No, se kyllä tiedetään, että perussuomalaiset näistä päätöksistä iloitsevat, mutta ihmettelen, onko tämä tosiaan teille kokoomuksessa ja RKP:ssäkin ok. Itse voin nimittäin kyllä ihan suoraan sanoa, että tällä hetkellä hävettää olla suomalainen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja seuraavaksi edustaja Lofström.

20.49 Mats Lofström r: Ärade fru talman! Regeringsprogrammet är en helhet där alla behövt göra kompromisser. Så är det varje gång oavsett sammansättning. Alla kommer att ha sina favoriter, men det kommer också finnas sidor som inte är det. Det gäller att ge och ta för att alltid kunna komma vidare framåt. Jag tror det är viktigt att försöka ha blicken på den stora bilden och på vad som förenar snarare än på det som splittrar. Det gäller att ta fasta på det extra mycket i tider av polarisering i samhället, i världen och i debattklimatet. Därför är det viktigt att genuint lyssna och ha respekt.

Den förra regeringen gjorde många bra reformer som det gäller att ta fasta på. Som Ålands riksdagsledamot är en av de saker jag är mest nöjd över den Ålandsstrategi som vi utarbetade med den förra regeringen. Den har konkreta exempel på att stärka kontakterna mellan Åland och riket.

Förra regeringens regeringsprogram hade de mest omfattande Ålandsskrivningarna någonsin tills detta program, som har ännu mer, vilket jag är mycket nöjd och glad över. Programmet innehåller bra skrivningar om Åland, och jag vill tacka statsminister Orpo och alla regeringsförhandlare i Ständerhuset som varit involverade i detta.

Regeringsprogrammet slår fast att Ålandsstrategin fortsätter att implementeras. Det är en viktig skrivning då där finns många goda konkreta exempel att jobba med. Min förhoppning, som jag också talat med statsminister Orpo och övriga regeringens partiledare om, är bland annat att samtliga ministrar under den kommande regeringsperioden borde besöka Åland. Det här är läget i Danmark, vars ministrar besöker sina självstyrande områden, Färöarna och Grönland, en gång per mandatperiod. Man får så klart också besöka Åland oftare — ja, varje dag.

Ärade talman! Regeringsprogrammet slår också fast att Ålands självstyrelse utvecklas och värnas i gott samarbete och i dialog med landskapet Åland. Arbetet med reformen av Ålands självstyrelse fortsätter. Praxis för behandling av Ålandsfrågor förenhetligas och utvecklas. Fungerande kontakter på svenska mellan statsförvaltningen och landskapets självstyrelse ska garanteras. Tillräckliga resurser för översättning säkerställs, och i enlighet med självstyrelselagen garanteras det att Ålands landskapsregering alltid hörs i frågor och lagmotioner som påverkar Åland. Ålands möjligheter att påverka i EU-ärenden tryggas.

Jag ser fram emot ett tätt samarbete med den nya Ålandsministern Anna-Kaisa Ikonen. Samtidigt är det viktigt att påminna om att det finns viktiga ärenden för Åland i samtliga

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

ministerier, på samma sätt som i alla utskott, och jag ser fram emot det fortsatta samarbetet med alla ministrar och riksdagsledamöter här i salen.

Ärade talman! Jag vill också fästa uppmärksamhet på andra skrivningar som är viktiga för Åland. Jag är mycket nöjd att det finns en skrivning om skattegränsen med målsättningen att minska byråkratin med den för att göra den så osynlig som möjligt, samtidigt som undantaget är en grundförutsättning för tillräckliga kommunikationer till och från Åland. Det här var en viktig fråga i den åländska valrörelsen som vi nu börjar leverera på då regeringsprogrammet konstaterar att man i brett samarbete utreder konsekvenserna av skatteundantaget för försändelser mellan fastlandet och Åland gällande post och gods.

Regeringsprogrammet slår också fast att Ålands särskilda behov i upphovsrättslagstiftning bedöms tillsammans med myndigheterna i Sverige. Där handlar det i praktiken om tillgången till SVT Play och andra svenska tv-sändningar, vilket är möjligt i den analoga världen men inte i dag i den digitala. Då Veikkaus monopol ersätts med en licensmodell säkerställer man att dess konsekvenser för Åland och finansieringen av självstyrelsen säkerställs i samarbete med Ålands landskapsregering. Dagens lotterisystem, där Pafs lotteriskatt går tillbaka till landskapet, är en viktig finansieringskanal för självstyrelsen vid sidan av intäkterna till Paf som i praktiken nästan helt finansierar den tredje sektorn på Åland.

Ärade talman! Svenska språket är livsviktigt för Åland då det är grunden för Ålands självstyrelse. Det här regeringsprogrammet har mycket starka skrivningar om svenskan på nästan 40 olika ställen. För att specifikt nämna några är jag särskilt glad över den svenskpråkiga räddningsutbildningen i Helsingfors, som är mycket viktig också för Åland, liksom tryggheten av översättningen av God medicinsk praxis. Skrivningarna kring svenska språket är de starkaste någonsin i ett program, vilket är extra viktigt i dessa tider.

För Ålands del är det också livsviktigt med en bra sjöfartspolitik, vilket regeringsprogrammet slår fast med bemanningsstöden, halverade farledsavgifter och att man tar i bruk öundantaget för trafiken till och från Åland.

Arvoisa rouva puhemies! Ohjelma sisältää hyviä kirjauksia koskien Ahvenanmaata, ja haluan kiittää sekä pääministeri Orpoa että kaikkia Säätytalolla neuvotteluihin osallistuneita.

Hallitusohjelman mukaan Ahvenanmaa-strategian toimeenpanoa jatketaan. Tämä on tärkeä kirjaus, sillä strategiassa on paljon hyviä, konkreettisia esimerkkejä.

Toiveeni on, että kaikki ministerit tulevalla hallituskaudella vierailisivat Ahvenanmaalla. Tämän toiveen olen jo esittänyt pääministeri Orpolle. Näin Tanskassakin toimitaan: ministerit vierailevat itsehallinnollisilla alueilla, eli Färösaarilla ja Grönlannissa, kerran vaalikauden aikana. Ahvenanmaalle saa tuki tulla useamminkin.

Hallitusohjelmassa linjataan myös, että Ahvenanmaan itsehallintoa kehitetään ja vaalitaan hyvässä yhteistyössä ja dialogissa Ahvenanmaan maakunnan kanssa.

Odotan tiivistä yhteistyötä uuden Ahvenanmaan asioista vastaavan ministerin Anna-Kaisa Iksosen kanssa. Samalla on syytä muistuttaa, että Ahvenanmaalle tärkeitä asioita käsitellään kaikissa ministeriöissä, samoin kaikissa valiokunnissa. Odotan yhteistyön jatkamista kaikkien ministereiden ja salissa olevien kansanedustajien kanssa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Kauma.

20.55 **Pia Kauma kok:** Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmassa on noin 240 sivua, joissa kaikkein keskeisin punainen lanka on työn linja. Meillä on tällä hetkellä muiden Pohjois-

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

maiden tasoiset menot, mutta ei tuloja, joilla ne rahoitetaan. Sen takia tässä hallitusohjelmassa kaikkein keskeisintä on se, millä tavalla me löydetään tekijät niille kymmenilletuhansille työpaikoille, jotka ovat tällä hetkellä auki.

Yksi keskeisin tekijä on se, että aiomme toteuttaa muissa Pohjoismaissa jo 2000-luvun alkupuolella toteutetut uudistukset, kuten esimerkiksi Tanskassa, missä toteutettiin jousturvaan liittyvä malli, jossa on kolme kohtaa. Ensinnäkin toteutetaan paikallista sopimista eli lisätään joustavuutta työmarkkinoilla. Toisekseen annetaan parempaa ja kohdistetumpaa apua työttömälle. Tämä me tullaan tekemään muun muassa siten, että otamme työttömyyskassat mukaan auttamaan työttömäksi jääneitä henkilöitä. Ja kolmanneksi teemme sosiaaliturvasta kannustavamman. Tällähän hetkellä monen ei kannata ottaa työpaikkaa vastaan sen takia, että siitä ei kerta kaikkiaan jää enempää rahaa käteen kuin siitä sosiaaliturvasta, jonka hän saa. Eli nämä asiat me aiomme muuttaa.

Sen lisäksi me olemme tehneet useita toimenpiteitä ja toimenpideohjelmia erilaisille ihmisryhmille, jotka ovat vaikeasti työllistyviä. Esimerkiksi ikään perustuva syrjiminen tullaan poistamaan ja vähentämään niillä toimenpiteillä, joita tässä on suunniteltu. Esimerkiksi ikääntyvien, yli 55-vuotiaiden työnantajien työeläkemaksu on joiltakin osin tällä hetkellä suurempi kuin muilta henkilöiltä. Tähän maksuluokkavaikutukseen tullaan vaikuttamaan niin, että työnantajan esteeksi ei muodostu ikääntyvän kohdalla se, että tulisi kalliimmaksi palkata hänet. Myöskin ikään perustuva työtulovähennys tullaan kaksinkertaistamaan yli 65-vuotiaiden osalta. Eli siinä vaiheessa, kun ihminen on jäänyt vanhuuseläkkeelle ja hänellä on ikää 65, kuitenkin kannattaa tehdä lisätöitä saadakseen lisätuloja, vaikka on eläkkeellä.

Sen lisäksi meillä on toimenpideohjelma esimerkiksi maahanmuuttajaäideille, maahanmuuttajanaisille, jotka ovat huonosti koulutettuja, huonosti työelämässä tähän saakka, jotta heidät saadaan paremmin työn ja oman itsensä elättämisen pariin. Lisäksi meillä on kattava toimenpideohjelma siihen, millä tavalla ulkomaista rekrytointia sujuvoitetaan. Siihen kuuluu muun muassa se, että työperusteisten oleskelulupien käsittelyyn tulee kuukauden enimmäiskäsittelyaika, ja niillä, jotka ansaitsevat yli 4 000 euroa kuukaudessa, tavoite on se, että he saisivat vain viikossa tämän työluvan. Lisäksi me tulemme rekrytoimaan ihmisiä, erityisesti erityisosaajia, muun muassa Intiasta, Filippiineiltä, Brasiliasta ja Vietnamista. Ja mikä parasta, myös koulutusjärjestelmässämme tullaan tekemään toimia niin, että tänne kannattaa jäädä, elikkä esimerkiksi mahdollistamme englanninkielisen yo-tutkinnon suorittamisen, jotta koko koulupolun voi suorittaa englannin kielellä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Huhtasaari.

20.59 Laura Huhtasaari ps: Arvoisa puhemies! Minä en ole koskaan kuullut sellaisesta yrittäjästä, joka olisi antanut potkut sellaiselle työntekijälle, joka on erittäin hyvä työntekijä. Kun yritys palkkaa työntekijän, hän panostaa siihen, hän tekee koulutusta ja muuta, ja jos yrityksellä menee hyvin, yritys ei taatusti luovu hyvistä työntekijöistä. Päinvastaisia tapauksia olen kyllä kuullut, että väärä rekry on saattanut olla yrityksen kohtalo. Kuitenkin työpaikat syntyvät suurimmalta osin pieniin ja keskisuuriin yrityksiin. Kyllä yrittäjien täytyy uskaltaa palkata, ja kyllä meidän yritysten täytyy uskaltaa kasvaa. Älkää olko huolissanne, vasen siipi, irtisanominen ei tulevaisuudessakaan tule olemaan perusteetonta.

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

Sitten tämän hallitusohjelman lempikohta: Näin maailma muuttuu, kun sitä muutetaan. Suomen turvapaikkapolitiikka saatetaan yleispohjoismaiselle kireämmälle tasolle turvapaikkapolitiikan kiristämiseksi ja EU-direktiivien antama liikkumatila käytetään täysimääräisesti. Kun minä tulin tänne 2015, niin minä mietin, onkohan tämä koskaan mahdollista, mutta nyt se on. Nostan muutaman esimerkin täältä.

Kansainvälisen suojelun perusteella myönnettävät oleskeluluvat muutetaan väliaikaisiksi ja niiden kesto lyhennetään EU-oikeuden minimiin. Kansainvälisen suojelun perusteella myönnetty oleskelulupa perutaan, jos henkilö syyllistyy Suomessa rikokseen, joka vaarantaa yleistä järjestystä ja turvallisuutta, tai jos henkilö vaarantaa kansallista turvallisuutta. [Miko Bergbom: Oikein!] Kansainvälinen suojelu lakkautetaan, jos henkilö lomalle kotimaassaan. — Siis miettikää, että me teemme tämän vasta nyt.

Hallitus haluaa myös parantaa lasten ja nuorten oppimistuloksia. Me haluamme vahvistaa kouluissa opettajien ja rehtoreiden mahdollisuutta puuttua häiriökäyttäytymiseen, ja sitä varten tehdään tarvittavia lainsäädäntömuutoksia. Mobiililaitteet eivät saa häiritä oppimista. Hallitus tulee panostamaan 200 miljoonaa euroa perusopetukseen. Erityisluokilla on oma paikkansa Suomen koulujärjestelmässä, ja kun oppilailta on perustiedot ja -taidot hallussa peruskoulun päättyessä, niin myös ammattikoulussa oppiminen on sujuvampaa. Meillä on tällä hetkellä nuorilla työelämäpuutteita, jopa sellaisia kuin ”kkk” eli kännykkä, kello ja käytöstavat. Paljon on korjaamista. Tämä hallitus tulee nostamaan meidän oppimisen tuloksia ja parantamaan nuorten työelämätaitoja.

Suomi pitää Suomen puolta. Keskusta ei taida täällä tällä hetkellä olla edustettuna, mutta uskon, että täällä on paljon asioita, mitkä miellyttävät myös keskustaa. Turvemaita hyödynnetään osana metsätaloutta, [Anne Kalmari: Onko turve uusiutuvaa?] Suomen metsien hiilinielut eivät voi toimia kompensatioina muille EU:n jäsenvaltioille, Suomen metsänkäyttöä ei tule rajoittaa EU:n toimesta, eikä säädöksiä pidä kansallisesti tulkita siten, että ne vaikeuttavat kotimaisten elinkeinojen toimintaedellytyksiä. Liikenneväylien rahoituksen kohdentamisessa kiinnitetään huomiota maa- ja metsätalouden tarpeisiin.

Hallituksen metsäpolitiikka on edustaja Saarikon mielestä täysin keskustan linjan mukainen, kuten myös maatalouden tilannekuva. Ymmärsin, että keskusta ei ollut tyytyväinen metsäpolitiikkaan hallituksessa, mutta hyvä, että keskusta on siihen tyytyväinen nyt, kun olette oppositiossa. — Ei kun on siellä yksi keskustan edustaja. Anteeksi, en huomannut. Oletko tyytyväinen näihin linjauksiin, sinäkin niin kuin edustaja Saarikko? [Anne Kalmari: Kyllä, jos vaan ennallistamisessa toimitaan niin kuin puhutaan, mutta ette ole toimineet!]

Perussuomalaiset tulevat tekemään isänmaallista politiikkaa ja pitämään suomalaisten puolta ja suomalaisten metsien puolta. Myös Metsähallitus hyödyntää kestävätkä hakkuumahdollisuudet optimaalisesti tavoitteena hakkuumahdollisuuksien säilyttäminen nykytasolla tai maltillinen kasvattaminen.

Hallitus vahvistaa myös lapsi- ja perhemyönteisyyttä. Yksityisen tuen hoitorahaa korotetaan vuoden 2011 tasoon ja se sidotaan indeksiin.

Tämä hallitus pitää huolta koko Suomesta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Muistutan, että perinteitä kunnioittaen teitittelemme toki toisiamme salikeskustelussa. — Sitten edustaja Merinen, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

21.04 **Ville Merinen sd:** Arvoisa puhemies! Estin äsken ministeri Bergqvistin lähdön tästä salista, koska halusin antaa hänelle positiivista palautetta ihanasta puheenvuorosta nuorten ja liikunnan puolesta. Se oli tosi tärkeä. Ihanaa oli se, kun te sanoitte, että meidän pitää aikuisena näyttää esimerkkiä. Se oli tärkeä osa sitä.

No niin, minä olen kirjoittanut tänään kolme puhetta, mutta en aio käyttää niistä yhtäkään. Minä en ole tähän mennessä täällä uskaltanut puhua, niin kuin minä puhun yleensä, vaikka minä olen tosi tottunut esiintyjä, mutta ajattelin, että tänään minä murran tämän jutun. Jostain syystä täällä eduskunnassa puhuminen on jännittänyt ja ahdistanut minua ihan hitosti tähän asti. Minä en tiedä, mistä se johtuu. Nytkin meinaa itkettää, vaikka minä olen puhunut hirveän paljon kaikkialla, isoissa firmoissa, kouluissa. Täällä on jotenkin ahdistava tunnelma puhua. Anteeksi, kun minä puhun näin. Se johtuu näistä kaikista huudoista ja tästä kulttuurista, mikä täällä on, ja minä halusin rikkoa tämän nyt, kun minä vielä uskaltaa, enkä muutu semmoiseksi... Minä meinasin tänään ruveta jo huutelemaan täällä välissä, vaikka se ei ole yhtään minun tapaistani.

Minä toivoisin enemmän yhteistyötä, koska täällä on hirveän kivoja ihmisiä tosi paljon. Esim. edustaja Rostila perussuomalaisista on tosi kiva ihminen. Tämä kulttuuri täällä on tosi vaikea oppia uutena ihmisenä, kun on niin empaattinen. [Perussuomalaisten ryhmästä: Hyvin menee! — Asiat riitelevät!] Mutta ei minun tarvitse muuttua. [Marko Kilpi: Älä muutu!] Minä haluan olla tämmöinen, kun tämä kausi loppuu, ja mennä uudelle kaudelle ja puhua ilman, että ahdistaa tulla tähän koppiin. — Kiitos kaikille. [Oikealta: Kiitos! — Tsemppiä! — Asiat riitelevät, eivät ihmiset!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Pitko, olkaa hyvä.

21.07 **Jenni Pitko vihr:** Arvoisa puhemies! Huh. — Talouden tasapainottaminen ja velkaantumisen taittaminen ovat haasteita, joihin hallitukselta ja meiltä eduskunnassa vaaditaan ratkaisuja. Näinä aikoina meistä jokaisen on oltava valmis priorisoimaan. Talouden sopeuttaminen vaatii rohkeutta. En voi hyväksyä niitä keinoja, jotka lisäävät ihmisten eriarvoisuutta ja syövät kasvun eväitä yrityksiltä, kuten työperäisen maahanmuuton kiristämistä. Varmasti joitakin näistä hallitusohjelmassa olevista keinoista voi myös kannattaa — onhan kestävyysvajeen umpeen kurominen meidän kaikkien vastuu.

Arvoisa puhemies! Etenevä luontokato ja ilmaston lämpeneminen ovat edessämme olevia suuria haasteita, joiden ratkaisemiseen olisi myös tarvittu ehkä ripaus lisää rohkeutta. Näihin hallitus ei tunnu tarttuvan samanlaisella tarmolla, mutta toki jää nähtäväksi, mitä saamme tänne eduskuntaan vielä käsiteltäväksi. Hallitukselta olisi tarvittu nyt isoja ratkaisuja luonnonsuojelun vauhdittamiseksi, luontomyönteisen toiminnan tekemiseksi kannattavammaksi sekä esityksiä ympäristölle haitallisten tukien lopettamiseksi silloin, kun niille on olemassa puhtaampi vaihtoehto. Luonnonsuojelun rahoitus kuitenkin laskee. Tutkijoiden mukaan edes viime kaudella tehdyt ennätykselliset panostukset luonnonsuojeluun eivät riitä, jos haluamme pysäyttää luontokadon ajoissa.

Kasvattamisen sijaan Orpon hallitus kuitenkin aikoo pienentää luonnonsuojelubudjettia yli kolmanneksen verrattuna viime kauteen. Kaikkea ei toki korjata rahalla, eikä meillä varmasti siihen olisikaan varaa. Kuitenkin esimerkiksi niitä konkreettisia systeemin muutoksia ekologisemmaksi, mitä voidaan tehdä myös ilman rahaa muuttamalla nykyisiä toimintatapoja, on jätetty tässä ohjelmassa tekemättä. Esimerkiksi maatalouden osalta hallitus on linjannut, että uutta sääntelyä ei luoda ja liikenteen osalta bensaveroa madalletaan,

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

mikä eittämättä nostaa myös sitten päästöjä. Metsäpolitiikassa hallitus on valinnut vanhan linjan, vaikka metsien liian suuret hakkuut ovat keskeinen syy suomalaisen luonnon uhanalaistumisen taustalla, mutta tässä hallitusohjelmassa voidaan jopa kasvattaa hakkuita nykyisestään. Vanhat metsät tullaan suojelemaan, hyvä, tähän on Suomi sitoutunut osana biodiversiteettisopimusta, mutta sen sijaan, että päätös pantaisiin toimeen heti, tullaankin pelaamaan aikaa uusien kriteereiden laadinnassa.

Pyydän, hallitus, suojelkaa ne metsät heti. Mitä pidempään me viivyttellemme, sitä vähempää meillä on enää suojeltavaa.

Arvoisa puhemies! Hyvä hallitus, kun te kieltäydytte katsomasta sinne pakoputkiin — mikä tässä on monta kertaa tuotu esiin — ja käännätte huomion uuteen ydinvoimaan, te häivyttätte vastuutanne juuri nyt, juuri tässä. Ilmastokriisiä ei torjuta vasta 20 vuoden päästä. Jos te haluatte varmistaa, että Suomi kantaa oman osuutensa tässä kansainvälisessä ponnistuksessa, teidän täytyy katsoa sinne, missä päästöt syntyvät nyt. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ei Suomessa!] Liikenteestä puuttuvat ilmastotoimet tyystin, ja jo tehtyjä perutaan. Sen lisäksi hallitus aikoo nostaa joukkoliikennelippujen hintoja ja vähentää kävelyn ja pyöräilyn rahoitusta. Hallitusohjelmassa ei valitettavasti oteta vakavasti edes Suomen hiilinielujen romahdusta.

Vihreässä siirtymässä piilee talouden ja uuden ja entistä kestävämmän kasvun siemen. Olen iloinen, että uusi hallitus tunnistaa tämän mahdollisuuden. Tulevaisuuden vihreä teollisuus kaipaa paljon puhdasta sähköä, etenkin tuulivoimaa. Ristiriitaista on kuitenkin, että samalla, kun tätä halutaan edistää, asetetaan uusia rajoitteita ja esteitä sen rakentamiselle.

Arvoisa puhemies! Ilmastokriisi on ihmiskunnan kohtalonkysymys. Kaikki tulee muuttamaan, me tiedämme sen, mutta hallitus sanoo ihmisille, että ilmastotoimien takia minäkään ei tarvitse muuttua. Toivon, että tulemme saamaan aidosti niitä toimia, mitä me tarvitsemme täyttääksemme ne Suomen velvoitteet, joihin me olemme yhdessä EU:ssa ja voimassa olevassa ilmastolaissa sitoutuneet. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Tässä vaiheessa kolmen minuutin puheenvuoro-oikeus ministeri Merelle, olkaa hyvä.

21.12 Oikeusministeri Leena Meri: Kiitän, arvoisa puhemies! Edustaja Meriluodolle, joka poistui täältä, sanoisin, mitä olen itselleni luvannut politiikassa: olen oma itseni. Ja siihen kannustan kaikkia. Ei kannata alkaa esittämään mitään muuta kuin mitä on.

Mutta menen tähän itse asiakokonaisuuteen. Täällä edustaja Hoskonen ja edustaja Pitko molemmat toivat esille, että he kiirehtivät hallitusta muun muassa siinä, että velkatie on käyty loppuun — näin totesi edustaja Hoskonen — ja edustaja Pitko totesi tästä metsien suojelusta, että tehkää nopeasti. Haluan nyt muistuttaa, että me olemme olleet tässä noin vuorokauden vallassa ja te olette luovuttaneet salkut eilen. Teillä oli aikaa neljä vuotta. Minusta tämä nyt on melko huvittavaa. Ymmärtäisin tämän vielä puolueelta, esimerkiksi Liike Nytiltä, joka ei ole ollut hallituksessa. Te olette noin vuorokausi sitten luovuttaneet vallan pois, niin että on vähän kohtuutonta puhua siitä, että pistäkääs nyt vauhtia, että tuntuu, että vähän kestää. [Naurua perussuomalaisten ryhmästä]

Sitten otan esille sen, että täällä vihreiden edustaja Elo totesi, että täällä ei ole mitään eläimille. No, nyt ei ole tullut luettua sitten esimerkiksi sivua 195: tarkastelemme eläinsuojelurikosten rangaistuksia, ja arvioidaan mahdollisuudet pidentää eläintenpitokieltoja ja tehostaa valvontaa. Tämä on nimittäin semmoinen asia, että eläintenpitokiellot ovat meillä

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

aika lyhyitä ja tiedonsaanti niistä on aika huonoa. En nyt muista kyllä semmoista hallitusta, joka olisi eläintenpitokiellosta tehnyt hallitusohjelmakirjausta, niin että kannattaisi lukea tämä, ettei kävisi niin kuin Vasemmistonuorille, että sanovat, että huono on, lukematta, koska näin ei ole.

Sitten edustaja Räsänen totesi — hänkin on tästä jo lähtenyt — että tästä puuttuu oikeudentunto. No, ensinnäkin me haluamme laittaa talouden kuntoon, niin kuin täällä on moheen kertaan sanottu, mistä täällä ollaan ilmeisesti yksimielisiä, mutta jälleen kerran on jäänyt tämä hallitusohjelma lukematta. Jos ajatellaan, että me turvataan oikeusvaltio ja esimerkiksi oikeudenhoito, joka on koko tämän prosessin selkäranka, niin kuin olen monta kertaa sanonut, niin me voidaan säätää erilaisia lakeja. Jos ihmiset eivät pääse oikeuteen, rikosvastuu ei toteudu, uhrit eivät saa oikeutta, niin ei meillä ole mitään oikeusvaltiota. Täällä on 20 sivua Turvallinen ja kriisinkestävä oikeusvaltio -tekstiä — tätä ei ole ilmeisesti luettu — ja tänne on lisäpanostuksia. Muun muassa oikeudenhoitoon on 25 miljoonaa tullut lisää, ja samaten sisäisessä turvallisuudessa on lähdetty sille linjalle, että karsitaan sieltä turhia menoja, jotka liittyvät myös haitalliseen maahanmuuttoon, josta saadaan tuloja muun muassa siten, että nopeutetaan prosesseja ja ratkaistaan kansainväliset suoje-luasiat pikaisesti, jotta henkilöt, jotka eivät ole oikeutettuja suojaan, poistuvat täältä mahdollisimman pian. Se on myös taloudellinen kysymys. Täällä on todella paljon. Ja myös harmaaseen talouteen puututaan. Kyllä nyt kehottaisin tosiaan lukemaan tämän ja antamaan ministereille aikaa enemmän kuin yhden päivän. — Kiitos. [Perussuomalaisten ryhmästä: Kiitos, ministeri!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Furuholm, olkaa hyvä.

21.16 Timo Furuholm vas: Arvoisa puhemies! Hyvät kansanedustajat! Ennen eduskuntavaaleja kannettiin hyvin paljon huolta taloudesta, puhuttiin paljon sen asettamista realiteeteista — ja ihan aiheesta. Nyt vaalien ja hallitusohjelman valmistumisen jälkeen on syytä puhua arvovalinnoista, joita Säätytalolla on tehty, ja ennen kaikkea niiden valintojen hinnasta. Seuraavan neljän vuoden aikana leikkauspolitiikasta tulevat kärsimään opiskelijat, sairaat, työttömät ja matalapalkkaiset duunarit. Työmarkkinauudistukset taas pitävät huolen siitä, että suomalaisessa työelämässä epävarmuus kasvaa entisestään. Kaiken tämän lisäksi Säätytalolla osoitettiin häpeilemätöntä solidaarisuutta rahaeliittiä kohtaan, kun ne, joilla olisi eniten varaa osallistua valtiontalouden tasapainottamiseen, palkittiinkin veronalennuksilla.

Hallitusohjelmassa on myös rehellisiä piirteitä, esimerkiksi sanaa ”köyhyys” ei ole mainittu kertaakaan, mikä on varmasti ihan järkevää, sillä näillä perusturvaa nakertavilla toimilla se ei ainakaan vähene. Jopa toimeentulotukea ollaan valmiita heikentämään — härskiä. Muistutan, että taloudellisella niukkuudella on myös vaikutus yhteiskuntamme isoon 11 miljardin haasteeseen, mielenterveyskriisiin. Siinä missä ohjelmassa on avauksia mielenterveyspalvelujen kehittämiseksi — kiitos siitä — pitäisi siellä olla myös konkreettisia avauksia köyhyyden vähentämiseksi, sillä tulipaloja saamme kyllä sammuttaa loputtomiin, jos emme pääse paremmin kiinni pahoinvoinnin juurisyyhin. Esimerkiksi MIELI ry:n mukaan hallitusohjelman leikkaukset ja toimeentulon heikennykset kasvattavat psyykkistä kuormitusta ja lisäävät mielenterveyden ongelmia. Erityisesti lapsiperheköyhyyden vähentämiseen pitäisi suhtautua ohjelmassa intohimoisemmin. Lapsiperheiden toimeentulon ja palveluiden parantaminen olisi ennalta ehkäisevää ja pitkäjänteistä hoitoa sekä mielen-

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

terveyden kriisiin että moniin muihin haasteisiin. Suomeksi sanottuna se olisi sitä fiksua, kauas eteenpäin katsovaa talouspolitiikkaa. Ikävä kyllä, sote-palveluihin kohdistuvat leikkaukset ja sosiaaliturvan heikentäminen eivät kuitenkaan tällaista suuntaa tue.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman tavoite on 100 000 uutta työllistettyä. On tietenkin ensisijaisen tärkeää jatkaa edellisen hallituksen ansiokasta työtä työllisyyden eteen, mutta keinoja on syytä vielä pohtia. Nyt tästä saa sellaisen kuvan, että työllistymisen esteitä ovat olleet runsas sosiaaliturva ja liian hyvät työehdot, kun molempia näistä halutaan heikentää. Esimerkiksi ansiosidonnaisen, joka on tällä hetkellä keskimäärin 1 600 euroa, porrastaminen työllisyystoimena menee metrikaupalla ohi maalin. Tosiasiallisesti työllistymisen suurimpia esteitä ovat liian alhainen koulutustaso ja terveys. Kumpikaan näistä ei korjaannu toimeentuloa heikentämällä tai työelämän ennakoitavuutta vähentämällä, vaan päinvastoin. Työhyvinvointia taas tuskin parantaa kannustin mennä sairaana töihin tai irtisanomissuojan heikentäminen. Sopimusyhteiskunnan murtaminen tulee aiheuttamaan vastakkainasettelua ja häiritsemään työrauhaa.

Koulutukseen on saatu mukaan hyviäkin kirjauksia. Kiitos niistä, mutta niiden tueksi olisi tarvittu enemmän euroja. Nyt esimerkiksi aloituspaikkojen lisääminen korkeakouluisa uhkaa jäädä epäuskottavaksi tavoitteeksi. Myös koulutuksen erityissuojelu alkaa osoittautumaan häilyväksi käsitteeksi. Etenkin elinikäisen oppimisen ja työvoimapulan näkökulmasta pidän erityisen varomattomana tekona aikuiskoulutustuen poistamista. Olenkin saanut asian tiimoilta monia huolestuneita viestejä, sillä tuki on mahdollistanut monelle työssä käyvälle osaamisen ja tulotason kasvattamisen.

Arvoisa puhemies! On vaikea rakentaa mielikuvaa vahvasta ja välittävästä Suomesta, kun heikommilta otetaan ja vahvempia varjellaan. Tästä hallitusohjelmasta puuttuu rohkeutta investoida suomalaisten hyvinvointiin, siitä puuttuu sitä sosiaalista omaatuntoa. Tämän tulevan politiikan arvovalintojen hintalappu on se, että eriarvoisuus, epävarmuus ja pahoinvointi yhteiskunnassamme eittämättä kasvaa. Ihmettelen suuresti, jos kaikki hallituksessa olevat puolueet ovat aivan varmoja tästä valitusta linjasta. Jo ensi metrit ovat osoittaneet, etteivät taida olla. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Juvonen. Edustaja Juvonen taitaa olla poissa. — Edustaja Perholehto, olkaa hyvä.

21.21 Pinja Perholehto sd: Arvoisa puhemies! Aivan alkuun olisin halunnut onnitella pääministeri Orpoa, mutta valitettavasti hän on täältä jo ehtinyt poistua. Joka tapauksessa asia lienee niin, että haluan hänelle täältä istuntosalista lähettää vilpittömät onnitellut siitä, että hallitusohjelmaa lukiessa en itsekään voinut tulla muuhun lopputulemaan kuin siihen, että historian oikeistolaisimman hallituksen ohjelmassa todella paalutetaan nimenomaisesti kokoomuksen tavoitteita.

Kantavana ajatuksena jo alusta saakka on se, että työntekijöitä ja työnsä menettäneitä kammitetaan jo lähtöviivalla. Pientä hämmästyystä aiheutti kuitenkin se, että vaikka koko kevät kohkattiin valtiontaloudesta, kokoomus on nyt luotsannut kokoon ohjelman, jonka monillakaan kirjauksilla ei ole mitään tekemistä valtion alijäämän kanssa — ei sillä, että kenkää saa antaa ilman painavia perusteita, että perusteettomista patkätöistä tehdään laillisia tai että pienituloisia ruoskitaan sairaussakolla, jota hallituksen oma ministerikään ei enää kannata. [Sebastian Tynkkynen: Ruoskitaan? Mitä ihmettä?] Kaiken kukkuraksi te asetatte työntekijät aiempaa tukalampaan asemaan, kun ansiosidonnaisen turvaan pääsee

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

jatkossa kiinni vasta, kun on työskennellyt vuoden verran. Täällä on tänään sanottu työn olevan hyvinvoinnin lähde, mistä olen erittäin vahvasti samaa mieltä, mutta teidän tienne käy aivan päinvastaiseen suuntaan. Uskallanpa oikeastaan veikata, että tällä hallituksen reseptillä Suomen työmarkkinat ajetaan solmuun jo hallituksen ensimmäisen toimintavuoden aikana. [Sheikki Laakso: Uhkailletteko lakolla?]

Arvoisa puhemies! Siinä missä Sipilän hallitus tunnusti avoimesti leikkausten tekevän kipeää monille, on tämä hallitus sanonut pääministeri Orpon suulla, ettei keneltäkään vaadita kohtuuttomia. No, kohtuuttomia ei vaadita ainakaan yhteiskunnan rikkaimmilta, ei vaadita meiltä tässä salissa. Nimittäin heiltä, joilla varallisuutta on riittämiin, ette pyydä yhtikäs mitään, mutta heiltä, joilta ei olisi varaa ottaa senttiäkään, viette tuhkatkin pesästä. Me tässä salissa istuvat saamme veronkevennyksiä ja edullisempaa olutta, muut tämän salin ulkopuolella saavat keppiä ja kalliimpia lääkkeitä.

Ministereiltä Purra ja Ranne puolestani olisin halunnut kysyä: todellako on yhä niin, että kun teille soittaa vuokralla asuva yksinhuoltaja, johon te hallituksena kohdistatte indeksijäädytykset, jolta te poistatte työttömyysturvan suojaosan ja lapsikorotukset ja jolta te leikkaatte asumistukea ja toimeentulotukea ja jonka terveystalveluiden asiakasmaksuja te hallituksena haluatte korottaa, todellako voitte kirkkain silmin, hyvällä omallatunnolla sanoa, että ”ei, me emme leikkaa pienituloisten etuuksista” ja ”ei, me emme laita heikoimpia kersimään”? Joku voisi ehkä ajatella, että ministeri Purran puheet tänään täällä salissa moraalikadosta olivatkin oikeastaan viittauksia perussuomalaisten omaan toimintaan, sillä aikamoinen silmäkääntötempu on tässä nyt käynnissä. [Sheikki Laakso: Minulle saa soittaa! — Sebastian Tynkkynen: Kuunnelkaa itseänne! Te puhutte, että me ruoskimme ihmisiä! Mitä retoriikkaa! — Vasemmalta: Paraskin puhuja! — Naurua]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

21.24 **Anne Kalmari kesk:** Arvoisa puhemies! Julkaistun hallitusohjelman maa- ja metsätaloutta koskevissa kirjauksissa on paljon hyviä asioita. Ensinnäkin kotimaisen ruuan tuotannon ja metsien merkitys yhteiskunnan peruspilareina on tunnustettu ja ymmärretty. Hallitus lupaa, ettei se lisää maatalouden kustannuksia. Se on jo hyvä lähtökohta.

Positiivista on, että hallitus on sitoutunut elintarvikemarkkina-, kilpailu- ja hankintalain tarkasteluun ja muuttamiseen. Tuottajien asemaa ollaan valmiita parantamaan edistämällä kustannusindeksien käyttöönottoa. Olen iloinen siitä, että ruokamarkkinoiden epätasapaino halutaan korjata ja laittaa kauppa kuriin. Ruokavientiin tarvitaan pitkäjänteisyyttä, ja onkin hyvä, että hallitus lupaa jatkaa ja kehittää sitä. Tulen valvomaan, että tämä tapahtuu.

Metsien osalta hallitus lupaa, että omaisuusensuojaa kunnioitetaan ja lunastuslainsäädäntö uudistetaan maanomistajalle oikeudenmukaiseksi. Metsien suojelutoimia luvataan edistää vapaaehtoisten, jo olemassa olevien ohjelmien kautta. Valkoposkikihanhien ja merimetsojen metsästys luvataan sallia. Nämä ovat kaikki niin ikään hyviä kirjauksia.

Hallitus lupaa kaikissa luonnonvarakysymyksissä vahvaa, Suomen edun mukaista EU-vaikuttamista. Mitä tähän vaikuttamiseen tulee, niin ihmettelen suuresti sitä, että keskusta jäi viime viikolla suuressa valiokunnassa yksin eriävän mielipiteen kanssa muiden puolueiden, jopa perussuomalaisten, hyväksyessä esityksen EU:n ennallistamisasetuksesta. Tämäkö on sitä, mitä te lupaatte? Unohtuivatko hallitusohjelman kirjaukset ennen kuin ohjelma edes oli julkaistu?

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

Kotimaista maa- ja metsätaloutta ja maaseudun elinvoimaa parantavia toimia olen omalta osaltani valmis tukemaan, mutta samalla tulen tarkkaan valvomaan, että nyt luvatuista hyvistä teoista todella pidetään kiinni. Kauniit korulauseet ja selvitykset kun eivät vielä tuo euroakaan viljelijälle, eivät paranna maaseudun ihmisten arkea. [Sheikki Laakson välihuuto]

Monista hyvistä kirjauksista huolimatta hallitus kohdistaa maa- ja metsätalouden sektorillekin lähinnä leikkauksia. Lisäpanostuksia ei ole luvassa. Näin siitäkin huolimatta, että viime kaudella esimerkiksi maatalouden välttämättömiä kriisipaketteja pidettiin riittämättöminä, edustaja Tynkkynen. [Keskeltä: Ruuantuotannosta ei saa leikata!]

Arvoisa puhemies! Perussuomalaisten osalta on pakko ihmetellä sitä, etteivät puheet ja lupaukset ennen vaaleja kantaneet monessakaan kohtaa hallitusohjelman kirjauksiin asti. [Sheikki Laakson välihuuto] Äänestäjän kuluttajansuoja jäi heikoksi. Nähtäväksi jää, aleneeko polttoaineen hinta. Erikoista on, ettei edes ammattidieselistä saatu mitään kirjausta.

Turpeen verotuksen osalta ei helpotuksia myöskään ole luvassa.

Vastoin lupauksia jopa sosiaaliturvasta ollaan nyt valmiita leikkaamaan, ja jos koulutuksesta ei leikata, tarkoittaa se vain sitä, että ammattikouluilta, lähihoitajia kouluttavilta kansanopistoilta, aikuisopistokoulutuksesta ja valtionosuusleikkauksista kärsiviltä peruskouluilta otetaan. Mitähän olisi tarkoittanut, jos oikeasti olisi leikattu koulutuksesta?

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman keskiössä on Suomen talouden kuntoon laittaminen. Talouden tasapainottamisen tarvetta en kiistä. On aivan selvää, että säästää pitää, ja toivotan siihen voimia, mutta se, millä tavoin leikkaukset kohdentuvat: Sote-palveluiden leikkaukset ajavat palveluverkon karsimiseen, kuntien rahoituksen ja valtionosuuksien uudistus herättää huolta, alueellinen eriarvoisuus; se vain vahvistuu. Leikkaukset tuntuvat kaikkein pienituloisimpien ja heikoimmassa asemassa olevien arjessa.

Kovatkin leikkaukset olisivat kenties hieman paremmin hyväksyttävissä, jos samaan aikaan ei rakennettaisi muutaman minuutin takia miljardijunaa Turkuun ja kevennettäisi hyväosaisten verotusta. Se, että vahvoille antaminen säteilisi heikoimmille, ei pidä paikkaansa, ei alueiden eikä ihmisten kohdalla — muistakaa tämä. Tämän kovan ja keskittävän kokoomuslaisen talouslinjan taakse ovat nyt muutkin hallituspuolueet asettuneet. Se on arvovalinta, jonka hallitus on tehnyt. Vahvoista välittävä, kylmä oikeistohallitus. Toivoisin, että vielä osoittaisitte, että tämä ei ole se.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, olkaa hyvä, Mikkonen, Krista.

21.29 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Orpon hallituksen 250-sivuinen opus on romaanin sijaan kuin novellikokoelma. Siellä on monia erillisiä, hyviäkin osioita, mutta tarina ei ole yhtenäinen. Novellikokoelmalla on toki teema — siitä on tänään tässä salissa jo paljon puhuttu. Hallitusohjelma vahvistaa taloutta epäoikeudenmukaisesti, suurin taakka kohdistuu jo valmiiksi heikoimmassa asemassa oleviin. Hallituksen politiikka lisää eriarvoisuutta. Se heikentää erityisesti pienituloisten yksinhuoltajaperheiden, sairaiden ja vammaisten arkea. Se unohtaa Suomen globaalin solidaarisuuden leikkaamalla niin kehitysavusta kuin pakolaiskiintiöstä. [Sebastian Tynkkynen: Korruptiosta!] Ohjelman eri osiot sisältävät ristikkäisiä tavoitteita ja vastakkaisiin suuntiin meneviä keinoja. Monin paikoin kauniit edistämiskirjaukset vesitetään vähentämällä rahoitusta. Ja me kaikki tiedämme, että jos kirjaukset ja euromäärät tappelevat, niin eurot voittavat.

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

Myöskään hyvät kirjaukset liikunnan ja kulttuurin edistämisestä, terveystalouden parantamisesta tai luonnonsuojeluun satsaamisesta eivät vakuuta, sillä samanaikaisesti avustuksia liikuntaseuroille ja kulttuurijärjestöille leikataan sekä liikunnan ja kulttuurin arvonnäkökulmaa korotetaan. Soteen kohdistetut puolentoista miljardin jättimäiset leikkaukset palvelutarpeen kasvaessa johtavat palveluiden heikkenemiseen, eivät niiden parantamiseen.

Luonnonsuojelurahojen tiputtaminen yli kolmanneksella ei lisää luonnonsuojelua, se vähentää sitä. Suuren suosion saanutta Helmi-ohjelmaa ei voida edistää niin vauhdikkaasti kuin on tarve. Metsänomistajien pyynnöistä saada metsänsä suojeluun joudutaan jatkossa yhä useammin kieltäytymään, kun rahaa Metso-ohjelmaan on nykyistä vähemmän.

Aikamme suurimmat kriisit, ilmaston kuumeneminen ja luonnonympäristöjen heikentyminen, vaativat tekoja, nyt. Niissä emme voi jarrutella. Me olemme täysin riippuvaisia ympäristöstä, ja siksi ilmastokriisin torjunnan ja luontokadon ehkäisemisen tulee olla mukana kaikessa politiikassa. Tätä uusi hallitus ei tunnu ymmärtävän, ja tämä on se suuri ero edelliseen hallitukseen.

Luonto ja ilmasto ovat toki saaneet omat, paikoin erinomaisetkin osionsa hallitusohjelmaan. Valitettavasti monet siellä nostetut tavoitteet vesitetään toisaalla ohjelmassa. Muutamia esimerkkejä: Ilmasto-osiossa puhutaan hiilinielujen vahvistamisesta, samaan aikaan maa- ja metsätalousoosiossa tavoitellaan jopa hakkuumäärien kasvattamista. Luonto-osiossa puhutaan luontokadon vähentämisestä, mutta alueiden käytön osalta monimuotoisuutta ei nosteta lainkaan esille, vaikka maankäyttö on kaikkein keskeisintä elinympäristön vaalimisessa. Saaristomeren ravintokuorman vähentäminen on nostettu vahvasti esille, ja hyvä niin, mutta samanaikaisesti hallitus haluaa sallia fosforipitoisen lannan levittämisen ilman mitään rajoituksia, mikä johtaa ravinnehuuhoutumien kasvamiseen.

Arvoisa puhemies! Ilmastopolitiikassaan hallitus luottaa vahvasti elinkeinoelämän toimiin. Se on perusteltua, sillä päästökaupan myötä teollisuuden päästöt ovat vähentyneet merkittävästi ja uusiutuvaan energiaan investoidaan nyt vauhdilla. Ne eivät kuitenkaan auta meitä saavuttamaan EU-sitoumuksiamme taakanjakosektorilla eli päästövähennyksiä liikenteessä, asuntojen lämmityksessä, työkaluvaltuutuksen polttoaineissa ja maataloudessa. Näiden osalta hallitus on nostanut kätensä pystyyn.

Sekoitevelvoitetta heikennetään, maataloudelle ei ole keinoja eikä edes päästövähennystavoitetta. Avustuksia maatiloille ja kotitalouksille fossiilienergiasta luopumiseen leikataan. [Sheikki Laakso: Rahat on loppu!] Hallitus on siis valmis luistamaan taakanjako- ja maankäyttösektorien päästövähennysvelvoitteista ja maksamaan jopa miljardilaskun — erikoista toimintaa hallitukselta, joka valittelee rahapulaa ja muutoin korostaa tarkkaa taloudenpitoa.

Kiitokset hallitukselle haluan antaa päätöksestä suojella valtion vanhat metsät. Siihen olemme EU:n biodiversiteettistrategiassa sitoutuneet, ja kriteeritkin siihen jo on, joten niitä ei tarvitse odotella. Ja siitä edustaja Pitko äsken puhui: niitä kriteereitä ei tarvitse odotella, vaan toimeen voi ryhtyä niin pikaisesti kuin mahdollista.

Olen itse tehnyt työtä Palokin koskien vapauttamiseksi jo pitkään ja haluan kiittää sen edistämisestä. Se on tärkeä päätös koko Vuoksen vesistön uhanalaisten vaelluskalakantojen kuin myös Itä-Suomen matkailun vahvistamiseksi. Kokonaisuudessaan olen kuitenkin pettynyt siihen, ettei hallitus jatkanut Itä-Suomen erityistukemista. [Puhemies koputtaa] Itäisen Suomen toimintaympäristö on Venäjän hyökkäyssodan alettua muuttunut totaalisesti. [Puhemies koputtaa] Tämän vuoksi viime hallitus rakensi pikaisesti tukipaketin Itä-Suomen vahvistamiseksi. Sitä olisi ehdottomasti pitänyt nyt jatkaa.

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Seuraavaksi puheenvuoro on edustaja Honkasalolla, olkaa hyvä.

21.35 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Osallistuin Akavan vaalipaneeliin tammikuussa. Paneeliin osallistui myös nykyinen pääministeri Petteri Orpo. Tuossa vaalipaneelissa Orpo totesi ensimmäisen kerran, että kokoomukselle koulutus on erityissuojeluksessa erityisesti silloin, kun on vaikeat ajat. Kun kokoomus puolestaan esitteli puolueensa koulutuspoliittisen ohjelman tämän vuoden helmikuussa, Orpo lupasi, ettei koulutuksesta leikata. Läpi vaalikevään me korostimme vasemmistossa, ettei miljardien leikkauksia valtiontalouteen voi saada aikaiseksi ilman, että kajotaan myös koulutuksen rahoitukseen. Ärhäkät kokoomusaktiivit kiistivät tämän sosiaalisessa mediassa, mutta niinhän siinä sitten kävi. Uudessa hallitusohjelmassa OKM:n hallinnonalalla on valtionosuusleikkauksia 126 miljoonan edestä. Kun kunnissa on sote-uudistuksen jälkeen pääosin sivistys jäljellä, osuvat valtionosuusleikkaukset koulutukseen. Tämän lisäksi hallitus lakkauttaa aikuiskoulutuksen ja leikkaa vapaasta sivistystyöstä. Itse asiassa nämä leikkaukset ovat täysin kohtalokkaita. Tämä on julmaa ja typerää tilanteessa, jossa työelämässä vajaa puoli miljoonaa henkilöä tarvitsee uudelleenkoulutusta lähivuosina. Kokoomus petti koulutuslupauksensa jo toistamiseen. Yllättyikö kukaan?

Arvoisa puhemies! Kokoomus, kuinka te kehtaatte? Härskiydellä ei tunnu olevan mitään rajaa. Surullisinta asiassa on se, että koulutuksessa on kyse lapsista ja nuorista, joiden tulevaisuudesta nyt leikataan. On ihan turha oikeuttaa massiivisia sopeutuksia puhumalla kauniisti lasten ja nuorten tulevaisuudesta. Te leikkaatte koulutuksesta suoraan, vaikka lupasitte toisin, ja sen lisäksi kurjistatte tuhansien pienituloisissa perheissä elävien lasten ja nuorten asemaa massiivisilla sosiaaliturvaheikkennyksillä. Näillä leikkauksilla on suorat vaikutukset lasten ja nuorten elämään, ja seuraukset kannetaan kouluissa. On ihan turhaa olla huolissaan lasten ja nuorten kasvavasta huonovointisuudesta, mielenterveysongelmista ja nuorisorikollisuudesta, jos itse toteuttaa politiikkaa, joka lisää huono-osaisuutta.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman koulutusosuus on täynnä kauniita sanoja ja tavoitteita, ja valtaosan voimme myös me allekirjoittaa. Hallitusohjelman koulutuspoliittinen sisältö seuraa Marinin hallitusohjelman linjauksia. Puhutaan kauniisti koulutuksen tasa-arvosta, oppimiseröjen tasaamisesta, perustaidoista, erityisestä tuesta. Iloitsimme tietenkin vasemmistossa siitä, että Orpon hallitus toteuttaa nyt edellisen opetusministerin Li Anderssonin linjauksen oppimisen tuen uudistuksesta ja että tälle on myös osoitettu selkeä rahoitus, kunnes vähän tutkimme, mitä tämä perusopetuksen vahvistamisen rahoitus pitää sisällään. Tämän rahoituksen sisälle on nimittäin sisällytetty kaikkea muutakin tärkeää, muun muassa oppituntien lisäykset ja tasa-arvorahoituksen tason vakiinnuttaminen. Oppimisen tuen uudistus yksinään olisi kaivannut 200 miljoonan euron resurssin. Onko tässä kyse silmäkääntötempusta? Yhdellä kädellä leikataan koulutukseen kohdistuvia valtionosuuksia ja toisella kädellä sitten paikataan asiaa siirtämällä rahaa muilta koulutuksen momenteilta perusopetuksen vahvistamiseen.

Arvoisa puhemies! Koulutus ja osaaminen ovat aiheita, joiden tärkeyttä kaikki puolueet yhteen ääneen korostavat, kunnes puhutaan rahasta. Sitten loppuukin oikeistopuolueilta tahto. Niin näyttää tapahtuneen nytkin. On nimittäin erityisen kummallista, että samaan aikaan, kun varsinkin pääkaupunkiseutu kärsii huutavasta työvoimapulasta varhaiskasvatuksessa, hallitus ei osoita senttiäkään aloituspaikkojen lisäykseen. — Ministeri Multala, mil-

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

lä ihmeen pyhällä hengellä te ajattelite korkeakoulun henkilöstön kouluttavan ne tuhannet uudet opiskelijat?

Arvoisa puhemies! Me tulemme oppositiosta käsin silmä tarkkana seuraamaan koulutuksen rahoitusta, sillä nyt siitä ei ota hallitusohjelman perusteella myöskään korkeakoulujen osalta erkkikään selvää. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Jäntti, olkaa hyvä.

21.41 **Alexi Jäntti kok:** Arvoisa puhemies! Ilta on jo pitkällä. Olemme ehtineet kuulla hallitusohjelmasta kaikenlaista, totta ja tarua. Jos olisimme täysistunnon sijaan palkintogaalassa, opposition riveistä saatettaisiin palkita vasemmistoliiton nuorisojärjestökategoriassa kannanoton rehellisin perustelu. Kuten itse kannanotto myös perustelu onnistuttiin tiivistämään yhteen sanaan. Kannanotto alkoi p:llä ja perustelu n:llä. Koska turvallisuus on kaikkein tärkeintä, toivon, että emme heikennä maamme sisäistä turvallisuutta omalla retoriikallamme. Erityisesti poliitikkojen sanat ovat tekoja.

Olemme ehtineet kuulla hallitusohjelmasta kaikenlaista. Itse nostan ohjelmasta esiin kolme kohtaa: turvallisuuden, puhtaan energian ja liikunnallisen elämäntavan edistämisen.

Hallituksen tavoitteena on tehdä Suomesta maailman turvallisimman ja luotettavimman yhteiskunta. Suomi tunnetaan jo nyt maailmalla kokonaisturvallisuuden mallista, jollaisen useat maat ovat ottaneet tavoitteekseen herättyään turvallisuudesta huolehtimisen tärkeyteen Venäjän aloitettua laajamittaisen hyökkäyksen Ukrainaan. Tuon hyökkäyksen seurauksena Euroopan turvallisuuteen kohdistuu vakavin uhka vuosikymmeniin. Suomenkin toimintaympäristö on muuttunut, ja Nato-jäsenyyden myötä Suomen ulkopoliitikassa on alkanut uusi aikakausi. On tärkeää, että Suomi osallistuu täysimääräisesti kaikkeen Naton toimintaan. Samalla kun huolehdimme edelleen omasta turvallisuudestamme osana Euroopan unionia ja Natoa, meidän on jatkettava Ukrainan tukemista ja valmistauduttava siihen, että tuen tarve kasvaa. Suomalaiset yritykset on nostettava keskeiseen asemaan, kun hallitus valmisteleekin Ukrainan jälleenrakennussuunnitelman. Lähes koko eduskunta lienee yksimielinen siitä, että Suomi tulee pitämään puolustusmenot Naton tavoitteen mukaisella vähintään kahden prosentin tasolla suhteessa bruttokansantuotteeseen, laajentamaan kutsunnat koskemaan koko ikäluokkaa, kasvattamaan vapaaehtoiseen asepalvelukseen hakeutuvien määrää 2 000:een sekä parantamaan vapaaehtoisen maanpuolustuksen toimintaedellytyksiä.

Sisäisen turvallisuuden osalta on syytä nostaa esiin poliisien määrän lisääminen kauden aikana 8 000 henkilötyövuoteen. Kasvaneen nuoriso- ja jengirikollisuuden kitkeminen ei ole vain poliisin tehtävä. Työhön on kutsuttava koko yhteiskunta alkaen kotien kasvatusvastuusta, ja keinojen on oltava sekä kovia että pehmeitä.

Arvoisa puhemies! Sotilaallisen kriisin lisäksi meidän on kyettävä luomaan ratkaisuja myös muihin kriiseihin. Tavoitteena on, että Suomi nousee puhtaan energian edelläkävijäksi Euroopassa. Samalla kun suomalainen elinkeinoelämä vie kestävien energiajärjestelmien ratkaisuja maailmalle, mahdollistetaan Suomen ilmastokädenjäljen kasvu. Uusiutuvan energian osuutta energiantuotannossa kasvatetaan ja edistetään toimia, joiden avulla fossiilisista polttoaineista luovutaan sähkön ja lämmön tuotannossa viimeistään 2030-luvulla. Meidän on kyettävä kaksinkertaistamaan puhtaan energian tuotantomme, sillä sähkön saatavuus ja hinta kiinnostavat tällä hetkellä sijoittajia ympäri maailman. Suomella on mahdollisuus tarjota vakaa investointiympäristö. Samalla meidän tulee kääntää katseem-

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

me tutkimukseen, kehittämiseen ja innovaatioiden rahoitukseen, sillä se on omiaan tukemaan suomalaisten innovaatioiden pääsyä maailmanmarkkinoille. Älykkäillä teknologia-ratkaisuilla on paikka myös kotimaan markkinoilla. Vaikka meidät jo tunnetaan maailmalla luotettavana toimijana, korkean teknologian maana, jonne on mielekästä investoida, meidän on muokattava toimintaympäristöämme paremmin ennakoitavaksi. Lupakäytäntöjä on sujuvoitettava kohti yhden luukun mallia ja lyhyempiä käsittelyaikoja.

Arvoisa puhemies! Kuten muissakin länsimaissa, myös Suomessa liikkumattomuus on suuri haaste. Lapsista ja nuorista vain joka kolmas sekä aikuisista joka neljäs liikkuu terveytensä kannalta riittävästi. Suomi on saatava liikkeelle. On siis tärkeää, että hallitus käynnistää liikunnallisen elämäntavan ja toimintakyvyn poikkihallinnollisen ohjelman. Liikkuminen ja pelaaminen lapsuudessa ja nuoruudessa opettaa elämäntaitoja. Se koulii meitä kohtaamaan vastoinkäymisiä ja opettaa kurinalaisuutta ja pitkäjänteisyyttä. Mukaan mahtuu myös onnistumisen iloa. On tärkeää tiedostaa, että ihminen on herkimmillään omaksumaan uusia asioita varhaislapsuudessa. Vanhempien esimerkillä on tutkimusten mukaan keskeinen merkitys liikunnallisen elämäntavan juurruttamisessa, mutta myös eduskunnassa voidaan tehdä asiaa edistäviä päätöksiä. Liikkuminen ja liikunnallinen elämäntapa vaikuttaa itsetuntoomme, parantaa jaksamistamme, kykyä opiskella ja tehdä töitä. Yhteiskunnan liikunnallisuudella on myös maanpuolustuksellinen sekä kansanterveydellinen ja taloudellinen näkökulma. Eikä tässä vielä kaikki — kukapa ei haluaisi elää viireä ja aktiivista vanhuutta. Liikunnan ei tarvitse olla tavoitteellista. Arki- ja hyötyliikunnan maltillinen lisääminen riittää useimmissa tapauksissa.

Arvoisa puhemies! Kyse ei siis ole raketitieteestä [Puhemies koputtaa] vaan mahdollisuuksien monipuolistamisesta niin, että jokaisella olisi mahdollisimman matala kynnyks ottaa yksi askel enemmän.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Vastauspuheenvuoro, tiede- ja kulttuuriministeri Multala, kolme minuuttia. — Olkaa hyvä.

21.46 Tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala: Arvoisa puhemies! Muutama huomio. Kiitos ensinnäkin eduskunnalle hyvistä huomioista ja kommentteista. On hienoa huomata, kuinka tässä salissa jaetaan koulutuksen merkitys, kuinka se on paitsi tärkeää talouskasvulle myös erityisen tärkeää tietenkin yhteiskunnalle ja siellä yksilölle — pystyä kehittämään itseään lähtökohdista huolimatta niin pitkälle kuin oma halu ja potentiaali vain riittävät.

Tällä hallituskaudella pyritään painamaan jarrua velalle ja kaasua kasvulle. Silloin on tehtävä valintoja. Yksi niistä valinnoista on historiallisen suuret satsaukset tutkimukseen ja tuotekehitykseen. Näistä panostuksista iso osa, vielä kohdentamaton osa, tulee kohdentumaan myös korkeakouluille ja niiden perusrahoitukseen. Uskon, että tämä arvovalinta on omiaan mahdollistamaan myös korkeakoulutuksen aloituspaikkojen lisäämisen. Edustaja Honkasalo on tässä aivan oikeassa ja teki tärkeitä huomioita siitä, että aloituspaikkoja tarvitaan lisää. Osaamistason nosto on keskeistä, jotta voimme nostaa Suomen jälleen takaisin maailman osaavimpien kansakuntien joukkoon, josta olemme pudonneet pikkuhiljaa jo 20 vuoden ajan. Jos Suomi haluaa jatkossa olla maa, johon tehdään investointeja, tarvitsemme osaavaa työvoimaa, niin ammattikoulusta valmistuvia kuin korkeakoulutettua työvoimaa.

Tähän liittyen haluan nostaa vielä yhden huomion. Kun täällä aiemmin puhuttiin työperäisestä maahanmuutosta korkeakoulutettujen osalta, sinne on tulossa merkittävä helpotus.

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

Korkeakoulututkinnon suorittanut EU- ja Eta-alueen ulkopuolinen opiskelija voi tutkinnon suoritettuaan hakemuksen jälkeen saada pysyvän oleskeluluvan osoitettuaan riittävän kielitaidon. Tämä on merkittävä parannus nykytilaan ja helpottaa ehdottomasti ja kannustaa tänne työllistymään. Lisäksi selvitetään muita keinoja kannustaa tänne jäämään töihin heitä, jotka täällä korkeakoulussa ovat opiskelleet.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Antikainen taitaa olla poissa. Myös edustaja Heinäluoma on poissa. — Edustaja Holopainen, olkaa hyvä. — Pahoittelut, edustaja Lohi tietysti, olkaa hyvä.

21.49 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Täällä on aika perusteellisesti jo lähdeä arvioimaan tätä hallitusohjelmaa puolelta jos toiselta, ja otan tässä muutaman näkökulman.

Haluan alkuun todeta, että jokaisessa hallitusohjelmassahan on tietenkin paljon hyvää ja paljon varmaan semmoista, johon suhtautuu kriittisesti. Tämähän on varmasti myös nyt hallituspuolueiden jonkunlainen kompromissin tulos. Totta kai täällä minusta ihan aiheesta on kysytty, että kun vaaleista on vähän aikaa ja aika roimia lupauksia annettiin, niin aika nopeasti ne kyllä unohtuivat. [Sheikki Laakson välihuuto] Mutta haluan kiittää kyllä hallitusohjelmaa siitä, että minusta tässä on tunnustettu erittäin hyvin julkisen talouden vahvistamisen tarve ja myös mittaluokka. On selvää, että meidän on kahden vaalikauden aikana pysäytettävä valtion velkaantumisen, ja sen varmasti kaikki täällä myös voivat vahvistaa, että tämä on meidän yhteinen tehtävämme. Aivan kuten täällä keskustelussa käytiin läpi, on turha liikaa syytellä edellistä hallitusta, koska tämä velkahan on pääosin syntynyt viidentoista vuoden aikana, ja siinä pöydässä, jossa päätöksiä on tehty, ovat istuneet kaikki. Velkasyntisten pöydässä on tilaa kaikille, niin kuin täällä on todettu, ja viime kaudellakin, vaikka kovasti arvosteltiin, kun katsotaan niitä vaihtoehtobudjetteja, mittaluokka oli ihan sama — mittaluokka oli sama. Jos sanotaan, että on sadan tai muutaman sadan miljoonan ero, kun puhutaan useamman miljardin velkaantumiskuormasta, niin eihän siinä ole kuin sävyero. Ongelma on yhteinen, se pitää yhdessä ratkaista, ja sen takia ei pidä lähteä lyttämään tätä hallitusohjelmaa, jossa kuitenkin pyritään tähän ongelmaan erittäin hyvin pureutumaan.

Otan tässä kuitenkin muutaman näkökulman, jotka vaativat minusta vähän kriittistä tarkastelua ja jotka liittyvät siihen, että kun on sanottu, että yrittäjien verotus ei kiristy, niin kyllä kiristyy tietyillä yrityksillä. Esimerkiksi matkailuala on erittäin kriittinen ollut tähän arvonlisäveron nostoon. Siis on kyseessä toimiala, joka kärsi kaikista eniten koronasta: ravintola- ja matkailuala ja kulttuuriala. Heidän arvonlisäveronsa tulee nousemaan, eivätkä he pysty sitä useimmiten viemään niihin hintoihin. Kansainvälisessä matkailussa on tehty jo useamman vuoden päähän sopimuksia, joissa on kiinnitetty hinta, eivätkä he pysty muuttamaan sitä hintaa. He joutuvat ottamaan omasta katteestaan tämän arvonlisäveron nousun pois. Sen takia olisi edes kohtuullista, että pantaisiin siirtymäaika tälle arvonlisäveron nostolle.

Toinen, joka on ehkä jäänyt hallituspuolueilta huomaamatta — tai itse asiassa tietojeni mukaan ei ole jäänyt, mutta siihen ei ole reagoitu — on se, että meillä tulee aivan pienten yritysten arvonlisäverohuojennus, alarajahuojennus, poistumaan vuonna 25. Meillä on 40 000 pientä yritystä, joista saattaa muuten kasvaa suuria yrityksiä ja jotka ovat saaneet tämän arvonlisäverohuojennuksen, ja nyt hallitus ei ole sitä millään tavalla korvaamassa. Se on 80 miljoonan euron veronkiristys aivan pienimmille yrityksille, joita Suomen Yrit-

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

täjien mukaan on 40 000 — siis 40 000 pienimmän suomalaisen yrityksen verotus tulee kiristymään.

Ja tähän lopuksi, arvoisa puhemies, otan esille yhden kysymyksen, jota kannattaa vielä hallituksen mieltä aika kriittisesti. Nimittäin hallitushan on tekemässä aika merkittävän investiohjelman: 4 miljardia myydään valtion omaisuutta, osakeomaisuutta. En sinänsä vastusta sen osakeomaisuuden myyntiä lähtökohtaisesti. Ei valtio aina ole paras osakkeenomistaja, mutta kysymyksessä on kuitenkin osakepotti, johon lähtökohtaisesti kohdistuvat aika kovat tuotto-odotukset. Voidaan ajatella, että pitkällä aikavälillä nämä osakkeet tuottavat valtiolle 10 prosenttia. Ja sen takia, jos nämä myydään, se raha kannattaa käyttää viisaasti. Se kannattaa käyttää tulevaisuuden kasvun siemenenä eikä kannattamattomiin infrastruktuuriin, niin kuin sitä osin ollaan nyt käyttämässä vaikkapa Turun tunnin junaan, kun on osoittautunut ministeriöiden selvityksessä, että sen kannattavuus on erittäin heikko — sen kannattavuus on erittäin heikko. Kun sinne sijoitetaan yksi euro, saadaan 44 senttiä takaisin yhteiskunnalle. Sellaisiin hankkeisiin ei kannata panna tuottavaa omaisuutta. Se ei ole minkään talousteorian mukaan järkevää. [Sheikki Laakso: Kuka nämä on keksinyt?] Se on minusta enemmänkin tuhlausta.

Eli tämmöiset muutamat kriittiset näkökulmat tähän, vaikka isossa kuvassa ollaan minusta oikealla tiellä. Palataan yksityiskohtiin sitten, kun hallitus kykenee tuomaan tänne esityksiä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Arvoiset edustajat, kellon viisarit ovat nyt siinä asennossa, että ehdimme ottaa vielä yhden listalla olevan puheenvuoron. — Edustaja Holopainen, olkaa hyvä.

21.54 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman otsikko ”Vahva ja välittävä Suomi” on täydellisessä ristiriidassa hallituksen ohjelman sisällön ja sen esittämien toimien kanssa. Hallituksen valitsemat toimenpiteet lisäävät järkyttävällä tavalla ihmisten eriarvoisuutta. Ei ole yhtään liioiteltua todeta, että tämä hallitusohjelma vaarantaa koko suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan perustan — valtiontalouden tasapainotus nimittäin toteutetaan leikkaamalla kaikkein heikoimmassa asemassa olevilta.

Ministeriäitiöistä pidetyissä puheenvuoroissa on tänään viitattu suomalaisiin nuoriin, ja näiden nyt valittujen kipeiden leikkausten on perusteltu olevan tarpeen nimenomaan suomalaisten nuorten tulevaisuuden turvaamiseksi. Todellisuudessa nuorisjärjestöt näkevät tilanteen aivan toisin, ja siltä suunnalta on tullut kovaa kritiikkiä tälle ohjelmalle ja näille valinnoille, joita Orpon hallitus on tehnyt. Järjestöt ovat aivan aiheellisesti huolissaan suunniteltujen sosiaaliturvaleikkausten vaikutuksista nuoriin. Haluaisinkin muistuttaa hallitusta siitä, että nuorten mielenterveyskriisiä ei saada korjattua, mikäli heikennämme nuorten toimeentuloa ja samalla lisäämme heidän henkistä kuormitustaan. Kauniit puheet terapiatakuusta ovat täysin irrallaan nuorten arjen haasteista ja niistä keinoista, mitä nuorten hyvinvoinnin kokonaisvaltainen parantaminen vaatisi.

Täysin irrallaan todellisuudesta on myös hallituksen lupaus siitä, että tämän ohjelman keinoin vahvistetaan kokonaisturvallisuutta ja kriisinkestävyyttä. Eikö hallitus todella tunnista sosiaaliturvaleikkausten turvallisuusvaikutuksia? Ei hallitus voi piiloutua siltä tosiasialta, että pahoinvoinnin lisääminen sekä osallisuuden kokemuksen ja luottamuksen rapauttaminen on räikeässä ristiriidassa ohjelmassa mainittujen turvallisuustavoitteiden kanssa. Olemme tilanteessa, jossa täytyy varautua monenlaisiin, ulkopuolelta Suomeen

Punkt i protokollet PR 16/2023 rd

kohdistuviin hybridivaikuttamisen yrityksiin. Meidän suojakilpemme on vahva vain, mikäli pidämme huolta siitä, että kaikki suomalaiset pysyvät mukana. Se on paras tae hybridihyökkäyksiä vastaan kuin myös informaatiovaikuttamista vastaan.

Meidän olisi syytä pitää kaikki suomalaiset mukana myös vähäpäästöisen arjen rakentamisessa. Hallitus on täällä tänään kuin ylpeillen kertonut, että ilmastotoimissa keskitytään isoihin savupiippuihin pakoputkien sijaan. Onko siis todella niin, että hallitus ei halua edistää kaikkien suomalaisten ja kotitalouksien mahdollisuutta irrottautua fossiiliriippuvuudesta esimerkiksi liikkumisen tai asumisen suhteen? Hallituspuolueen edustaja Mäkelä myös iloitsi sosiaalisessa mediassa, kuinka helppo säästö oli löydettävissä, kun poistettiin kuntien velvoite ja samalla myös rahoitus ilmastosuunnitelmien tekemiseen. Ihanko oikeasti on suomalaisten kuntien kestävän tulevaisuuden etu jäädä jumiin menneen maailman fossiilitalouteen?

Myös tässä ilmastotyön kokonaisuudessa tämä hallitus on valinnut eriarvoistavan toteutustavan. Pitkällä tähtäimellä nimittäin kaikkein kannattavinta on tehdä arjen valinnoissa ilmaston ja ympäristön kannalta kestäviä ja vähäpäästöisiä valintoja. Hallituksen tulisi nimenomaan varmistaa, että ihan kaikkien on niitä mahdollista tehdä. Näyttää pahasti siltä, että tässä talouden murroksessa halutaan pitää mukana vain vahvat ja kykenevät. Vai miten muuten voisi tulkita sitä, että hallitus alentaa muun muassa energianeuvontaan varattua rahoitusta? Eikö olisi tässä ajassa tärkeää nimenomaan vahvistaa sitä, kun esimerkiksi varaudumme tulevan talven mahdolliseen energiakriisiin pahenemiseen?

Sitten lopulta löytyy tästä hallitusohjelmassa myöskin positiivisia asioita, joita haluan pari nyt tässä nostaa:

Hallitus haluaa mahdollistaa kuntien ja kuntayhtymien ja alueiden mahdollisuuden järjestää raideliikennettä, ja sitä tarkoitusta varten tullaan perustamaan erillinen kalustoyhtiö. Tämä on erittäin kannatettava asia, ja toivottavasti jatkossa näemme yhä useammalla alueella tällaista lähijunaliikennettä, jolla on varmasti eri alueiden elinvoimaa vahvistavia vaikutuksia.

Sitten hallitusohjelmassa on hyvin tunnistettu liikkumattomuuden aiheuttama haaste suomalaiselle yhteiskunnalle, ja hallitusohjelmassa on kuvattu tällaista Suomi liikkeelle-ohjelmaa. Ohjelman tavoitteena on kannustaa liikunnalliseen elämäntapaan. Kuitenkin puutteena voi mainita sen, että kävelyn ja pyöräilyn edistämistä tässä ei olla rahoittamassa.

Rakentavaa yhteistyötä tarvitaan hallituksen ja opposition välillä, ja toivon, että hallitus on täällä tänään kuunnellut tarkoin näitä viestejä, mitä oppositiosta on tullut. Erityisen paljon on nostettu esiin niitä kohtuuttomia vaikutuksia, joita sosiaaliturvan leikkauksilla on, ja kun nyt ilmeisesti tänään illalla pääministeri Orpo on todennut, että kokonaisvaikutusarviota näistä yli miljardin sosiaaliturvaleikkauksista ei ole tehty, niin toivottavasti hallitus nyt sitten kykenee kuulemaan tätä viestiä ja kohtuullistamaan näitä leikkauksia. — Kiitos.

Riksdagen avbröt debatten och behandlingen av ärendet.